

1930

2015

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

ЛІТОПИС ВЕЛИКОГО ШЛЯХУ

За загальною редакцією Є. Імаса

Київ • НУФВСУ • «Олімпійська література» • 2015

Редакційна колегія:

М. Булатова, М. Дутчак, В. Кашуба, В. Платонов, О. Шинкарук

Упорядник В. Фельдман

Національний університет фізичного виховання і спорту України. Літопис великого шляху / М. Булатова, М. Дутчак, В. Кашуба та ін.; за заг. ред. Є. Імаса. – К.: НУФВСУ, вид-во «Олімп. л-ра», 2015. – 242 с.

У книзі всебічно висвітлено історію створення і розвитку Національного університету фізичного виховання і спорту України за 85 років його діяльності та нинішні найважливіші аспекти навчальної, методичної й організаційної, науково-дослідної, спортивної роботи та участі у міжнародному співробітництві. Представлено провідних працівників: тих, хто започаткував славні традиції цього вищого навчального закладу, і хто їх згодом примножував і примножує нині. Книга розрахована на широке коло читачів: співробітників і випускників різних років, нинішніх працівників, студентів, аспірантів.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
1 ХАРКІВСЬКИЙ ЕТАП ІСТОРІЇ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ (1930–1944 рр.)	11
Перші кроки інституту	12
На шляху розвитку	13
Буремні воєнні роки	20
2 КИЇВСЬКИЙ ІНФІЗКУЛЬТ – ПРОВІДНИЙ У РЕСПУБЛІЦІ (1944–1991 рр.)	25
Навчальна, методична й організаційна робота	26
Науково-дослідна робота та впровадження її результатів у практику фізичної культури, фізичного виховання і спорту	39
Спортивна робота: від інститутських змагань до олімпійських арен	59
Міжнародне співробітництво	71
3 У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (з 1991 р. й до сьогодні)	77
Навчально-методична та організаційна робота і реформування вищого навчального закладу	78
Наукові дослідження, реалізація їхніх результатів та підготовка науково-педагогічних кадрів	97
Спортивна робота: у самостійних командах України – до нових обріїв	134
Багатогранна міжнародна співпраця	147

4	ФАКУЛЬТЕТИ, КАФЕДРИ ТА ІНШІ СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ НУФВСУ	163
	Факультет спорту та менеджменту	164
	Кафедра легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту	165
	Кафедра спортивних єдиноборств та силових видів спорту	170
	Кафедра водних видів спорту	173
	Кафедра історії спортивного та олімпійського руху	175
	Кафедра біології спорту	177
	Кафедра анатомії, фізіології і спортивної медицини	179
	Кафедра менеджменту і економіки спорту	181
	Тренерський факультет	182
	Кафедра теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів	184
	Кафедра спортивних видів гімнастики	186
	Кафедра спортивних ігор	189
	Кафедра футболу	191
	Кафедра професійного, неолімпійського та адаптивного спорту	193
	Кафедра хореографії і танцювальних видів спорту	195
	Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін	196
	Факультет здоров'я, фізичного виховання та туризму	198
	Кафедра теорії і методики фізичного виховання	199
	Кафедра здоров'я, фітнесу та рекреації	202
	Кафедра фізичної реабілітації	204
	Кафедра психології і педагогіки	206
	Кафедра кінезіології	207
	Кафедра української та іноземних мов	210

Кафедра туризму	212
Факультет заочного навчання	213
Центр підвищення кваліфікації та післядипломної освіти	215
Центр спортивної травматології	216
Науково-дослідний інститут НУФВСУ	218
Навчально-методичний відділ	222
Бібліотека	224
Видавництво «Олімпійська література»	226
Навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль»	229
Аспірантура і докторантура	230
Відділ кадрів	231
Підрозділи, які забезпечують фінансово-економічну та господарську діяльність НУФВСУ	232
5 ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НУФВСУ	237

Національний університет фізичного виховання і спорту України – широко відомий, визнаний не лише у нашій державі, а й далеко за її межами сучасний, добре розвинений провідний навчальний, науковий та спортивний центр – відзначає своє 85-річчя.

Цю подію найбільший в Україні у сфері фізичного виховання і спорту вищий навчальний заклад зустрічає, гармонійно поєднуючи підготовку, перепідготовку й підвищення кваліфікації фахівців різного профілю, фундаментальні і прикладні наукові дослідження, результати яких активно впроваджуються в практику, багатогранне міжнародне співробітництво й ефективну спортивну діяльність, вершиною якої є підготовка спортсменів високого класу – переможців та призерів Олімпійських ігор, чемпіонатів світу і Європи, всесвітніх універсіад та інших міжнародних змагань.

Висвітлену у книзі насичену багатьма подіями і зверненнями 85-річну історію вищого навчального закладу можна розділити на кілька етапів.

Перші два охоплюють часовий період тривалістю у 61 рік (1930–1991 рр.), коли цей вищий

навчальний заклад був створений і розвивався як складова тієї системи освіти, котра існувала у СРСР.

Один із цих етапів (1930–1944 рр.) – харківський, оскільки вищий навчальний заклад було засновано у 1930 р. у тодішній столиці Української РСР – Харкові. Там Державний інститут фізичної культури України (ДІФКУ) функціонував до початку війни 1941–1945 рр., в якій брали участь багато викладачів та інших працівників ДІФКУ і студентів, а згодом – після визволення міста від німецьких загарбників у 1943 р. – відновив свою діяльність, котра тривала в Харкові до 1944 р., коли інститут було переведено до Києва.

Під час другого етапу (1944–1991 рр.) вищий навчальний заклад, який, з огляду на зміну міста свого перебування, отримав у 1946 р. нове найменування і став Київським державним інститутом фізичної культури (КДІФК), міцнів та неухильно розвивався – як кількісно, так і якісно, поступово перетворившись в один із найавторитетніших і найбільших у Радянському Союзі спеціалізованих навчальних закладів галузі фізичної культури і спорту. Варто зазначити, що наприкінці цього етапу, в 1991 р., у КДІФК працювали понад 1000 співробітників (із них більше 400 – професорсько-викладацький склад) і навчалися 3,5 тисячі студентів. У той час інститут мав у своєму розпорядженні шість навчальних корпусів з аудиторіями, лабораторіями й кількома спеціалізованими спортивними залами та плавальним басейном, п'ять студентських гуртожитків (загалом на тисячу місць), веслову базу в Матвіївській затоці Дніпра та лижну базу, розташовану в Голосіївському лісопарку.

За період з 1930 по 1991 рр. в інституті було підготовлено для системи фізичної культури, фізичного виховання і спорту та суміжних галузей понад 20 тисяч кваліфікованих фахівців – тренерів із різних видів спорту, викладачів фізичного виховання, організаторів фізкультурної та спортивної роботи, які, використовуючи в своїй діяльності теоретичні знан-

ня і практичні навички, здобуті під час навчання у КДІФК, працювали не тільки в усіх областях Української РСР і в різних куточках Радянського Союзу, а й у понад 60 країнах різних регіонів світу.

Вельми вагомим був і внесок колективу КДІФК у досягнення збірних команд СРСР на олімпійських та інших спортивних аренах. Це забезпечувалося не лише безпосередньою підготовкою багатьох видатних спортсменів, які навчалися у КДІФК, а й підготовкою і підвищенням кваліфікації тренерських кадрів, теоретичним формуванням і практичною реалізацією системи наукового та методичного забезпечення процесу підготовки провідних спортсменів і команд у сфері спорту вищих досягнень та резервів для нього.

Принципово новим став наступний період плідної діяльності колективу інституту. Цей етап, що розпочався у 1991 р., коли розпався СРСР, внаслідок чого союзні республіки – й серед них Україна – здобули незалежність і стали надалі існувати та розвиватися вже як самостійні держави, триває у діяльності вищого навчального закладу й донині – вже 24-й рік.

Із здобуттям Україною незалежності Київський державний інститут фізичної культури став головним у країні вищим навчальним закладом галузі, й завдяки цьому отримав можливість не лише відчутно впливати на формування та удосконалення вітчизняної системи підготовки і перепідготовки фахівців фізичного виховання і спорту, а й право приймати рішення, спрямовані на розвиток освіти у цій сфері, спортивної науки та підготовки науково-педагогічних кадрів, а також самому вибудовувати міжнародне співробітництво, тобто активно і самостійно діяти в тих напрямках, які за часів Радянського Союзу були централізованими (у відповідних союзних інстанціях у Москві) і жорстко регламентувалися системою державного управління.

Колектив КДІФК, великий кадровий та інтелектуальний потенціал якого забезпечувався

багатьма висококваліфікованими науково-педагогічними працівниками, виявився готовим до виконання широкого кола нових важливих і актуальних завдань, незважаючи на складні, а часом і дуже скрутні фінансові, організаційні, соціальні та інші умови, в яких – через напружений стан української економіки – доводилося функціонувати і вітчизняній системі освіти, де однією з провідних ланок був Київський державний інститут фізичної культури. Попри всі труднощі, керівництву КДІФК вдалося не лише зберегти основний кістяк колективу, а й зробити чимало для подальшого розвитку вищого навчального закладу.

Шлях до істотного розширення кола діяльності і суттєвих якісних змін у навчальній, методичній, науково-дослідній, спортивній та іншій роботі відкрило реалізоване у 1993 р. постановою Кабінету Міністрів України перетворення Київського державного інституту фізичної культури в Український державний університет фізичного виховання і спорту (УДУФВС).

У тому самому році на базі одного з підрозділів УДУФВС – проблемної науково-дослідної лабораторії високих тренувальних навантажень – було створено Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту (ДНДІФКС), який тісно співпрацював і нині співпрацює з університетом у різних напрямках своєї діяльності.

Трансформація Київського державного інституту фізичної культури в університет вимагала від колективу чималих зусиль, спрямованих на те, щоб значно підвищити фундаментальність освіти, отримуваної студентами, і здійснюваних наукових досліджень, а також потребувала зміцнення матеріально-технічної бази. Саме тоді в університеті було здано в експлуатацію ще два нові навчальні корпуси. Спортивні зали, дослідницькі лабораторії та навчальні аудиторії постійно оснащувалися сучасним обладнанням і апаратурою. На базі університету почав діяти (з 1993 р.) Центр олімпійських досліджень і олімпійської освіти.

Саме УДУФВС став ініціатором регулярного проведення міжнародних наукових конгресів «Сучасний олімпійський спорт і спорт для всіх», перший з яких відбувся 1993 р. в Києві, а згодом такі представницькі форуми стали щорічними й організовувалися в різних країнах на базі провідних вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту (в тому числі й кілька разів у столиці України).

В університеті в 1994 р. було відкрито спеціалізоване видавництво «Олімпійська література». Воно забезпечило підготовку і випуск у світ різноманітної навчальної, наукової, методичної, енциклопедичної, популярної, просвітницької та іншої літератури з різних аспектів фізичного виховання і спорту. До написання цих книг залучалися (і нині залучаються) провідні вітчизняні й зарубіжні вчені та відомі фахівці-практики. У тому самому році розпочалося і видання міжнародного науково-теоретичного журналу «Наука в олімпійському спорті».

Університет налагодив плідне співробітництво з Міжнародним олімпійським комітетом, Міжнародною олімпійською академією, Всесвітньою радою зі спортивної науки і фізичного виховання та іншими міжнародними організаціями, став членом Європейської мережі спеціальних вищих навчальних закладів, встановив тісні зв'язки з провідними навчальними закладами і науковими центрами сфери фізичного виховання і спорту із різних країн Європи, Азії, Північної і Південної Америки. Всі ці позитивні зрушення у діяльності УДУФВС привели до того, що у 1998 р. рішенням Міністерства освіти і науки України університет був акредитований за найвищим – четвертим – рівнем. 1 вересня того самого року Президент України, відзначаючи вагомий внесок УДУФВС в поширення фізкультурного руху в країні, розвиток вищої освіти і наукових досліджень, підготовку висококваліфікованих кадрів та спортсменів високого класу, а також беручи до уваги загальнодержавне і міжнародне визнання результатів його діяльності, підписав указ «Про надання Українському державному універ-

ситету фізичного виховання і спорту статусу національного».

Це стало потужним поштовхом для подальшого інтенсивного розвитку навчального закладу, який отримав змогу не лише здійснювати підготовку фахівців на всіх щаблях вищої освіти (таке право надавав йому четвертий рівень акредитації), а й самостійно вирішувати різноманітні важливі питання своєї діяльності. В Національному університеті фізичного виховання і спорту України (так став іменуватися вищий навчальний заклад) ширшою стала номенклатура спеціальностей, з яких готують фахівців. Поряд із традиційними професіями (тренер із різних видів спорту і викладач фізичного виховання) в університеті розгорнули підготовку фахівців зі спортивної фізіології, спортивної біомеханіки, спортивної психології, оздоровчої фізичної культури, менеджменту і маркетингу в сфері спорту тощо.

У 2001 р. НУФВСУ став одним з ініціаторів створення Міжнародної асоціації вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту.

Із 2001 р. в Національному університеті фізичного виховання і спорту України почав діяти центр спортивної травматології (з клінікою, оснащеною сучасною діагностичною апаратурою і лікувальним обладнанням), а з 2004 р. – науково-дослідний інститут, покликаний вирішувати різноманітні фундаментальні і прикладні наукові проблеми фізичної культури і фізичного виховання, масового спорту та спорту вищих досягнень. При університеті також функціонує добре оснащений найсучаснішими тренажерами та іншим обладнанням навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль».

З ініціативи НУФВСУ у складі Української академії наук (УАН) у 2002 р. було створено відділення фізичної культури і спорту.

Почали виходити в університеті й нові періодичні видання – журнали «Теорія і методика фізичного виховання і спорту» (з 1999 р.) та «Спортивна медицина» (з 2003 р.). У згаданого журналу «Наука в олімпійському спорті» з

2013 р. стало два співзасновники – Національний олімпійський комітет України і Національний університет фізичного виховання і спорту України, що сприяло розширенню різних тематичних напрямів.

У 2013 р. до НУФВСУ було приєднано Івано-Франківський коледж фізичного виховання.

У тому самому році центр олімпійських досліджень і олімпійської освіти (який функціонував в університеті з 1993 р.) завдяки підтримці МОК, НОК України, Міжнародної олімпійської академії та Олімпійської академії України отримав міжнародний статус.

З ініціативи Національного університету фізичного виховання і спорту України у грудні 2014 р. Національна академія педагогічних наук України у відділенні вищої освіти створила секцію фізичної культури і спорту.

У складі НУФВСУ в першій половині 2015 р. діяли чотири факультети (тренерський; спорту та менеджменту; здоров'я, фізичного виховання та туризму; заочного навчання), 21 ка-

федра, два центри (підвищення кваліфікації та післядипломної освіти; спортивної травматології); бібліотека, навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль», науково-дослідний інститут, видавництво «Олімпійська література», спортивний комплекс «Олімп» із басейном, навчальна вело-лижна база у Голосіївському лісопарку, навчальна веслова база «Оболонь» в одній із заток Дніпра, комплекс гуртожитків та інші структури.

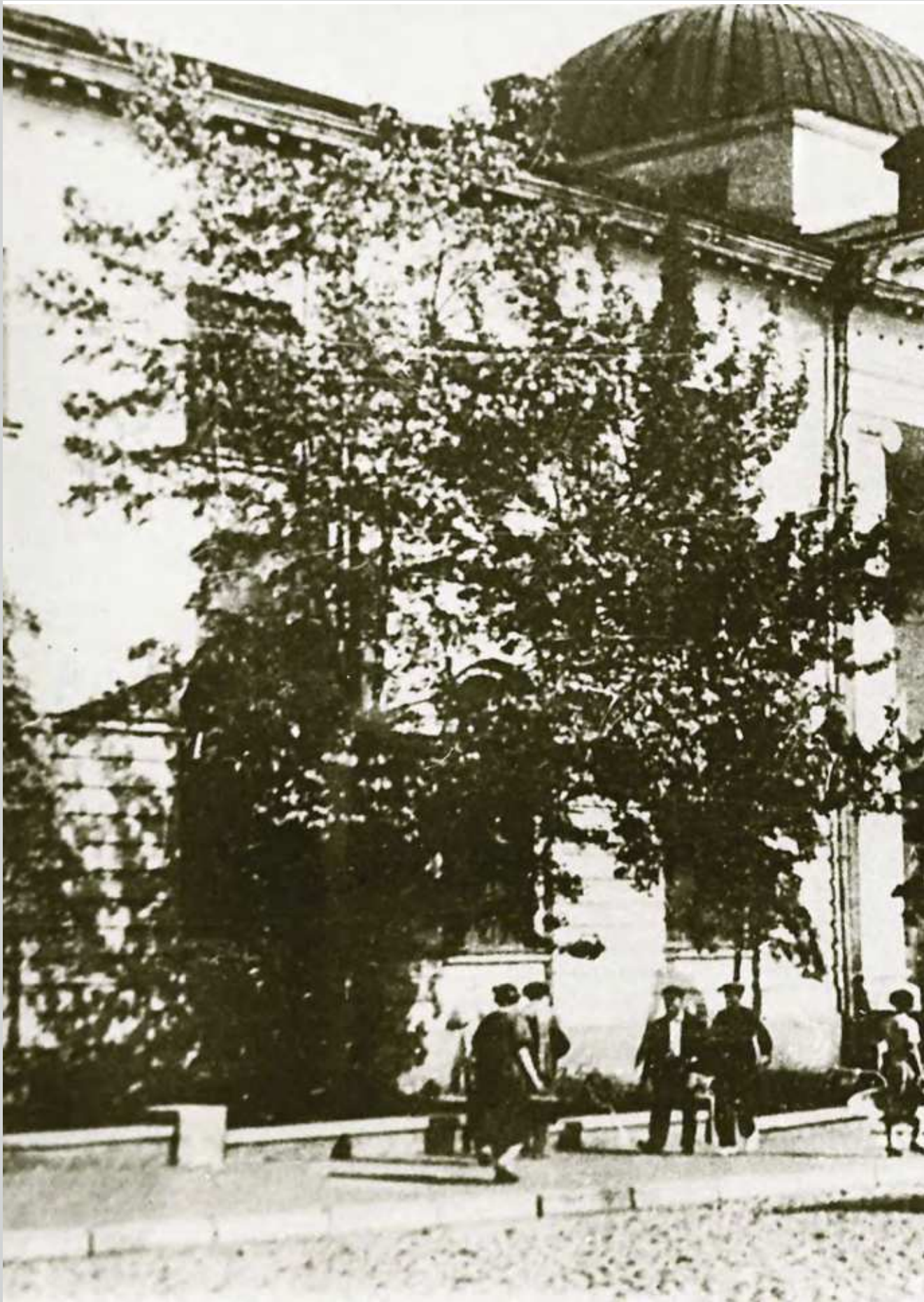
Ми сподіваємося, що подальшому розвитку НУФВСУ сприятиме реалізація прийнятого влітку 2014 р. нового Закону України «Про вищу освіту», який набрав чинності з 6 вересня 2014 р.

Зустрічаючи своє 85-річчя, колектив Національного університету фізичного виховання і спорту України, пишаючись яскравою і славною історією вищого навчального закладу та енергійно реалізуючи важливі й багатогранні завдання сьогодення, з надією вдивляється у майбутнє, намічаючи нові перспективи.

Ректор
Національного університету
фізичного виховання і спорту України

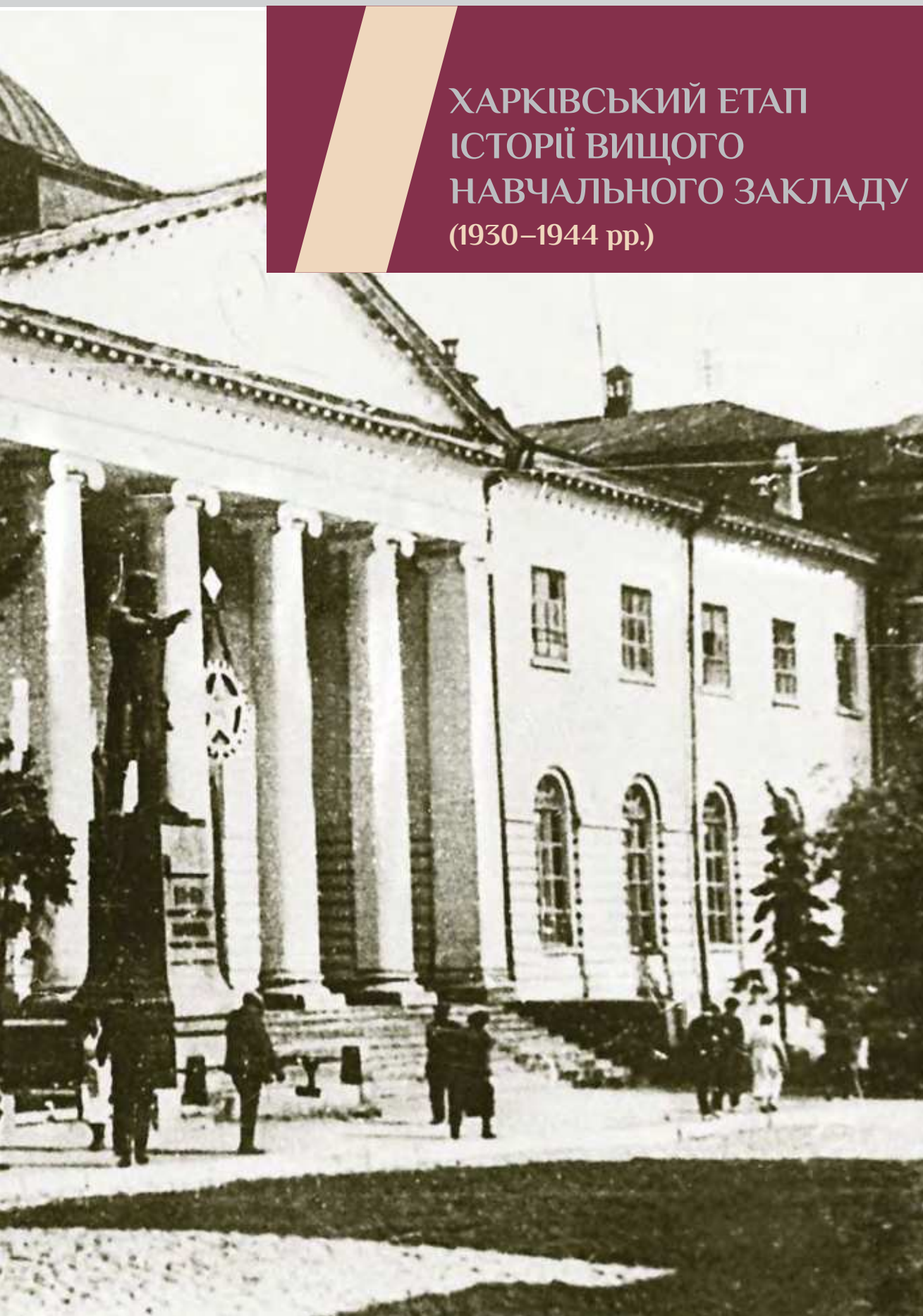

Є. В. Імас

ХАРКІВСЬКИЙ ЕТАП
ІСТОРІЇ ВИЩОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
(1930–1944 рр.)

1

Головний корпус ДІФКУ у 1932 р. (Харків)

Державний інститут фізичної культури України (ДІФКУ) було засновано у 1930 р. в Харкові – тогочасній столиці Української РСР.

Подія, яка стала одною з помітних віх в історії освіти, фізичної культури і спорту в республіці, відбулася на тлі відчутно зростаючого інтересу з боку держави до розвитку цих сфер суспільного життя. У 1929 р. декретом Ради Народних Комісарів СРСР фізичне виховання вводилося як обов'язкова навчальна дисципліна в усіх вищих навчальних закладах країни. Зросли вимоги і до організації фізичного виховання в загальноосвітніх школах, а на підприємствах запроваджувалася виробнича гімнастика.

В Українській РСР завдання поліпшення підготовки фахівців із фізкультури і спорту було покладено на відділи фізичної культури при Харківському, Київському та Одеському інститутах народної освіти. Зокрема, відділ фізичної культури при Харківському інституті народної освіти мав готувати викладачів фізкультури переважно для педагогічних технікумів, частково – для вищих навчальних закладів і заснованих на місцях короткотермінових курсів фізичної культури, а відділ фізичної культури при Київському інституті народної освіти – викладачів фізкультури вищої кваліфікації для установ соціального виховання, просвіти, клубів і лікувально-профілактичних закладів.

Із метою підвищення рівня фізичної підготовленості молодого покоління зростає акту-

альність підготовки викладачів фізкультури для шкіл республіки. Для цього у 1929 р. в Харківському інституті народної освіти на правах його факультету почали діяти відповідні курси, аналогічні курси – у Київському інституті народної освіти, а в Одеському та Артемівському інститутах народної освіти – курси без автономних прав.

Постановою президії Центрального Виконавчого Комітету СРСР (найвищого законодавчого органу держави) 1 квітня 1930 р. було засновано Всесоюзну раду фізичної культури і спорту, на яку покладалося керівництво роботою у цій галузі, що проводилася як державними органами, так і громадськими організаціями, а також підготовку фахівців для цієї сфери.

ПЕРШІ КРОКИ ІНСТИТУТУ

Усі зазначені обставини зробили логічним створення в республіці вищого навчального закладу такого профілю у столиці Української РСР. 20 травня 1930 р. на засіданні колегії Народного комісаріату освіти УРСР було ухвалено рішення про створення в Харкові інституту фізичної культури з метою підготовки викладачів фізкультури для навчальних закладів і організаторів-методистів фізичної культури. 11 серпня 1930 р. у Харкові на засіданні Ради Народних Комісарів УРСР під час розгляду питання «Про реорганізацію мережі й системи педагогічної освіти» було затверджено на 1930–1931 навчальний рік мережу педагогічних вищих навчальних закладів, серед яких фігурував Державний інститут фізичної культури України (ДІФКУ).

Першого навчального року у ДІФКУ навчалися 124 студенти, викладацький склад інституту налічував 27 осіб.

Економічні й соціальні труднощі, яких у 1930-х роках зазнала Українська РСР, негативно вплинули і на систему освіти, включно із сферою фізкультури і спорту. Зокрема, Державний інститут

фізичної культури України спочатку містився у колишній церкві Харківського університету, але ця споруда не мала елементарних умов для навчання студентів, їхнього спортивного тренування та відпочинку: адже один зал і дві невеликі кімнати вдень використовувалися для занять, а вночі перетворювалися на гуртожиток. Проте долати ці труднощі допомагав ентузіазм колективу студентів і викладачів під керівництвом першого директора Костянтина Павелла і заступника директора з навчальної, методичної та спортивної роботи Миколи Філя.

У 1932 р. ДІФКУ, який до цього входив до системи Народного комісаріату освіти УРСР, було передано у відання Всеукраїнської ради фізичної культури.

На початковому етапі діяльності в ДІФКУ ще не існувало поділу на спеціалізації, не було й спеціалізованих кафедр.

Серед перших викладачів ДІФКУ були Іван Бражник (гімнастика), Степан Романенко (спортивні ігри), Володимир Бедункевич (боротьба, важка атлетика, лижний спорт, легка атлетика), Петро Заковорот (фехтування, рукопашний бій), Олександр Венедиктов (лікувальний і спортивний масаж), Микола Тесленко (фізіологія), Микола Філь та Костянтин Куніцин (теорія і методика фізичного виховання), Василь Воробйов і Костянтин Іванов (анатомія), Іван Вржесневський (плавання), Микола Кротов (футбол). З інститутів фізичної культури Москви і Ленінграда на роботу до Харкова переїхали такі фахівці, як Петро Собенко, Олександр Данилов,

Михайло Романенко, Микола Виставкін, Зосима Синицький, Роман Школьников, Вадим Андрієвський, Олексій Ледовський, Михайло Терещенко та інші.

Поступово поліпшувалася матеріально-технічна база Державного інституту фізичної культури України. Починаючи з 1933 р., навчання студентів з легкої атлетики і спортивних ігор та з ковзанярського спорту (взимку) проходили на харківському стадіоні «Динамо», а з гімнастики – у Будинку фізичної культури. В 1934 р. інституту виділили у центральній частині міста приміщення, де були не лише навчальні аудиторії, а і спортивні зали – для занять гімнастикою, боротьбою, боксом, важкою атлетикою, фехтуванням. Крім того, ДІФКУ отримав ще й будинок на околиці Харкова, в якому розмістилися їдальня і студентський гуртожиток. Для тренувальних занять студенти користувалися не тільки харківським стадіоном «Динамо», а й іншими спортивними базами цього міста.

НА ШЛЯХУ РОЗВИТКУ

Серйозним кроком у вдосконаленні підготовки в ДІФКУ фахівців із фізичної культури і спорту стало розпочате у 1933 р. створення перших кафедр – поки що тільки із загальнотеоретичних дисциплін. Це були кафедри теорії і методики фізичного виховання, педагогіки і психології, анатомії, фізіології, гігієни, лікарського конт-

Константин
Павелл

Микола
Філь

Іван
Бражник

Степан
Романенко

Володимир
Бедункевич

Петро
Заковорот

Микола
Тесленко

Микола
Кротов

Михайло
Романенко

Вадим
Андрієвський

Євген
Івахін

Володимир
Шаблінський

Микола
Теппер

Зосима
Синицький

Михайло
Дмитрієв

ролю і масажу. Очільниками їх стали досвідчені фахівці – В.Воробйов, П.Рубінштейн, В.Блях, М.Філь, К.Іванов, М.Тесленко, М.Горкін.

Водночас зміцнювалася в інституті й підготовка фахівців із різних видів спорту, особливо з легкої атлетики, де працювали визнані педагоги – Зосима Синицький, Олександр Шехтель, Арам Тер-Ованесян, Микола Виставкін, Олександр Безруков. З їх появою в ДІФКУ «друге дихання» з'явилося у таких спортсменів, як Марко Підгаєцький, В'ячеслав Фортунатов, Федір Барков, Анфіса Спиридонова. Вони знайшли однодумців в особі колег, котрі приїхали до Харкова після того, як отримали вищу освіту в інститутах Москви та Ленінграда, і їм спільними зусиллями вдалося не лише змінити на краще методику та інтенсивність тренування, а й підвищити його культуру і професійний рівень.

Після того як в СРСР на загальнодержавному рівні було введено спортивну кваліфікацію, у

Державному інституті фізичної культури України, починаючи з 1933–1934 навчального року, з'явилася спеціалізація, і, згідно з новим навчальним планом ВНЗ, профілюючими в ньому стали спортивно-педагогічні дисципліни.

У 1934 р. в ДІФКУ з'явилися кафедри з різних спортивно-педагогічних дисциплін (гімнастики, легкої атлетики, спортивних ігор, плавання, фехтування і рукопашного бою, боротьби, боксу і важкої атлетики, велосипедного і ковзанярського спорту, лижного і веслового спорту).

Протягом чотирьох років навчання в інституті студенти займалися легкою атлетикою, гімнастикою, плаванням, лижним спортом.

Викладацький склад кафедр ДІФКУ поповнювався кращими випускниками інституту. З його першого випуску для роботи на кафедрах були залишені Сергій М'яшин, Валентина Зінченко, Микола Теппер, Іван Голиков, Сергій Каленчук, Дмитро Оббаріус та інші. Загалом тоді після складання державних іспитів були запрошені для педагогічної роботи в ДІФКУ близько сорока його випускників.

У 1930-х роках в СРСР поряд із фізкультурним рухом почав розвиватися і спортивний напрям. Дедалі масовішими ставали змагання з різних видів спорту, які проходили на всіх рівнях – від колективів фізкультури підприємств, навчальних закладів та інших організацій, міст і сіл, районів та областей до республіканських

і всесоюзних. Спортсмени СРСР почали брати участь і у деяких міжнародних змаганнях (здебільшого по лінії Червоного спортивного інтернаціоналу), виїжджаючи для цього за кордон або ж приймаючи у себе іноземних спортсменів.

Усі ці особливості тогочасного розвитку радянського спорту та початок виходу спортсменів СРСР на міжнародні арени породжували вимогу відповідної підготовки висококваліфікованих вітчизняних тренерських кадрів. Тож, з урахуванням цього, у 1934 р. при ДІФКУ було відкрито Школу тренерів (на правах середнього спеціального навчального закладу), до якої приймали спортсменів високого класу, котрі мали практичний досвід, але їм не вистачало теоретичних знань. Також в інституті з'явилося відділення, де готували тренерів з різних видів спорту – гімнастики, легкої атлетики, плавання, спортивних ігор, велосипедного спорту, боротьби, боксу, ковзанярського спорту, важкої атлетики, мотоциклетного спорту.

У 1936 р. Школу тренерів було реформовано у Вищу школу тренерів (ВШТ), в якій навчалися близько 400 осіб. До речі, саме під час навчання у Вищій школі тренерів розпочалася спортивна діяльність таких талановитих легкоатлетів, як рекордсмен СРСР у стрибках з жердиною Гаврило Раєвський і спринтер Іван Анисимов та інших сильних спортсменів.

Викладачів і студентів ДІФКУ залучали і до організації та проведення курсів з підготовки і перепідготовки керівних працівників галузі фізичної культури і спорту та інструкторів цієї сфери, в тому числі для різних добровільних спортивних товариств і відомств, а також до участі у спортивно-масовій роботі в школах, у різноманітних пробігах, кросах, естафетах, спортивних парадах та інших масових фізкультурно-спортивних заходах.

Формування теоретичних і методичних основ підготовки плавців високого класу розпочали у 1930-х роках завідувач кафедри плавання ДІФКУ Іван Вржесневський разом з викладачами та ви-

пускниками, чимало з яких свою тренерську працю поєднували з успішними виступами у республіканських та всесоюзних змаганнях з цього виду спорту.

Провідний викладач циклу боксу Державного інституту фізичної культури України Михайло Романенко у ті роки забезпечував підготовку відомих боксерів республіки. Старший викладач ДІФКУ Вадим Андрієвський та деякі випускники інституту належали тоді до числа найсильніших фехтувальників СРСР. Серед провідних спортсменів Української РСР були гандболіст Євген Івахін, баскетболіст Володимир Шаблінський, велосипедист Микола Теппер та представники ряду інших видів спорту.

Розвиток Державного інституту фізичної культури України й розширення сфер його діяльності позитивно позначилися не лише на якості, а й на кількісних параметрах ДІФКУ: у 1935–1936 навчальному році було вже 845 студентів і 86 викладачів.

Випускників ДІФКУ направляли працювати у загальноосвітні школи і вищі навчальні заклади, у колективи фізкультури заводів, фабрик, шахт, колгоспів, будівництва тощо, в комітети у справах фізичної культури і спорту та в різні добровільні спортивні товариства, а найкращі випускники інституту поповнювали викладацький склад його кафедр.

Студентки першої групи набору ДІФКУ (1930 р.)

Викладачі і студенти ДІФКУ — переможці чемпіонату СРСР з важкої атлетики. Від лівої: Я. Куценко, М. Касьяник, Л. Кисельов, Г. Попов (Тбілісі, 1937 р.)

Розширенням вітчизняної системи фізичного виховання та необхідністю її удосконалення породжувалась потреба у збільшенні чисельності викладачів фізичного виховання зі спеціальною освітою, яких на той час в СРСР (і, зокрема, в Українській РСР) не вистачало. З огляду на це, одним із шляхів вирішення такого актуального завдання стало відкриття при ДІФКУ екстернатури, призначеної для навчання тих викладачів, що працювали в Харкові, у яких був великий практичний досвід, але вони не мали спеціальної фізкультурної освіти. Заняття

в екстернатурі відбувалися у вечірній час та у вихідні дні.

Наукові дослідження у Державному інституті фізичної культури України в 1930-х роках здійснювалися за двома напрямками. Перший – педагогічний – спирався на практику фізичної культури і спорту і був початковим етапом спортивно-педагогічної науки, охоплюючи педагогічні спостереження за тим, як спортсмени витримують тренувальні та змагальні навантаження, і за якістю виконання технічних складових їхніх дій у тому чи іншому виді спорту. Другий напрям науково-дослідної роботи полягав у залученні у сферу фізичної культури і спорту фахівців медико-біологічного профілю для того, щоб вони допомагали тренерам в управлінні процесом підготовки спортсменів та контролювали їхні функціональні можливості, враховуючи при цьому те, що людський організм є складною системою, до якої спорт, характерний великими тренувальними і змагальними навантаженнями, висуває високі вимоги.

У 1930-х роках викладачі ДІФКУ брали участь у наукових дослідженнях, присвячених вивченню різних аспектів масової фізичної

Виступ спортсменів ДІФКУ на площі Дзержинського у Харкові (1937 р.)

1

2

3

4

5

6

1. 22 червня 1941 р. Старт гонки на 140 км на чемпіонаті УРСР з велосипедного спорту

2. Проводи перших добровольців-інфізкультурівців на фронт. 23 червня 1941 р., селище Васищево

3. Момент гри у гандбол. У захисті – завідувач кафедри плавання І. Вржесневський, у нападі – завідувач кафедри гандболу Є.І. Івахін (1932 р.)

4. Команда інфізкультурівців з водного поло. Від лівої: Карпетян, Андрєєв, Вржесневський, Седнів, Мешалкін, Рибалкін, Левантович (1937 р.)

5. Одна з перших випускниць ДІФКУ, провідний фахівець України з художньої гімнастики заслужений тренер України, перший голова Федерації художньої гімнастики В.С. Зінченко

6. Гандбольна команда ДІФКУ – одна з найсильніших у країні. Другий від правої – Є. Івахін (капітан), третій від лівої – О. Мишаков (1936 р.)

Військова підготовка студентів ДІФКУ під час табірного збору на спортивній базі у селищі Васищевому (1941 р.)

культури і спортивного тренування, за такими темами, як «Вплив фізичних вправ на організм дорослої людини і дітей», «Фізичне виховання дітей дошкільного віку», «Роль виробничої гімнастики у підвищенні продуктивності праці», «Гігієна фізкультурників і спортсменів», «Лікарський контроль за тими, хто займається фізичною культурою», «Харчування спортсменів» тощо.

Вони брали участь і в розробках, здійснюваних в Українському науково-дослідному інституті фізичної культури (УНДІФК), котрий функціонував у Харкові, а провідні вчені УНДІФК залучалися до викладацької діяльності у ДІФКУ.

Завідувач кафедри фізіології Державного інституту фізичної культури України Михайло Горкін виконував наукові дослідження, присвячені широкому колу проблем спортивної підготовки. Фізіологи з ДІФКУ Микола Тесленко і Ольга Качоровська вивчали зміни серцево-судинної системи під впливом фізичних навантажень, під керівництвом професора кафедри анатомії Дмитра Донського було проведено серію досліджень у галузі біомеханіки спорту.

Поряд зі здійснюваною в ДІФКУ навчальною, методичною і науково-дослідною роботою по-

мітне місце в інституті посідала й спортивна діяльність. Оскільки на той час спеціалізація студентів визначалася тільки на випускному курсі, практично кожен з них протягом навчання брав участь у змаганнях з різних видів спорту – легкої атлетики, гімнастики, плавання, спортивних ігор, лижного спорту, боротьби, боксу, важкої атлетики тощо.

У ДІФКУ виявилися високі спортивні здібності талановитого штангіста Мусія Касьяника, який двічі – у 1936 і 1937 роках – ставав чемпіоном СРСР з важкої атлетики у найлегшій ваговій категорії й встановив сім всесоюзних рекордів. Серед викладачів і студентів ДІФКУ, котрі в ті роки успішно виступали у змаганнях із важкої атлетики, були спортсмени Георгій Попов, Яків Куценко, Микола Лапутін та інші.

До числа провідних у ДІФКУ належала кафедра гімнастики, очолювана Іваном Бражником, який у ті роки був одним із найдосвідченіших і найавторитетніших фахівців у цьому виді спорту, очолював республіканську секцію гімнастики і тренерську раду збірної команди УРСР, вміло скеровуючи пошук нових шляхів розвитку в республіці спортивної гімнастики, акробатики, художньої гімнастики. Викладачами, які працювали на кафедрі гімнастики, розроблялися основи класифікації гімнастичних вправ, вирішувалися складні завдання підготовки й засвоєння нових кваліфікаційних програм, проводилися збори провідних гімнастів Української РСР перед відповідальними змаганнями.

Підготовка найсильніших гімнастів республіки серед студентів Державного інституту фізичної культури України і тих, хто навчався у Вищій школі тренерів при ДІФКУ, сприяла формуванню оптимальних підходів до тренування і розробці принципів методичних засад, які згодом склали концепцію уславленої української школи гімнастики. Високу спортивну майстерність на різноманітних тогочасних республіканських і всесоюзних змаганнях демонстрували вихованці ДІФКУ Михайло Дмитрієв (у 1936 р. завоював звання абсолютного чемпіона СРСР, а в подаль-

шому йому одному з перших було присвоєно звання заслуженого майстра спорту), Олександр Мишаков та інші гімнасти.

Кафедра легкої атлетики ДІФКУ, очолювана Зосимою Синицьким, не лише зробила вагомий внесок у розвиток цього виду спорту в Українській РСР, а й стала ініціатором проведення у Харкові таких масових фізкультурно-спортивних заходів, як легкоатлетичні естафети вулицями міста, кроси, різноманітні спортивні свята тощо. До того ж викладачі кафедри проводили тренувальні заняття і з найкращими спортсменами харківських промислових підприємств – паровозобудівного, тракторного, електромеханічного та інших заводів.

У 1930-ті роки (особливо в 1936–1938 рр.) масові репресії, здійснювані в СРСР сталінським режимом, завдали величезної шкоди і галузі фізичного виховання і спорту, в тому числі й Державному інституту фізичної культури України. Серед тих спортсменів, викладачів та інших працівників фізкультурно-спортивної сфери республіки, яких безпідставно репресували в ті часи й реабілітували лише у другій половині 1950-х років (багатьох – посмертно), були відомий важкоатлет, тренер і викладач ДІФКУ Володимир Бедункевич, завідувач кафедри лікувальної фізкультури ДІФКУ професор Володимир Блях (у 1936 р. цього відомого спортивного діяча призначили заступником голови Комітету у справах фізичної культури і спорту Української РСР) та інші. Через катівні НКВС (Народного комісаріату внутрішніх справ) пройшли (залишившись живими) Зосима Синицький, Микола Виставкін та чимало інших відомих спортсменів, викладачів і тренерів.

Проте, попри всі гіркі труднощі тих часів, розвиток ДІФКУ тривав. Зокрема, у серпні 1938 р. Рада Народних Комісарів Української РСР прийняла постанову «Про затвердження додаткового прийому у Вищу школу тренерів при інституті фізичної культури на 1938–1939 навчальний рік», відповідно до якої кількісний показник

прийому до ВШТ відчутно зріс, збільшившись на 60 осіб.

У 1940 р. Державний інститут фізичної культури України отримав у Харкові ще один будинок, в якому розташувалася кафедра фізіології з лабораторією, були там також гімнастичний зал і рентгенівський кабінет.

У травні того самого року в ДІФКУ відбулася перша наукова конференція. На ній було заслухано й обговорено 25 доповідей, за якими видано збірник матеріалів.

Оскільки розширення і розвиток масового фізкультурно-спортивного руху в СРСР потребували суттєвого зростання чисельності фахівців із фізичного виховання і спорту, в Державному інституті фізичної культури України, який на той час став одним із найбільших у країні спеціалізованих вищих навчальних закладів цієї галузі, у 1940–1941 навчальному році кількість студентів було доведено до 1031, а професорсько-викладацького складу – до 107 осіб.

На 1941 р. у ДІФКУ запланували виконання 70 різноманітних науково-дослідних і методичних робіт.

У квітні 1941 р. групу педагогів ДІФКУ, серед яких завідувач кафедри спортивних ігор Степан Романенко, завідувач кафедри фізіології Михайло Горкін, старший викладач кафедри фехтування і рукопашного бою Петро Заковорот та інші, за заслуги у підготовці фахівців із фізичної культури і спорту було відзначено Почесними грамотами Президії Верховної Ради Української РСР.

Наприкінці травня того самого року колектив Державного інституту фізичної культури України за традицією почав готуватися (у селі Васищевому поблизу Харкова) до участі у щорічному всесоюзному параді фізкультурників і спортсменів. Проте йому не судилося відбутися, оскільки 22 червня 1941 р. мирне життя країни було перерване віроломним нападом гітлерівської Німеччини на Радянський Союз.

БУРЕМНІ ВОЄННІ РОКИ

Із перших днів війни близько двох третин загальної кількості викладачів і студентів Державного інституту фізичної культури України добровільно пішли до лав захисників Вітчизни. 127 студентів четвертого курсу і 129 студентів третього курсу, достроково склавши іспити, поповнили військові частини Червоної Армії. Загалом понад 700 студентів і викладачів ДІФКУ билися з ворогом на фронтах війни 1941–1945 рр. та у партизанських загонах, виносили поранених з-під вогню, лікували воїнів у фронтових і тилових госпіталях, готували резерви для діючої армії.

Чимало викладачів, студентів і випускників ДІФКУ віддали життя у боях. Так, у серпні 1941 р. на Смоленщині загинув розвідник, молодший лейтенант Євген Наливайко – майстер спорту, який у довоєнні роки був викладачем кафедри гімнастики ДІФКУ і входив до складу збірної команди Української РСР зі спортивної гімнастики. Рано восени того самого року в нічному бою під Києвом обірвалося життя Івана Михайловського – вихованця ДІФКУ, чемпіона СРСР з боротьби, який здобув звання майстра спорту не лише з цього виду спорту, а й з важкої атлетики, фехтування і легкоатлетичних метань. У 1942 р. в боях за Сталінград загинув артилерист Володимир Барановський, який до війни був студентом ДІФКУ, чемпіоном Української РСР з боксу.

Відомий легкоатлет – спортсмен і тренер, лейтенант Іван Раєвський у 1942 р. під час Сталінградської битви командував артилерійською батареєю, у 1943 р. (маючи військове звання капітана) воював з ворогом на Курській дузі, у серпні того самого року звільняв від німецьких загарбників місто Харків, загинув біля села Соколове, що на Харківщині.

Розвідник Леонід Сапливенко – вихованець ДІФКУ, багаторазовий чемпіон Української РСР з боксу, талановитий тренер і спортивний організатор, голова республіканської секції боксу, під

час війни неодноразово переходив лінію фронту, виконуючи розвідувальні завдання. Повертаючись з одного із таких рейдів, загинув.

Та хіба перелічиш усіх українських інфізкультурівців, які не повернулися з тієї війни?! Щорічно в День Перемоги студенти, викладачі та інші працівники покладають квіти до підніжжя пам'ятника тим, хто у буремні воєнні роки віддав життя за свободу і незалежність Вітчизни.

У боях Великої Вітчизняної війни брали участь (і повернулися до мирної праці) чимало працівників і вихованців ДІФКУ, серед яких завідувач кафедри плавання Іван Вржесневський, викладач кафедри спортивних ігор Євген Івахін, викладачі кафедри гімнастики Олександр Мишаков і Леонід Соболев, випускник відділення боротьби Вищої школи тренерів Григорій Малінко, уславлений легкоатлет – багаторазовий чемпіон і рекордсмен СРСР зі стрибків з жердиною Гаврило Раєвський, викладач кафедри фехтування і рукопашного бою Вадим Андрієвський, викладач кафедри плавання Тетяна Рябцева, викладач кафедри спортивних ігор Володимир Шаблінський, викладачі інституту Людмила Пашкова (майстер спорту з лижних гонок) і Михайло Романенко (фахівець з боксу та альпінізму), слухач Вищої школи тренерів при ДІФКУ Борис Андрєєв (до війни двічі перемагав на чемпіонатах республіки з боксу), вихованці інституту Микола Лапутін (чемпіон Української РСР з важкої атлетики) і Лев Сегалович (у довоєнні роки – неодноразовий чемпіон СРСР з боксу), вихованець Школи тренерів при ДІФКУ Юрій Гаммерштедт (відомий у республіці велогонщик), викладач кафедри лижного спорту Андріан Мізяк, студенти і випускники ДІФКУ Борис Рісєв (один із провідних боксерів республіки), Григорій Крот, Іван Драний та багато інших. Один із довоєнних випускників ДІФКУ Андрій Потопольський під час війни командував понтонним полком і був удостоєний звання Героя Радянського Союзу.

У госпіталях під час війни рятували життя поранених, лікували їх і відновлювали їхнє здоров'я

Студенти і викладачі ДІФКУ, які у грізному 1941 р. одними з перших пішли на фронт, пройшли шляхами Великої Вітчизняної війни і переможцями повернулися до рідного вузу

1. Євген Івахін – розвідник, нагороджений чотирма орденами; чемпіон України з гандболу, заслужений майстер спорту, завідувач кафедри спортивних ігор
2. Микола Лапутін – капітан військово-морського флоту, нагороджений орденами Червоної Зірки і Вітчизняної війни II ступеня; чемпіон та рекордсмен УРСР і СРСР з важкої атлетики, заслужений працівник культури УРСР, ректор КДІФК
3. Іван Кириченко — артилерист, нагороджений трьома орденами; багаторазовий чемпіон УРСР і СРСР з важкої атлетики
4. Григорій Малинко – артилерист, нагороджений трьома орденами; багаторазовий чемпіон СРСР і УРСР з боротьби
5. Юрій Гаммерштедт – механік-водій танка Т-34, одержав звання «майстер водіння танків», нагороджений трьома орденами, учасник штурму Берліна, чемпіон та триразовий призер чемпіонатів СРСР у гонках на шосе та треку. Багаторазовий чемпіон

України (12 золотих медалей на треку і 7 – на шосе), тренер збірної команди України (1954–1971 рр.), збірної команди СРСР (1964 р.)

6. Євген Буланчик — піхотинець. У бою одержав тяжке поранення, повернувшись на фронт, дійшов до Берліна. Після війни став студентом КДІФК, з 1952 по 1960 р. – викладач КДІФК, багаторазовий чемпіон України та СРСР з легкої атлетики, чемпіон Європи із бігу з бар'єрами
7. Іван Вржесневський — командир саперного батальйону, нагороджений трьома орденами; директор КДІФК, завідувач кафедри плавання, заслужений працівник вищої школи УРСР, професор
8. Леонід Соболев – командир стрілецького взводу, нагороджений двома орденами; проректор КДІФК, доцент кафедри гімнастики, заслужений працівник фізичної культури України
9. Олексій Ледовський — політрук танкового полку, нагороджений трьома орденами; директор ДІФКУ (до 1941 р.), доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
10. Іван Драний – командир стрілецької роти, мав тяжке поранення, нагороджений орденом; викладач кафедри легкої атлетики, начальник Школи тренерів при КДІФК

11

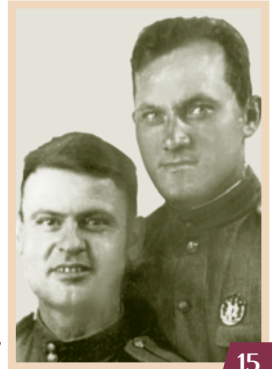
12

13

14

15

16

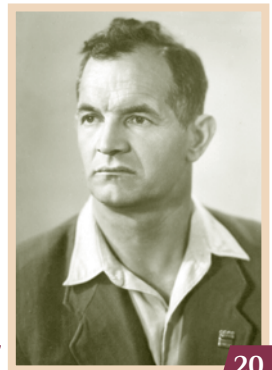
17

18

19

20

21

22

23

24

25

11. Борис Рисєв – командир мінометного полку, нагороджений п'ятьма орденами; доцент кафедри боротьби і боксу
12. Анатолій Коваленко – командир стрілецької роти, нагороджений орденами; викладач кафедри легкої атлетики, декан факультету, заслужений тренер УРСР
13. Борис Табарчук – командир розвідувального батальйону, нагороджений трьома орденами; викладач кафедри спортивних ігор, багаторазовий чемпіон УРСР з гандболу, майстер спорту
14. Андрій Потопольський – випускник ДІФКУ, командир понтонного полку, одержав звання Героя Радянського Союзу, нагороджений трьома орденами

- У 1944 р. до викладацького складу КДІФКУ були зараховані учасники бойових дій, орденоносці:
15. Олександр Мишаков (ліворуч) та Михайло Дмитрієв – викладачі кафедри гімнастики
 16. Іван Оніщенко – професор, завідувач кафедри педагогіки і психології
 17. Марія Рисєва – доцент кафедри анатомії
 18. Петро Гудзь – професор, завідувач кафедри анатомії
 19. Валентин Петровський – професор, завідувач кафедри теорії і методики фізичної культури
 20. Михайло Догадін – доцент кафедри гімнастики та теорії і методики фізичної культури

21. Михайло Андрух – доцент кафедри педагогіки і психології
 22. Олександр Карпінський – викладач кафедри боротьби і боксу
 23. Григорій Коваленко – викладач кафедри легкої атлетики
 24. Михайло Романенко – завідувач кафедри спортивних єдиноборств

У перші повоєнні роки стали студентами, а після закінчення – викладачами учасники бойових дій, орденоносці:

25. Олександр Бабкін – доцент кафедри легкої атлетики

26

27

28

26. В.І. Рібаков – викладач кафедри фехтування
 27. Володимир Парфьонов – професор, ректор КДІФК
 28. Андрій Яковцев – доцент кафедри легкої атлетики

медики і біологи з ДІФКУ – завідувач кафедри анатомії Дмитро Донської, викладач кафедри фізіології Ольга Качоровська та інші працівники медико-біологічного профілю.

Одразу після того як у 1943 р. Харків звільнили від німецьких загарбників, було вирішено відновити діяльність Державного інституту фізичної культури України. З цією метою до Харкова прибула група працівників ДІФКУ, до якої входили Степан Романенко, Іван Бражник, Олександр Мишаков, Володимир Шаблінський, Михайло Бунчук (з 1943 р. – голова Комітету у справах фізичної культури і спорту при Раді Народних Комісарів УРСР). Вони мали визначити можливості та умови для роботи вищого навчального

закладу в тому будинку, що вцілів, – на вулиці Тевелєва.

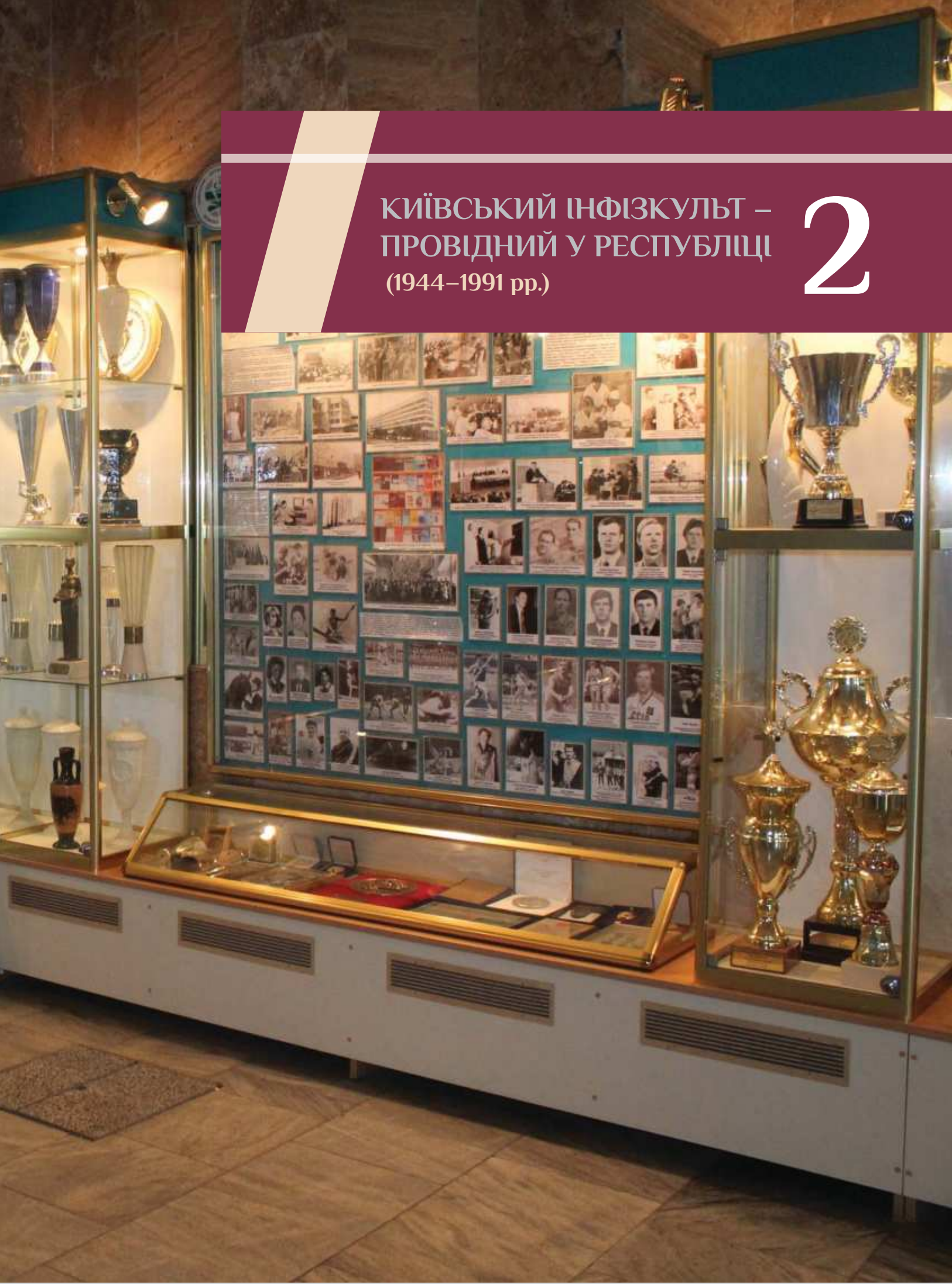
Але 24 березня 1944 р. Рада Народних Комісарів УРСР і ЦК КП(б)У прийняли спільну постанову «Про відновлення роботи навчальних закладів Комітету у справах фізичної культури і спорту при Раді Народних Комісарів Української РСР». Один із пунктів цієї постанови передбачав переведення інституту фізичної культури з Харкова до Києва – у приміщення, які належали Київському технікуму фізичної культури, інший пункт цієї постанови обумовив переведення Київського технікуму фізичної культури до Харкова – у приміщення, які належали інституту фізичної культури.

ЛІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
1952-1971

КИЇВСЬКИЙ ІНФІЗКУЛЬТ –
ПРОВІДНИЙ У РЕСПУБЛІЦІ
(1944–1991 рр.)

2

Із 1 жовтня 1944 р. в інституті фізичної культури, який розмістився у Києві на вулиці Заливчого (нині – вулиця Фізкультури), новий навчальний рік розпочали 117 студентів, яким читали лекції, проводили семінари і практичні заняття 19 викладачів.

Подальший розвиток інституту як провідного в республіці спеціалізованого вищого навчального закладу сфери фізичної культури, фізичного виховання і спорту розглядатиметься у кількох тематичних розділах, присвячених різним складовим його діяльності в період із 1944 по 1991 рік.

НАВЧАЛЬНА, МЕТОДИЧНА Й ОРГАНІЗАЦІЙНА РОБОТА

У перші роки в інституті не вистачало підручників, навчальних аудиторій і спортивних залів, спортивного інвентарю й обладнання. Лекції та практичні заняття проходили у кімнатах, які взимку обігрівалися грубками-«буржуйками». Студенти і викладачі після занять розчищали стадіон, розташований біля інституту, впорядковували спортивні майданчики, ремонтували спортзали та інші вцілілі приміщення.

Викладацький склад інституту поповнився фахівцями, які повернулися з лав Червоної Армії. Відновили роботу кафедри гімнастики (очолювана Іваном Бражником), спортивних ігор (на чолі із Степаном Романенком), плавання (завідувач Іван Вржесневський), легкої атлетики (на чолі із Зосимою Синицьким), фізіології (очолювана Михайлом Горкіним), лікувальної фізкультури, гігієни і лікарського контролю (на чолі з Ольгою Качоровською) та ряд інших підрозділів.

Багато викладачів інституту увійшли до складу того фізкультурного активу столиці республіки, завданням якого була підготовка резервів для діючої армії: адже війна ще тривала. Цих викладачів Київський міський комітет у справах фізичної культури і спорту прикріпив до вій-

ськово-навчального пункту Всеобучу, що діяв у Московському районі міста, для підготовки допризовників до майбутньої військової служби.

На стадіоні, що знаходився поблизу інституту (нині – національний спортивний комплекс «Олімпійський»), у вересні 1944 р. відбулися змагання бійців Всеобучу із подолання смуги перешкод, рукопашного бою та легкої атлетики.

У 1944 р. до викладацького складу інституту були зараховані демобілізовані з армії учасники війни Олександр Мишаков, Михайло Дмитрієв, Іван Онищенко, Марія Рисєва, Петро Гудзь, Валентин Петровський, Михайло Догадін, Олександр Карпінський, Григорій Коваленко, Михайло Романенко та інші фахівці.

Колектив вищого навчального закладу брав активну участь і в проведенні у місті різноманітних спортивно-масових заходів – естафет вулицями Києва та легкоатлетичних кросів; здійснювалося і складання нормативів комплексу «Готовий до праці та оборони» (ГПО) тощо.

Так у повсякденній реалізації різноманітних складових роботи інституту його студенти, викладачі та інші працівники зустріли перемогу у війні 1941–1945 рр.

У серпні 1945 р. вищому навчальному закладу передали чотириповерховий будинок спецшколи, в якому на той час перебував госпіталь. У ньому розмістилися адміністративні служби інституту, було обладнано навчальні аудиторії і чотири кімнати для викладачів. У тому корпусі, котрий інститут отримав ще під час війни (у 1944 р.), з'явилися кілька спортивних залів (для занять із гімнастики, фехтування і рукопашного бою, важкої атлетики, боксу та боротьби), медична частина, їдальня, кімнати для викладачів і студентський гуртожиток. У тому самому році в інституті відкрилося заочне відділення.

Згідно із розпорядженням Ради Міністрів СРСР від 7 травня 1946 р. в Українській РСР було прийнято спільну постанову Ради Міністрів УРСР і ЦК КП(б)У від 1 червня 1946 року №102 «Про реорганізацію Львівського технікуму фізичної культури у Львівський державний інститут фізичної куль-

тури». Одним із пунктів цієї постанови передбачалося: «У зв'язку з організацією Львівського державного інституту фізичної культури Український державний інститут фізичної культури в м. Києві у подальшому іменувати Київський державний інститут фізичної культури».

З огляду на сказане, 1946–1947 навчальний рік вуз розпочав із новою назвою: КДІФК (Київський державний інститут фізичної культури), а навчалося в ньому тоді 600 студентів.

Коли було створено Львівський державний інститут фізичної культури, з Києва до Львова направили групу викладачів КДІФК – фахівців із плавання, боротьби, боксу, гімнастики, легкої атлетики, спортивних ігор, теорії та методики фізичного виховання і деяких інших навчальних дисциплін.

У 1947–1948 навчальний рік колектив КДІФК вступив, продовжуючи обживати чотириповерховий корпус, що раніше належав спецшколі. До згадуваних вже підрозділів, які працювали в ньому, там розмістилися також кілька кафедр – теорії та методики фізичного виховання, лікувальної фізкультури і масажу, гігієни та лікарського контролю, педагогіки і психології, військової підготовки; анатомічний музей, бібліотека з читальним залом, а також кімната для самостійної роботи студентів.

У вузі поновила свою роботу і Школа тренерів, на перший курс якої було прийнято 100 осіб. При ній відкривалося й спеціальне відділення для навчання тих спортсменів високого класу, які не мали середньої освіти.

У повоєнні роки діяльність КДІФК багато в чому обумовлювалася актуальними завданнями, вирішення яких потребувала наявність певних проблем у фізкультурно-спортивному русі в СРСР. Одним із таких завдань керівництво держави поставило у 1948 р. розвиток масовості фізичної культури і спорту в країні та завоювання радянськими спортсменами в найближчі роки світової першості у найважливіших видах спорту.

Серед основних аспектів у справі вирішення цих завдань одним із головних виявилась підго-

Викладачі інституту на відбудовних роботах біля навчального корпусу № 4 (1945 р.)

товка необхідних кадрів для галузі фізичної культури і спорту та організаційне зміцнення системи управління спортом вищих досягнень. З огляду на це, перед спеціалізованими фізкультурно-спортивними вищими навчальними закладами країни, до яких належав і Київський державний інститут фізичної культури, було поставлено вимоги до підвищення якості підготовки викладачів фізичного виховання для шкіл, технікумів і вищих навчальних закладів та тренерів з різних видів спорту для роботи у дитячо-юнацьких спортивних школах (ДЮСШ) і спортивних секціях.

Враховуючи ці вимоги, навчальний процес у КДІФК стали тісніше пов'язувати з практикою фізкультурного руху. Вдосконалювалися як навчальні програми зі спортивно-педагогічних дисциплін, так і програми педагогічної практики, більше уваги приділялося використанню у навчальному процесі практичного досвіду найкращих педагогів і тренерів. Усе частіше при КДІФК проводилися різноманітні курси та семінари для тренерів, інструкторів фізичної культури, викладачів фізичного виховання. Так поступово інститут ставав центром навчально-методичної роботи у галузі фізичної культури і спорту в республіці.

Оскільки на той час в Українській РСР у сфері фізичної культури, фізичного виховання і спорту навіть в обласних центрах і великих містах не вистачало висококваліфікованих фахівців – трене-

1

2

3

4

5

6

7

8

1. Організатори анатомічного музею кафедри анатомії КДІФК (1950-ті роки). Від лівої: доцент кафедри О.Р. Радзієвський, завідувач кафедри професор В.В. Колесников, старший лаборант М.Г. Рісєва
2. Завідувач кафедри плавання В.В. Вржесневський (1945–1947 рр.)
3. Завідувач кафедри боротьби, боксу і важкої атлетики заслужений майстер спорту І.К. Іванов (1946–1950 рр.)
4. Завідувач кафедри педагогіки і психології доцент М.Р. Богуш (1959–1965 рр.)
5. Ректор КДІФК (1959–1971 рр.) заслужений майстер спорту з важкої атлетики, заслужений тренер УРСР М.П. Лапутін
6. Заняття проводить завідувач кафедри плавання професор Іван Вржесневський (1960-ті роки)
7. Практичне заняття з динамічної анатомії (робота з природними препаратами). Старший викладач М.Г. Рісєва та аспірант А.М. Лапутін (1961 р.)

8. Державний іспит приймають В.М. Задоянний, С.К. Фомін, М.А. Аграновський, М.Я. Горкін (1968 р.)

9. Керівний і професорсько-викладацький склад КДІФК (1958 р.)

рів і організаторів, та й штат республіканського Комітету у справах фізичної культури і спорту був досить скромним (у ньому було трохи більше двадцяти працівників), КДІФК, у складі якого працювало чимало досвідчених висококваліфікованих педагогів-тренерів і організаторів фізкультурно-спортивної роботи, мав стати лідером у вирішенні завдань з розвитку основних видів спорту в республіці та у забезпеченні їх відповідними кадрами.

У 1951–1952 навчальному році набір студентів у КДІФК збільшився до 175, а у подальшому – до 200 на рік.

У 1953 р. в інституті заочне відділення було реформовано на факультет заочного навчання,

який мав навчально-консультаційні пункти в Києві, Львові та Харкові, і створено вечірнє відділення, набір на яке становив 50 осіб на рік.

Диференціювання у підготовці фахівців – викладачів фізичного виховання та тренерів з видів спорту – обумовило і відповідні структурні зміни в інституті. Зокрема, замість факультету основної підготовки (I–II курси) і факультету спеціальної підготовки (III–IV курси), які функціонували до цього, в 1954 р. було створено педагогічний факультет (за спеціалізацією «Викладач фізичної культури») і спортивний факультет (за спеціалізацією «Тренер з виду спорту»). У той рік на педагогічний факультет КДІФК прийняли 74 особи, а на спортивний факультет – 126 осіб.

1. Дев'ятиразова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики (1956–1964 рр.) Л. Латиніна (ліворуч) дає поради викладачу кафедри гімнастики КДІФК Т. Паламарчук

2. Вечір спортивної слави, проведений спільно кафедрами боротьби і важкої атлетики та боксу КДІФК у 1968 р. в актовому залі інституту із

залученням видатних випускників цих кафедр і ветеранів спорту. Виступає ректор КДІФК заслужений майстер спорту, заслужений тренер Української РСР М. Лапутін

3. Викладацький склад кафедри футболу КДІФК. Від лівої: В. Кожухов, В. Кустановський, О. Базилевич, А. Романенко, В. Соколов, К. Вихров, М. Балакін, О. Джус (1970 р.)

4. Напутнє слово ректора КДІФК В. Парфьонова до студентів інституту – учасників фізкультурного параду (1974 р.)

Зростання кількості студентів вимагало розширення матеріально-технічної бази КДІФК і поліпшення побутових умов як для тих, хто навчався у вузі, так і для викладачів. Тому на вулиці Китаївській було виділено два одноповерхові будинки для гуртожитку Школи тренерів, яка функціонувала при інституті, а у Майкопському провулку за активної участі студентів і викладачів були побудовані гуртожитки.

Інституту в 1950-ті роки, як і раніше, все ще не вистачало власних спортивних споруд, адже тоді він мав у своєму розпорядженні тільки три спортивні зали і три відкриті майданчики для спортивних ігор. Тож інститут для занять зі студентами був змушений орендувати плавальний басейн, гімнастичний та ігровий зали розташованого неподалік Палацу фізкультури, легкоатлетичний манеж спортклубу Київського військового округу, тенісні корти і водну станцію спортивного товариства «Динамо», важкоатлетичний і боксерський зали Центрального стадіону.

У навчальному плані КДІФК, затвердженому в січні 1958 р., з'явилася нова дисципліна – «Спеціальна підготовка з обраного виду спорту», котра викладалася на III і IV курсах з таких видів спорту, як гімнастика, легка атлетика, лижний спорт, бокс, велосипедний спорт, плавання, важка атлетика, фехтування, весловий спорт, фігурне катання на ковзанах тощо. Крім того, в КДІФК у години, відведені на факультативні заняття, проводилися навчально-тренувальні заняття з підвищення спортивної майстерності.

У 1959 р. ректором Київського державного інституту фізичної культури було призначено відомого українського важкоатлета, заслуженого майстра спорту Миколу Лапутіна (випускника ДІФКУ 1940 р.), який на посаді очільника вузу змінив кандидата педагогічних наук, доцента Миколу Теппера, котрий був його керівником в період 1955–1959 рр.

На території, яку займав КДІФК, по вулиці Фізкультури, розпочалося спорудження нового спортивного корпусу (нині це корпус № 3), а також другого студентського гуртожитку по вулиці Козачій.

З часом у інституті з'явилася лижна база в Голостівському лісопарку, почалося будівництво головного навчально-адміністративного корпусу (нині це корпус № 1) та плавального басейну у корпусі, що виходить фасадом на вулицю Димитрова (нині їй повернуто колишню назву, яку вона мала до 1938 р. – Ділова).

У згаданий період в інституті було створено кілька нових кафедр: важкої атлетики, боротьби і боксу, велосипедного спорту і фехтування, історії та організації фізичної культури. Сучасну апаратуру і прилади одержали лабораторії фізіології, біохімії, анатомії, психології, лікувальної фізкультури, гігієни і лікарського контролю, кабінети теорії і методики фізичного виховання та іноземних мов.

На початку 1960-х років у типових навчальних планах інститутів фізичної культури (затверджених 7 жовтня 1961 р.) вперше було визначено обов'язкові вимоги до рівня спортивної підготовки випускників таких вищих навчальних закладів. Ясна річ, ці вимоги стосувалися і КДІФК, зокрема, студенти педагогічного факультету за час навчання мали повторно виконати нормативи комплексу ГПО II ступеня, виконати або підтвердити другий спортивний розряд з обраного виду спорту і третій спортивний розряд із двох інших видів спорту, а також одержати звання судді III категорії з трьох видів спорту.

Студенти спортивного факультету за час навчання мали виконати нормативи комплексу ГПО II ступеня, виконати або підтвердити перший спортивний розряд з обраного виду спорту і третій спортивний розряд з двох інших видів спорту, а також одержати звання судді II категорії з обраного виду спорту.

У навчальному процесі в Київському державному інституті фізичної культури велика увага приділялася педагогічній та організаційно-педагогічній практиці студентів III–IV курсів. Третьокурсники проходили таку практику в загальноосвітніх школах і ДЮСШ, а четвертокурсники – в колективах фізкультури і добровільних спортивних товариствах. Студенти під час проходження

1

2

3

4

5

6

1. Засідання кафедри анатомії. У центрі – професор П. Гудзь, доповідає – доцент А. Лапутін (1969 р.)

2. Напружено працює приймальна комісія інституту (1970 р.)

7

3. Завідувач кафедри боротьби, боксу і важкої атлетики М. Вакулєнко (1966–1976 рр.)
4. Завідувач кафедри легкої атлетики доцент В. Сіренко (1972–1981 рр.)
5. Заняття у залі важкої атлетики (1975 р.)
6. Колектив кафедри гімнастики. Від лівої:
- 1-й ряд: А. Волков, В. Гайворон, О. Онищенко, М. Дмитрієв, Ю. Листовничий, Б. Сільченко, В. Зінченко, О. Бабинєць, А. Тишлер;
- 2-й ряд: Ю. Туниця, Д. Лавриненко, В. Болобан, Б. Шахлін, Р. Захаренко, Ю. Барішников, В. Константинов, В. Остапенко, О. Бірюк, Є. Мішина, В. Ховавко, Н. Овчинникова, Л. Лапина, Т. Карпенко;

- 3-й ряд: В. Черненко, А. Касьянов, В. Тесленко, О. Поляков, І. Терещенко, О. Оцупок, В. Лифар, О. Бабинєць, Ю. Арбаков, М. Шабанов, Б. Маслов (1970 р.)
7. Колектив кафедри теорії і методики фізичного виховання. Від лівої:
- 1-й ряд: В. Ареф'єв, Р. Жордочко, В. Стадников, Г. Смоліус, В. Петровський, Л. Соболев, Л. Коваль, Н. Старожилова;
- 2-й ряд: перший в ряду В. Глухов, третій – В. Погасій, Б. Дергоусов, П. Тюрін, В. Кравцов, В. Поліщук, Т. Круцевич, Н. Михайлова, Г. Кершиновська, від правої перший В. Жураковський, Г. Руденко (1975 р.)

практики надавали допомогу колективам фізкультури не лише у Києві, а і в Харкові, Донецьку, Запоріжжі, Ворошиловграді (Луганськ), Херсоні, Миколаєві, Чернігові, Кривому Розі та інших населених пунктах республіки – і не тільки в містах, а й у селах різних областей Української РСР.

У 1971 р. Миколу Лапутіна на посаді ректора Київського державного інституту фізичної культури змінив доктор педагогічних наук, професор Володимир Парфьонов, який до цього працював на кафедрі плавання, згодом – деканом факультету заочного навчання (1960–1967 рр.) і проктором з наукової роботи (1968–1970 рр.). Рек-

тором КДІФК професор Володимир Парфьонов працював протягом дев'яти років (1971–1980).

В 1970-ті роки було завершено будівництво нового навчально-адміністративного корпусу і у 1973 р. його ввели в експлуатацію. Споруджено (1974 р.) корпус плавального басейну. Збудовано і студентський гуртожиток № 1 (1975 р.).

У КДІФК збільшилася кількість спортивних залів та здійснювалася модернізація їх оснащення. Зросла чисельність студентів і професорсько-викладацького складу, підвищилися якість навчального процесу й ефективність навчально-методичної роботи, суттєво поповнилися фонди бібліотеки.

1

2

3

4

1. Колектив кафедри спортивних ігор.
Від лівої:

1-й ряд: В.О. Данилейко, М.І. Хомутов, М.І. Маршуба, С.Г. Гончарова, Г.Г. Шлаканьова, А.О. Малий, М.П. Пименов, Є.І. Івахін, О.І. Кузан; Л.А. Латишкевич, Г.С. Руцинська;

2-й ряд: А.І. Вальтін, В.О. Лейко, Б.М. Лазебний, В.Г. Трегуб, В.Г. Фойгт, В.І. Генігі, Л.Р. Маневич, Л.Г. Бухтій, В.О. Сміновський, Ю.А. Кляцкін, І.М. Хінчук, В.Г. Рисєв, В.А. Томашевський, В.М. Ков'янов, В.Г. Окіпняк;

3-й ряд: другий в ряду – О.О. Мішин, четвертий – В.Д. Марков, М.І. Раєвський, В.М. Маслов, М.І. Винничук, О.О. Данилов, О.Г. Кубраченко, В.О. Тюркін, П.О. Синєгубов, А.І. Лесников, Ю.Т. Сайко, В.М. Артишевський (1980 р.)

2. Ректор КДІФК доктор педагогічних наук, професор В.О. Парфьонов (1971–1980 рр.)

3. Завідувач кафедри спортивних ігор заслужений майстер спорту доцент М. Пименов (1976–1980 рр.)

4. Викладач кафедри зимових видів спорту заслужений тренер УРСР, доцент А.А. Архипов

5. Колектив кафедри біохімії та гігієни.
Від лівої:

5

6

7

8

1-й ряд: В.П. Чорна, Г.О. Кашпуровський, М.І. Калінський, Л.Л. Нужна;

2-й ряд: Н.М. Сіренко, Г.А. Осипенко, В.Я. Кот, Е.М. Нессен, І. Шаповалова (1975 р.)

б. Колектив кафедри фізіології. Від лівої:

1-й ряд: Л.Я. Євгенєва, М.Я. Горкін, Т.Г. Кальмуцька;

2-й ряд: О.Р. Радзієвський, Л.Г. Халай, В.Л. Смульський, І.С. Кучеров; 3-й ряд: В.Г. Ткачук, В.Я. Суринян (1975 р.)

7. Заняття студентського наукового гуртка кафедри теорії і методики фізичного виховання (1982 р.)

8. Колектив кафедри теорії спорту. Від лівої:

1-й ряд: лаборантка, В.О. Запорожанов, В.М. Платонов, лаборантка, В.О. Дрюков;

2-й ряд: К.П. Сахновський, Л. Щеглова (Адирхаєва), аспірантка, Є. Дрикерман, М.М. Булатова, О.К. Красильщиков;

3-й ряд: В.М. Кулиба, С.О. Красюк, А.І. Тесленко (1984 р.)

1

2

3

4

5

6

7

1. Колектив кафедри легкої атлетики КДІФК. Від лівої:

1-й ряд: О. Бабкін, З.П. Синицький, Г.К. Єсипчук (Гринвальд), З.О. Синицька, Д.М. Козлова, П.Т. Богачик, О.С. Канакі;

2-й ряд: Ю.І. Карлюк, І.Ф. Леоненко, В.С. Цибуленко, В.С. Сіренко, Р.А. Гринь, В.В. Петровський, Б.М. Юшко;

3-й ряд: Р.Я. Отрубянников, В.Д. Поліщук, В.В. Бураков, А. Ігнатенко, О. Невський (1984 р.)

2. Голова Держкомспорту УРСР М.М. Бака веде бесіду з професорсько-викладацьким складом КДІФК після урочистих зборів, присвячених початку нового навчального року (1989 р.)

3. Зустріч випускників КДІФК 1962 р. через 25 років після закінчення інституту (1987 р.)

4. Колектив кафедри фехтування і стрілецького спорту КДІФК. Від лівої:

сидять: 1-й в ряду – С.А. Лещов, 3-й – В.О. Дрюков, Т.О. Дубовенко, Є.М. Сафонов;

стоять: 1-й – С.А. Мятковський, 3-й – В.І. Бобр, Н.І. Калініна, А.М. Колумбет, Н.Г. Бортникова, В. Глебов, Ю.О. Павленко (1987 р.)

5. Колектив кафедри педагогіки і психології. Від лівої:

1-й ряд: В.І. Воронова, І.М. Онищенко (завідувач кафедри), Т.В. Петровська, І. Толкунова;

2-й ряд: Г. Чередніченко, М.І. Тішин, О.Б. Терьошина, О. Масенко, М.П. Гуменюк, О.Р. Гринь (1990 р.)

6. Колектив кафедри веслового спорту:

В.С. Писаний, А.І. Лавренюк, Г.І. Гришин, В.Ф. Медведєв, В.В. Симонова, О.В. Коваль, З.Р. Яценко, І.О. Буракова, В.Н. Бігунов, Ю.М. Стеценко, В.С. Міщенко, В.Я. Михайлов (1988 р.)

7. Викладачі кафедри гімнастики КДІФК (від лівої):

А. Абдулаєв, Ю. Марченко, В. Клименко, Л. Дкудник, Ж. Белокопитова, Ю. Барішников, Р. Захарченков (1980 р.)

У 1986 р. ректором Київського державного інституту фізичної культури було призначено доктора педагогічних наук, професора В. Платонова

Випускники факультету підвищення кваліфікації керівних фізкультурних працівників і тренерів КДІФК 1989 р. – тренери з класичної (греко-римської) боротьби

У 1970 р. в Дніпропетровську було створено педагогічний факультет Київського державного інституту фізичної культури (у 1979 р. на базі цього факультету КДІФК сформувався Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту).

У 1970-ті роки в КДІФК функціонували шість факультетів: педагогічний, тренерський, заочний, підвищення кваліфікації тренерів і керівних працівників галузі, підвищення кваліфікації викладачів фізичного виховання вузів, факультет із роботи з іноземними студентами.

Підготовка фахівців у КДІФК, починаючи з 1972 р., здійснювалася за двома спеціальностями: «Фізична культура і спорт» (з присвоєнням випусникам кваліфікації «Викладач фізичного виховання – тренер з виду спорту») та «Фізичне виховання» (з присвоєнням кваліфікації «Викладач фізичного виховання»).

У 1973 р. в Київському державному інституті фізкультури навчалися 3859 осіб, з яких 2200 студентів – на стаціонарі, 1024 – заочно, 401 особа – на факультеті підвищення кваліфікації

викладачів вищих навчальних закладів, 160 – на десятимісячних курсах підвищення кваліфікації, 27 – іноземні студенти, 47 – аспіранти.

У той самий час на 19 кафедрах КДІФК і в шести його науково-дослідних лабораторіях працювали 10 докторів наук, професорів і 80 кандидатів наук, доцентів, 42 заслужені тренери СРСР і заслужені тренери Української РСР, 22 заслужені майстри спорту і майстри спорту, що свідчило про високий кадровий потенціал.

У 1975 р. було затверджено новий навчальний план за спеціальністю «Фізична культура і спорт» для педагогічних та спортивних факультетів інститутів фізичної культури.

У 1978 р. до тієї частини навчального плану, котра стосувалася студентів педагогічного факультету, внесли обов'язкову вимогу, відповідно до якої вони допускалися до державних іспитів лише за наявності не нижче діючого II спортивного розряду та звання судді з обраного виду спорту, а також трьох діючих розрядів ГПО із зимового і літнього багатоборства.

У 1979 р. в Харкові було створено спортивний факультет Київського державного інституту фізичної культури (у 2001 р., цей факультет КДІФК реформовано в Харківську державну академію фізичної культури).

У 1980–1986 рр. ректором Київського державного інституту фізичної культури був кандидат психологічних наук, доцент Микола Гуменюк.

У липні 1982 р. Міністерство вищої освіти СРСР видало наказ, згідно з яким у ВНЗ в межах спеціальності «Фізична культура і спорт» встановлювалися три спеціалізації – «Організація і методика викладання фізичної культури», «Організація масової фізкультурно-оздоровчої роботи і туризму», «Організація і методика викладання видів спорту».

Завдяки тому що у 1982 р. в навчальному плані вперше було виділено певну кількість годин на самостійну роботу студентів (близько 15% загального обсягу лекційних годин), у КДІФК збільшилася можливість участі студентів у проведенні науково-дослідних робіт.

В 1984 р. у КДІФК було створено першу в СРСР кафедру теорії спорту, а до навчального плану включено нову навчальну дисципліну «Теорія спорту».

У серпні 1985 р. заслуги Київського державного інституту фізичної культури було відзначено Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР.

Восени 1986 р. ректором КДІФК було призначено доктора педагогічних наук, професора Володимира Платонова, який до цього працював в інституті завідувачем кафедри плавання (1975–1977 рр.), згодом – проректором з науково-дослідної роботи (1977–1986 рр.) і водночас завідувачем кафедри теорії спорту.

У КДІФК з огляду на нагальні вимоги часу розпочали й успішно здійснювали структурну перебудову, при цьому зусилля колективу зосереджувалися перш за все на найактуальніших напрямках діяльності.

На території, яку займав КДІФК, було збудовано кілька нових навчально-спортивних кор-

пусів і суттєво реконструйовано деякі з діючих споруд. Кафедри, лабораторії та інші підрозділи інституту оснащувалися сучасною апаратурою і устаткуванням, технічними засобами навчання й іншим обладнанням.

У 1987 р. було видано перший у світі підручник «Теорія спорту», створений колективом авторів за редакцією Володимира Платонова.

В 1989–1990 навчальному році у КДІФК навчалися на стаціонарі 1850 студентів, на заочній формі навчання – 2000, на факультетах підвищення кваліфікації, які діяли при ВНЗ, навчалися по 1500 осіб на рік. Загальна чисельність тих, хто працював в інституті, становила більше 700 співробітників, у тому числі понад 400 осіб професорсько-викладацького складу і науковців.

У навчальній діяльності Київського державного інституту фізичної культури тривав успішний розвиток і такого напрямку, як навчання іноземних громадян з різних країн, що було розпочато ще в 1955 р. За станом на кінець 1990 р. загальна чисельність іноземних студентів, які після навчання отримали диплом державного зразка, становила 450 осіб (до цього слід додати ще 90 аспірантів і 50 стажерів – громадян зарубіжних країн).

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ У ПРАКТИКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

У середині 1940-х років у Київському державному інституті фізичної культури активізувалися наукові дослідження (за 34 темами), в яких брали участь провідні викладачі та інші фахівці.

У багатьох підрозділах КДІФК, зокрема, на кафедрах легкої атлетики, плавання, лижного спорту, фізіології, спортивних ігор, педагогіки та інших, почали діяти студентські наукові гуртки.

У січні 1948 р. було створено студентське наукове товариство, у лютому того самого року під керівництвом директора КДІФК Івана Вржесневського і завідувача кафедри фізіології Михайла (Мусія) Горкіна відбулася перша у повоєнний період студентська наукова конференція.

Велику роль у підготовці висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів відіграло відкриття в КДІФК у 1953 р. аспірантури. Її першим керівником став кандидат педагогічних наук Сергій Фомін. Він очолював її протягом 17 років, поєднуючи цю діяльність зі своєю основною роботою на посаді завідувача кафедри лижного спорту.

У другій половині 1940-х, у 1950-ті та 1960-ті роки здійснювані у Київському державному інституті фізичної культури фундаментальні і прикладні науково-дослідні роботи виконувалися в двох напрямках: спортивно-педагогічному і медико-біологічному. Вони багато в чому спрямовувалися на дієве науково-методичне забезпечення практичних завдань у сферах фізичного виховання, оздоровчої фізичної культури, масового спорту і спорту вищих досягнень.

У процесі розвитку інституту й, зокрема, в розгортанні дослідницької роботи суттєву роль відігравав високий інтелектуальний потенціал колективу КДІФК, де закладалися основи наукових і науково-педагогічних шкіл.

Помітний внесок у вітчизняну науку і в реалізацію здобутків досліджень у практиці фізичного виховання і спорту внесли такі провідні фахівці, як Іван Бражник, Іван Вржесневський, Ростислав Чаговець, Євген Івахін, Михайло Горкін, Віктор Колесников, Зосима Синицький, Ольга Качоровська, Петро Гудзь, Олександр Радзієвський, Валентин Петровський, Ася Колчинська, Лідія Євгенєва та інші. Вони підготували у КДІФК чимало учнів, завдяки чому забезпечили спадкоємність поколінь, примноження славних традицій і невинне зростання рівня наукових досліджень.

Дуже багато для розвитку спортивної фізіології зробив доктор медичних наук, професор

Михайло (Мусій) Горкін. Ще у 1934 р. він почав працювати викладачем на кафедрі фізіології Державного інституту фізичної культури України, а у 1938 р. очолив цю кафедру і керував нею (спочатку в ДІФКУ в Харкові, а потім в КДІФК у Києві) до 1972 р. (з перервою у воєнні роки).

Його дослідження були спрямовані на вивчення фізіологічних механізмів пристосування організму спортсменів до напруженої м'язової діяльності під час високих тренувальних та змагальних навантажень. При цьому вчений-фізіолог професор Горкін тісно й продуктивно співпрацював з провідними фахівцями спортивно-педагогічних кафедр КДІФК. Завдяки цьому в інституті ще з середини 1950-х років сформувався напрям досліджень, котрі мали як теоретичне, так і практичне значення й допомагали у вирішенні проблем, пов'язаних із оптимізацією планування тренувальних програм, з'ясуванням особливостей перебігу адаптаційних реакцій в організмі спортсменів, а також із запобіганням їх перенапруження та профілактикою перетренування.

Завідувачем кафедри фізіології КДІФК Михайлом Горкіним у творчій співпраці із завідувачем кафедри плавання Іваном Вржесневським було сформовано програму наукових досліджень, до реалізації яких залучили не лише значну частину фахівців медико-біологічних кафедр, а й колег зі спортивно-педагогічних кафедр. Завдяки цьому вдалося забезпечити комплексність досліджень, в яких брали участь фахівці різного профілю – спортивні педагоги, спортивні фізіологи, біохіміки, морфологи, спортивні медики. Це дало змогу тісно поєднати науковий пошук з потребами спортивної практики.

Результати таких досліджень знайшли своє відображення в численних публікаціях у різних спеціалізованих виданнях, методичних рекомендаціях для тренерів та кандидатських і докторських дисертаціях. Комплекс досліджень, започаткований доктором медичних наук, професором Михайлом Горкіним, сприяв формуванню у 1970-х роках київської школи спортивної

фізіології, яка дала вітчизняній науці таких висококваліфікованих вчених-фізіологів, як доктор медичних наук, професор Олександр Радзівський, доктор біологічних наук, професор Лідія Євгенєва, доктор біологічних наук, професор Володимир Моногаров та інші.

*Доктор медичних наук,
професор М.Я. Горкін*

*Доктор медичних наук,
професор В.В. Колесников*

*Доктор медичних наук,
професор П.З. Гудзь*

Важливим етапом зосередження комплексу фундаментальних і прикладних досліджень, спрямованих на забезпечення потреб практики спорту, стало створення в 1969 р. при Київському державному інституті фізичної культури проблемної науково-дослідної лабораторії високих тренувальних навантажень. Її завідувачем було призначено учня і послідовника Михайла Горкіна Володимира Моногарова. Михайло Горкін разом з Іваном Вржесневським протягом певного часу здійснювали наукове керівництво діяльністю цієї лабораторії (докладніше про її роботу йтиметься далі).

Широкий резонанс у колах науковців і фахівців спорту викликала написана Михайлом Горкіним, Ольгою Качоровською та Лідією Євгенєвою монографія «Большие нагрузки в спорте», видана у 1973 р. Вона багато в чому визначила шляхи подальшого наукового пошуку в цій сфері.

На початку 1950-х років у КДІФК було створено кафедру анатомії, яку протягом 1951–1959 рр. очолював відомий учений доктор медичних наук, професор Віктор Колесников, котрий приїхав до Києва з Ленінграда. На кафедрі, очільник якої прагнув вивчення студентами анатомії наблизити до специфіки різних видів спорту, розроблялися методики анатомічного аналізу рухів спортсменів у важкій атлетиці, спортивній і художній гімнастиці, акробатиці, легкій атлетиці тощо. Обладнані на кафедрі анатомії гістологічна лабораторія, віварій та операційна використовувалися

не тільки для навчання студентів, а й для наукових досліджень, здійснюваних (до 1982 р.) її співробітниками.

Починаючи з 1959 р., упродовж 23 років кафедрі анатомії КДІФК очолював учень Віктора Колесникова доктор медичних наук, професор Петро Гудзь, який став одним з основоположників учення про морфологічні засади адаптації організму тварин і людей до великих тренувальних навантажень. Він описав закономірності змін форми, розмірів та якості м'язових волокон, висунув і довів концепцію про можливість розщеплення м'язового волокна, що є одним з механізмів робочої гіпертрофії м'язів під дією тренувальних впливів. Дослідження, здійсненні професором Петром Гудзем та його учнями, допомогли виявити й обґрунтувати закономірності адаптаційних морфологічних змін у кістках, м'язах і системах організму, які обслуговують рухову діяльність в умовах великих фізичних навантажень.

У подальшому зацікавленість співробітників кафедри анатомії КДІФК у вивченні рухів, які є специфічними для певних видів спорту, втілювалася в розробці ще одного напрямку досліджень – біомеханіка спорту, яка ще із середини 1960-х років почала розвиватися як самостійна наука і навчальна дисципліна. Навколо цього нового напрямку на кафедрі анатомії КДІФК у 1965 р. сформувалася група фахівців на чолі з доцентом Анатолієм Лапутіним (згодом він став доктором

*Академік АН УРСР,
доктор біологічних наук,
професор Р.В. Чаговець*

*Доктор медичних наук,
професор О.В. Качоровська*

біологічних наук, професором), чиї наукові інтереси концентрувалися на дослідженні біомеханічних особливостей процесу навчання спортивних рухів та моделюванні їхніх оптимальних варіантів.

У першій половині 1950-х років в КДІФК з'явилася кафедра хімії, загальної та біологічної хімії (у подальшому – кафедра біохімії), завідувачем якої у 1953–1959 рр. був відомий учений-біохімік член-кореспондент Академії наук Української РСР Ростислав Чаговець, котрий роботу в Київському державному інституті фізичної культури поєднував зі своєю основною науковою діяльністю в очолюваному ним одному з відділів Інституту біохімії АН УРСР (у 1967 р., його було обрано академіком АН УРСР). Наукові праці Ростислава Чаговця були присвячені дослідженням біохімії м'язової діяльності, експериментальним засадам вітамінотерапії та біохімії вітаміновмісних ферментів. Він також сформулював положення про взаємозумовленість м'язової роботи, умов тренування і відпочинку. До сфери спорту Ростислав Чаговець переніс із фундаментальної біохімії ті здобутки, якими зумовлювалася специфіка застосування вітамінів для підвищення працездатності спортсменів та управління оптимізацією внутрішніх процесів у їхньому організмі.

Дослідження різних аспектів біохімії спорту здійснював у КДІФК і доктор біологічних наук,

професор Євген Кожухар, який очолював кафедру біохімії в 1959–1968 рр. Він вивчав біохімічні процеси під час активної м'язової діяльності людини, а також досліджував вплив різних вітамінів і вітамінних комплексів на працездатність спортсменів.

Закладені в інституті основи підготовки фахівців з лікувальної фізкультури і фізичної реабілітації та науково-методичного забезпечення цієї сфери пов'язані з діяльністю такого знаного фахівця, як доктор медичних наук, професор Ольга Качоровська, котра прийшла працювати у ДІФКУ в 1940 р., протягом двадцяти років (1952–1972) очолювала кафедру лікувальної фізкультури, гігієни і лікарського контролю КДІФК, а із 1948 по 1951 р. поєднувала цю діяльність із виконанням функцій заступника директора інституту з навчально-наукової роботи.

У 1950–1960-х роках Ольгою Качоровською було підготовлено й видано чимало підручників і навчальних посібників, серед яких «Лечебная физкультура при травмах и их последствиях», «Врачебный контроль над физкультурниками и спортсменами», «Значение физкультуры в профилактике заболеваний», «Лечебная физическая культура», «Лечебная гимнастика при полиомиелите», «Физическая культура как средство предупреждения преждевременных возрастных изменений» та ін. Докторська дисертація Ольги Качоровської була присвячена дослідженню функціонування серцево-судинної системи у спортсменів високої кваліфікації в різних видах спорту. Вона виховала багато талановитих учнів, чимало з яких згодом стали досвідченими фахівцями й на матеріалах своїх наукових досліджень підготували та успішно захистили кандидатські і докторські дисертації.

Вагомий внесок зробила Ольга Качоровська й у розробку деяких важливих тем всесоюзного зведеного плану науково-дослідних робіт у галузі фізичної культури і спорту. Зокрема, у КДІФК на очолюваній нею кафедрі виконувалися дослідження певних аспектів застосування великих навантажень у спорті, нормування тренуваль-

них і змагальних навантажень у підготовці юних спортсменів, вивчалися причини спортивних травм і питання їх профілактики та лікування.

Вагомий внесок у розвиток спортивної фізіології зробив один з учнів Михайла Горкіна доктор медичних наук, професор Олександр Радзієвський. У КДІФК він працював з 1966 р. на кафедрі фізіології старшим викладачем, згодом доцентом, а з 1971 р. очолив кафедру і керував її діяльністю протягом десяти років. У ці роки Олександром Радзієвським вперше в теорії і практиці спорту було введено нові принципи тренувального процесу спортсменок, засновані на особливостях, пов'язаних зі специфічними біологічними ритмами жіночого організму. Крім того, очолюючи кафедру фізіології КДІФК, професор Олександр Радзієвський започаткував наукові роботи ще з кількох напрямів. Зокрема, співробітники цієї кафедри здійснили цікаві дослідження, спрямовані на розробку неспецифічних методів підвищення працездатності спортсменів (електростимуляція, вітамінні препарати тощо).

Фахівці спортивно-педагогічних кафедр Київського державного інституту фізичної культури активно прагнули поставити свою навчально-методичну діяльність на наукову основу, використовуючи при цьому здобутки колег із різних медико-біологічних кафедр.

Однією з найяскравіших особистостей в історії ВНЗ був професор Іван Вржесневський. До ДІФКУ він вступив у 1931 р., закінчивши в 1935 р. навчання і на відмінно захистивши дипломну роботу, був залишений працювати в інституті викладачем кафедри плавання. У 1937 р. Іван Вржесневський очолив кафедру й водночас навчався в аспірантурі (до 1940 р.).

Протягом Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Іван Вржесневський у складі діючої армії на різних фронтах пройшов шлях від командира взводу до командира саперного батальйону. Після розгрому нацистської Німеччини та імперіалістичної Японії у 1946 р. демобілізувався. Його було призначено директором Київсько-

го державного інституту фізичної культури, який він очолював протягом трьох років (1946–1949), а згодом тривалий час працював у ньому завідувачем кафедри плавання (1949–1974), заступником директора з навчальної та наукової роботи (1954–1959), проректором з наукової роботи (1971–1975).

*Кандидат педагогічних наук, професор
І.В. Вржесневський*

Педагогічну й адміністративну діяльність учений завжди гармонійно поєднував з фундаментальними та прикладними науковими дослідженнями і тренерською працею. За час своєї роботи він підготував чимало відомих на той час плавців: Юрія Коропа, Анатолія Драпея та інших.

У 1952 р. Іван Вржесневський підготував і видав підручник «Плавание», за яким у 1954 р. успішно захистив кандидатську дисертацію у Державному центральному інституті фізичної культури в Москві (у Києві тоді ще не було відповідної спеціалізованої вченої ради, яку було створено в КДІФК у 1973 р.).

Професор Іван Вржесневський приділяв велику увагу різним напрямам досліджень і формуванню наукових основ процесу підготовки спортсменів високого класу, усіяло сприяв розвитку зв'язків науково-дослідної роботи із фізкультурно-спортивною практикою. Ця діяльність знайшла відображення у підготовленій ним у другій половині 1950-х років і виданій у Москві в 1966 р. книзі «Организация и методика научных исследований в области физической культуры и спорта». В ній багато уваги було приділено застосуванню сучасних методів і точних вимірів та використанню новітніх приладів, обладнання, апаратури і пристроїв, а також надано корисні рекомендації з планування наукових

досліджень, аналізу й узагальнення отриманих даних тощо.

Добре розуміючи необхідність широкого комплексного підходу до вирішення наукових проблем і, зокрема, інтеграції різних галузей знань у практику завдань спорту вищих досягнень, учений активно дбав про поєднання спортивно-педагогічних та медико-біологічних досліджень у цій сфері. Одним з конкретних прикладів втілення такого курсу стали здійснені в 1960-ті роки у творчій співдружності професорів Івана Вржесневського і Михайла Горкіна та їхніх учнів і співробітників теоретичні та експериментальні дослідження особливостей впливу великих тренувальних навантажень на організм спортсменів.

Чималий резонанс у спортивній науці викликала його стаття «Нагрузка и ее планирование в процессе спортивной тренировки», опублікована в збірнику «На голубых дорожках», який вийшов у світ в 1964 р. у союзному видавництві «Физкультура и спорт» (Москва). У статті автор не лише зробив глибоке обґрунтування терміна «навантаження», а й усебічно розглянув різні аспекти проблеми визначення величини навантаження та його дозування в системі тренування, запропонував градацію навантажень (мале, середнє, значне, велике, надмірне) та показав їх вплив на організм спортсмена, що тренується, а також проаналізував побудову навчально-тренувального процесу, в якому багаторічні безперервні заняття поділяються на ряд органічно взаємопов'язаних між собою повних (великих) циклів.

У працях 1960-х років професор Іван Вржесневський розглядав питання періодизації підготовки спортсменів у межах тренувального року й таку надзвичайно важливу для практики спорту проблему, як безпосередня підготовка до головних змагань сезону, з тим, щоб підвести до них спортсмена на «піку» форми. Він також науково обґрунтував місце середніх циклів (за пізнішою термінологією – мезоциклів) у процесі спортивної підготовки і раціональну побудову тижневих

мікроциклів як основних елементів структури тренувального процесу.

Дослідження Івана Вржесневського у сфері планування навантажень і побудови різних структурних утворень тренувального процесу багато в чому сприяли формуванню наукової бази для його різкої інтенсифікації, яка відбулася у спорті в першій половині 1970-х років.

Професор дбайливо ставився до підготовки науково-педагогічних кадрів – і не лише вітчизняних. Він першим у КДІФК розпочав роботу з іноземними аспірантами, добре розуміючи, що це не лише вирішує конкретні завдання з підготовки висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів для різних країн, а й сприяє зростанню міжнародного авторитету інституту й підвищенню його престижу в очах світової спільноти у сферах спорту, спортивної науки і освіти.

Дуже багато для розвитку вітчизняної гімнастики зробив один з перших (з 1930 р.) викладачів інституту – заслужений майстер спорту Іван Бражник. Він працював на кафедрі гімнастики ДІФКУ, згодом очолив її (1936–1941 рр.), а у повоєнні роки – вже у Києві – знову працював завідувачем кафедри гімнастики (1944–1964 рр.). Прагнучи поставити науку на службу спортивній практиці, став автором багатьох навчально-методичних посібників для тренерів і програм з фізичної культури для шкіл і технікумів. Результати здійсненого Іваном Бражником науково-практичного пошуку з удосконалення навчання і тренування гімнастів знайшли відображення у ряді спеціалізованих видань, які побачили світ у 1950-х і першій половині 1960-х років.

Чимало яскравих сторінок в історію розвитку вітчизняної легкої атлетики вписав заслужений майстер спорту (1945 р.), заслужений тренер СРСР (1956 р.) Зосима Синицький, і не лише як талановитий тренер – вихователь багатьох відомих спортсменів, а й як педагог, котрий багато років віддавав праці в інституті на кафедрі легкої атлетики, яку очолював спочатку в 1934–1937 рр. у ДІФКУ, а у 1947–1972 рр. – в КДІФК. Його значні науково-педагогічні й організаторські здібності

Завідувач кафедри гімнастики І.А. Бражник

Завідувач кафедри легкої атлетики З.П. Синицький

Кандидат педагогічних наук, професор Є.І. Івахін

Кандидат педагогічних наук, професор С.К. Фомін

забезпечили високу ефективність як педагогічної (викладацької) і тренерської, так і прикладної наукової діяльності колективу кафедри. Результати наукових досліджень, виконаних доцентом Зосимою Синицьким, і здійснені ним глибокі обґрунтування досвіду практичної роботи були відображені у понад 50 його друкованих працях.

Розвитку вітчизняного гандболу присвятив свою педагогічну (викладацьку), наукову й тренерську діяльність відомий фахівець цього виду спорту – випускник ДІФКУ (1935), старший викладач кафедри спортивних ігор інституту (1935–1940 рр.), заслужений майстер спорту (1948), кандидат педагогічних наук (1950), доцент (1951), заслужений тренер Української РСР (1961), професор (1968), заслужений тренер СРСР (1968) Євген Івахін.

Після Великої Вітчизняної війни, під час якої він був розвідником, демобілізувавшись, у 1946 р. приїхав до столиці Української РСР і почав працювати у Київському державному інституті фізичної культури на кафедрі спортивних ігор – старшим викладачем (1946–1949), згодом доцентом і водночас деканом спортивного факультету КДІФК (1950–1959), а з 1960 р. – завідувачем цієї кафедри, яку очолював протягом 15 років.

У своїй багатогранній діяльності (Івахін ще був і головою Федерації гандболу Української

РСР – з 1946 по 1966 р.) він органічно поєднував спортивно-педагогічну, організаційну і науково-дослідну роботу.

Професор Євген Івахін багато зробив для формування теорії спортивних ігор, а також розвитку методики фізичної, технічної, тактичної та психологічної підготовки спортсменів високого класу в таких ігрових видах спорту, як гандбол і баскетбол. Йому належить авторство більше 180 друкованих праць, серед яких понад 30 – наукові монографії та навчальні посібники.

Для розвитку інституту і, зокрема, тих напрямів його діяльності, які стосувалися зимових видів спорту та підготовки для них фахівців належної якості, багато зробив кандидат педагогічних наук (1952), заслужений тренер Української РСР (1962), професор (1968) Сергій Фомін. Він після закінчення у 1949 р. КДІФК почав працювати в інституті на кафедрі зимових видів спорту викладачем, старшим викладачем, доцентом, а з 1952 р. – завідувачем (вона згодом кілька разів змінювала свою назву), яку очолював 42 роки, а до 2007 р. працював на посаді професора цієї кафедри.

Протягом тривалого часу своєї науково-педагогічної діяльності Сергій Фомін написав і опублікував близько 250 праць, серед яких більше десяти підручників та навчальних посібників із зимових видів спорту. Ним було розроблено і

Кандидат біологічних наук, професор
В.В. Петровський

впроваджено у спортивну практику чимало важливих положень з техніки і методики навчання юних і дорослих лижників та управління цим процесом, науково обґрунтовано основні аспекти підготовки кваліфікованих спортсменів з лижних гонок, біатлону і гірськолижного спорту в умовах гірського клімату, впроваджено в практику ступінчасту акліматизацію у підготовці спортсменів-лижників, розроблено та практично реалізовано оригінальні прилади і тренажерні пристрої для опанування техніки лижного та веслового спорту, що сприяло підвищенню ефективності тренувального процесу. Професор Фомін здійснював і дослідження, спрямовані на удосконалення підготовки спортсменок з урахуванням біологічних особливостей жіночого організму.

Крім усього згаданого, Сергій Фомін деякий час працював у Київському державному інституті фізичної культури завідувачем аспірантури, деканом одного з факультетів, проректором з навчальної роботи, з 1952 по 1979 р. був старшим тренером збірної команди Української РСР з лижних гонок, з 1952 по 1994 р. очолював Федерацію лижного спорту України.

Високоєфективною реалізацією результатів фундаментальних та прикладних наукових досліджень для вирішення практичних завдань спортивно-педагогічної спрямованості відзначалася багаторічна плідна праця в інституті випускника КДІФК 1952 р. кандидата біологічних наук, професора Валентина Петровського. Одним із перших напрямів його досліджень стало розпочате наприкінці 1950-х років вивчення режимів тренувальних навантажень, що знайшло відображення в опублікованій у 1959 р. книзі

«Чередование работы и отдыха в спортивной тренировке».

У 1961–1970 рр. Валентин Петровський працював на кафедрі легкої атлетики КДІФК старшим викладачем, доцентом, професором, а протягом двадцяти років (з 1971 по 1991 р.) очолював кафедру теорії і методики фізичного виховання.

Спираючись на біологічні закономірності адаптації організму спортсмена до фізичних навантажень та на наукові надбання кібернетики і теорії управління, професор Валентин Петровський займався розробкою теоретичних і прикладних аспектів управління процесами у спортивному тренуванні та фізичному вихованні. Результати його досліджень були глибоко і всебічно висвітлені у таких книгах, як «Кибернетика и спорт» (1973), «Организация спортивной тренировки» (1978), «Бег на короткие дистанции» (1978), «Режимы тренировочных нагрузок» (1982).

Усі наукові праці Валентина Петровського (в яких гармонійно поєднувалися спортивно-педагогічний і біологічний напрями досліджень, присвячених вивченню комплексу проблем, пов'язаних із використанням великих тренувальних навантажень у спорті та формуванням оптимальних режимів чергування роботи і відпочинку спортсмена на основі дослідження динаміки процесів стомлення і відновлення) отримали широке визнання як у спортивній науці, так і в практиці спорту вищих досягнень.

Результати своїх наукових досліджень професор Петровський з високою ефективністю реалізовував у тренерській діяльності: протягом десяти років був одним із тренерів збірної команди СРСР з легкої атлетики. Його відзначено почесними званнями (заслужений тренер Української РСР – 1969 р.; заслужений тренер СРСР – 1970 р.). Один із вихованців Валентина Петровського – спринтер Валерій Борзов, втілюючи у своєму тренувальному процесі творчі напрацювання наставника, став дворазовим олімпійським чемпіоном (у бігу на 100 і 200 м на

Іграх XX Олімпіади 1972 р. в Мюнхені), а також завоював одну срібну медаль (в естафеті 4x100 м на цих самих Іграх) і дві бронзові нагороди на Іграх-1976 у Монреалі (на дистанції 100 м і в естафеті 4x100 м).

Після невдалого виступу збірної команди Радянського Союзу на Іграх XIX Олімпіади 1968 р. в Мехіко (друге місце в неофіційному медальному заліку країн-учасниць – після США, до того ж з дуже великим відставанням у кількості золотих медалей – відповідно, 29 і 45) новим керівництвом Спорткомітету СРСР було сформовано систему прикладних досліджень і науково-методичного забезпечення підготовки збірних команд СРСР з різних видів спорту шляхом створення КНГ (комплексних наукових груп). Одночасно у кількох містах країни було організовано проблемні науково-дослідні лабораторії, котрі мали вирішувати найбільш актуальні прикладні наукові проблеми, що стосувалися практичних завдань, які виникають у сфері спорту вищих досягнень. Одну з таких структур – проблемну науково-дослідну лабораторію високих тренувальних навантажень – було створено в 1969 р. при Київському державному інституті фізичної культури. Її завідувачем (з 1969 по 1981 рр.) працював Володимир Моногаров, а наукове керівництво діяльністю здійснювали Михайло Горкін та Іван Вржесневський.

Володимир Моногаров, який закінчив КДІФК у 1949 р., все своє трудове життя працював (понад п'ятдесят років) у цьому інституті викладачем, старшим викладачем, проректором з наукової роботи, завідувачем проблемної науково-дослідної лабораторії, а з 1981 по 2001 рр. – на посаді професора кафедри фізіології (згодом кафедри медико-біологічних дисциплін). Він – кандидат біологічних наук (1960), заслужений тренер Української РСР (1962), заслужений майстер спорту з альпінізму (1967), протягом майже п'ятдесяти років був головою Федерації альпінізму України; у 1990 р. став доктором біологічних наук, у 1991 р. – професором. Основним напрямом його наукових досліджень було ви-

вчення фізіологічних механізмів розвитку стомлення під час напруженої м'язової діяльності спортсменів та можливостей його прогнозування і корекції. Результати цих досліджень знайшли відображення в таких його працях, як «Физиологические механизмы утомления при напряженной мышечной деятельности» (1983) та «Утомление в спорте» (1986).

*Доктор біологічних наук,
професор В.Д. Моногаров*

Із самого початку діяльності проблемної науково-дослідної лабораторії, який припав на кінець 1960-х років, одним з основних напрямів її роботи Спорткомітет СРСР визначив науково-методичне і медико-біологічне забезпечення підготовки збірних команд СРСР з велосипедного спорту (шосе і трек). Для цього було сформовано відповідну комплексну наукову групу, яку до 1971 р. очолював Михайло Горкін, а надалі – завідувач згаданої лабораторії Володимир Моногаров. У її складі при збірних командах Радянського Союзу з велоспорту плідно працювали такі фахівці, як Віктор Осадчий, Микола Кірієнко, Майя Слободянюк та інші.

Володимир Моногаров як керівник наукової групи у 1970-ті роки сформував високоефективну систему науково-методичного забезпечення підготовки збірних команд СРСР з велосипедного спорту (шосе і трек), яка на той час не мала аналогів у Радянському Союзі ані за широтою послуг, що надавалися комплексною науковою групою тренерам збірних команд, ані за тісними і плідними взаємозв'язками між науковцями і тренерським складом.

У ті роки для проведення комплексних обстежень велогонщиків на навчально-тренувальні збори збірних команд СРСР відряджались, як правило, по 15–20 фахівців різного профілю, котрі

9

10

1. Наукова конференція КДІФК (1949 р.)
2. Испит з фізіології у студента Б. Юшка (в центрі) приймають професор М.Я. Горкін (ліворуч) і старший викладач І.В. Вржесневський
3. Фахівець із водного поло, заслужений тренер УРСР з цього виду спорту, кандидат педагогічних наук, доцент П.В. Сахновський
4. Провідний фахівець із питань високих навантажень доктор біологічних наук, професор Л.Я. Євгенєва
5. Дослідження проводить багаторазовий чемпіон і рекордсмен країни з плавання, майстер спорту УРСР випускник і викладач КДІФК кандидат біологічних наук Ю.О. Короп (ліворуч)
6. Відомий фахівець у галузі спорту, заслужений тренер СРСР, кандидат біологічних наук, професор В.В. Петровський зі своїм учнем дворазовим олімпійським чемпіоном В. Борзовим

здійснювали усебічні дослідження стану систем кровообігу, дихання, крові, аналізували енергетичні спроможності організму кожного спортсмена, особливості їхньої психіки і психічного стану, рівень розвитку різних фізичних якостей тощо. Результати цих досліджень науковці оперативно обговорювали з тренерами і спортсменами, а зроблені висновки та надані рекомендації були об'єктивними, обґрунтованими і дієвими.

7. Члени КНГ при збірній команді України з волейболу. Від лівої: М.П. Пименов, О. Малхазов, В.М. Маслов (1979 р.)
8. Керівник КНГ з науково-методичного забезпечення збірної СРСР з велосипедного спорту В.Д. Моногаров (праворуч)
9. Дослідження проводить аспірант КДІФК (згодом доктор з фізичного виховання і спорту, професор) Ю.М. Шкретій (1973 р.)
10. Колектив кафедри плавання та спеціалісти проблемної науково-дослідної лабораторії високих тренувальних навантажень. Від лівої:
1-й ряд: А.С. Зверев, Л.В. Баркалова, В.Д. Моногаров, З.В. Окишева, Т.В. Лахманюк;
2-й ряд: А.О. Єфимов, П.В. Сахновський, В.М. Платонов, Г.І. Лисенко, А.Г. Кудряшов, Л.С. Кравченко, В.П. Козін; 3-й ряд: Д.І. Фомін, Ю.М. Шкретій, В.М. Пономарьов, В.В. Шигловський, В.В. Васильченко, В.В. Левицький, О.В. Іщенко, К.П. Сахновський

Вагомими практичними наслідками діяльності комплексної наукової групи, яка функціонувала на базі ПНДЛ КДІФК й здійснювала науково-методичне і медико-біологічне забезпечення підготовки збірних команд СРСР з велосипедного спорту, стали дві перемоги радянських велогонщиків на Іграх XX Олімпіади 1972 р. в Мюнхені – у командній шосейній гонці на 100 км (Борис Шухов, Валерій Ярди, Геннадій Комнатов, Валерій

*Доктор медичних наук,
професор А.З. Колчинська*

Лихачов) та на треку – в гонці на тандемах (Володимир Семенець, Ігор Целовальников). Через чотири роки на Іграх XXI Олімпіади в Монреалі спортсмени збірної команди СРСР перемогли у командній шосейній гонці на 100 км (Анатолій Чуканов, Валерій Чаплигін, Володимир Камінський, Ааво Піккуус), а на треку завоювали друге призове місце в командній гонці переслідування на 4000 м (Володимир Осокін, Олександр Перов, Віталій Петраков, Віктор Соколов). Ще через чотири роки – на Іграх XXII Олімпіади в Москві у змаганнях з велосипедного спорту здобутками збірної команди СРСР стали три золоті медалі – в груповій шосейній гонці на 189 км (Сергій Сухорученков), у командній шосейній гонці на 101 км (Юрій Каширін, Олег Логвин, Сергій Шлепаков, Анатолій Яркін) та на треку в командній гонці переслідування на 4000 м (Віктор Манаков, Володимир Осокін, Віталій Петраков, Валерій Мовчан), а також одна срібна нагорода – на треку в гіті на 1000 м з місця (Олександр Панфілов) і дві бронзові медалі – на треку в спринтерській гонці (Сергій Копилов) та у груповій шосейній гонці на 189 км (Юрій Баринов). Крім того, велогонщиками збірної команди СРСР, науково-методичне і медико-біологічне забезпечення підготовки якої здійснювала комплексна наукова група, що діяла на базі ПНДЛ КДІФК, у ті роки було виграно чимало медалей різного ґатунку на чемпіонатах світу і здобуто ряд перемог на таких престижних багатоденних змаганнях у цьому виді спорту, як велогонки миру.

Керівництво проблемної науково-дослідної лабораторії КДІФК налагодило плідне співробіт-

ництво з висококваліфікованими фахівцями різного профілю, які працювали в установах Академії наук Української РСР і Академії наук СРСР, в системах Міністерства охорони здоров'я УРСР і Міністерства охорони здоров'я СРСР, у галузевих науково-дослідних інститутах, в організаціях і на підприємствах вітчизняного військово-промислового комплексу тощо.

Один із важливих напрямів діяльності ПНДЛ КДІФК був орієнтований на вивчення різних засобів відновлення спортсменів після тренувальних і змагальних навантажень та на визначення засобів, здатних підвищувати працездатність спортсменів і прискорювати відновлювальні процеси. До досліджень з цієї тематики були залучені не лише фахівці проблемної лабораторії та інших підрозділів Київського державного інституту фізичної культури, а й їхні колеги з різних установ і організацій країни. Серед них були завідувач кафедри біології Київського медичного інституту професор Євген Шамрай, керівник кафедри фармакології Військово-медичної академії, що у Ленінграді, професор Василь Виноградов, директор московського Інституту медико-біологічних проблем, академік Олег Газенко та його співробітники.

Починаючи з 1969 р., протягом тривалого часу активно співпрацювала з ПНДЛ КДІФК завідувач відділу гіпоксичних станів Інституту фізіології імені О.О.Богомольця Академії наук Української РСР, доктор медичних наук, професор Ася Колчинська, відома своїми фундаментальними і прикладними дослідженнями з проблем гіпоксії (зниження вмісту кисню в тканинах організму), спортивної фізіології та спортивної медицини. Розроблені професором Асею Колчинською та її учнями програми розрахунків кисневих режимів і показників функціонального стану системи дихання виявилися корисними у сфері спорту вищих досягнень – для поточного комплексного контролю в процесі спортивної підготовки. Дослідження, які здійснювалися як у лабораторних умовах, так і під час високогірних експедицій, стали суттєвим внеском у розвиток вікової фі-

зіології гіпоксичних станів та й взагалі у вивченні фундаментальних проблем гіпоксії.

Професор Ася Колчинська та її учні і колеги плідно працювали у комплексних наукових групах при збірних командах СРСР і Української РСР з різних видів спорту – веслування на байдарках та каное, велосипедного спорту (шосе і трек), альпінізму тощо. Результати її досліджень знайшли відображення у численних монографіях, статтях у збірках наукових праць та в інших публікаціях. Серед них «Недостаток кислорода и возраст» (1964), «Кислородный режим ребенка и подростка» (1973), «Подводные медико-биологические исследования» (1976), «Вторичная тканевая гипоксия» (1983) тощо. Вона була й відповідальним редактором та одним з авторів збірників «Специальная и клиническая физиология гипоксических состояний» (1979), «Гипоксия нагрузки, ее математическое моделирование» (1989) та інших, а також підготувала багато докторів і кандидатів наук.

Варто відзначити і виконані у проблемній науково-дослідній лабораторії КДІФК дослідження діяльності серцево-судинної системи спортсменів-олімпійців збірних команд СРСР, реалізовані старшим науковим співробітником ПНДЛ Майєю Слободяннюк та її колегами за допомогою комплексу різноманітних кардіологічних методик.

Результати цих досліджень допомогли у розробці комплексних рекомендацій для тренерів, котрі дозволяли збільшувати тренувальні навантаження спортсменів, не побоюючись спричинити погіршення їхнього стану і зниження спортивних результатів перед олімпійськими стартами.

Проблемна науково-дослідна лабораторія КДІФК також надавала всебічну допомогу комплексній науковій групі, яка здійснювала науково-методичне забезпечення підготовки жіночої і чоловічої збірних команд СРСР з гандболу. В роботі КНГ, очолюваної доцентом кафедри спортивних ігор КДІФК Олександром Кубраченком, брали участь професор Євген Івахін, професор Лідія Євгенєва, доцент (згодом професор) Леонід Латишкевич, доцент Микола Хомутов та інші фахівці.

У сфері діяльності ПНДЛ КДІФК з науково-методичного та медико-біологічного забезпечення підготовки збірних команд СРСР і Української РСР були спортсмени не лише у велосипедному спорті та гандболі, а й ті, які спеціалізувалися в інших спортивних іграх, у веслуванні, плаванні, спортивних єдиноборствах, бігових дисциплінах легкої атлетики тощо.

У тісній багатогранній співпраці з різними спортивними, дослідницькими та іншими організаціями СРСР і Української РСР розвивалася в Київському державному інституті фізичної культури наукова діяльність кандидата педагогічних наук (1969), доцента (1972), доктора педагогічних наук (1979), професора (1980) Володимира Платонова. Він після закінчення КДІФК (у 1962 р.) працював тренером (1962–1965), навчався в аспірантурі КДІФК (1965–1968), викладав на кафедрі фізичного виховання Київського інституту народного господарства (1968–1975) і водночас працював у проблемній науково-дослідній лабораторії високих тренувальних навантажень Київського державного інституту фізичної культури (1969–1975), а у 1975–1977 рр. очолював кафедру плавання.

В 1970-х роках Володимир Платонов застосовував принципово новий підхід до вивчення великих тренувальних навантажень, класифікувавши їх за переважною спрямованістю і обґрунтувавши шляхи інтенсифікації процесу підготовки спортсменів та оптимізації побудови різних її структурних елементів, що відповідало актуальним запитам практики спорту вищих досягнень.

У 1975 р. на базі кафедри плавання КДІФК і проблемної науково-дослідної лабораторії ви-

*Доктор педагогічних наук,
професор В.М. Платонов*

соких тренувальних навантажень було створено експериментальний центр олімпійської підготовки плавців. Він об'єднав групу з двох десятків перспективних спортсменів, які приїхали до Києва з різних міст Української РСР, та тренерів – викладачів і наукових співробітників КДІФК.

У цьому експериментальному центрі, який організаційно належав республіканському добровільному спортивному товариству «Авангард», вдалося позбутися відомчих бар'єрів, налагодити тісне співробітництво з різними ДСТ і відомствами та зі збірною командою СРСР з плавання, чому значною мірою сприяла плідна творча співпраця Володимира Платонова з головним тренером цієї збірної Сергієм Вайцеховським. Саме в експериментальному центрі, де під керівництвом Володимира Платонова працювали співробітники кафедри плавання Дмитро Фомін, Людмила Федорова, Віктор Сенча, Юрій Шкрібтій, Анатолій Єфимов, Леонід Драгунов та інші фахівці, здійснили фундаментальну підготовку (із послідовним підвищенням, без шкідливого для спортсменів поспіху й форсування) та одержали путівку в світ великого спорту талановиті плавці, котрі згодом успішно виступали на найпрестижніших змаганнях: переможець Ігор ХХІІ Олімпіади 1980 р. в Москві на дистанції 200 м батерфляєм і срібний призер тих самих Ігор у комплексному плаванні на 400 м Сергій Фесенко, олімпійський чемпіон Ігор-1980 у комплексному плаванні на 400 м Олександр Сидоренко та багато інших сильних спортсменів.

Згадане співробітництво Володимира Платонова і Сергія Вайцеховського сприяло не лише видатним досягненням радянських плавців на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу і Європи та інших міжнародних змаганнях у другій половині 1970-х – першій половині 1980-х років, а й інтенсивному проведенню комплексних наукових досліджень у сфері спортивного плавання, широко визнаних в СРСР та за кордоном, а також втілювалося у підготовлених і успішно захищених двох

докторських дисертаціях (Володимир Платонов та Сергій Вайцеховський) і кількох десятках кандидатських дисертацій.

Володимир Платонов у 1972 р. написав та видав першу велику монографію «Специальная физическая подготовка пловцов высших разрядов», а також сформував плідну й перспективну наукову школу, до якої входили не тільки співробітники кафедри плавання КДІФК, а й фахівці з деяких інших видів спорту – Юрій Стеценко (веслування на байдарках), Сергій Матвеев (боротьба самбо і дзюдо).

Наукові, методичні та організаційні підходи, аналогічні тим, які успішно реалізовувалися Володимиром Платоновим у КДІФК в експериментальному центрі олімпійської підготовки плавців, використовувалися не лише у цьому виді спорту, а й для підвищення ефективності тренувального процесу спортсменів, які входили до складу збірних команд СРСР з велосипедного спорту (шосе і трек). При Київському державному інституті фізичної культури спільно з республіканським добровільним спортивним товариством «Колос» було створено експериментальний центр олімпійської підготовки з велоспорту «Титан». Спортсменам, які тренувалися в цьому центрі, КДІФК надавав висококваліфіковане науково-методичне і медико-біологічне забезпечення підготовки та спеціальне харчування і створив їм належні умови для тренувального процесу, що дозволило відчутно підвищити його ефективність і позитивно позначилося на спортивних результатах.

Чимало перспективних велогонщиків – вихованців експериментального центру «Титан» – було включено до складу збірних команд СРСР. Вони успішно виступали на різних міжнародних змаганнях. Серед них можна відзначити таких спортсменів, як трековик Олександр Кириченко, який на Іграх ХХІV Олімпіади 1988 р. в Сеулі виграв золоту медаль у гиті на 1000 м з місця, і шосейник Володимир Пульников, котрий переміг на одній з багатоденних велогонок миру й успішно виступав на інших змаганнях в аматорському

велоспорти, а згодом перейшов у професіонали, де також успішно продовжив свою спортивну кар'єру.

Володимир Платонов був науковим консультантом збірних команд СРСР з плавання (1976–1982), велосипедного спорту (1977–1991), гандболу (1978–1991), входив до складу колективу розробників концепції підготовки спортсменів СРСР до Ігор Олімпіад 1984, 1988 і 1992 рр., очолював комісію з теорії та методики спорту наукової ради Держкомспорту СРСР (1985–1991), був головою наукової ради Держкомспорту Української РСР та членом експертної ради з педагогіки і психології Вищої атестаційної комісії СРСР (1987–1991).

У 1984 р. він очолив створену за його ініціативи в інституті кафедру теорії спорту, якою керував до 1990 р., а з 1977 по 1986 рр. працював проректором КДІФК з наукової роботи.

У 1980 р. у видавництві «Здоров'я» вийшла в світ книга Володимира Платонова «Современная спортивная тренировка», яка була високо оцінена фахівцями, а автор став лауреатом всесоюзного конкурсу на кращу науково-дослідну роботу в галузі спорту.

Вихід цієї праці засвідчив зміну спрямування подальших наукових інтересів Володимира Платонова, орієнтованих на загальну теорію підготовки спортсменів, а згодом – на загальну теорію спорту як самостійну навчальну і наукову дисципліну. Відображенням цього стали такі опубліковані у 1980-ті роки праці, як навчальний посібник для інститутів фізичної культури «Теория и методика спортивной тренировки» (1984), перевиданий у Франції, Іспанії, Китаї та інших країнах; книга «Подготовка квалифицированных спортсменов» (1986); підручник для інститутів фізичної культури (за загальною редакцією Володимира Платонова) «Теория спорта» (1987), автори якого стали лауреатами всесоюзного конкурсу на кращу науково-дослідну роботу в галузі спорту.

В 1986 р. доктора педагогічних наук, професора Володимира Платонова було призначено ректором Київського державного інституту

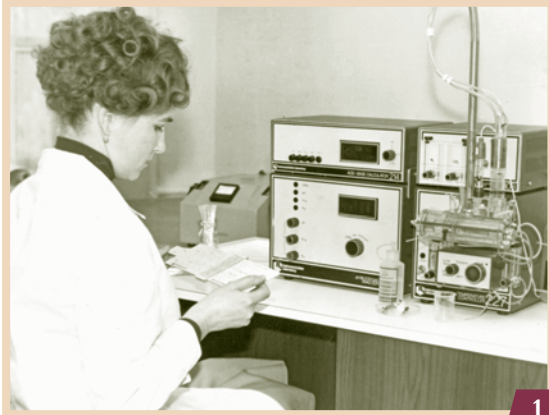
фізичної культури. Водночас він очолив створену за його ініціативи в КДІФК першу у ВНЗ такого профілю кафедру олімпійського і професійного спорту, завідувачем якої був протягом чотирнадцяти років (1991–2000).

*Доктор біологічних наук,
професор В.С. Міщенко*

У 1973 р. з Інституту фізіології імені О.О. Богомольця Академії наук Української РСР до Київського державного інституту фізичної культури перейшов Віктор Міщенко. Він працював старшим науковим співробітником проблемної науково-дослідної лабораторії високих тренувальних навантажень (1973–1983), професором кафедри фізіології, а згодом завідувачем цієї кафедри (1984–1995). Продовжуючи роботи, розпочаті свого часу спільно з професором Асею Колчинською, Віктор Міщенко очолив цей напрям досліджень у КДІФК, пішовши шляхом подальшого глибокого вивчення можливостей діагностування функціональних станів, що виникають в організмі спортсменів під впливом навантажень різної інтенсивності й тривалості. Ці дослідження здійснювалися на стику спортивної фізіології та спортивної педагогіки, і з огляду на це Віктор Міщенко визначав і диференціював основні компоненти функціональної підготовленості спортсменів, орієнтуючись перш за все на особливості їхньої змагальної діяльності.

Результати досліджень, виконаних доктором біологічних наук (1985), професором (1986) Віктором Міщенком, не лише були відображені у різних монографіях, виданих в Україні, Іспанії та Польщі, а й знайшли розвиток у науковій діяльності учнів цього вченого, котрі під його керівництвом підготували й успішно захистили ряд кандидатських дисертацій.

1

2

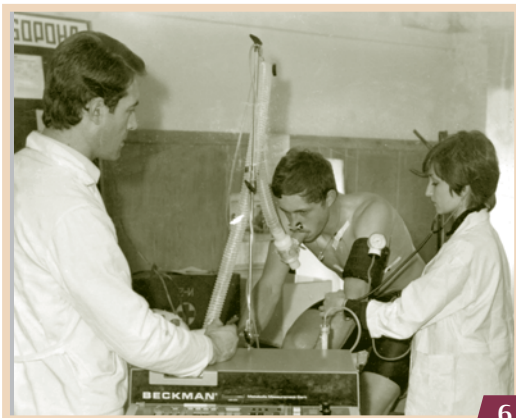
3

4

5

6

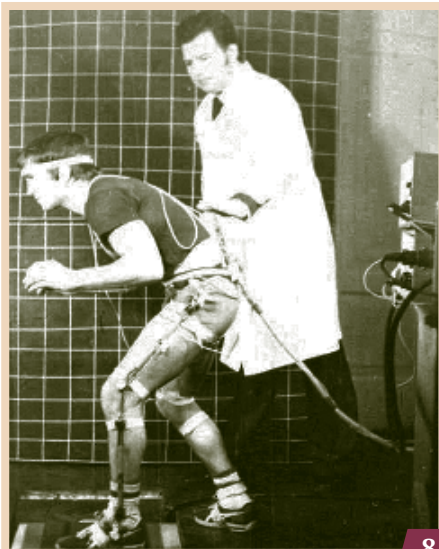

7

1. Дослідження проводить доцент кафедри біології людини В. Бринзак (1973 р.)
2. Обстеження легкоатлетів – бігунів на середні дистанції, що входили до складу збірної команди Української РСР, в лабораторії міжвузівського центру перед поїздкою спортсменів у середньогір'я в 1977 р. Від лівої: молодий науковий співробітник М. Філіппов, керівник лабораторії В. Мудрик, одна з обстежуваних легкоатлеток, старший лаборант П. Радзівський
3. Доцент Т. Круцевич (у центрі) і доцент Віталій Поліщук (праворуч) проводять студентську наукову

конференцію на кафедрі теорії і методики фізичного виховання КДІФК (1978 р.)

4. Доктор філософських наук, професор С. Гурвич (праворуч) з аспірантом Є. Пінчуком під час обговорення матеріалів кандидатської дисертації на кафедрі марксизму-ленінізму КДІФК (1980 р.)
5. Аспірант Київського державного інституту фізичної культури Є. Пінчук виступає з доповіддю на конференції ДСТ «Спартак» (нині він – завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін НУФВСУ, доктор філософських наук) (1981 р.)

8

6. У проблемній науково-дослідній лабораторії КДІФК дослідження проводять аспіранти М. Булатова (згодом – доктор педагогічних наук, професор) та А. Павлік (згодом – кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії діагностики функціонального стану спортсменів) (1981 р.)

7. Ректор КДІФК В. Платонов (ліворуч) і директор Всесоюзного науково-дослідного інституту фізичної культури (Москва) С. Вайцеховський (на знімку в центрі) під час відвідування цент-

9

ру спортивного відбору кафедри теорії спорту КДІФК

8. Завідувач кафедри біомеханіки КДІФК, доктор біологічних наук, професор А. Лапутін проводить науковий експеримент з олімпійським чемпіоном з вільної боротьби С. Белоглазовим (1985 р.)

9. Аспірант В. Гамалій (ліворуч) і викладач Т. Хабинець (праворуч) проводять експериментальне дослідження з чемпіоном Європи з легкоатлетичного десятиборства О. Невським (1982 р.)

Викладач, згодом старший викладач кафедри лижного і веслового спорту КДІФК (1958–1971), заслужений тренер Української РСР (1965), доцент кафедри організації та управління фізкультурним рухом і фізичною культурою КДІФК (1971–1982), професор кафедри веслового спорту (1982–1987) Микола Жмарьов свою кандидатську дисертацію (1975) присвятив розвитку швидкості та швидкісної витривалості у юних веслувальників. Він у 1960–1970-х роках був автором понад 40 наукових праць із різних аспектів підготовки спортсменів у весловому спорті, одна з яких була перевидана в Японії. Наприкінці 1970-х років – у 1980-х роках професор Жмарьов зосередив свої дослідницькі інтереси на проблемах організації та управління у спортивній сфері, створив і видав кілька праць на ці теми, в тому числі «Управленческая и организаторская деятельность тренера» (1980),

«Системный поход и целевое управление в спорте» (1984), «Управленческая деятельность спортивного организатора» (1989).

Свої наукові дослідження він тісно пов'язував з потребами спортивної практики, а за розробку програми для дитячих спортивних шкіл його було відзначено золотою медаллю і премією Держкомспорту СРСР як лауреата всесоюзного конкурсу на кращу науково-дослідну роботу в галузі фізичної культури і спорту.

Досвідчений фахівець з управління тренувальним процесом спортсменів доктор педагогічних наук (1980), професор (1982) Вадим Запорожанов у докторській дисертації підняв питання спортивного контролю. Він у 1983 р. переїхав з Краснодару до Києва і почав працювати у КДІФК спочатку на посаді професора кафедри легкої атлетики, потім – професора кафедри теорії спорту (до 1987 р.), а у 1988–

*Кандидат педагогічних наук, професор
М.В. Жмар'ов*

*Заслужений діяч науки і техніки України, доктор педагогічних наук, професор
В.О. Запорожанов*

*Заслужений працівник народної освіти, кандидат педагогічних наук, професор
Л.А. Латишкевич*

*Доктор біологічних наук, професор
А.М. Лапутін*

*Доктор педагогічних наук, професор
В.М. Болобан*

*Доктор медичних наук, професор
І. В. Муравов*

1994 рр. – проректора з науково-дослідної роботи.

У КДІФК професор Запорожанов почав розвивати новий напрям досліджень – проблематика спортивного відбору. Успішно поєднуючи наукову, педагогічну й організаторську діяльність, він став керівником створеного у 1984 р. на кафедрі теорії спорту КДІФК науково-практичного підрозділу – центру спортивного відбору, який фінансувався Держкомспортом СРСР. Через центр спортивного відбору пройшли тисячі учнів дитячо-юнацьких спортивних шкіл – з метою визначення їх придатності для подальшого спортивного удосконалення та можливої перспективності для спорту вищих досягнень.

Діяльність цього центру була пов'язана з розробкою актуальних наукових тем, спрямованих на вирішення проблем комплексного контролю в спорті, відбору перспективних спортсменів на різних етапах багаторічного удосконалення та питань управління в процесі підготовки спортсменів. Результати дослідницьких науково-практичних робіт професора Запорожанова знайшли відображення у кількох монографіях і підручниках та в численних публікаціях. На матеріалах досліджень, здійснюваних у центрі спортивного відбору, було підготовлено й успішно захищено ряд кандидатських і докторських дисертацій. У 1988 р. Вадим Запорожанов став лауреатом все-союзного конкурсу на кращу науково-дослідну роботу в галузі фізичної культури і спорту й був відзначений золотою медаллю Держкомспорту СРСР.

Дуже продуктивною була наукова, педагогічна й організаційна діяльність одного з талановитих учнів професора Євгена Івахіна – фахівця зі спортивних ігор Леоніда Латишкевича. Він працював у КДІФК спочатку викладачем (1961–1967), згодом старшим викладачем (1967–1976) на кафедрі спортивних ігор, у 1976 р. захистив кандидатську дисертацію, в 1977 р. став доцентом, у 1987 р. очолив кафедру спортивних ігор КДІФК, у 1989 р. отримав вчене звання профе-

сора. Леонід Латишкевич ініціював розвиток досліджень із перспективних наукових напрямів та налагодив плідне співробітництво з кафедрами медико-біологічного профілю, з проблемною науково-дослідною лабораторією КДІФК і з тренерами жіночої та чоловічої збірних команд СРСР з гандболу, науково-методичне забезпечення підготовки яких було доручено Київському державному інституту фізичної культури.

Професор Латишкевич опублікував понад 150 праць, присвячених різним аспектам підготовки спортсменів високого класу, які спеціалізуються у спортивних іграх. Спільна його робота (як керівника КНГ) з відомим наставником жіночої гандбольної команди київського «Спартака» і жіночої збірної команди СРСР з гандболу (переможця Ігор XXI Олімпіади 1976 р. в Монреалі та Ігор XXII Олімпіади 1980 р. в Москві), заслуженим тренером СРСР Ігорем Турчиним не лише сприяла багатьом успіхам наших гандболісток на міжнародних спортивних аренах, а й допомогла створити і видати у 1988 р. підручник «Гандбол», високо оцінений фахівцями цього виду спорту, а також втілилася в підготовленій і захищеній Ігорем Турчиним дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

У 1980-х роках на кафедрі біомеханіки (згодом реформованій у кафедру кінезіології) під керівництвом досвідченого фахівця Анатолія Лапутіна успішно розвиваються фундаментальні й прикладні наукові дослідження з різних перспективних напрямів, серед яких дидактична біомеханіка та ін. Розробки, здійснювані на кафедрі професором Лапутіним й узагальнені ним у монографії «Обучение спортивным движениям» (1986), допомогли глибоко і всебічно висвітлити особливості рухів у різних сферах професійної діяльності людей (в тому числі й у спорті). Результати біомеханічних досліджень, проведених у КДІФК Анатолієм Лапутіним та його учнями – співробітниками очолюваної ним кафедри, не лише дали змогу додати багато нового й корисного до технічних аспектів підготовки спортсменів, розробити оригінальне спортивне спорядження

і спортивний одяг, а й знайшли практичне застосування в удосконаленні гравітаційної підготовки космонавтів. Визнанням цього стало нагородження Федерацією космонавтики СРСР доктора біологічних наук, професора Анатолія Лапутіна золотою медаллю імені Мстислава Келдиша.

У 1980 р. кафедру гімнастики КДІФК очолив кандидат педагогічних наук (згодом – доктор педагогічних наук, професор) Віктор Болобан. Педагогічну й організаційну діяльність на посаді завідувача кафедри він успішно поєднував з науковими дослідженнями проблем статодинамічної стійкості спортсменів та їхніх координаційних здібностей і реалізацією отриманих результатів у науково-методичному забезпеченні підготовки провідних спортсменів. Він є автором понад 200 наукових і науково-методичних праць, серед яких можна згадати такі, як «Обучение в спортивной акробатике» (1986), «Спортивная акробатика» (1988) та ін.

Організатор і перший директор (1969–1973) Київського науково-дослідного інституту медичних проблем фізичної культури, доктор медичних наук, професор Ігор Мурахов у 1978 р. перейшов на роботу до Київського державного інституту фізичної культури, де до 1984 р. очолював кафедру спортивної медицини і спортивних споруд, а з 1984 по 1987 рр. працював на посаді професора кафедри фізіології. Він автор більше 300 наукових праць з питань здоров'я та фізіології фізичного виховання і спорту. Його відзначено міжнародними нагородами за плідну розробку проблем здоров'я та активного довголіття. Професор Мурахов став ініціатором створення Міжнародного валеологічного співтовариства і був його першим президентом.

У другій половині 1980-х років з Київського науково-дослідного інституту медичних проблем фізичної культури перейшов на роботу до Київського державного інституту фізичної культури відомий фахівець з питань кардіології та функціональної діагностики доктор медичних наук, професор Станіслав Душанін. Він у 1988 р. обійняв посаду професора кафедри лікувальної

*Доктор медичних наук,
професор С.А. Душанін*

*Доктор педагогічних наук,
професор Л.Я. Іващенко*

фізкультури та спортивної медицини КДІФК, згодом очолив цей підрозділ (тоді це була кафедра лікувальної фізичної культури, лікарського контролю, масажу і цивільної оборони).

Професор Душанін керував розробкою однієї з наукових тем всесоюзного зведеного плану досліджень у галузі фізичної культури і спорту й активно розпочав роботу з науково-методичного забезпечення підготовки збірних команд СРСР із зимових видів спорту і гандболу до Олімпійських ігор. Він розробив оригінальну методику тестування функціональних можливостей спортсменів, а також сформував перспективний підхід до комплексної оцінки стану здоров'я людини. Станіслав Душанін створив більше 200 наукових праць, серед яких можна відмітити монографії з проблем оздоровчого спорту та з питань комплексного контролю функціональних можливостей спортсменів і застосування тренажерів у практиці відновлення спортсменів та їх реабілітації.

Доктор педагогічних наук, професор Людмила Іващенко, яка у 1967 р. закінчила аспірантуру Київського державного інституту фізичної культури, стала одним з провідних фахівців у дослідженнях, пов'язаних із вивченням проблематики здоров'я людини, лікарського контролю, рухової активності, масового спорту та оздоровчої фізичної культури, з 1986 до 1988 рр. працювала старшим науковим співробітником у проблемній науко-

во-дослідній лабораторії КДІФК, згодом перейшла на посаду професора кафедри теорії і методики фізичного виховання. Професор Людмила Іващенко зробила вагомий внесок у розробку теорії багаторівневого підходу до оцінки фізичного стану людини і теорії управління ним та пошуку інформаційних діагностичних систем, доступних для застосування у фізкультурній практиці.

Можна також згадати здійснені на кафедрі легкої атлетики КДІФК під керівництвом доцента Віктора Сіренка дослідження розвитку витривалості легкоатлетів; розробку наукової теми, що стосувалася морфологічних показників адаптації організму під час управління тренувальним процесом у різних структурних утвореннях, виконувану співробітниками кафедри анатомії на чолі з професором Володимиром Тальком; дослідження проблем спортивної фізіології, здійснювані на кафедрі фізіології під керівництвом професора Володимира Ткачука; дослідження прикладних аспектів спортивної педагогіки, виконувані співробітниками кафедри педагогіки і психології на чолі з професором Іваном Оніщенком, та чимало інших фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт, виконаних у різних підрозділах інституту.

Протягом тривалого часу в Київському державному інституті фізичної культури продовжували функціонувати такі структури системи підготовки науково-педагогічних кадрів, як аспірантура (діяла з 1953 р.) і спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (з 1973 р.).

Навчальна, методична та організаційна діяльність у КДІФК, висвітлена у попередньому розділі, науково-дослідна робота в інституті та впровадження її результатів у практику фізичного виховання і спорту, а також підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів здійснювалися у межах загальнодержавної системи, що існувала в той період у Радянському Союзі, до складу якого входила і Українська РСР. Так було до 1991 р., коли розпався СРСР, а з ним і численні

союзні структури у різних сферах, у тому числі у системах фізичного виховання і спорту, освіти та науки.

СПОРТИВНА РОБОТА: ВІД ІНСТИТУТСЬКИХ ЗМАГАНЬ ДО ОЛІМПІЙСЬКИХ АРЕН

Фізкультурно-спортивна специфіка Київського державного інституту фізичної культури завжди обумовлювала те місце, яке посідав спорт у його повсякденному житті.

Багатогранну спортивну діяльність у Київському державному інституті фізичної культури

того періоду, про який ідеться у цьому розділі (1944–1991 рр.), можна розділити на дві основні складові. Одна – внутрішньоінститутська спортивна робота, тісно пов'язана з навчальним процесом студентів та заняттями для них з ПСМ (підвищення спортивної майстерності), що є обов'язковим для набуття майбутніми фахівцями сфери фізичного виховання і спорту належної професійної кваліфікації. Друга складова – підготовка висококваліфікованих спортсменів, яка охоплювала тренувальний процес, а також участь у спортивних змаганнях різного рівня поза навчанням у інституті – міських, республіканських (чемпіонати Української РСР та ін.), всесоюзних (чемпіонати СРСР, розіграші Кубків країни тощо) і міжнародних.

1

2

1. Студенти КДІФК на відкритті Спартакіади УРСР (1945 р.)

2. Вихованці заслуженого тренера УРСР завідувача кафедри плавання КДІФК І.В. Вржесневського рекорсмени СРСР з плавання випускники і викладачі КДІФК А. Драпей (ліворуч) і Ю. Короп (1958 р.)

3

4

3. Випускник КДІФК, 14-разовий чемпіон СРСР з вільної та греко-римської боротьби заслужений тренер СРСР А. Ялтирян

4. Випускники КДІФК заслужені майстри спорту СРСР шестиразові чемпіони СРСР з акробатики брати Володимир, Анатолій і Віктор Тишлери і Володимир Мотузенко

1

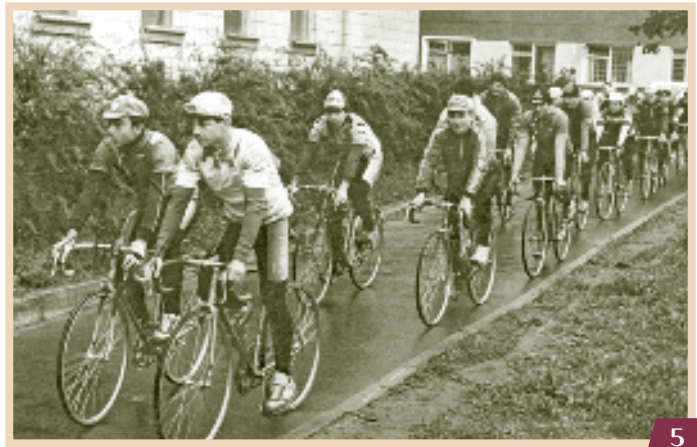
2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

1. Старший викладач кафедри плавання КДІФК заслужений тренер України О.Ф. Журавльова зі своїм учнем випускником КДІФК заслуженим майстром спорту СРСР чемпіоном Європи з плавання Л. Барбієром (1969 р.)
2. III Спартакіаду УРСР відкривають ветерани спорту і Великої Вітчизняної війни викладачі КДІФК: Є.І. Івахін, Б.І. Табарчук, М.П. Черкун, С.І. Калинчук, І.В. Вржесневський, О.С. Канакі, М.П. Лапутін (1963 р.)
3. Збірна команда УРСР з художньої гімнастики. Перша ліворуч – Л. Парадієва, перша праворуч – Н. Овчинникова
4. Студенти КДІФК на змаганнях з кульової стрільби за програмою літнього багатоборства комплексу «Готовий до праці і оборони» (1965 р.)
5. Студенти КДІФК, які спеціалізуються у велосипедному спорті, виїжджають на тренування (1975 р.)
6. Студенти кафедри гімнастики КДІФК на чемпіонаті Києва зі спортивної гімнастики, який проходив у Палаці спорту (1969 р.)
7. Команда кафедри футболу Київського державного інституту фізичної культури перед матчем зі збірною командою викладачів КДІФК, який відбувся на стадіоні СКА у вересні 1970 р. Сидять (від лівої):
А. Александров, В. Кожухов, А. Гурб'іч;
стоять (від лівої):
А. Романенко, М. Балакін, К. Вихров, І. Балакін, М. Кустовський, В. Соколов, О. Джус, В. Харламов
8. Студенти кафедри гімнастики КДІФК на заняттях зі спеціалізації (1974 р.)
9. Ветерани спорту – випускники і викладачі НУФВСУ – чемпіони і призери Олімпійських ігор, чемпіонатів Європи. Від лівої: І. Богдан, М. Пименов, Б. Гуревич, О. Бірюк, Б. Шахлін (1971 р.)
10. Викладачі університету – учасники легкоатлетичного кросу (1978 р.)
11. Змагання на першість КДІФК (1950 р.)

Уже влітку 1945 р. викладачі та студенти інституту взяли участь у першому повоєнному фізкультурному параді, що проходив на Красній площі в Москві. Головним режисером-постановником показового виступу групи українських спортсменів був завідувач кафедри гімнастики інституту заслужений майстер спорту Іван Бражник.

Згодом інститут брав участь у підготовці та проведенні у Києві першої після війни Спартакіади Української РСР.

Поступово в інституті поновлювалося й активувалося спортивне життя, перерване війною, а викладачі та студенти продовжували зміцнювати і примножувати спортивні традиції, започатковані ще у 1930-ті – на початку 1940-х років,

коли він функціонував у Харкові (про спортивну роботу тих часів розповідалося в одному з попередніх розділів).

У 1945 р. керівником позанавчальної спортивної роботи в інституті став Андріан Мізяк (до війни він працював старшим викладачем ДІФКУ; в 1944–1947 рр., очолював кафедру лижного спорту; згодом був головою Української ради ДСТ «Колгоспник», а після цього протягом тривалого часу (понад два десятиліття) працював на керівних посадах у Спорткомітеті Української РСР заступником голови, а надалі – першим заступником голови).

У 1946 р. вперше після війни відбулися особисті спортивні змагання на першість Київсько-

го державного інституту фізичної культури. У ці роки чимало викладачів і студентів успішно виступали в чемпіонатах Української РСР та в інших республіканських змаганнях, у чемпіонатах СРСР з різних видів спорту, а також в міжнародних змаганнях (у складі збірних команд Радянського Союзу). Наприклад, чоловіча гандбольна команда київського «Буревісника», очолювана Євгеном Івахіним, що складалася зі студентів КДІФК (у ній грали Леонід Маневич, Микола Хомутов, Леонід Латишкевич та інші), наприкінці 1940-х років була чемпіоном Української РСР і входила до числа найсильніших у Радянському Союзі.

Серед тодішніх вихованців КДІФК слід згадати таких сильних спортсменів, як волейболіст Михайло Пименов, баскетболістки Зоя Стасюк і Ніна Пименова, плавці Анатолій Драпей та Юрій Короп, гімнасти Михайло Дмитрієв і Олександр Мишаков, важкоатлети Яків Куценко та Микола Лапутін, борець Арменак (Арам) Ялтирян, легкоатлети – металник молота Олександр Канакі, стрибун з жердиною Петро Денисенко, бігун-бар'єрист Євген Буланчик, четвірка акробатів – три брати Тишлери (Володимир, Анатолій, Віктор) і Володимир Мотузенко. Зазначимо, що Арменак Ялтирян до війни і у повоєнні роки 14 разів переміг на чемпіонатах Радянського Союзу з греко-римської (тоді вона називалася класичною) та вільної боротьби. Двічі ставав у повоєнні роки чемпіоном СРСР з плавання один з учнів тренера Івана Вржесневського Юрій Короп. Кілька разів поліпшував всесоюзні рекорди у метанні молота вихованець тренера Зосими Синицького Олександр Канакі. Чемпіоном і рекордсменом СРСР у бігу на 110 м з бар'єрами та у бігу на 400 м з бар'єрами ставав Євген Буланчик, який також тренувався у Зосими Синицького.

Оскільки наприкінці 1940-х – на початку 1950-х років СРСР ще не входив до міжнародного олімпійського співтовариства, радянські спортсмени не мали змоги брати участь в Олімпійських іграх, але вже виступали на чемпіонатах світу і Європи з різних видів спорту. Наприклад, Михайло Пименов входив до складу збірної коман-

ди СРСР з волейболу, яка двічі (1949 і 1952 рр.) перемогла на чемпіонатах світу і двічі (1950 і 1951 рр.) виграла чемпіонати Європи. У складі жіночої збірної команди СРСР з баскетболу чемпіонками Європи ставали Зоя Стасюк (двічі – у 1950 і 1952 рр.) та Ніна Пименова (у 1950 р.). Важкоатлет заслужений майстер спорту Яків Куценко двічі переміг на чемпіонатах Європи (1947 і 1950 рр.) та двічі ставав срібним призером чемпіонатів світу (1946 і 1950 рр.) у ваговій категорії понад 82,5 кг, а також встановив чотири рекорди світу. У 1947 р. Арменак Ялтирян завоював срібну медаль на чемпіонаті Європи з греко-римської (класичної) боротьби. Чемпіоном Європи з плавання став у 1951 р. вихованець тренера Івана Вржесневського Анатолій Драпей. Учень тренера Зосими Синицького Євген Буланчик на чемпіонаті Європи з легкої атлетики в 1953 р. переміг у бігу на 110 м з бар'єрами.

Серед тих радянських спортсменів, кому в повоєнні роки (друга половина 1940-х – початок 1950-х років) за видатні досягнення було присвоєно звання заслуженого майстра спорту, чимало представників КДІФК, у тому числі легкоатлети Зосима Синицький (1945) і Микола Виставкін (1946), гандболіст Євген Івахін (1948), важкоатлет Микола Лапутін (1950), волейболіст Михайло Пименов (1951), легкоатлет Євген Буланчик (1951), борець Арменак Ялтирян (1951), баскетболістки Зоя Стасюк (1952) і Ніна Пименова (1952), гімнаст Олександр Мишаков (1954) та інші. Важкоатлет Яків Куценко та гімнасти Іван Бражник і Михайло Дмитрієв отримали звання заслуженого майстра спорту ще до війни – у 1940 р.

На початку 1950-х років намітилися позитивні зміни у раніше негативному ставленні партійно-державного керівництва СРСР до олімпійського руху і Міжнародного олімпійського комітету та до можливої участі радянських спортсменів у Олімпійських іграх. Поступово змінювалось на краще і ставлення керівництва МОК до цих питань. Тож у 1951 р. в Радянському Союзі створили Олімпійський комітет СРСР, який 7 травня того

самого року на сесії МОК, що відбулася у Відні, було прийнято до складу міжнародної олімпійської сім'ї. У СРСР найсильніші спортсмени країни, серед яких було й чимало тих, хто представляв Українську РСР у збірних командах Радянського Союзу (в тому числі й вихованці Київського державного інституту фізичної культури), розпочали цілеспрямовану підготовку до участі у змаганнях з різних видів спорту, що входили до програми Ігор XV Олімпіади 1952 р. в Гельсінкі.

До складу збірної команди СРСР, яка влітку 1952 р. вирушила у столицю Фінляндії на Ігри XV Олімпіади, входили і 12 студентів та випускників КДІФК.

У збірних командах СРСР, які виступали на Іграх XVI Олімпіади 1956 р. в Мельбурні та на Іграх XVIII Олімпіади 1960 р. в Римі, було, відповідно, 21 і 23 вихованці Київського державного інституту фізичної культури.

Вагомим було представництво студентів КДІФК в олімпійських збірних командах СРСР на Іграх XVIII Олімпіади в Токіо (1964), Іграх XIX Олімпіади у Мехіко (1968), Іграх XX Олімпіади в Мюнхені (1972), Іграх XXI Олімпіади у Монреалі (1976), Іграх XXII Олімпіади в Москві (1980), Іграх XXIV Олімпіади (1988) у Сеулі, а також – у відчутно меншій кількості – на зимових Олімпійських іграх (Ігри XXIII Олімпіади, які відбувалися у 1984 р. Лос-Анджелесі, радянські спортсмени вимушено пропустили через рішення партійно-державного керівництва СРСР про фактичний їх бойкот, оскільки вони проходили на території США).

Українські спортсмени (серед них чимало студентів і випускників Київського державного інституту фізичної культури) протягом чотирирічного циклу (1988–1992) готувалися до того, щоб у складі збірних команд СРСР виступати в 1992 р. на XVI зимових Олімпійських іграх в Альбервілі та в Іграх XXV Олімпіади у Барселоні. Але наприкінці 1991 р. розпався Радянський Союз, а його проходили союзні республіки (й серед них Україна) здобули незалежність й стали суверен-

ними державами. Проте через відсутність на той час у цих країнах національних олімпійських комітетів, визнаних МОК, і малий час, що залишався до XVI зимових Олімпійських ігор та Ігор XXV Олімпіади, Міжнародний олімпійський комітет прийняв рішення, згідно з яким спортсмени нових держав отримали змогу виступити на Олімпійських іграх 1992 р. в Альбервілі й у Барселоні в складі Об'єднаної команди Співдружності Незалежних Держав – ОК СНД (за винятком Латвії, Литви та Естонії, які, оперативно відновивши своє членство в міжнародному олімпійському співтоваристві, перерване у 1940 р. внаслідок примусового їх приєднання до СРСР, виступали самостійними командами).

За період з 1952-го по 1992-й рік, у тому числі з 1952 по 1988-й – у складі олімпійських збірних команд СРСР і у 1992 р. – в складі Об'єднаної команди СНД, олімпійськими чемпіонами стали 67 вихованців Київського державного інституту фізичної культури, з яких 17 – було відзначено олімпійськими нагородами найвищого ґатунку більше одного разу.

На рахунку уславленого майстра спорту гімнастики Лариси Латиніної – 9 золотих медалей (1956, 1960 і 1964 рр.). 7 золотих олімпійських нагород завоював видатний гімнаст Борис Шахлін (1956, 1960 і 1964 рр.), гімнастка Поліна Астахова – отримала 5 золотих олімпійських медалей (1956, 1960 і 1964 рр.). Триразовим олімпійським чемпіоном (1964, 1968 і 1972 рр.) став веслувальник-байдарочник Володимир Морозов.

Тринадцять вихованців КДІФК в період 1952–1992 рр. здобули по дві золоті олімпійські медалі: майстри спорту гімнастики Марія Гороховська (обидві – 1952) та Ніна Бочарова (обидві – 1952), легкоатлет Володимир Голубничий (1960 і 1968), веслувальник-байдарочник Олександр Шапаренко (1968 і 1972), легкоатлет Валерій Борзов (обидві – 1972), біатлоніст Іван Бяков (1972 і 1976), веслувальник-байдарочник Юрій Філатов (1972 і 1976), легкоатлет Юрій Седих (1976 і 1980), майстер спорту з греко-римської боротьби Олександр Колчинський (1976 і 1980),

1. Марія Гороховська – дворазова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики (1952); закінчила КДІФК у 1956 р.
2. Ніна Бочарова – дворазова чемпіонка зі спортивної гімнастики (1952); закінчила КДІФК у 1948 р.
3. Яків Пункін – олімпійський чемпіон з греко-римської боротьби (1952); закінчив Школу тренерів при ДІФКУ
4. Лариса Латиніна – дев'ятиразова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики (1956, 1960, 1964); закінчила КДІФК у 1959 р.
5. Борис Шахлін – семиразовий олімпійський чемпіон зі спортивної гімнастики (1956, 1960, 1964); закінчив КДІФК у 1955 р.
6. Поліна Астахова – п'ятиразова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики (1956, 1960, 1964); закінчила КДІФК у 1969 р.
7. Юрій Титов – олімпійський чемпіон зі спортивної гімнастики (1956); закінчив КДІФК у 1959 р.
8. Іван Дерюгін – олімпійський чемпіон з сучасного п'ятиборства (1956); закінчив КДІФК у 1957 р.
9. Іван Богдан – олімпійський чемпіон з греко-римської боротьби (1960); закінчив КДІФК у 1960 р.
10. Володимир Голубничий – дворазовий олімпійський чемпіон з легкої атлетики (1960, 1968); закінчив КДІФК у 1969 р.
11. Віра Крепкіна – олімпійська чемпіонка з легкої атлетики (1960); закінчила КДІФК у 1961 р.
12. Людмила Лисенко – олімпійська чемпіонка з легкої атлетики (1960); закінчила КДІФК у 1960 р.
13. Віктор Цибуленко – олімпійський чемпіон з легкої атлетики (1960); закінчив КДІФК у 1958 р.
14. Володимир Морозов – триразовий олімпійський чемпіон з веслування на байдарках (1964, 1968, 1972); закінчив КДІФК у 1971 р.
15. Григорій Крисс – олімпійський чемпіон з фехтування (1964); закінчив КДІФК у 1961 р.

16. Борис Гуревич – олімпійський чемпіон з вільної боротьби (1968); закінчив КДІФК
17. Олександр Шапаренко – дворазовий олімпійський чемпіон з веслування на байдарках (1968, 1972); закінчив КДІФК у 1974 р.
18. Володимир Іванов – олімпійський чемпіон з волейболу (1968); закінчив КДІФК у 1962 р.
19. Борис Терещук – олімпійський чемпіон з волейболу (1968); закінчив КДІФК у 1979 р.
20. Іван Бяков – дворазовий олімпійський чемпіон з біатлону (1972, 1976); закінчив КДІФК у 1977 р.
21. Сергій Коваленко – олімпійський чемпіон з баскетболу (1972); закінчив КДІФК у 1976 р.
22. Анатолій Поливода – олімпійський чемпіон з баскетболу (1972); закінчив КДІФК у 1975 р.
23. Володимир Семенець – олімпійський чемпіон з велосипедного спорту (1972); закінчив КДІФК у 1975 р.
24. Юрій Філатов – дворазовий олімпійський чемпіон з веслування на байдарках (1972, 1976); закінчив КДІФК у 1972 р.
25. Юрій Стеценко – олімпійський чемпіон з веслування на байдарках (1972); закінчив КДІФК у 1967 р.
26. Валерій Борзов – дворазовий олімпійський чемпіон з легкої атлетики (1972); закінчив КДІФК у 1967 р.
27. Наталія Климова – олімпійська чемпіонка з баскетболу (1976); закінчила КДІФК у 1977 р.
28. Павло Пінігін – олімпійський чемпіон з вільної боротьби (1976); закінчив КДІФК у 1975 р.
29. Олександр Колчинський – дворазовий олімпійський чемпіон з греко-римської боротьби (1976, 1980); закінчив КДІФК у 1981 р.
30. Лариса Карлова – дворазова олімпійська чемпіонка з гандболу (1976, 1980); закінчила КДІФК у 1982 р.

1

2

3

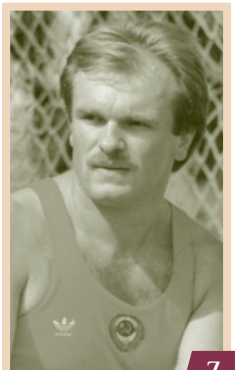
4

5

6

7

8

9

10

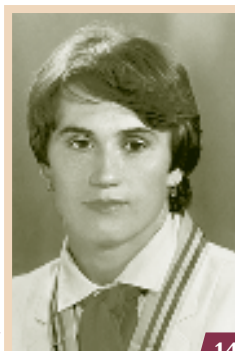
11

12

13

14

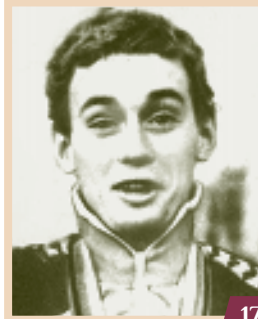
15

1. Тетяна Макарець – дворазова олімпійська чемпіонка з гандболу (1976, 1980); закінчила КДІФК у 1979 р.
2. Наталія Шерстюк – дворазова олімпійська чемпіонка з гандболу (1976, 1980); закінчила КДІФК у 1977 р.
3. Тетяна Глущенко – олімпійська чемпіонка з гандболу (1976 р.); закінчила КДІФК у 1980 р.
4. Ніна Лобова – олімпійська чемпіонка з гандболу (1976); закінчила КДІФК у 1981 р.
5. Михайло Іщенко – олімпійський чемпіон з гандболу (1976); закінчив КДІФК
6. Сергій Новиков – олімпійський чемпіон з дзюдо (1976); закінчив КДІФК у 1972 р.
7. Юрій Седух – дворазовий олімпійський чемпіон з легкої атлетики (1976, 1980); закінчив КДІФК у 1977 р.
8. Юрій Панченко – олімпійський чемпіон з волейболу (1980); закінчив КДІФК у 1983 р.
9. Ольга Зубарева – олімпійська чемпіонка з гандболу (1980); закінчила КДІФК у 1983 р.
10. Стелла Захарова – олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики (1980); закінчила КДІФК у 1985 р.
11. Віра Мисевич – олімпійська чемпіонка з кінного спорту (1980); закінчила КДІФК у 1982 р.
12. Віктор Бураков – олімпійський чемпіон з легкої атлетики (1980); закінчив КДІФК у 1984 р.
13. Володимир Кисельов – олімпійський чемпіон з легкої атлетики (1980); закінчив КДІФК у 1985 р.
14. Тетяна Пророченко – олімпійська чемпіонка з легкої атлетики (1980); закінчила КДІФК у 1987 р.

15. *Сергій Красюк* – олімпійський чемпіон з плавання (1980); закінчив КДІФК у 1981 р.
16. *Олександр Сидоренко* – олімпійський чемпіон з плавання (1980); закінчив КДІФК у 1983 р.
17. *Сергій Фесенко* – олімпійський чемпіон з плавання (1980); закінчив КДІФК у 1980 р.
18. *Володимир Смирнов* – олімпійський чемпіон з фехтування (1980); закінчив КДІФК у 1979 р.
19. *Олександр Білостінний* – олімпійський чемпіон з баскетболу (1988); закінчив КДІФК у 1985 р.
20. *Олександр Волков* – олімпійський чемпіон з баскетболу (1988); закінчив КДІФК у 1988 р.
21. *Сергій Бубка* – олімпійський чемпіон з легкої атлетики (1988); закінчив КДІФК у 1987 р.
22. *Марія Пінігіна* – олімпійська чемпіонка з легкої атлетики (1988); закінчила КДІФК у 1982 р.
23. *Дмитро Монаков* – олімпійський чемпіон зі стендової стрільби (1988); закінчив КДІФК у 1985 р.
24. *Олексій Михайличенко* – олімпійський чемпіон з футболу (1988); закінчив КДІФК у 1988 р.

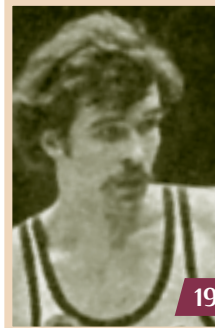
16

17

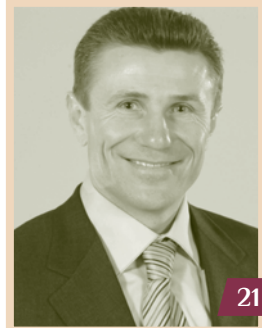
18

19

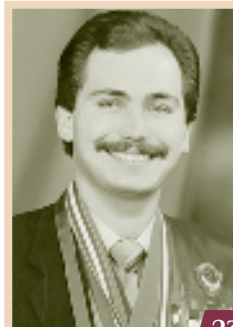
20

21

22

23

24

гандболістки Тетяна Макарець, Наталія Шерстюк і Лариса Карлова (всі – у 1976 і 1980 рр.), майстер спорту гімнастка Тетяна Лисенко (обидві медалі – у 1992 р.).

По одній золотій олімпійській медалі у різні роки в цей самий період завоювали 50 вихованців КДІФК. Це майстер спорту з греко-римської боротьби Яків Пункін (1952), гімнаст Юрій Титов (1956), представник сучасного п'ятиборства Іван Дерюгін (1956), легкоатлети Людмила Лисенко, Віра Крепкіна і Віктор Цибуленко (всі – у 1960 р.), майстер спорту з греко-римської боротьби Іван Богдан (1960), велогонщик-трековик Володимир Семенець (1960), фехтувальник Григорій Крисс (1964), майстер спорту з вільної боротьби Борис

Гуревич (1968), волейболісти Володимир Іванов і Борис Терещук (обидва – у 1968 р.), баскетболісти Анатолій Поливода і Сергій Коваленко (обидва – у 1972 р.), п'ятиборець Борис Онищенко (1972), веслувальник-байдарочник Юрій Стеценко (1972), баскетболістка Наталія Климова (1976), гандболістки Тетяна Глущенко, Ніна Лобова і Людмила Панчук (всі – у 1976 р.), гандболіст Михайло Іщенко (1976), дзюдоїст Сергій Новиков (1976), майстер спорту з вільної боротьби Павло Пінігін (1976), волейболіст Юрій Панченко (1980), гандболістки Ольга Зубарева і Наталія Лук'яненко (обидві – у 1980 р.), майстер спорту зі спортивної гімнастики Стелла Захарова (1980), майстер кінного спорту Віра Мисевич (1980), лег-

коатлети Володимир Кисельов, Віктор Бураков і Тетяна Пророченко (всі – у 1980 р.), плавці Олександр Сидоренко, Сергій Фесенко і Сергій Красюк (всі – у 1980 р.), фехтувальник Володимир Смирнов (1980), легкоатлет Сергій Бубка (1988), баскетболісти Олександр Білостінний і Олександр Волков (обидва – у 1988 р.), гандболіст Олександр Риманов (1988), легкоатлетка Марія Пінігіна (1988), майстер спорту зі стендової стрільби Дмитро Монаков (1988), футболіст Олексій Михайличенко (1988), баскетболістки Олена Жирко і Марина Ткаченко (обидві – у 1992 р.), гандболісти Сергій Бебешко і Юрій Гаврилов (обидва – у 1992 р.), майстер спорту з художньої гімнастики Олександра Тимошенко (1992), фехтувальники Вадим Гутцайт і Георгій Погосов (обидва – у 1992 р.), хокеїст Олексій Житник (1992).

Ще більша кількість вихованців Київського державного інституту фізичної культури, які, виступаючи протягом 1952–1988 рр. у складі збірних команд СРСР, а в 1992 р. – у складі Об'єднаної команди СНД, ставали призерами Олімпійських ігор і були відзначені срібними і бронзовими олімпійськими медалями.

Нижче наводимо перелік – студентів і випускників КДІФК, котрі у період 1952–1992 рр. стали олімпійськими призерами в різних видах спорту.

Баскетбол: Альберт Вальтін (срібна медаль – 1960), Микола Баглей (срібна медаль – 1964), Олександр Сальников і Володимир Ткаченко (у кожного по дві бронзові медалі – 1976 і 1980).

Боротьба вільна: Микола Шахов (бронзова медаль – 1956).

Боротьба греко-римська: Владлен Тростянський (срібна медаль – 1964).

Важка атлетика: Володимир Беляєв (срібна медаль – 1968), Олександр Первій (срібна нагорода – 1980).

Велосипедний спорт: Леонід Колумбет (бронзова медаль – 1960).

Веслування академічне: Ігор Ємчук і Георгій Жилін (у обох срібні – 1952 і бронзові нагороди – 1956), Володимир Стерлік (бронзова медаль – 1968), Олена Зубко, Надія Розгон і Нел-

лі Тараканова (у всіх срібні медалі – 1976), Ніна Преображенська, Надія Прищепка, Тетяна Стеценко, Марія Пазюн, Ольга Пивоварова, Ніна Уманець, Олена Терьошина (у всіх срібні медалі – 1980), Микола Довгань і Юрій Шапочка (в обох срібні медалі – 1980), Віктор Кокошин, Олександр Манцевич, Андрій Тищенко, Олександр Ткаченко (у всіх бронзові нагороди – 1980), Ірина Калімбет і Світлана Мазій (в обох срібні медалі – 1988).

Веслування на байдарках і каное: Олександр Шапаренко (срібна нагорода – 1968), Ігор Нагаєв (дві срібні нагороди – 1988).

Вітрильний спорт: Владислав Акименко (срібна медаль – 1976).

Волейбол: Лілія Осадча (срібна медаль – 1976), Юрій Панченко (срібна медаль – 1988).

Гандбол: Марина Базанова, Тетяна Горб (у обох по дві бронзові медалі – 1988 і 1992), Світлана Манькова, Олена Немашкало, Ольга Семенова, Наталія Русначенко, Євгенія Товстоган (у всіх бронзові медалі – 1988).

Гімнастика спортивна: Марія Гороховська (п'ять срібних медалей – 1952), Ніна Бочарова (дві срібні нагороди – 1952), Лариса Латиніна (одна срібна і одна бронзова – 1956, дві срібні і одна бронзова – 1960, дві срібні і дві бронзові медалі – 1964), Поліна Астахова (одна бронзова – 1956, одна срібна і одна бронзова – 1960, одна срібна і одна бронзова – 1964), Борис Шахлін (дві срібні і одна бронзова – 1960, дві срібні і одна бронзова – 1964), Юрій Титов (одна срібна і дві бронзові – 1956, дві срібні і одна бронзова – 1960, дві срібні – 1964), Тетяна Лисенко (одна бронзова медаль – 1992).

Гімнастика художня: Олександра Тимошенко (бронзова медаль – 1988), Оксана Скалдіна (бронзова медаль – 1992).

Дзюдо: Валерій Двойников (срібна медаль – 1976),

Легка атлетика: Леонід Бартенєв (дві срібні медалі – 1956 і 1960), Віктор Цибуленко (бронзова – 1956), Надія Коняєва (бронзова – 1956), Володимир Голубничий (бронзова – 1964 і срібна – 1972), Микола Смага (бронзова – 1968), Валерій

Борзов (срібна – 1972 і дві бронзові – 1976), Євген Аржанов (срібна – 1972), Леонід Литвиненко (срібна – 1972), Тетяна Пророченко (бронзова – 1976), Людмила Аксьонова (бронзова – 1976), Валерій Підлужний (бронзова – 1980), Юрій Тамм (дві бронзові – 1980 і 1988), Юрій Сєдих (срібна – 1988), Рудольф Поварніцин (бронзова – 1988), Інесса Кравець (бронзова медаль – 1992).

Плавання: Сергій Фесенко (срібна медаль – 1980), Сергій Красюк (срібна – 1980), Володимир Ткаченко (срібна – 1988), Павло Хникін (дві срібні нагороди – 1992).

Сучасне п'ятиборство: Борис Онищенко (дві срібні нагороди – 1968 і 1972).

Фехтування: Григорій Крисс (дві срібні – 1968 і одна бронзова медаль – 1972), Віктор Путьтин (дві срібні нагороди – 1968 і 1972), Сергій Парамонов (бронзова – 1972), Володимир Смирнов (срібна і бронзова – 1980), Георгій Погосов (срібна – 1988), Сергій Голубицький (срібна – 1992), Сергій Кравчук (бронзова медаль – 1992).

Футбол: Олег Блохін, Віктор Колотов і Володимир Онищенко (у кожного по дві бронзові – 1972 і 1976), Євген Рудаков і В'ячеслав Семенов (у кожного по бронзовій – 1972), Леонід Буряк, Володимир Веремєєв, Віктор Звягінцев, Віктор Матвієнко і Володимир Трошкін (у кожного по бронзовій – 1976), Сергій Балтача і Володимир Безсонов (у кожного по бронзовій – 1980).

Лижні гонки: Олександр Батюк (срібна медаль – 1984).

Якщо розглядати загальну кількість олімпійських медалей різного ґатунку, завойованих тим чи іншим спортсменом – вихованцем Київського державного інституту фізичної культури в складах збірних команд СРСР у період 1952–1988 рр. та в складі Об'єднаної команди СНД у 1992 р., то найбільшу колекцію – 18 – зібрала видатна гімнастка Лариса Латиніна. Її ім'я за цим показником протягом 48 років (1964–2012 рр.) фігурувало у Книзі рекордів Гіннеса (поки на Іграх ХХХ Олімпіади-2012 у Лондоні її досягнення не перевершив американський плавець Майкл Фелпс).

Відмітимо, що 13 олімпійських медалей різного ґатунку завоював гімнаст Борис Шахлін, 10 – гімнастка Поліна Астахова, 9 – гімнаст Юрій Титов, 7 – гімнастка Марія Гороховська, 5 – легкоатлет Валерій Борзов, по чотири олімпійські медалі отримали гімнастка Ніна Бочарова, легкоатлет Володимир Голубничий, фехтувальник Григорій Крисс. За період з 1952 по 1992 р. включно вихованці КДІФК, виступаючи за збірні команди СРСР та ОК СНД, здобули на Олімпійських іграх 241 медаль різного ґатунку – 100 золотих, 72 срібні, 69 бронзових (підраховано всі олімпійські нагороди, в тому числі отримані окремими спортсменами у складах команд).

Обмежені розміри видання, на жаль, не дозволяють представити усіх вихованців Київського державного інституту фізичної культури, які в період з другої половини 1940-х до початку 1990-х років перемагали на чемпіонатах світу і Європи з різних видів спорту або ж ставали призерами цих та інших престижних міжнародних змагань. До того ж варто зауважити, що серед підготовлених у КДІФК тріумфаторів світових та європейських змагань були не лише згадані переможці та призери Олімпійських ігор, а й інші талановиті і сильні спортсмени. Серед них чемпіони світу Раїса Борисова, Оксана Омелянчик (спортивна гімнастика), Григорій Гамарник, Рімантас Богданас (греко-римська боротьба), Валерій Пічужкін (сучасне п'ятиборство), Григорій Карюхін (веслування на байдарках), Світлана Грінберг (теніс настільний), Сергій Полторацький (важка атлетика), Юрій Гусов (боротьба вільна), Ірина Дерюгіна, Жанна Васюра, Вікторія Серих, Ольга Плохова, Елліна Хозлу, Ольга Щоголева (гімнастика художня), Олександр Захаров, Віталій Рожков (водне поло), Юрій Чиж, Сергій Косенко, Ганна Дмитренко (фехтування), Віра Бриндзей, Тетяна Тарасова, Валентина Лаленкова (швидкісний біг на ковзанах), Ольга Дідусенко, Ірина Малько, Таміла Олексюк, Сергій Кочергін (гандбол), Сергій Нестреляй, Ігор Голембатовський (стрибки на батуті), Надія Белова, Наталія Приказчикова (біатлон), Наталія Федоренко, Тетяна

Гуровська, Михайло Іванов, Ігор Котько, Валерій Досенко, Микола Чуприна (веслування академічне), Ігор Пузирьов (стрільба кульова), Олег Галкін (велоспорт-шосе), Валерій Ширяєв, Дмитро Христич (хокей на льоду з шайбою) та чимало інших студентів і випускників КДІФК.

Значна кількість досвідчених фахівців, які в різні роки працювали на кафедрах КДІФК, гармонійно поєднували викладацьку і тренерську діяльність. Тож не дарма їхня плідна праця була відзначена почесними званнями СРСР та Української РСР. У 1956 р. заслуженими тренерами СРСР стали Арменак Ялтирян (боротьба вільна і греко-римська), Олександр Мишаков (гімнастика спортивна), Зосима Синицький (легка атлетика). У 1962 р. звання заслуженого тренера Української РСР отримали Микола Лапутін (важка атлетика) та Іван Вржесневський (плавання), Євген Івахін (гандбол) став заслуженим тренером УРСР (1961), а згодом і заслуженим тренером СРСР (1968), Микола Виставкін (легка атлетика) – заслуженим тренером УРСР (1964), Володимир Шаблінський (баскетбол) – заслуженим тренером УРСР (1967) і заслуженим тренером СРСР (1968), Валентин Петровський (легка атлетика) – заслуженим тренером УРСР (1969) і заслуженим тренером СРСР (1970), Євген Буланчик (легка атлетика) – заслуженим тренером УРСР (1962) і заслуженим тренером СРСР (1983), Іван Леоненко (легка атлетика) – заслуженим тренером УРСР (1963) і заслуженим тренером СРСР (1990), Ігор Ємчук (веслування академічне) – заслуженим тренером УРСР (1967), Броніслав Юшко (легка атлетика) – заслуженим тренером УРСР (1977).

Багато випускників КДІФК різних років згодом стали відомими наставниками спортсменів у різних видах спорту й за свою тренерську працю були відзначені почесними званнями заслужених тренерів УРСР і заслужених тренерів СРСР, серед них Михайло Авдєєв (водне поло), Борис Вдовиченко (баскетбол), Ярослав Волощук (дзюдо), Альбіна Дерюгіна (гімнастика художня), Яків Криницький (важка атлетика), Олек-

сандр Леонов (баскетбол), Володимир Смирнов (гімнастика спортивна) та багато інших. Випускниками КДІФК є також фахівці, які згодом стали заслуженими тренерами СРСР, – Віктор Биков (фехтування), Анатолій Бишовець (футбол) та інші, або ж заслуженими тренерами УРСР – Юхим Айзенштадт (важка атлетика), Анатолій Богданов (хокей на льоду).

У різні роки фахівці, які працювали у Київському державному інституті фізичної культури, на громадських засадах очолювали республіканські федерації Української РСР з тих чи інших видів спорту, наприклад, Іван Бражник – Федерацію гімнастики, Євген Івахін – Федерацію гандболу, Володимир Платонов – Федерацію плавання, Сергій Фомін – Федерацію лижного спорту, Валентина Зінченко – Федерацію художньої гімнастики, Олександр Онищенко – Федерацію спортивної акробатики, Володимир Моногаров – Федерацію альпінізму.

Центром спортивної роботи в КДІФК став спортклуб «СКІФ» (спортивний клуб інституту фізкультури), заснований у 1956 р. Тоді на всіх курсах КДІФК і у Школі тренерів, яка функціонувала при інституті, було сформовано ради «СКІФ», а також створено інститутські колегії суддів з 17 видів спорту.

Велика увага приділялася і комплексній спартакіаді КДІФК, котра проходила з 13 видів спорту. В спортивних секціях, що працювали на той час в інституті з 25 видів спорту, тренувалися й підвищували спортивну майстерність майже півтори тисячі студентів, серед яких були близько 700 розрядників і 40 майстрів спорту.

У тому самому році 276 студентів КДІФК входили до збірних команд Києва з різних видів спорту, а майже 200 – до складу збірних команд Української РСР. Серед тих вихованців (21 спортсмен), які представляли інститут в олімпійській збірній команді СРСР у Мельбурні на Іграх XVI Олімпіади, 16 були студентами КДІФК.

Традиції гідного представництва вихованців Київського державного інституту фізичної

культури – студентів і випускників – у збірних командах республіки й у збірних командах СРСР з різних видів спорту збереглася й у подальшому.

Спортклуб «СКІФ» до 1987 р. входив до всесоюзного добровільного фізкультурно-спортивного товариства «Буревісник», а з 1987 до 1990 рр. – до всесоюзного добровільного фізкультурно-спортивного товариства профспілок.

У різні роки «СКІФ» очолювали Самуїл Хавчин, Леонід Островський, Юрій Карпюк, Олександр Коваль, Маргарита Пугачевська.

У 1967 р. у КДІФК розпочалося активне будівництво нових спортивних споруд. Зокрема, було зведено корпус № 3, в якому розташувалися спеціалізовані спортзали для гімнастики, боксу, боротьби, фехтування, важкої атлетики.

У 1970 р. в Голосіївському лісопарку Києва збудували лижну базу КДІФК, яка дозволила проводити заняття із зимових видів спорту.

В 1973 р. завершили спорудження корпусу № 1 на вулиці Фізкультури, в якому не лише розмістилися адміністративні структури і навчальні аудиторії, а й спортзал для ігрових видів спорту, зал гімнастики, стрілецький тир і весловий басейн.

У 1974 р. відкрився ще один корпус інституту (у тій частині території, котра виходила на вулицю Димитрова), – з басейном, в якому не лише проводилися навчальні заняття зі студентами, а й відбувалися тренування – плавців і ватерполістів.

В 1988 р. у КДІФК спорудили навчальний корпус № 5 із сучасним ігровим залом з глядацькими трибунами, тренажерним залом і залом для спінбайкаеробіки.

Зростання і удосконалення різних складових матеріально-технічної бази Київського державного інституту фізичної культури допомагало створенню кращих умов як для навчального процесу студентів (в тому числі й з підвищення спортивної майстерності), так і для повсякденних тренувальних занять з різних видів спорту.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Із другої половини 1940-х і до початку 1990-х років Київський державний інститут фізичної культури, як і у довоєнні роки, реалізовував усі компоненти своєї діяльності, в тому числі й різні форми міжнародного співробітництва, в межах тієї державної політичної, економічної і соціальної системи, що існувала у Радянському Союзі.

Міжнародне співробітництво у СРСР в усіх сферах – і у фізичному вихованні, фізичній культурі та спорті – всеосяжно керувалося і контролювалося із центру – з Москви. Тож не могло бути й мови про самостійність союзних республік, а тим більше конкретних суб'єктів такої діяльності, в тому числі й вищих навчальних закладів, ані щодо визначення пріоритетів і критеріїв їхнього міжнародного співробітництва, ані щодо вибору форм та партнерів.

Помітне місце у діяльності Київського державного інституту фізичної культури посідала розпочата у 1950-ті роки підготовка фахівців фізичної культури і спорту – громадян різних зарубіжних країн. Серед тих, хто здобував ґрунтовні знання у КДІФК, були студенти й аспіранти з Алжиру, Анголи, Болгарії, Венесуели, В'єтнаму, Гани, Гвінеї, Греції, Єгипту, Ємену, Зімбабве, Індії, Іраку, Ірану, Китайської Народної Республіки, Колумбії, Корейської Народно-Демократичної Республіки, Коста-Рики, Куби, Лівану, Маврикію, Мозамбіку, Монголії, Нікарагуа, Німецької Демократичної Республіки, Перу, Польщі, Сейшельських Островів, Сенегалу, Сирії, Сполучених Штатів Америки, Сьєрра-Леоне, Таїланду, Тунісу, Угорщини, Чехословаччини, Швеції та інших країн – загалом з понад 60 держав Європи, Азії, Африки, Америки.

Великий багатогранний потенціал Київського державного інституту фізичної культури вплинув на те, що Держкомспорт СРСР, розподіляючи на навчання між фізкультурно-спортивними вищими навчальними закладами країни іноземних громадян, які приїздили в Радянський Союз, щоб отримати спеціалізовану вищу освіту, найбільшу кількість спрямував у КДІФК, наприклад, у

1980-ті роки в ньому навчалися понад 300 іноземних студентів із різних країн.

Це була далеко не єдина форма міжнародної діяльності ВНЗ. Так, скажімо, досвідчені викладачі, науковці та інші фахівці КДІФК неодноразово надавали консультативну, експертну, лекційну, тренерську та іншу допомогу в становленні й розвитку національних систем вищої фізкультурно-спортивної освіти й у підготовці кадрів для сфер фізичного виховання, фізичної культури та спорту в різних країнах – і тих, які входили до соціалістичної співдружності, і тих, що почали розвиватися у багатьох регіонах нашої планети.

Наприклад, в 1953 р. викладача кафедри плавання Київського державного інституту фізичної культури Віктора Вржесневського було запрошено до Китайської Народної Республіки – до Пекінського інституту фізичної культури і спорту. В цьому вищому навчальному закладі він працював протягом трьох років і зробив чимало корисного для формування дієвої системи підготовки фахівців. Крім цього, в той самий період у КНР було видано підручник з плавання, автором якого був Віктор Вржесневський.

У 1960-ті роки на Кубі працювали кілька викладачів з КДІФК – доцент Вадим Федченко (фахівець зі спортивної психології), доцент Анатолій Зверєв (фахівець з плавання) і доцент Микола Дудін (фахівець зі спортивної фізіології). Вони не лише надавали кубинським колегам консультативну допомогу в організації фізкультурно-спортивного вищого навчального закладу, а й брали участь у розробці концептуальних положень системи підготовки кубинських спортсменів і у становленні системи спеціальної освіти у цій галузі.

У той самий період в Індії фахівцям країни передавав свої знання і досвід відомий спеціаліст з волейболу доцент кафедри спортивних ігор КДІФК, заслужений майстер спорту Михайло Пименов.

Аналогічну роботу виконували й інші викладачі Київського державного інституту фізичної

культури: Степан Романенко (футбол), який працював у Польщі, Михайло Дмитрієв (спортивна гімнастика) – в Монголії, Володимир Шаблінський (баскетбол) – у Німецькій Демократичній Республіці, Анатолій Коваленко (легка атлетика) – у Китайській Народній Республіці, Володимир Константинов (спортивна гімнастика) – в Афганістані та багато інших.

У 1970–1980-х роках велика група викладачів інституту працювала в Алжирі, сприяючи становленню і розвитку системи освіти у галузі фізичної культури і спорту в країні. Це Альберт Вальтін, Леонід Поплавський, Василь Окіпняк (баскетбол), Олег Джус (футбол), Олександр Кубраченко, Володимир Марков, Олександр Данилов, Володимир Трегуб (гандбол), Сергій Матвєєв (спортивна боротьба), Юрій Крюков (волейбол), Олександр Гринь (спортивна психологія), Маргарита Вострокнутова, Володимир Гамалій (спортивна біомеханіка) та інші.

Досвідчені фахівці з КДІФК надавали тренерську і науково-методичну підтримку підготовці команд із різних видів спорту у багатьох країнах: у В'єтнамі – Олександр Леонов (баскетбол), у Сирії – Віталій Ков'янов (баскетбол), в Ірані – Леонід Євтушенко (гандбол), в Італії – Олена Бірюк (художня гімнастика), в Саудівській Аравії – Валентин Кінцель (плавання), в Іспанії – Людмила Лапіна (синхронне плавання), Олександр Ніканоров (весловий спорт), в Індії – Віктор Міщенко (науково-методичне забезпечення спортивної підготовки), Володимир Дрюков (фехтування), у Корейській Народній Демократичній Республіці – Вадим Запорожанов (легка атлетика), в Гвінеї – Юрій Крюков (волейбол), Леонід Поплавський (баскетбол), у Мексиці – Володимир Михайлов (весловий спорт), у Монголії – Ольга Марченко (реабілітація в спорті), у Чехословаччині – Володимир Дрюков (сучасне п'ятиборство), в Об'єднаних Арабських Еміратах – Віктор Сенча (плавання), Анатолій Попов (футбол).

У різних країнах – зокрема, у КНР, Іспанії, Польщі, Франції, Фінляндії, Італії, Болгарії

1

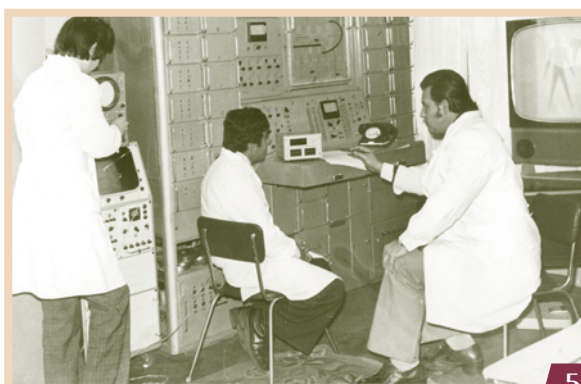
2

3

4

5

6

1. М. Пименов (сидить перший ліворуч) разом з колегами і слухачами тренерських курсів у Хайдарбаді (Індія, 1960 р.)
2. Чоловіча збірна команда Сирії з баскетболу. Крайній праворуч стоїть тренер команди В. Ков'янов (1986 р.)
3. Декан КДІФК з роботи з іноземними студентами В. Окіпняк (у третьому ряду праворуч) з командою гандболістів — студентів-іноземців КДІФК

4. Вольдемар'єн Вуттет з Ефіопії (ліворуч) захищає організаційно-педагогічну практику у КДІФК, приймає доцент Ю. Крюков (1972 р.)
5. Робота аспіранта Лей Ганім Саєда (Ірак) і доцента А. Лапутіна (праворуч) з аналого-модельною ЕОМ «ЕМУ-10»
6. Підписання договору про співробітництво між КДІФК та Інститутом фізичної культури провінції Хубей (м. Ухань, КНР, 1988 р.)

Студентська конференція, присвячена дружбі народів Польської народної республіки, Чехословацької ССР і СРСР (1976 р.)

Викладач кафедри легкої атлетики навчає студента з Ефіопії техніки бар'єрного бігу (1984 р.)

Зустріч випускниці КТІФК, ЗМС зі спортивної гімнастики Тамаріної з Хо Ші Міном в центральному технікумі фізкультури (В'єтнам, 1961 р.)

Розбір конспекта з тренерським складом, перекладачем і співробітниками НДІ інституту фізкультури (Пхеньян, 1989 р.)

та інших державах – були видані підручники, наукові монографії та навчальні посібники, авторами яких є провідні фахівці КДІФК Володимир Платонов, Валентин Петровський, Вадим Запорожанов, Віктор Міщенко, Володимир Моногаров, Микола Жмарьов, Леонід Латишкевич.

Реалізація Київським державним інститутом фізичної культури різноманітних форм міжнародного співробітництва сприяла розвитку та удосконаленню в різних країнах систем спеціальної освіти у сферах фізичної культури і спорту.

Варто зазначити, що в різні часи у ряді держав Східної Європи, Латинської Америки, Афри-

ки і Азії громадяни, які здобули вищу освіту в КДІФК, обіймали ті чи інші керівні посади у галузях фізичного виховання і спорту. Наводимо лише два з численних прикладів.

У Тунісі (країні, котра в минулому була французькою колонією й після здобуття державної незалежності зберегла певну орієнтацію на Францію в освітніх, наукових і деяких інших аспектах) працювали у фізкультурно-спортивній сфері понад сто фахівців, які здобули вищу спеціальну освіту в Київському державному інституті фізичної культури, причому з дванадцяти членів ученої ради тамтешнього спеціалізованого вузу цього профілю десять свого часу закінчили КДІФК.

На Кубі багато фахівців, які навчалися в КДІФК, згодом очолили національні федерації з різних видів спорту, вищі навчальні заклади і факультети.

Фахівці Київського державного інституту фізичної культури також брали активну участь у реалізації програм міжнародного співробітництва спортивних організацій СРСР з відповідними організаціями держав соціалістичної співдружності – Болгарії, КНР, НДР, Польщі, Румунії, Угорщини, Чехословаччини – зокрема, у спільних дослідженнях, спрямованих на науково-методичне забезпечення потреб спорту вищих досягнень відповідних країн.

Викладачі-тренери, науковці та інші фахівці Київського державного інституту фізичної культури, які в різні роки працювали у складах комплексних наукових груп, що здійснювали науково-методичне забезпечення підготовки збірних команд СРСР з різних видів спорту, свої закордонні відрядження під час тренувальних зборів та міжнародних змагань використовували для налагодження плідних контактів із зарубіжними колегами з метою набуття передового досвіду, ознайомлення із сучасними тренажерами, науковим обладнанням і діагностичною апаратурою та для подальшого розвитку взаємовигідного міжнародного співробітництва.

У НЕЗАЛЕЖНІЙ
УКРАЇНІ
(з 1991 р. й до сьогодні)

3

Розпадом Радянського Союзу в 1991 р. і здобуттям Україною державної незалежності було зумовлено чимало принципових змін у житті як країни загалом, так і численних суб'єктів діяльності у різних її галузях, в тому числі й Київського державного інституту фізичної культури.

Колектив вищого навчального закладу спрямував свої зусилля на здійснення тих кардинальних змін, які стали наслідком нових суспільно-політичних і соціально-економічних реалій. Київський державний інститут фізичної культури став не лише головним у країні вищим навчальним закладом у галузі фізичної культури і спорту, а й науково-методичним центром державної освіти в цій сфері, що давало можливість певним чином впливати на вирішення великого комплексу актуальних завдань, поставлених перед цією системою у фізичному вихованні, оздоровчій фізичній культурі, масовому спорті та спорті вищих досягнень. З огляду на все це, КДІФК отримав право приймати відповідні рішення, спрямовані на суттєве підвищення ефективності навчальної, методичної і організаційної діяльності, наукових досліджень і впровадження у практику їх результатів, на реалізацію різних форм спортивної роботи і міжнародного співробітництва.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА РОБОТА І РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У 1992 р. в Київському державному інституті фізичної культури з ініціативи ректора професора Володимира Платонова було створено першу в світі у вищих навчальних закладах такого профілю кафедру олімпійського (згодом – олімпійського і професійного) спорту, до навчального плану введено нову навчальну дисципліну – «Олімпійський спорт». Цю кафедру професор Володимир Платонов очолював протягом 1992–2000 рр., згодом її завідувачем став професор Сергій Матвеев.

Керівництво КДІФК стало ініціатором виділення в Україні освітнього і наукового напрямку фізичного виховання і спорту із складової педагогіки, яким він був протягом багатьох років, у самостійний напрям у системі освіти і науки, в тому числі й у проведенні досліджень та в підготовці науково-педагогічних кадрів.

У 1993 р. уряд України підтримав ініціативу КДІФК про реформування інституту в університет. У затвердженій 13 серпня 1993 р. постанові Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення мережі вищих навчальних закладів» один із пунктів був таким: «Прийняти пропозицію Міністерства освіти, погоджену з Міністерством фінансів і Міністерством економіки, про створення Українського державного університету фізичного виховання і спорту на базі Київського державного інституту фізичної культури».

Така якісна трансформація вищого навчального закладу поставила перед колективом УДУФВС принципово нові вимоги до істотного підвищення фундаментальності як освіти, отримуваної студентами, так і здійснюваних наукових досліджень. Відповідно, ці перетворення вимагали і суттєвих змін у навчально-методичній роботі та в інших складових діяльності навчального закладу.

Український державний університет фізичного виховання і спорту став основною ланкою створеного в 1993 р. навчально-наукового комплексу, до складу якого, крім самого університету, увійшли кілька навчальних закладів нижчого рівня акредитації, які готували молодших спеціалістів, – Республіканське вище училище фізичної культури та Київський обласний ліцей-інтернат фізичної культури.

У тому самому році на базі УДУФВС почав діяти центр олімпійської освіти й олімпійських досліджень.

Ще однією знаковою подією 1993 р. стало створення на базі проблемної науково-дослідної лабораторії високих тренувальних навантажень УДУФВС Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту (ДНДІФКС), який,

Початку кожного навчального року в НУФВСУ передує День відкритих дверей, коли майбутні абітурієнти можуть познайомитися з цим вищим навчальним закладом і дізнатися про особливості тих професій, з яких готують фахівців для різних ланок сфери фізичного виховання і спорту

хоч і організаційно підпорядковувався безпосередньо Держкомспорту України, проте не лише функціонував на території університету, а й постійно підтримував – і зараз підтримує – тісні зв'язки з кафедрами та іншими його підрозділами. Плідна співпраця була характерною ознакою цього партнерства протягом усіх періодів діяльності ДНДІФКС, який очолювали досвідчені фахівці – вихованці КДІФК: Дмитро Поліщук (1993–1997), Віктор Міщенко (1997–1998), Віктор Болобан (1998–2000), Костянтин Сахновський (2000–2003), Володимир Дрюков (з 2003 р. й до сьогодні).

У 1994 р. УДУФВС заснував спеціалізоване видавництво «Олімпійська література». Перед ним було поставлено завдання: забезпечення підготовки і випуск у світ навчальної, методичної, наукової літератури з фізичного виховання і спорту. До її створення залучалися відомі вітчизняні і зарубіжні вчені та провідні фахівці-практики. Одним із перших стало видання підручника «Олимпийский спорт» (у двох книгах: перша – в 1994 р., друга – в 1997 р.) досвідчених фахівців професора Володимира Платонова (Київ) і професора Сергія Гуськова (Москва).

Університет продовжив давати путівку в життя новим спеціалізованим вищим навчальним закладам цього профілю. Якщо у 1970-ті роки вони

спочатку як факультети КДІФК були відкриті в Дніпропетровську і у Харкові, то в 1996 р. у Донецьку було започатковано як філіал УДУФВС Донецький державний інститут здоров'я, фізичного виховання і спорту, котрий згодом став самостійним вищим навчальним закладом.

Різноманітні суттєві позитивні новації в діяльності Українського державного університету фізичного виховання і спорту сприяли тому, що у 1998 р. Міністерство освіти і науки України акредитувало УДУФВС за найвищим – четвертим – рівнем. Завдяки цьому в університеті з'явилася можливість здійснювати підготовку кадрів фахівців на всіх щаблях вищої освіти.

Враховуючи значний внесок УДУФВС у розвиток фізкультурного руху і наукових досліджень, підготовку висококваліфікованих кадрів і спортсменів високого класу, 1 вересня 1998 р. Президент України підписав Указ № 964/98 «Про надання Українському державному університету фізичного виховання і спорту статусу національного».

З того часу й до сьогодні ВНЗ іменується так: Національний університет фізичного виховання і спорту України (НУФВСУ).

Це дало колективу університету потужний імпульс для подальшого інтенсивного розвитку навчального закладу, який завдяки цьому отри-

1

2

3

4

5

6

1. Засідання редакційної колегії видавництва «Олімпійська література». Головує директор видавництва В.І. Вдовенко (1999 р.)
2. Контрольна робота з фізіології (2003 р.)
3. Практичні заняття з туризму в реальних умовах (2000 р.)
4. Заняття з фізіотерапії проводить доцент кафедри реабілітації С. К. Клименко

5. Група співробітників університету, відзначених почесними званнями України. Від лівої: Л. Латишкевич, Ю. Марченко, В. Болобан, Президент України Л. Кучма, М. Булатова, В. Бойко, С. Матвеев, Л. Бардіна (2000 р.)
6. Під час святкування Дня знань. Міністр України у справах молоді і спорту Ю. Павленко (на фото – у центрі) та посол Росії в Україні В. Чорномірдин (ліворуч); праворуч – ректор НУФВСУ В. Платонов (2005 р.)

мав змогу самостійно вирішувати багато важливих питань у різних напрямках своєї діяльності.

Серед найвагоміших здобутків університету у 1990-ті роки стали заходи, спрямовані на удосконалення вітчизняної системи спеціальної освіти у сфері фізичного виховання і спорту. Зокрема, було сформовано систему галузевої ступеневої освіти, а також введено нові спеціальності у державний перелік напрямів підготовки фахівців цього профілю з вищою освітою й у систему підготовки науково-педагогічних кадрів.

На базі Національного університету фізичного виховання і спорту України було створено науково-методичну комісію з фізичного виховання і спорту Міністерства освіти і науки України.

З огляду на вимоги до якісного удосконалення підготовки кадрів, у НУФВСУ здійснювалася структурна реорганізація. Додатково створювалися нові підрозділи, орієнтовані на підготовку фахівців з оздоровчої фізичної культури, рекреації, фізичної реабілітації, спортивної медицини та деяких інших актуальних і перспективних напрямів.

Реформована структура дала змогу оптимально перебудувати навчальну, методичну, дослідницьку та іншу роботу відповідно до змінюваних запитів суспільства, змісту державного замовлення на підготовку фахівців та потреб різних ланок ринкової економіки в Україні.

Відповідно до державного переліку напрямів підготовки фахівців з вищою освітою у Національному університеті фізичного виховання і спорту України в період до 2008 р. готувалися кадри з трьох спеціальностей: «Олімпійський і професійний спорт», «Фізичне виховання», «Фізична реабілітація».

Після прийняття у 1998 р. Болонської декларації, в якій сформульовані основні принципи уніфікації організаційних форм та інших параметрів системи вищої освіти у ВНЗ різних країн Європи, Національний університет фізичного виховання і спорту України виявився готовим до реалізації основних її принципів та рекомендацій.

Вхід до головного корпусу НУФВСУ

Один з куточків експозиції у вестибюлі корпусу № 1, яка знайомить з історією вищого навчального закладу та його здобутками у навчальній, науковій і спортивній роботі

У НУФВСУ постійно удосконалювалися програми з різних навчальних дисциплін, що також сприяло євроінтеграційним процесам та допомогло вирішенню зумовлених ними проблем. Ще один напрям роботи університету, пов'язаний з процесами удосконалення в сфері освіти, зумовлювався необхідністю суттєвого поліпшення інформаційного і комп'ютерного забезпечення повсякденної діяльності ВНЗ. Протягом 1990-х років кількість комп'ютерів у НУФВСУ зростає з 20 до 300. На електронні носії було переведено бази даних бібліотеки та ряду інших підрозділів.

Активізувалася діяльність спеціалізованого видавництва «Олімпійська література», яке з року в рік готувало і випускало в світ підручники

1

2

3

4

5

6

1. Відкриття спеціалізації зі спортивних танців було обумовлене зростанням їх популярності як виду спорту і дозвілля
2. Заняття з боротьби в одному зі спеціалізованих спортивних залів університету

3. Заняття студентів, які спеціалізуються у фехтуванні
4. Опанування основ спортивних ігор є обов'язковим для студентів усіх спеціалізацій
5. Заняття у веловому басейні університету

7

8

9

10

6. На заняттях студенти, які спеціалізуються у боксі
7. У тренажерному залі навчально-оздоровчого комплексу «Олімпійський стиль», що працює в одному з корпусів НУФВСУ
8. Студенти університету опановують різні форми фітнесу
9. За сприяння Міжнародної конфедерації більярдного спорту (WCDS) у НУФВСУ розпочали готувати тренерів з цього виду спорту, а для практичного удосконалення майстерності відкрили відповідний центр із сучасним оснащенням
10. Студенти НУФВСУ мають змогу займатися кульовою стрільбою у тирі, який функціонує в одному з корпусів
11. Заняття з важкої атлетики у спеціалізованому спортзалі із силових видів спорту

11

Лекцію студентам НУФВСУ читає доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Ю. Шкрєбтій

Заняття зі студентами НУФВСУ проводить старший викладач кафедри спортивних єдиноборств М. Шахов (праворуч) – бронзовий призер Ігор XVI Олімпіади 1956 р. з вільної боротьби (2000 р.)

Один з моментів педагогічної практики, яку студенти третього курсу проходили у спеціалізованій школі № 53 м. Києва (2005 р.)

і монографії вітчизняних і зарубіжних авторів з теорії та методики фізичного виховання і спорту, з біологічних дисциплін (анатомії, фізіології, кінезіології та ін.), зі спортивної медицини, спортивної психології, фізичної реабілітації тощо, які використовуються у навчальному процесі не лише в НУФВСУ, а й у інших спеціалізованих вищих навчальних закладах галузі фізичної культури і спорту.

У Франції, Італії, Іспанії, Росії, Китаї, Польщі, Бразилії, Румунії, Колумбії, Японії та інших

країнах було видано кілька десятків створених провідними фахівцями НУФВСУ праць із різних аспектів загальної теорії спорту, спортивної педагогіки, системи олімпійського руху і олімпійського спорту тощо.

Оскільки євроінтеграційна спрямованість процесів освіти вимагає підвищення самостійності та творчої активності студентів, серед питань, які прагнуть вирішувати в НУФВСУ, є і мовна проблема. З метою її усунення в університеті приділяється посиленна увага вивченню іноземних мов, що має сприяти більшій комунікабельності студентів та випускників.

Працівники НУФВСУ добре розуміють, що вітчизняна система підготовки фахівців для сфери фізичного виховання і спорту, яка протягом кількох попередніх десятиліть відзначалася високою ефективністю, була багато в чому зразком для наслідування у різних країнах світу, а її переваги за тими чи іншими складовими не заперечувалися у США, Канаді та державах Західної Європи. Особливо це стосувалося сформованої ще у навчальних закладах СРСР системи підготовки тренерів з різних олімпійських видів спорту, котрі не мали гідних конкурентів за кордоном.

Враховуючи, що положення Болонської декларації мають, в основному, рекомендаційний

Професор кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту, доктор наук з фізичного виховання і спорту В. Олешко (праворуч) обговорює зі студентом майстром спорту з важкої атлетики Д. Ткаченком результати відеозапису техніки виконання вправ

Доцент кафедри здоров'я, фітнесу і рекреації О. Довгич проводить заняття зі слухачами курсів підвищення кваліфікації тренерів з видів спорту (2014 р.)

Панорама плавального басейну спортивного комплексу НУФВСУ «Олімп» після капітального ремонту (2014 р.)

Заняття у плавальному басейні НУФВСУ

характер, у НУФВСУ усвідомлюють і те, що загальноєвропейська тенденція уніфікації й удосконалення освітніх систем не повинна суперечити нагальній необхідності збереження як традицій вищого навчального закладу, так і використанню здобутків вітчизняної школи підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту.

Характерний для 1990-х років бурхливий розвиток спорту вищих досягнень, масового спорту, оздоровчої фізичної культури та різних форм рухової активності і поява у цих сферах нових ефективних технологій, різноманітного діагностичного, тренажерного й реабілітаційно-

відновлювального обладнання та інформаційних технологій обумовили орієнтацію діяльності НУФВСУ на впровадження їх у навчальний процес, наукові дослідження і спортивну роботу.

Реалізацію діяльності в цьому напрямі було доручено створеній в університеті у 1995 р. кафедрі інформатики і комп'ютерних технологій (в подальшому вона стала іменуватися кафедрою інформатики та новітніх технологій у фізичному вихованні і спорті), котру очолила доктор педагогічних наук Марія Булатова (яка до цього протягом десяти років працювала на кафедрі теорії спорту).

Заняття зі спеціальної фізичної підготовки проводить старший викладач кафедри водних видів спорту, майстер спорту міжнародного класу В. Добровольський

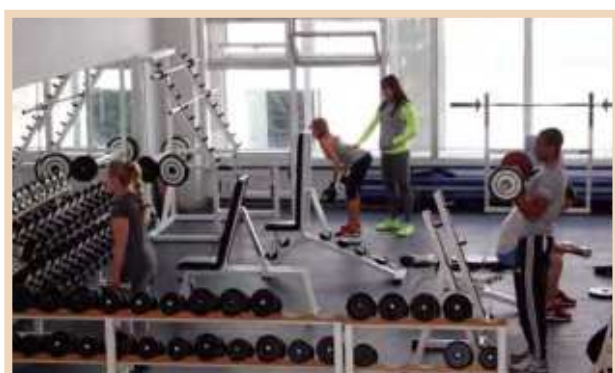
У спортивному комплексі НУФВСУ «Олімп» є й дитячий басейн

У сучасному веслувальному комплексі університету проводять практичні заняття з академічного веслування

Великий тренажерний зал навчального-оздоровчого комплексу «Олімпійський стиль», який функціонує у НУФВСУ

Заняття в одному з приміщень навчально-оздоровчого комплексу «Олімпійський стиль»

Нова кафедра провела значну роботу із впровадження сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій не лише у навчальний процес студентів НУФВСУ, а й у повсякденну роботу

викладачів та інших співробітників, що сприяло подальшому вивченню світового ринку наукової інформації та спеціальної літератури з фізичного виховання і спорту, і встановила ділові контакти з такими зарубіжними спеціалізованими видавництвами, як «Human Kinetics» (США), «Paidotribo» (Іспанія), «Blackwell» (Велика Британія), та з визнаними у світі авторами – досвідченими фахівцями згаданих і суміжних сфер з Канади, США, Великої Британії та інших країн.

Це позитивно вплинуло на формування тематичних планів спеціалізованого видавництва НУФВСУ «Олімпійська література» й сприяло виданню великої кількості підручників, підготовлених провідними зарубіжними фахівцями з фізіології, біохімії, кінезіології, психології, реабілітації, спортивної медицини тощо.

Заняття в басейні навчально-оздоровчого комплексу «Олімпійський стиль»

Працівники кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації професор М.В. Дутчак та викладач О.І. Паламарчук на відкритті Київського фестивалю фітнесу та рекреації (2012 р.)

У читальному залі бібліотеки НУФВСУ

Потрібну літературу відвідувачі бібліотеки університету знаходять за допомогою каталогів

Одним із важливих завдань, покладених на згадану кафедру, було формування політики щодо оснащення різних підрозділів НУФВСУ сучасним устаткуванням, апаратурою й обладнанням. Практична реалізація цього напряму допомогла тому, що на кафедрах і у лабораторіях університету з'явилися сучасні тренажери, спортивний інвентар, діагностичне і дослідницьке обладнання та різноманітні новітні комплекси з відомих фірм Німеччини, Італії, Канади, Чехії та інших країн.

У 1997 р. професор Марія Булатова ініціювала відкриття при кафедрі сучасного фітнес-центру – як бази для підготовки фахівців з оздоровчого фітнесу. З часом центр перетворився у потужний навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль» (загальною площею

Робота студентів з електронними каталогами в бібліотеці університету

5000 м²) із різноманітними за призначенням залами, оснащеними сучасним тренажерним та іншим устаткуванням, з плавальним басейном, відновлювально-реабілітаційним центром і медичними кабінетами. Згодом комплекс «Олімпій-

Ветерани війни 1941–1945 рр. і керівництво університету під час урочистостей з нагоди Дня Перемоги біля пам'ятника загиблим викладачам і студентам вищого навчального закладу (2010 р.)

Старше покоління кафедри гімнастики НУФВСУ на святкуванні 80-річчя вищого навчального закладу (2010 р.)

ський стиль» став не лише основною базою для підготовки в університеті фахівців з масового й оздоровчого спорту, спортивної медицини та реабілітації, а й місцем надання відповідних послуг як висококваліфікованим спортсменам, так і населенню.

Після виконання завдань, покладених на кафедру інформатики і новітніх технологій у фізичному вихованні і спорті, її у 2001 р. об'єднали з кафедрою кінезіології. Професора Марію Булатову було призначено проректором НУФВСУ з міжнародних зв'язків. У період 2001–2003 рр., вона очолювала Держкомспорт України, після чого повернулася в університет, де у 2003–2007 рр. працювала на посаді професора ка-

федри теорії і методики фізичного виховання, рекреації та оздоровчої фізичної культури.

Певні зміни сталися наприкінці 1990-х років у перепідготовці та підвищенні кваліфікації працівників галузі фізичної культури і спорту. Цю систему було реорганізовано відповідно до наказу Держкомспорту України, виданого в серпні 1999 р. Діяльність Вищої школи тренерів, яка протягом тривалого часу працювала при університеті було припинено: її об'єднали з факультетом заочного навчання і факультетом підвищення кваліфікації. Внаслідок цієї реорганізації в НУФВСУ з 1999 по 2008 рр. функціонував факультет заочного навчання і післядипломної підготовки, а з 2008 р. він знову став факультетом заочного навчання. Цією сферою діяльності опікувався (протягом 1990–2002 рр.) проректор із заочного навчання і післядипломної підготовки, заслужений працівник фізичної культури і спорту України, професор Віталій Поліщук.

У 2001 р. в НУФВСУ було засновано кафедру спортивної медицини, яку з 2002 р. очолила доктор медичних наук (1996), професор (2000) Лариса Шахліна. В 2011 р. до кафедри спортивної медицини було приєднано кафедру гігієни й екології.

Із січня 2003 р. в НУФВСУ почала діяти кафедра теорії та методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів, створена з ініціативи ректора університету професора Во-

лодимира Платонова, який і очолив новий підрозділ і керував ним до 2005 р. З 2006 р. й до вересня 2014 р. на посаді завідувача кафедри працював доцент Леонід Драгунов, а з вересня 2014 р. й донині її очолює професор Андрій Дяченко.

У 2007 р. в НУФВСУ було відкрито кафедру здоров'я, фітнесу і рекреації – з метою навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців за напрямом «Здоров'я людини» і професійним спрямуванням «Фітнес і рекреація». Її протягом 2007–2009 рр. очолювала професор Марія Булатова, з 2010 р. й до вересня 2014 р. – професор Мирослав Дутчак, із вересня 2014 р. – доцент Олена Андрєєва.

У 2007 р. в НУФВСУ було створено кафедру менеджменту й економіки для навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців з менеджменту та маркетингу у сфері фізичного виховання і спорту. Кафедру очолив професор Юрій Мічуда (з 2008 р. він став доктором наук з фізичного виховання і спорту).

За роки незалежності України у НУФВСУ поступово реалізується програма розширення, розвитку і модернізації його матеріально-технічної бази. Окрім вже згаданого комплексу «Олімпійський стиль», в університеті було створено й належним чином оснащено центр спортивної травматології (з клінікою) і центр більярдного спорту. Споруджено нові навчальні корпуси, реконструйовано і модернізовано деякі з діючих (зокрема, плавальний басейн, весловий басейн, спеціалізовані зали для занять з гімнастики, важкої атлетики, спортивних ігор, фехтування, боротьби, спортивних танців тощо), упорядковано територію.

Продовжило свою діяльність видавництво НУФВСУ «Олімпійська література», яке, окрім різноманітних підручників і наукових монографій, присвячених різним напрямам проблематики фізичного виховання і спорту, підготувало і випустило в світ ряд енциклопедичних видань, серед яких «Енциклопедія сучасного олімпійського спорту» (1998), п'ятитомна

«Енциклопедія олімпійського спорту» (2002 і 2004), «Енциклопедія олімпійського спорту України» (2005), «Олимпийский спорт» у двох книгах (2009), «Олимпийские игры» (2012 і 2013), а також «Стратегии и рекомендации по здоровому образу жизни и двигательной активности» (2013), «Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение» (2014) та інші цікаві й пізнавальні книги, розраховані як на фахівців, так і на широкий загал читачів.

Центр спортивної травматології, який було відкрито в НУФВСУ у 2001 р., протягом семи років очолював відомий у цій сфері фахівець доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки Української РСР, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки, президент Асоціації спортивної травматології України Віталій Левенець, який і нині працює у цій структурі. У період з 2008 р. до серпня 2014 р. директором цього центру працював кандидат медичних наук, заслужений лікар України Михайло Риган. Нині центр спортивної травматології очолює лікар-ортопед-травматолог, кандидат медичних наук Петро Нікітін.

У 2012 р. ректор НУФВСУ доктор педагогічних наук, професор, академік Української академії наук Володимир Платонов, який протягом 26 років успішно керував науковою та практичною діяльністю вищого навчального закладу – Національного університету фізичного виховання і спорту України – вирішив не продовжувати своє перебування на керівній посаді цього ВНЗ. З огляду на це, згідно з чинним законодавством, було скликано конференцію трудового колективу НУФВСУ, делегатів на яку спрямували всі підрозділи університету.

Свою кандидатуру на посаду ректора НУФВСУ висунув доктор економічних наук, професор Євгеній Імас, який у 2003–2005 рр. був першим заступником голови Держкомспорту України, а з 2005 р. працював у Національному університеті фізичного виховання і спорту України проректором із комплексного розвитку та економічних

Доцент кафедри менеджменту й економіки спорту С. Свистунов (стоїть) проводить ділову гру зі слухачами центру підвищення кваліфікації та післядипломної освіти НУФВСУ

питань і обіймав посаду професора кафедри менеджменту й економіки.

Евгеній Імас має дві вищі освіти: у 1983 р. закінчив Київський державний інститут фізичної культури, в 1998 р. – Київський національний економічний університет. У 1997 р. став канди-

Одним із партнерів Національного університету фізичного виховання і спорту України є Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології і кардіохірургії Міністерства охорони здоров'я України. Основними напрямами їхньої спільної діяльності, передбаченими угодою, яку було укладено в 2013 р., є питання кардіології у дитячо-юнацькому спорті та спорті вищих досягнень, вивчення впливу фізичних навантажень на серцево-судинну систему жінок, зниження стану здоров'я населення тощо. На фото: ректор НУФВСУ Є. Імас (праворуч) і директор Науково-практичного центру дитячої кардіології і кардіохірургії І. Ємець (ліворуч)

датом педагогічних наук, у 2004 р. – доктором економічних наук. Має почесне звання заслуженого економіста України.

Рішення конференції трудового колективу про обрання нового очільника університету у червні 2012 р. було затверджене наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, внаслідок чого професор Євгеній Імас став ректором Національного університету фізичного виховання і спорту України. Професор Володимир Платонов посів новоутворену посаду радника ректора.

Перед початком 2012–2013 навчального року в НУФВСУ було створено нову кафедру – історії спортивного та олімпійського руху, завідувачем якої працює доктор педагогічних наук, професор Марія Булатова. На базі цієї кафедри успішно діє центр олімпійських досліджень та олімпійської освіти (котрий у 2013 р. набув міжнародного статусу).

Церемонія укладання угоди про співпрацю між Національним університетом фізичного виховання і спорту України та Київським медичним університетом Української асоціації народної медицини. Цією угодою, підписаною у 2013 р. керівниками двох вищих навчальних закладів, передбачено такі напрями співробітництва, як організація підготовки фахівців зі спортивної медицини, розробка спільних дослідницьких проектів, проведення конференцій і семінарів, стажування та обмін досвідом науково-педагогічних працівників тощо. На фото (від лівої): ректор КМУ УАНМ В. Князевич, ректор НУФВСУ Євгеній Імас, проректор НУФВСУ з фінансово-економічних та господарських питань Олександр Клименко

Після відокремлення від кафедри олімпійського і професійного спорту нової кафедри історії спортивного та олімпійського руху вона у 2012 р. реформувалася на кафедру професійного, неолімпійського та адаптивного спорту, яку продовжив очолювати професор Сергій Матвєєв.

Із метою реалізації основних положень програми економічних реформ на 2010–2014 рр. щодо модернізації та оптимізації мережі вищих навчальних закладів країни з ініціативи Національного університету фізичного виховання і спорту України Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України було проведено реорганізаційні заходи в деяких вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовку фахівців у галузі фізичної культури і спорту. Зокрема, у 2013 р. (відповідно до наказу міністерства №1310 від 21 листопада 2012 р.) до НУФВСУ було приєднано Івано-Франківський коледж фізичного виховання. У тому самому році (відповідно до наказу міністерства № 1469 від 17 грудня 2012 р.) до НУФВСУ було приєднано Донецький державний інститут здоров'я, фізичного виховання і спорту. Восени 2014 р. цей інститут вибув зі складу НУФВСУ і взагалі із системи вищої освіти України, оскільки залишився у місті на території, окупованій терористично-сепаратистськими формуваннями так званої «Донецької народної республіки».

Навчальна робота Національного університету фізичного виховання і спорту України здій-

Підписання угоди про співпрацю у підготовці фахівців між Національним університетом фізичного виховання і спорту України та Національною академією Служби безпеки України (2013 р.)

снюється відповідно до програми розвитку на 2011–2017 рр., затвердженої на засіданні вченої ради 7 грудня 2010 р. У НУФВСУ проводиться підготовка фахівців галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр – у трьох напрямках підготовки («Фізичне виховання», «Спорт», «Здоров'я людини»); за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст – за чотирма спеціальностями для осіб, які здобувають другу вищу освіту («Фізичне виховання», «Спорт (за видами)», «Фізична реабілітація», «Фітнес та рекреація»); за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр – за чотирма спеціальностями («Фізичне виховання», «Спорт (за видами)», «Фізична реабілітація», «Фітнес та рекреація»).

Цікавою, різноманітною і пізнавальною є велика експозиція музею НУФВСУ

Урочисте відкриття загальних зборів колективу НУФВСУ з нагоди початку навчального року (2014 р.)

Колектив НУФВСУ на урочистому засіданні університету 1 вересня 2014 р. з нагоди початку навчального року

Ректор НУФВСУ професор Є. Імас вітає колектив університету з початком 2014–2015 навчального року

Ректор НУФВСУ Є. Імас і президент Національного олімпійського комітету України С. Бубка та інші гості університету на його території 1 вересня 2014 р. під час святкування початку навчального року

Вітчизняні та зарубіжні гості відвідали університет 1 вересня 2014 р. та ознайомилися з новим поліграфічним комплексом, який вищий навчальний заклад придбав на кошти гранту, виділеного посольством Японії в Україні

Державні екзамени на кафедрі фізичної реабілітації НУФВСУ (червень 2014 р.)

Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Т. Круцевич (третья від правої) під час державних екзаменів в Івано-Франківському коледжі фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України (червень 2014 р.)

Доцент кафедри кінезіології Н. Гончарова (стоїть) проводить зі студентами у комп'ютерному класі заняття з навчальної дисципліни «Інформатика та інформаційні технології у фізичному вихованні та спорті» (2015 р.)

Із метою розширення спектра освітніх послуг у 2013 р. НУФВСУ отримав ліцензію на підготовку бакалаврів у галузі знань «Сфера обслуговування» за напрямом «Туризм». У 2014 р. університет отримав також ліцензію на підготовку фахівців у галузі знань «Мистецтвознавство» за напрямом «Хореографія».

У НУФВСУ функціонує науково-методична рада, яка координує діяльність, спрямовану на підвищення якості підготовки фахівців та поліпшення забезпеченості навчально-методичними матеріалами навчальних дисциплін на кафедрах університету.

Для об'єктивності оцінювання знань студентів у НУФВСУ введено комплексну систему

перевірки їхніх знань з навчальних дисциплін та практик. Вона має такі складові: 1) поточний контроль як оцінка навчальних досягнень студентів за всіма видами аудиторної роботи; 2) змістовий модульний контроль; 3) проміжний контроль, формою якого виступає атестація; 4) підсумковий модульний (семестровий) контроль.

Основним джерелом поповнення фондів бібліотеки НУФВСУ фаховою літературою є продукція видавництва «Олімпійська література», яке випускає в світ не лише підручники, навчальні посібники, наукові монографії, енциклопедичні й науково-популярні видання та інші книги, а

Доцент кафедри менеджменту й економіки спорту Ю. Бутенко (п'ята від лівої) заслуховує звіти студентів про проходження практики у Міністерстві молоді та спорту України (2015 р.)

У червні 2014 р. в залі засідань ученої ради НУФВСУ відбулися урочистості з нагоди відзначення 95-річчя Ю. Гаммершtedта, якого щиро поздоровили ректор НУФВСУ Є. Імас, викладачі і представники громадськості

Виступи художньої самодіяльності студентів НУФВСУ під час міжнародної виставки навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні» (2012 р.)

На одному з концертів художньої самодіяльності студентів НУФВСУ (2013 р.)

Перший проректор університету М. Дутчак (праворуч) доповідає на семінарі-наradі «Актуальні проблеми підготовки фахівців для сфери фізичної культури і спорту в контексті імплементації Закону України «Про вищу освіту»», 2014 р.

Президент НОК України С.Н. Бубка та викладачі кафедри історії спортивного та олімпійського руху В.М. Єрмолова, Л.О. Радченко, Т.І. Рудковська, Г. Лопатенко, Я. С. Щербишин під час проведення Олімпійського дня, присвяченого 120-річчю заснування Міжнародного олімпійського комітету

й періодичні видання. Це міжнародний науково-теоретичний журнал «Наука в олімпійському спорті» (з 2013 р. він має двох засновників – Національний олімпійський комітет України та Національний університет фізичного виховання і спорту України) та журнали «Теорія і методика фізичного виховання» і «Спортивна медицина».

Діяльністю Національного університету фізичного виховання і спорту України керує ректорат, до складу якого нині входять: ректор – доктор економічних наук, професор Євгеній Імас, перший проректор – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Мирослав Дутчак, проректор з наукової роботи – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Віталій Кашуба, проректор з фінансово-економічних та господарських питань Олександр Клименко, радник ректора – доктор педагогічних наук, професор Володимир Платонов, головний бухгалтер Лариса Жеребчук, декани факультетів Валерій Бойко, Валентина Воронова, Леонід Драгунов, учений секретар Галина Машеренкова, директор науково-дослідного інституту доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Оксана Шинкарук, начальник відділу кадрів Анжела Степаненко, начальник планово-фінансового відділу Олена Опанасенко, начальник юридичного відділу Любов Богуш, відповідальний секретар приймальної комісії В'ячеслав Семененко, помічник ректора Микола Рибитва.

У першій половині 2014–2015 навчального року в Національному університеті фізичного виховання і спорту України функціонували три факультети і 21 кафедра.

Крім цих підрозділів до складу Національного університету фізичного виховання і спорту України також входять: науково-дослідний інститут, факультет заочного навчання, центр підвищення кваліфікації і післядипломної освіти, центр спортивної травматології (з клінікою), бібліотека, видавництво «Олімпійська література», навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль», спортивний комплекс «Олімп» (із басейном), на-

вчальна вело-лижна база (у Голосіївському лісо-парку), навчальна веслова база (в одній із заток Дніпра на Оболоні), комплекс гуртожитків, а також навчально-методичний відділ, відділ докторантури й аспірантури, відділ інформаційних та освітніх технологій, відділ міжнародних зв'язків, відділ бухгалтерського обліку та звітності, відділ кадрів, планово-фінансовий відділ, юридичний відділ, відділ спорту вищих досягнень, відділ цивільної оборони, канцелярія, відділ матеріально-технічного забезпечення, відділ моніторингу та інформаційно-аналітичного забезпечення, господарська частина, відділ головного механіка, відділ головного енергетика, експлуатаційно-технічний відділ, автогосподарство, приймальна комісія та ряд інших підрозділів.

У 2014–2015 навчальному році (за станом на 1 грудня 2014 р.) в Національному університеті фізичного виховання і спорту України навчалися 2750 студентів, з них: за денною формою – 1928 осіб, за заочною формою – 822 особи. За державним замовленням навчалися 1494 студенти, за кошти фізичних і юридичних осіб – 1256 студентів. На сьогодні в НУФВСУ навчаються понад 120 громадян зарубіжних держав з понад двадцяти країн.

У НУФВСУ за станом на початок 2014–2015 навчального року (дані на кінець вересня 2014 р.) працювали 900 осіб, у тому числі 771 у штаті й 129 – за сумісництвом. Із зазначеної загальної кількості працюючих в університеті науково-педагогічних працівників – 355 осіб, у тому числі 283 – штатні й 72 – за сумісництвом.

Серед тих, хто працює у НУФВСУ, – 22 доктори наук, професори; сім докторів наук, доцентів; один доктор наук; вісім кандидатів наук, професорів; 69 кандидатів наук, доцентів; 59 кандидатів наук; один доцент (загалом осіб з науковим ступенем і/чи науковим званням – 167).

Ряд співробітників Національного університету фізичного виховання і спорту України, які працюють у штаті, мають різні почесні звання.

Заслужені діячі науки і техніки України: лікар-травматолог центру спортивної травматоло-

гії Віталій Левенець (почесне звання присвоєно у 1989 р.), радник ректора НУФВСУ Володимир Платонов (1990), професор кафедри спортивних видів гімнастики Віктор Болобан (2000), завідувач кафедри історії спортивного й олімпійського руху Марія Булатова (2000), завідувач кафедри анатомії, фізіології і спортивної медицини Лариса Шахліна (2009), завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Тетяна Круцевич (2012).

Заслужений економіст України: ректор НУФВСУ Євгеній Імас (почесне звання присвоєно у 1998 р.).

Заслужені працівники фізичної культури і спорту України: декан факультету заочного навчання Михайло Воробйов (почесне звання присвоєно у 1990 р.), професор кафедри теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів Валерій Виноградов (1998), професор кафедри футболу Геннадій Лісенчук (1999), декан факультету спорту та менеджменту Валерій Бойко (2000), викладач кафедри спортивних ігор Марина Ткаченко (2002), перший проректор НУФВСУ Мирослав Дутчак (2004), завідувач кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Григорій Данько (2007), доцент кафедри історії спортивного та олімпійського руху Валентина Єрмолова (2008), проректор з наукової роботи Віталій Кашуба (2009), директор науково-дослідного інституту Оксана Шинкарук (2009), декан факультету здоров'я, фізичного виховання та туризму Валентина Воронова (2011).

Заслужені працівники народної освіти України: професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Михайло Ібрагімов (почесне звання присвоєно у 1996 р.), завідувач кафедри водних видів спорту Юрій Шкретій (1998), завідувач кафедри професійного, неолімпійського та адаптивного спорту Сергій Матвеев (2000).

Серед нині працюючих у штаті НУФВСУ є й ті, хто у різні роки був відзначений почесними званнями заслуженого тренера СРСР, заслуженого тренера Української РСР, заслуженого тренера Укра-

їни, а також почесними званнями заслуженого майстра спорту СРСР, заслуженого майстра спорту України. Докладніше про них ітиметься в одному з розділів, присвячених спортивній роботі.

Перед початком 2014–2015 навчального року у Національному університеті фізичного виховання і спорту України з метою удосконалення його структури було здійснено деяку реорганізацію. Кафедру анатомії та фізіології і кафедру спортивної медицини об'єднали в одну кафедру анатомії, фізіології і спортивної медицини, включивши її до складу факультету спорту та менеджменту. З 1 вересня 2015 р. кафедру біології спорту перейменовано на кафедру медико-біологічних дисциплін, кафедру анатомії, фізіології і спортивної медицини на кафедру спортивної медицини.

Кафедру спортивних видів гімнастики і танців розділили на дві – кафедру спортивних видів гімнастики та кафедру хореографії і танцювальних видів спорту (з огляду на появу в університеті такого нового напрямку підготовки фахівців, як хореографія). Обидві кафедри входять до складу тренерського факультету.

Відкрито нову для НУФВСУ кафедру туризму, включену до складу факультету здоров'я, фізичного виховання та туризму.

Кафедру зимових видів та велосипедного спорту приєднано до кафедри легкої атлетики, яка на сьогодні має назву кафедра легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту.

Кафедру філософії, історії та соціології було перейменовано на кафедру соціально-гуманітарних дисциплін, а кафедру менеджменту й економіки – на кафедру менеджменту й економіки спорту.

Із 1 січня 2015 р. (наказом ректора НУФВСУ від 27 жовтня 2014 р. відповідно до рішення вченої ради університету від 23 жовтня 2014 р.) було здійснено реорганізацію центру заочного навчання, на базі якого створено факультет заочного навчання.

Таким чином, після згаданих реформ у Національному університеті фізичного виховання і

спорту України функціонують чотири факультети і 21 кафедра.

До складу факультету спорту та менеджменту у першій половині 2014–2015 навчального року входили: кафедра легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту; кафедра спортивних єдиноборств та силових видів спорту; кафедра водних видів спорту; кафедра історії спортивного та олімпійського руху; кафедра біології спорту; кафедра анатомії, фізіології і спортивного медицини; кафедра менеджменту й економіки спорту.

Із 1 січня 2015 р. кафедру анатомії, фізіології і спортивної медицини підпорядковано факультету заочного навчання.

До складу тренерського факультету у першій половині 2014–2015 навчального року входили: кафедра теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів; кафедра спортивних видів гімнастики; кафедра спортивних ігор; кафедра футболу; кафедра професійного, неолімпійського та адаптивного спорту; кафедра хореографії і танцювальних видів спорту; кафедра соціально-гуманітарних дисциплін.

Кафедру соціально-гуманітарних дисциплін з 1 січня 2015 р. підпорядковано факультету заочного навчання.

До складу факультету здоров'я, фізичного виховання та туризму у першій половині 2014–2015 навчального року входили: кафедра теорії і методики фізичного виховання; кафедра здоров'я, фітнесу та рекреації; кафедра фізичної реабілітації; кафедра психології і педагогіки; кафедра кінезіології; кафедра української та іноземних мов; кафедра туризму.

Із 1 січня 2015 р. кафедру української та іноземних мов підпорядковано факультету заочного навчання.

Нині Національний університет фізичного виховання і спорту України організовує та проводить свою діяльність відповідно до прийнятого влітку 2014 р. нового Закону України «Про вищу освіту», який набув чинності з 6 вересня 2014 р.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ, РЕАЛІЗАЦІЯ ЇХНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ПІДГОТОВКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

За 24 роки, коли Україна існує як самостійна держава, наукові дослідження, здійснювані у вищому навчальному закладі, котрий протягом цього періоду неодноразово змінював свою назву, спиралися, з одного боку, на багаторічні здобутки наукових шкіл, накопичені колективом у минулому, а з іншого – отримали принципово нові умови, в яких університет, що став головним у державі в галузі фізичної культури і спорту, мав тепер можливість самостійно обирати пріоритетні для себе й водночас важливі для галузі напрями досліджень і реалізовувати їх на більш високих рівнях, обумовлених науково-технічним прогресом.

Після того як у 1993 р. КДІФК було реформовано з інституту в університет, не лише помітно розширилася тематика виконуваних у вищому навчальному закладі наукових робіт, а й зросла частка фундаментальних досліджень,

Проблематику перспективних фундаментальних і прикладних досліджень обговорюють доктор педагогічних наук, професор Володимир Платонов (праворуч) і доктор педагогічних наук, професор Вадим Запорожанов (ліворуч)

які завжди гармонійно поєднувалися – і нині поєднуються – з прикладними науковими розробками, спрямованими на вирішення проблем, актуальних для різних ланок системи фізичного виховання і спорту.

Одними з найбільш плідних є виконувані багатогранні наукові дослідження, мета яких – вирішення фундаментальних і прикладних проблем спорту вищих досягнень. До цих напрямів наукового пошуку належать роботи, орієнтовані на побудову оптимальної та високоефективної системи багаторічної підготовки спортсменів (її структури, етапів, змісту тощо), системи від-

бору перспективних спортсменів та орієнтації їх у спорті вищих досягнень, а також на побудову різних складових багаторічної системи (макроциклів, мезоциклів, мікроциклів), на вивчення та розробку різних методів і засобів підвищення працездатності спортсменів і їх адаптації як до великих за обсягами та інтенсивністю тренувальних і змагальних навантажень, так і до будь-яких екстремальних умов навколишнього середовища.

Методологічно ці дослідження з теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів базуються, з одного боку,

1

2

3

1. Президент України Л. Кучма поздоровляє ректора НУФВСУ, доктора педагогічних наук, професора В. Платонова з присудженням Державної премії України в галузі науки і техніки за цикл підручників «Олімпійський спорт» (у 2 т.) та «Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте» (1999 р.)

2. У 2000 р. в спеціалізованій вченій раді Національного університету фізичного виховання і спорту України уславлений боксер Віталій Кличко успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту «Методика вивчення здібностей боксерів у системі багатоетапного спортивного відбору». У президії засідання (від лівої): голова спеціалізованої вченої ради професор В. Платонов, заступник голови спеціалізованої вченої ради професор В. Болобан, міський голова Києва О. Омельченко

3. Напутні поради Володимиру Кличку від ректора НУФВСУ доктора педагогічних наук, професора В. Платонова напередодні захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту «Педагогічний контроль у системі базової підготовки кваліфікованих боксерів»; праворуч – науковий керівник дисертанта, доктор педагогічних наук, професор Л. Волков

на збереженні історичних традицій науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі, котра свого часу була однією з вагомих складових тих фундаментальних і прикладних досліджень, які особливо активно й результативно здійснювалися у 1960–1990-х роках в СРСР та у деяких східноєвропейських країнах соціалістичної співдружності, а з іншого боку, широко використовують величезні масиви сучасних наукових знань, що є здобутками досліджень, які наприкінці ХХ ст. та на початку ХХІ ст. виконуються у багатьох розвинених західних країнах.

Фундатором і визнаним лідером знаної не лише в Україні, а й далеко за її межами наукової школи, яка досліджує проблематику згаданих сфер, є доктор педагогічних наук, професор, академік Української академії наук Володимир Платонов. Результати його дослідницької діяльності всебічно висвітлено у 400 опублікованих працях, основні з яких добре відомі вітчизняним та зарубіжним фахівцям спорту і спортивної науки. Він є автором понад 30 наукових монографій та підручників, чимало з яких було видано не тільки в нашій державі, а й в Італії, Іспанії, Китаї, Польщі, Японії, Росії, Бразилії, Румунії, Аргентині, Тунісі, Колумбії та інших країнах.

Серед праць Володимира Платонова, що вишли в світ у незалежній Україні, можна відмітити такі, як «Двигательная активность спортсменов» (1992), «Тренировка пловцов высокого класса» (1994), «Фізична підготовка спортсмена» (1995), «Спортсмен в различных климато-географических условиях» (1996), «Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте» (1997), «Плавание» (2000), «Допинг и эргогенные средства в спорте» (2003); «Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения» (2004), «Допинг в спорте и проблемы фармакологического обеспечения подготовки спортсменов» (2010), «Спортивное плавание: путь к успеху» (у двох книгах – 2011 і 2012), «Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и практическое применение» (2013) та інші.

У 1990 р. наукові досягнення Володимира Платонова у згаданих та суміжних сферах було відзначено почесним званням заслуженого діяча науки і техніки України, а у 1999 р. – Державною премією України в галузі науки і техніки.

Серед його учнів – понад 60 кандидатів та 20 докторів наук.

Очолюючи вищий навчальний заклад, Володимир Платонов у 1993 р. ініціював створення (на базі проблемної науково-дослідної лабораторії високих тренувальних навантажень, яка протягом тривалого часу плідно функціонувала в КДІФК) Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту, а у 2004 р. – науково-дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України.

На початку 1990-х років Володимир Платонов став ініціатором регулярного проведення представницьких міжнародних наукових конгресів «Сучасний олімпійський спорт», що згодом дещо змінили назву – «Олімпійський спорт і спорт для всіх». Ці конгреси відбуваються в різних країнах Європи та Азії, а участь у них беруть відомі вчені та провідні фахівці-практики з багатьох країн різних континентів. Восени 2015 р. пройде вже дев'ятнадцятий міжнародний науковий конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх», який цього разу працюватиме у столиці Вірменії – Єревані.

У вищому навчальному закладі всебічно розвивається співробітництво в науково-дослідній роботі та у підготовці наукових і науково-педа-

Заслужений діяч науки і техніки України, доктор педагогічних наук, професор В. Платонов, заслуги якого у розвитку олімпійського спорту і спортивної науки МОК у 2001 р. відзначив Олімпійським орденом

гогічних кадрів із зарубіжними вищими навчальними закладами, які працюють у сфері фізичного виховання і спорту в різних країнах, – зокрема, в Польщі (Варшава, Гданськ), Китаї (Пекін, Ухань) та багатьох інших.

У 2002 р. Володимир Платонов ініціював створення відділення фізичної культури і спорту Української академії наук (УАН), дійсним членом (академіком) якої він є з 1992 р. (на той час вона називалася Українською академією наук національного прогресу – УАННП).

Із 2007 р. з ініціативи Володимира Платонова щорічно проводяться конференції «Молодь і олімпійський рух».

Щодо впровадження у практику спорту вищих досягнень результатів здійснюваних у згаданих сферах фундаментальних і прикладних наукових досліджень, то варто зазначити, що професор Платонов очолював авторський колектив, який розробляв концепцію підготовки спортсменів України до Ігор XXIX Олімпіади 2008 р. в Пекіні та до Ігор XXX Олімпіади 2012 р. в Лондоні; протягом 2005–2011 рр. був головою науково-координаційної ради з фізичної культури і спорту Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (нині – Міністерство молоді та спорту України), а з 2007 р. є керівником комплексу з науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів України до Олімпійських ігор.

У 2010 і 2013 рр. Володимир Платонов став переможцем всеукраїнських конкурсів на кращу наукову роботу в галузі олімпійського спорту, які проводить Національний олімпійський комітет України.

Професор Платонов є головою спеціалізованої вченої ради НУФВСУ, яка розглядає і приймає до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю «Олімпійський та професійний спорт».

Із 2013 р. Володимир Платонов є головним редактором міжнародного науково-теоретичного журналу «Наука в олімпійському спорті», співзасновником якого є НУФВСУ і НОК України.

Широке визнання наукових досягнень Володимира Платонова ілюструється ще й тим, що він є почесним доктором ряду провідних університетів та академій фізичного виховання і спорту в різних країнах – зокрема, у Болгарії (Софія), Венесуелі (Каракас), Казахстані (Алмати), Китаї (Пекін, Шанхай), Молдові (Кишинів), Монголії (Улан-Батор), Польщі (Варшава, Гданськ), Росії (Москва), Румунії (Бухарест), Таджикистані (Душанбе), Узбекистані (Ташкент).

Багато досвідчених фахівців, котрі, як і Володимир Платонов, працюючи у Київському державному інституті фізичної культури в період існування СРСР, педагогічну діяльність гармонійно поєднували з науковою роботою тієї чи іншої спрямованості, і після того як Україна здобула державну незалежність, успішно продовжили та розвинули свої фундаментальні й прикладні дослідження у 1990-х роках, а багато – й у XXI ст.

У 1990-ті роки продовжував свою наукову діяльність в університеті – перш за все з проблем спортивного відбору – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Вадим Запорожанов, поєднуючи дослідження з викладацькою працею (на кафедрі теорії спорту, згодом – на кафедрі олімпійського і професійного спорту) та з організаційною роботою (1988–1994 рр. – на посаді проректора з наукової роботи).

Діяльність центру спортивного відбору була пов'язана із розробкою актуальних наукових тем, спрямованих на вирішення проблем комплексного контролю в спорті, відбору перспективних спортсменів на різних етапах багаторічного удосконалення та питань управління в процесі спортивної підготовки.

Особливістю розробленої в цьому центрі комплексної системи була її спрямованість на виявлення з числа спортсменів, які належать до категорії резерву (навчаються в училищах олімпійського резерву, в школах-інтернатах спортивного профілю тощо), найбільш талановитих, здатних у перспективі досягти результатів міжнародного рівня. З огляду на такі завдання

програму тестувань було жорстко адаптовано до специфіки групи циклічних видів спорту і до специфіки кожного виду спорту зокрема.

Результати цих прикладних дослідницьких робіт науково-практичного спрямування знайшли відображення в монографіях і підручниках Вадима Запорожанова, Володимира Платонова та в численних публікаціях співробітників центру спортивного відбору Олександра Кузьміна, Володимира Дяченка, Оксани Шинкарук та інших.

На матеріалах досліджень, здійснених у центрі спортивного відбору, було підготовлено і захищено ряд кандидатських дисертацій: Іриною Золотаревською – у ковзанярському спорті, Оксаною Шинкарук – у веслуванні на байдарках і каное, Сергієм Воропаєм – у велосипедному спорті, Тетяною Рябініною – в легкій атлетиці, Іриною Гапон – у плаванні тощо.

У 1993 р. вийшли в світ такі праці професора Запорожанова, як «Легкоатлетический бег» і «Управление в тренировочном процессе».

Із 1995 р. Вадим Запорожанов став працювати у Польщі – на посаді професора Академії фізичного виховання і спорту в Гданську.

Були плідними 1990-ті роки і для відомого фахівця гандболу – завідувача кафедри спортивних ігор університету професора Леоніда Латишкевича, який гармонійно поєднував науково-методичну, педагогічну й організаційну діяльність. Його роботу у цих сферах було у 2000 р. відзначено почесним званням заслуженого працівника народної освіти України.

Проблеми спортивного відбору – один з основних напрямів дослідницької діяльності доктора педагогічних наук, професора Леоніда Волкова. Ці дослідження він продовжив і тоді, коли після багатьох років роботи на кафедрі легкої атлетики КДІФК (1980–1990) перейшов до Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, де працює професором кафедри теорії і методики фізичного виховання.

Не зважаючи на ці обставини, професор Леонід Волков не перериває творчих зв'язків з На-

ціональним університетом фізичного виховання і спорту України, де були успішно захищені підготовлені під його керівництвом кандидатські дисертації. Серед них можна назвати дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту таких відомих українських спортсменів, як Віталій Кличко («Методика вивчення здібностей боксерів у системі багатоетапного спортивного відбору» – 2000 р.) і Володимир Кличко («Педагогічний контроль у системі базової підготовки кваліфікованих боксерів» – 2001 р.). Результати його власних наукових досліджень знайшли відображення у ряді праць, виданих у 1990-ті роки і на початку ХХІ ст., серед яких варто назвати такі, як «Теория спортивного отбора: способности, одаренность, талант» (1997), «Спортивная подготовка детей и подростков» (1998), «Теория и методика детского и юношеского спорта» (2002) тощо.

Основні напрями досліджень, здійснюваних доктором педагогічних наук, професором Костянтином Сахновським, були пов'язані з вивченням ряду актуальних питань побудови багаторічної підготовки спортсменів, спортивного відбору та науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів високого класу. Під керівництвом Костянтина Сахновського та за його безпосередньої участі було розроблено 15 навчальних програм з різних видів спорту для ДЮСШ (дитячо-юнацьких спортивних шкіл), ДЮСШОР (дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву) та ШВСМ (шкіл вищої спортивної майстерності). Свої наукові дослідження, здійснювані в університеті на кафедрі олімпійського та професійного спорту (1984–1994), Костянтин Сахновський продовжив й розвинув згодом, коли перейшов до Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту, де працював спочатку керівником однієї з лабораторій (1998–2000), а потім директором (2000–2002), після чого виїхав до Польщі, де працював на посаді професора Академії фізичного виховання у Катовіце.

Доктор наук з фізичного виховання і спорту (з 2006 р.), професор Юрій Шкребтій у 1969 р.

*Доктор педагогічних наук, професор
Леонід Волков*

*Доктор педагогічних наук, професор
Костянтин Сахновський*

*Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник народної освіти України
Юрій Шкрєбтій*

*Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України
Оксана Шинкарук*

закінчив Київський державний інститут фізичної культури, з 1972 р. й донині працює у цьому вищому навчальному закладі, пройшовши шлях від викладача кафедри плавання до проректора з навчально-методичної роботи, а згодом – завідувача кафедри водних видів спорту. Протягом майже двадцяти років Юрій Шкрєбтій очолював науково-методичну комісію з фізичного виховання і спорту науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, став одним з ініціаторів реформування вітчизняної системи вищої освіти у сфері фізичної культури і спорту. Він зробив багато і для розвитку наукової та практичної організаційної діяльності з розробки тематики Зведеного плану науково-дослідних робіт у галузі фізичного виховання і спорту на 2011–2015 рр. Професор Шкрєбтій – керівник такого напрямку наукових досліджень, як «Історичні, гуманітарні, організаційні, правові, соціально-економічні та програмно-нормативні основи розвитку фізичної культури і спорту». Є автором близько 120 наукових і науково-методичних праць, серед яких «Управление реакциями адаптации спортсменов высокой квалификации в ударных микроциклах» (1992), «Внетренировочные и внесоревновательные факторы в системе подготовки пловцов» (2001), «Основы построения микроциклов при многоразовых занятиях в течение дня» (2001), «Організаційне і програм-

но-нормативне забезпечення олімпійської підготовки» (2006), «Управління тренувальними і змагальними навантаженнями спортсменів високого класу» (2006), «Реалізація здорового способу життя» (2007), «Фізичне виховання в системі освіти України» (2011), «Система підвищення кваліфікації тренерів збірних команд з олімпійських видів спорту» (2013) тощо. Юрій Шкрєбтій також є головним редактором науково-теоретичного журналу «Теорія і методика фізичного виховання і спорту».

У 1998 р. професору Шкрєбтію було присвоєно почесне звання заслуженого працівника народної освіти України. З 2004 р. він є дійсним членом (академіком) Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту).

Наукова діяльність Оксани Шинкарук у Київському державному інституті фізичної культури спершу була пов'язана (1987–1993 рр.) з центром спортивного відбору, що функціонував у проблемній науково-дослідній лабораторії високих тренувальних навантажень, де вона вела дослідження, спрямовані на удосконалення теорії і методики відбору спортсменів, що, втілювалося у підготовленій нею і захищеній в 1993 р. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук «Критерії відбору перспективних спортсменів у веслуванні на байдарках на етапі спеціалізованої базової підготовки».

Подальша педагогічна і наукова діяльність Оксани Шинкарук проходила (з 1993 по 2002 рр.) на кафедрі олімпійського і професійного спорту Українського державного університету фізичного виховання і спорту, де вона працювала старшим викладачем, згодом доцентом, й одночасно очолювала комплексну наукову групу з веслування на байдарках і каное (1998–2000) та була завідувачем відділу докторантури й аспірантури (1997–2000).

Із 2003 р. професор Оксана Шинкарук працює на кафедрі теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів НУФВСУ. Здійснені нею дослідження, які у 2009 р. були відзначені премією НОК України в номінації «Найкращий цикл наукових публікацій року», знайшли відображення загалом у близько 200 наукових та науково-методичних працях та у підготовленій і успішно захищеній у 2012 р. докторській дисертації «Відбір спортсменів і орієнтація їх підготовки в процесі багаторічного вдосконалення (на матеріалі олімпійських видів спорту)». Із 2005 р. вона працює на посаді директора науково-дослідного інституту НУФВСУ, в якому під її керівництвом та при безпосередній участі здійснюються дослідження, спрямовані на науково-методичне, медико-біологічне та інформаційне забезпечення підготовки збірних команд України з різних олімпійських видів спорту (докладніше про діяльність цього науково-дослідного закладу йтиметься в одному з наступних розділів, присвячених структурним підрозділам НУФВСУ).

Починаючи з 2007 р. Оксана Шинкарук очолює комплексну наукову групу, яка здійснює науково-методичне забезпечення підготовки збірної команди України з веслування на байдарках і каное. У 2009 р. за досягнення в роботі з підготовки українських спортсменів до Ігор XXIX Олімпіади (2008) у Пекіні їй було присвоєно почесне звання заслуженого працівника фізичної культури і спорту України. Вона є членом-кореспондентом Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту), членом комісії з олімпійської

освіти і культури, комісії з підвищення кваліфікації тренерського складу та стратегії олімпійської підготовки НОК України, а також входить до складу створеної в грудні 2014 р. секції фізичної культури і спорту відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України.

З 2014 р. професор Шинкарук – голова експертної ради з питань проведення експертизи дисертаційних робіт з фізичного виховання і спорту.

Наукові розробки з проблематики спортивного відбору та орієнтації підготовки спортсменів дозволили доктору наук з фізичного виховання і спорту, професору Оксані Шинкарук згуртувати навколо себе групу молодих дослідників – аспірантів та магістрантів, визначити на тривалі терміни пріоритетні напрями досліджень, результати яких реалізуються у весловому спорті, фехтуванні, легкій атлетиці, художній гімнастиці, важкій атлетиці, спортивних іграх.

Подальшому розвитку в НУФВСУ наукового напрямку у спортивному відборі сприяло отримання від Міністерства освіти і науки України гранту на виконання наукових досліджень і робіт за держбюджетні кошти у 2012 р. (на два роки) за темою «Формування системи багаторічного відбору і орієнтації спортсменів» та у 2015 р. (на два роки) за темою «Технологія відбору та орієнтації спортсменів-початківців у різних видах спорту».

У 1990-ті роки та на початку XXI ст. в університеті продовжував плідно працювати відомий фахівець у галузі біомеханіки, доктор біологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Анатолій Лапутін. За особистою участю цього вченого та під його керівництвом на кафедрі кінезіології розвивалися фундаментальні й прикладні біомеханічні дослідження з урахуванням специфіки тих чи інших видів спорту. У цих наукових роботах брали активну участь такі фахівці кафедри, як Володимир Гамалій (орієнтація досліджень – легка атлетика), Анатолій Тесленко (велосипедний спорт), Тамара Хабінець (лижний спорт), Олександр Архипов (спортивна гімнасти-

За успішну розробку та реалізацію програми гравітаційної підготовки першого космонавта незалежної України Л. Каденюка до польоту на американському космічному кораблі «Колумбія», здійсненому в 1997 р., Національне космічне агентство України та Федерація космонавтики України в квітні 1998 р. нагородили доктора біологічних наук, професора А. Лапутіна (крайній праворуч) медаллю імені Юрія Кондратюка. Вручення нагороди відбулося на засіданні вченої ради Національного університету фізичного виховання і спорту України; на знімку (від лівої): ректор НУФВСУ В. Платонов, голова Держкомспорту України І. Федоренко, космонавт Л. Каденюк, президент Федерації космонавтики А. Завалішин

ка), Микола Носко (волейбол), Валентин Ляпін, Захар Чочарай, Олександр Македон (боротьба вільна), Віталій Кашуба (стрільба кульова), Віктор Смирнов, Юрій Юхно, Іван Закорко (дзюдо), Валерій Плисько, Валентин Крутов (військово-прикладні види єдиноборств), Юрій Литвиненко (шорт-трек), Віталій Усиченко (бодибілдинг), Марія Гордєєва (синхронне плавання) та інші.

Результати біомеханічних досліджень, проведених Анатолієм Лапутіним та його учнями – співробітниками очолюваної ним кафедри, не лише дали змогу додати багато нового й корисного до технічних аспектів підготовки спортсменів, розробити оригінальне спортивне спорядження і спортивний одяг, а й знайшли практичне застосування в удосконаленні гравітаційної підготовки космонавтів, за що професора Лапутіна у 1990 р. було нагороджено золотою медаллю імені Мстислава Келдиша.

У 1990-х роках Анатолій Лапутін продовжив розвиток своїх наукових розвідок із формування й удосконалення рухової функції людини, що знайшло відображення у монографії «Гравітационная тренировка», яка вийшла в світ у 1999 р.

Із 1995 по 1997 рр. професор Лапутін брав участь у спільному українсько-американському космічному проекті – як керівник програми гравітаційної підготовки українських кандидатів

на політ у складі екіпажу американського космічного корабля багаторазового використання «Колумбія» – зокрема, Леоніда Каденюка, який став першим космонавтом незалежної України, здійснивши свій космічний політ у 1997 р. Заслуги вченого у розробці й практичній реалізації згаданої програми гравітаційної підготовки космонавта в 1998 р. були відзначені Національним космічним агентством України і Федерацією космонавтики України, які нагородили професора Анатолія Лапутіна медаллю імені Юрія Кондратюка. У 1997 р. Анатолію Лапутіну було присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України. Він опублікував понад 200 наукових праць, серед них «Біомеханіка спорту» (2001), «Технічні винаходи у фізичному вихованні» (2007), має понад 20 патентів та авторських свідоцтв на винаходи, підготував чотирьох докторів наук і 36 кандидатів наук.

У 1990-ті роки професор кафедри спортивних видів гімнастики й (у 1994–1998 рр.) проєктор університету з наукової роботи, доктор педагогічних наук Віктор Болобан свою викладацьку й організаційну діяльність в університеті поєднував з фундаментальними і прикладними науковими дослідженнями, орієнтованими на розробку проблематики статодинамічної стійкості спортсменів та інших їхніх координацій-

них здібностей. У 1998–2000 рр. він працював директором Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту. Серед праць Віктора Болобана можна назвати, наприклад, видану в 2000 р. книгу «Стабилографія: досягнення и перспективи». У тому самому році він був удостоєний почесного звання заслуженого діяча науки і техніки України.

Протягом 2000–2010 рр. професор Віктор Болобан працював у Польщі, спочатку (2000–2008) на факультеті фізичного виховання Академії фізичного виховання і спорту імені Юзефа Пілсудського, розташованому у місті Бяла Подляска, а згодом (2008–2010) – у Варшаві на кафедрі гімнастики Інституту спорту Академії фізичного виховання імені Юзефа Пілсудського.

У 2010 р. Віктор Болобан повернувся в Київ і працює у НУФВСУ на посаді професора кафедри спортивних видів гімнастики, а також веде дослідження як головний науковий співробітник лабораторії біомеханічних технологій у фізичному вихованні й олімпійському спорті науково-дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України. Він є дійсним членом Балтійської педагогічної академії наук і дійсним членом міжнародної асоціації «Спортивна моторика». Серед 300 наукових і науково-методичних праць, автором яких є Віктор Болобан, окрім уже згадуваних, відзначимо також його монографії «Регуляція позы тела спортсмена» (2013) та «Макрометодика обучения спортивным упражнениям» (2014).

Віктор Болобан підготував трьох докторів наук і 14 кандидатів наук, серед яких не лише українські науковці, а й фахівці з інших країн: Угорщини, Кіпру, Польщі, Венесуели, Румунії.

Упродовж тривалого періоду професор Болобан, входячи до складу комплексних наукових груп, брав активну участь у науково-методичному забезпеченні підготовки провідних українських і польських спортсменів до Ігор Олімпіад і чемпіонатів світу зі спортивної гімнастики, спортивної акробатики, стрибків у воду, стрибків на батуті.

На кафедрі кінезіології університету під керівництвом Анатолія Лапутіна та його учня Віталія Кашуби з середини 1990-х років почав розвиватися новий науковий напрям – дослідження динаміки змін просторової орієнтації тіла в онтогенезі. Ці наукові роботи дозволили Віталію Кашубі вперше теоретично сформулювати й експериментально обґрунтувати концепцію профілактики біогеометричного профілю постави школярів, побудувати методологію управління цим процесом із урахуванням індивідуальних особливостей моторики дітей, розробити технологію виміру й аналізу постави школярів з використанням для цього відеокомп'ютерної системи й опрацювати методику її застосування у фізичному вихованні.

Результати цих досліджень були узагальнені Віталієм Кашубою у захищеній ним у 2003 р. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту та у монографіях «Биомеханика осанки» (2003), яка була відзначена у 2004 р. Державним комітетом України з питань фізичної культури і спорту як краща науково-дослідна та науково-методична робота з фізичної культури та спорту, і «Профилактика и коррекция нарушений пространственной организации тела человека в процессе адаптивного физического воспитания» (2008). У 2009 р. Віталію Кашубі було присвоєно почесне звання заслуженого працівника фізичної культури і спорту України.

Дослідження з проблематики просторової організації тіла людини в процесі фізичного виховання дозволили професору Кашубі згуртувати навколо себе групу аспірантів, а результати їхнього наукового пошуку згодом знайшли відображення у захищених вісімнадцятьма науковцями дисертаційних роботах.

Враховуючи інтенсивний розвиток інформаційних технологій, Віталієм Кашубою на початку 2000-х років було започатковано новий напрям наукових досліджень: застосування інформаційно-комунікаційних технологій у галузі фізичної культури і спорту. Під керівництвом цього вче-

1

2

3

4

5

6

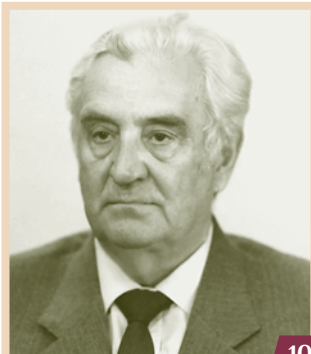
7

8

9

10

11

12

1. Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Віталій Кашуба
2. Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений тренер Української РСР Володимир Дрюков, який на початку 1990-х років очолював у КДІФК кафедру фехтування, сучасного п'ятиборства та стрілецького спорту, а нині є директором Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту
3. Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Геннадій Лісенчук
4. Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Володимир Бобровник
5. Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Валентин Олешко
6. Доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Марія Булатова
7. Президент Національного олімпійського комітету України, член виконкому МОК Сергій Бубка підготував і у березні 2014 р. захистив у спеціалізованій вченій раді НУФВСУ дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту «Олімпійський спорт: давньогрецька спадщина та сучасний стан»
8. Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений діяч науки і техніки України Тетяна Круцевич
9. Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Мирослав Дутчак
10. Доктор медичних наук, професор Олександр Радзієвський
11. Доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Лариса Шахліна
12. Доктор медичних наук, професор, академік Нью-Йоркської академії наук, заслужений діяч науки і техніки Української РСР Віталій Левенець

ного було теоретично обґрунтовано та розроблено гіпермедійне інформаційне середовище навчання, спрямоване на управління навчальним процесом з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, розроблені інтерактивні комплекси на основі мультимедійних технологій, освітній веб-портал як структурований каталог освітніх ресурсів.

Із 2010 р. Віталій Кашуба є головою спеціалізованої вченої ради НУФВСУ, яка розглядає й приймає до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора наук з фізичного виховання і спорту за такими спеціальностями: «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» і «Фізична реабілітація». Результати його наукових досліджень відображені у 225 наукових та науково-методичних працях.

Віталій Кашуба – член-кореспондент Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту), він входить до складу створеної у грудні 2014 р. секції фізичної культури і спорту відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України.

У 2004 р. в університеті було відкрито науково-дослідний інститут, до структурних підрозділів якого входить лабораторія біомеханічних технологій у фізичному вихованні та спорті. В цій лабораторії фахівці під керівництвом одного з учнів Анатолія Лапутіна – професора Володимира Гамалія – об'єднали зусилля в розробці та обґрунтуванні методичних основ цільового програмування процесу удосконалення технічної майстерності спортсменів, дослідження біомеханічних закономірностей їхніх рухових дій у різних видах спорту, удосконаленні технічної майстерності спортсменів на основі відеокomp'ютерного та імітаційного біомеханічного моделювання, розробці індивідуальних раціональних зразків техніки рухових дій в окремих видах спорту та розробці інноваційних біомеханічних ергогенних засобів, які застосовуються в спорті.

Активному продовженню розвитку цього наукового напрямку удосконалення технічної май-

стерності спортсменів у різних видах спорту сприяло отримання гранту Міністерства освіти і науки України на виконання наукових досліджень і розробок за держбюджетні кошти у 2012 р. – «Вдосконалення засобів технічної і тактичної підготовки кваліфікованих спортсменів з використанням сучасних технологій вимірювання, аналізу та моделювання рухів» та у 2014 р. – «Технічна підготовка кваліфікованих спортсменів на основі моделювання раціональної рухової структури спортивних вправ».

У 2013 р. Володимир Гамалій підготував монографію «Теоретико-методические основы моделирования техники двигательных действий в спорте», в якій представлено результати багаторічних досліджень проблеми удосконалення технічної майстерності спортсменів у різних видах спорту.

Науково-дослідна, педагогічна і тренерська робота тісно поєднуються в діяльності Володимира Дрюкова. У Київському державному інституті фізичної культури він (майстер спорту міжнародного класу з сучасного п'ятиборства) протягом 1979–1993 рр. на кафедрі фехтування, сучасного п'ятиборства і стрілецького спорту пройшов шлях від викладача до завідувача кафедри. Після двох закордонних відряджень – тренером-експертом в Індії (1993–1996) та в Ірані (1998–1999) – працював у Державному науково-дослідному інституті фізичної культури і спорту старшим науковим співробітником, ученим секретарем, заступником директора. Наприкінці грудня 2002 р. Володимир Дрюков на засіданні спеціалізованої вченої ради Національного університету фізичного виховання і спорту України успішно захистив докторську дисертацію і на початку 2003 р. став доктором наук з фізичного виховання і спорту. У тому самому році його було призначено директором ДНДІФКС, і діяльністю якого він керує й донині. Очолюваний ним ДНДІФКС співпрацює за різними науковими напрямками з НУФВСУ – на основі укладеної між ними угоди про співробітництво.

Із 2004 р. професор Володимир Дрюков – член-кореспондент Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту).

Педагогічна і науково-дослідна та інші складові функціонування у вищому навчальному закладі кафедри футболу в 1990-ті роки і у XXI ст. багато в чому були пов'язані з діяльністю Геннадія Лісенчука як очільника цього підрозділу (1992–2008) і згодом – на посаді професора згаданої кафедри. Він є автором більше 70 наукових і методичних праць, серед яких монографія «Управление подготовкой футболистов» (2003), а також одним із співавторів навчального посібника для ВНЗ «Футбол» (1997), посібника для спортсменів і тренерів «Футбол» (2005), посібника для школярів і вчителів загальноосвітніх шкіл «Футбол у школі» (2011).

Викладацьку, організаційну і наукову роботу учений протягом ряду років гармонійно поєднував з тренерською діяльністю – як головний тренер національної, молодіжної та студентської команд України з міні-футболу (футзалу), які під його керівництвом неодноразово успішно виступали у міжнародних змаганнях, результатом чого було присвоєння Геннадію Лісенчуку звання заслуженого тренера України (1996) і почесного звання заслуженого працівника фізичної культури і спорту України (1999).

Наукові ідеї та науково-методичні розробки професора Геннадія Лісенчука знайшли відображення у дисертаційній роботі «Теоретико-методичні основи керування підготовкою футболістів», після захисту якої у 2004 р. йому було присвоєно науковий ступінь доктора наук з фізичного виховання і спорту. В тому самому році Геннадій Лісенчук став членом-кореспондентом Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту).

Із 1990 р. працює у Національному університеті фізичного виховання і спорту України Андрій Дяченко. Спочатку він протягом чотирьох років був старшим науковим співробітником центру спортивного відбору, у подальшому пройшов шлях від старшого викладача кафедри водних видів спорту до професора кафедри тео-

рії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів. У вересні 2014 р. його було призначено завідувачем цієї кафедри.

Він як керівник комплексної наукової групи з 1997 р. брав участь у науково-методичному забезпеченні підготовки збірних команд України з веслового спорту. Наукові дослідження і науково-практичні розробки Андрія Дяченка були спрямовані на пошук засобів оцінки резервних можливостей спортсменів та шляхів їх практичної реалізації, на удосконалення системи моніторингу тренувального процесу тощо.

Андрій Дяченко підготував і у 2006 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту «Система підвищення спеціальної витривалості кваліфікованих спортсменів в академічному веслуванні». Він є автором понад 70 наукових і науково-методичних праць, серед яких монографія «Спеціальна витривалість кваліфікованих спортсменів в академічному веслуванні» (2004), «Совершенствование средств тренировки, направленных на восстановление и стимулирование работоспособности в современном пятиборье» (2009), «Аэробная производительность, ее значение и факторы совершенствования у квалифицированных спортсменов в спортивных танцах» (2010), «Проявление специального функционального потенциала квалифицированных спортсменов в академической гребле с различным типом физиологической реактивности» (2010), «Реализация аэробного потенциала в процессе развития специальной выносливости квалифицированных спортсменов в циклических видах спорта» (2010), «Компоненты витривалости в структуре функциональной подготовленности кваліфікованих спортсменів» (2012), «Оценка эффективности тренировочных средств в боксе на основании оптимизации соотношения «доза–эффект» воздействий» (2013) тощо. Праці професора Андрія Дяченка були опубліковані не лише в Україні, а й у Польщі, Хорватії, Греції та інших країнах.

Із кафедрою легкої атлетики вищого навчального закладу пов'язана педагогічна, на-

укова, організаційна і тренерська діяльність Володимира Бобровника, котрий пройшов шлях від старшого викладача до завідувача згаданої кафедри, яку він очолює з 2000 р. За його безпосередньою участю формуються нові підходи до удосконалення технічної майстерності висококваліфікованих спортсменів у легкій атлетичі, розробляються комп'ютерні програми та моделі змагальної діяльності, опрацьовуються і впроваджуються в практику сучасні методи аналізу спортивної техніки легкоатлетів.

Результати своїх наукових досліджень і методичних розробок професор Володимир Бобровник успішно втілював у підготовці ряду провідних українських легкоатлетів, за що йому в 1996 р. було присвоєно звання заслуженого тренера України. У 2007 р. він підготував і захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту «Формирование технического мастерства легкоатлетов – прыгунов в высоту высокой квалификации в системе спортивной подготовки». Він є автором багатьох наукових статей, які виходили у спеціалізованих журналах.

Педагогічна, наукова і тренерська діяльність доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора Юрія Павленка протягом 35 років тим чи іншим чином пов'язана з вищим навчальним закладом, який він закінчив у 1982 р. За роки роботи він пройшов шлях від викладача до професора кафедри історії спортивного та олімпійського руху Національного університету фізичного виховання і спорту України та заступника директора Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту з науково-методичного забезпечення підготовки збірних команд України.

Маючи звання майстра спорту з сучасного п'ятиборства, Юрій Павленко як тренер займається підготовкою спортсменів-п'ятиборців й одночасно очолює (з 2007 р.) комплексну наукову групу при збірній команді України із сучасного п'ятиборства. Він є автором і співавтором понад 160 наукових та методичних праць із питань

підготовки спортсменів в олімпійському спорті. У 2009 р. його роботи були відзначені премією Національного олімпійського комітету України в номінації «Найкращий цикл наукових публікацій року». У 2012 р. Юрій Павленко успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту на тему «Організаційно-методологічні основи формування підготовки національних команд до Олімпійських ігор».

Закінчивши на початку 1990-х років Київський державний інститут фізичної культури й пропрацювавши кілька років на посаді директора у дитячо-юнацькій спортивній школі Житомирської обласної ради фізкультурно-спортивного товариства «Колос», Олена Козлова, прагнучи набувати нові теоретичні знання й поєднувати їх зі спортивною практикою, вступила до Вищої школи тренерів Українського державного університету фізичного виховання і спорту, а після її закінчення – до аспірантури (в 1996 р.). У своїх дослідженнях вона займалася розробкою проблематики, пов'язаної з побудовою спортивного тренування кваліфікованих легкоатлетів-стрибунів на етапі їх безпосередньої підготовки до основних змагань сезону. З 2000 р. Олена Козлова почала поєднувати наукову діяльність з педагогічною роботою на кафедрі легкої атлетики Національного університету фізичного виховання і спорту України. У 2001 р. вона на матеріалах згаданих вище досліджень захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту.

Подальший науковий пошук у дослідженнях, здійснюваних Оленою Козловою, був спрямований на вивчення проблем, пов'язаних із підготовкою легкоатлетів високої кваліфікації в умовах професіоналізації виду спорту та з урахуванням змін, які відбулися в сучасній легкій атлетичі. Результати цих досліджень знайшли відображення у виданій в 2012 р. монографії «Підготовка спортсменів високої кваліфікації в умовах професіоналізації легкої атлетики», згодом – у підготовленій і захищеній у

2013 р. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту на тему «Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів високої кваліфікації в умовах професіоналізації (на прикладі легкої атлетики)». Нині Олена Козлова, яка є автором понад 100 наукових і науково-методичних праць, продовжує поєднувати дослідницьку діяльність із педагогічною роботою професора кафедри легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Наукова і педагогічна діяльність Валентина Олешка розпочалася у другій половині 1970-х років, коли він у 1976 р. закінчив Київський державний інститут фізичної культури, а у 1979 р. – аспірантуру КДІФК. Після цього у 1982 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук і продовжив працювати у ВНЗ – викладачем, старшим викладачем, доцентом – на кафедрі силових видів спорту, протягом 1989–1994 рр. очолював кафедру важкої атлетики, працював на кафедрі силових видів спорту та фехтування – доцентом, надалі професором (2002–2011), а згодом (і до сьогодні) – професором створеної у НУФВСУ в 2011 р. кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту.

Накопичені теоретичні знання, чималий практичний досвід і дослідницький потенціал втілювалися також у діяльності професора Олешка на чолі науково-методичної комісії Федерації важкої атлетики України та комплексної наукової групи, яка здійснює науково-методичне забезпечення підготовки збірної команди України з важкої атлетики. В 2005 р. він закінчив докторантуру НУФВСУ. Валентин Олешко є автором понад 100 наукових і методичних праць, серед яких «Управление тренировочным процессом тяжелоатлетов» (1982), підручник для ВНЗ «Силові види спорту» (1999), навчальні посібники «Атлетизм» (2007) і «Підготовка спортсменів у силових видах спорту» (2011), монографія «Моделювання, відбір та орієнтація підготовки спортсменів у силових видах спорту» (2013).

У травні 2014 р. професор Валентин Олешко захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту «Моделювання, відбір та орієнтація в системі підготовки спортсменів (на матеріалі силових видів спорту)». Він плідно поєднує дослідницьку і педагогічну діяльність у НУФВСУ на кафедрі спортивних єдиноборств та силових видів спорту.

Наприкінці березня 2015 р. кандидат педагогічних наук, доцент Валерій Ніколаєнко, який двічі очолював кафедру футболу НУФВСУ (з 2008 по 2011 рр. та з грудня 2014 р. й до сьогодні) і у своїй діяльності ефективно поєднує педагогічну та організаційну роботу із ґрунтовними прикладними дослідженнями, успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту за темою «Система багаторічної підготовки футболістів до досягнення вищої спортивної майстерності».

* * *

Важливе місце в науковій роботі, здійснюваній у Національному університеті фізичного виховання і спорту України, займає той напрям фундаментальних та прикладних досліджень, в якому у єдиній скоординованій системі щільно поєднуються олімпійські дослідження й олімпійська освіта.

Варто особливо наголосити на тому, що, на відміну від роботи в період існування СРСР, наукові дослідження часів незалежної України, спрямовані у КДІФК (УДУФВС, НУФВСУ) на всебічне вивчення історії Олімпійських ігор, розвитку олімпійського руху й олімпійського спорту та їх сучасної проблематики, є більш об'єктивними й позбавлені зайвого ідеологічного забарвлення, що було властиво радянському періоду функціонування вітчизняної науки у цій сфері. Цьому сприяла й самостійна стратегія Національного олімпійського комітету України – від його створення на початку 1990-х років і до наших днів. (До речі, про успішність цієї діяльності свідчить те, що за підсумками 1993 р. Міжнародним олім-

пійським комітетом НОК України було визнано найкращим у світі).

У Київському вищому навчальному закладі фізичного виховання і спорту, результати фундаментальних та прикладних наукових досліджень із різних складових олімпійської тематики завжди поповнювали і поповнюють ті масиви відповідних знань, які знаходять своє використання у навчальному процесі.

Це втілюється у створенні в КДІФК з ініціативи Володимира Платонова першої в світі у вищих навчальних закладах такого профілю кафедри олімпійського і професійного спорту й у підготовці та виданні першого в світі підручника «Олимпийский спорт» (у двох томах, перший побачив світ у 1994 р., другий – у 1997 р.). Авторами цього підручника є професор Володимир Платонов (Київ) і професор Сергій Гуськов (Москва), випущений він видавництвом «Олімпійська література».

Варто зазначити, що підготовка та видання цього підручника (спочатку російською мовою, а згодом – англійською) було схвалено та всіляко підтримано – як організаційно, так і фінансово – керівництвом Міжнародного олімпійського комітету. МОК надав у розпорядження авторів можливість ознайомитися з різноманітними історичними та іншими матеріалами, що зберігаються в архівах та бібліотеці Міжнародного олімпійського комітету, а також в Олімпійському музеї у Лозанні.

Президент МОК Хуан Антоніо Самаранч не лише підтримав ініціативи і зусилля, докладені до видання згаданого підручника, а й особисто взяв участь у презентації першого тому під час ювілейного Олімпійського конгресу з нагоди 100-річчя МОК, який відбувся у 1994 р. в Парижі.

Дещо раніше, в 1993 р., у Київському державному інституті фізичної культури було створено – завдяки співпраці КДІФК з Олімпійською академією України – центр олімпійських досліджень і олімпійської освіти, який налагодив творче співробітництво з розташованою в Олімпії Міжнародною олімпійською академією (сесії

з викладачами, науковцями, студентами тощо) та з аналогічними центрами олімпійських досліджень у Канаді (в Університеті Західного Онтаріо), в Іспанії (у Барселоні) та в деяких інших країнах.

У 1995 р. розроблену у вищому навчальному закладі програму науково-дослідної, освітньої і видавничої діяльності Українського державного університету фізичного виховання і спорту було обговорено з президентом МОК Хуаном Антоніо Самаранчем та провідними фахівцями Міжнародного олімпійського комітету під час візиту до штаб-квартири МОК, делегації університету, до якої входили ректор – професор Володимир Платонов, проректор з навчально-методичної роботи – професор Юрій Шкрєбтій та професор кафедри теорії спорту Марія Булатова. Програма отримала схвалення з боку МОК.

Після того як Хуана Антоніо Самаранча на посаді президента Міжнародного олімпійського комітету змінив Жак Рогге, і в подальшому, коли дев'ятим президентом МОК став Томас Бах, діяльність Національного університету фізичного виховання і спорту України та Олімпійської академії України, що стосується олімпійських досліджень і олімпійської освіти, завжди знаходила й знаходить підтримку з боку МОК, а також Міжнародної олімпійської академії та Національного олімпійського комітету України (особливо з того часу, коли президентом НОК став Сергій Бубка).

Результати здійснюваних у університеті фундаментальних і прикладних наукових досліджень з тематики античних і сучасних Олімпійських ігор, олімпійського руху та олімпійського спорту знайшли своє відображення не лише у відповідних підручниках, а й у ряді монографій та енциклопедичних видань, таких, як «Энциклопедия современного олимпийского спорта» (1988 р.), п'ятитомна «Энциклопедия олимпийского спорта» (2002 і 2004 рр.; створена колективом авторів, за загальною редакцією Володимира Платонова), «Энциклопедия олимпийского спорта Украины» (2005 р.), двотомна монографія «Олим-

пийский спорт» (2009 р.; колектив авторів, за загальною редакцією Володимира Платонова) та інші.

Вагомий внесок у розвиток олімпійських досліджень і олімпійської освіти внесла доктор педагогічних наук, професор Марія Булатова.

Варто зазначити, що різнобічність її наукових інтересів і широке коло дослідницької діяльності багато в чому обумовлені отриманими нею двома вищими освітами: у 1981 р. вона закінчила Київський державний інститут фізичної культури й у 1984 р. успішно захистила в КДІФК дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а у 1990 р. закінчила біологічний факультет Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка (за спеціальністю «Фізіологія»). Після цього у 1995 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. У 1997 р. їй присвоєно вчене звання професора.

Працюючи на кафедрі теорії спорту, а згодом в інших підрозділах вищого навчального закладу, Марія Булатова брала участь у дослідженнях проблем спортивного відбору, розвитку функціональних можливостей спортсменів високої кваліфікації та орієнтації їхньої фізичної підготовки. Ці дослідження й отримані результати знайшли відображення у таких працях, як «Физические качества спортсменов» (1994), «Физична підготовка спортсмена» (1995) та інших, виданих не лише в Україні, а й у Китаї, Польщі, Іспанії, Бразилії.

У 2000 р. за дослідження проблем фізіології людини в екстремальних умовах навколишнього середовища професор Марія Булатова була удостоєна Державної премії України в галузі науки і техніки, разом з такими відомими вченими-фізіологами, як дійсний член Академії медичних наук СРСР, член-кореспондент Академії наук УРСР Микола Сиротинін (відзначений цією премією посмертно), професор Ася Колчинська та інші знані науковці. В тому самому році Марії Булатовій було присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України.

У ХХІ ст. сфера наукових інтересів професора Марії Булатової значно розширилася. Виконувани нею та під її керівництвом дослідження в НУФВСУ поєднуються з її діяльністю як президента Олімпійської академії України і члена виконкому Національного олімпійського комітету України та голови комісії олімпійської освіти і культури НОК, а також з багатогранним творчим пошуком, що реалізувався у центрі олімпійської освіти й олімпійських досліджень. Водночас вона з 1994 по 2013 рр. була головним редактором міжнародного науково-теоретичного журналу «Наука в олимпийском спорте».

Марія Булатова є автором та співавтором понад 300 наукових, методичних та інших праць. Серед них можна назвати такі: «Олімпійське сузір'я України. Атлети» (2010), «Олімпійське сузір'я України. Тренери» (2011) (у співавторстві з Сергієм Бубкою); «Енциклопедія олімпійського спорту у запитаннях і відповідях» (2011), «Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры» (2012), «Олимпийские игры» (у двох томах – 2012), «Киев-1913. Первая Российская Олимпиада» (2013) тощо. Її чотири рази (у 2006, 2009, 2011, 2013 рр.) було відзначено преміями Національного олімпійського комітету України за кращу наукову книгу року.

За підтримки Міжнародного олімпійського комітету, Міжнародної олімпійської академії, Національного олімпійського комітету України та Олімпійської академії України наприкінці 1990-х років та на початку ХХІ ст. у центрі олімпійської освіти й олімпійських досліджень було підготовлено і видано такі твори: «Олімпійські мемуари П'єра де Кубертена» (1997), «Малий античний олімпійський словник» (1999), «Президенти Міжнародного олімпійського комітету. Життя та діяльність» (2001) тощо.

Також було розпочато наукові дослідження педагогічних аспектів олімпійської освіти. Група фахівців під керівництвом професора Марії Булатової підготувала й видала кілька посібників для дітей та учнівської молоді – «Твій перший олімпійський путівник» (який протягом 2005–

2009 рр. перевидавався п'ять разів), «Енциклопедія олімпійського спорту у запитаннях і відповідях» (2009), «Ігри, що підкорили світ» (2011), «Твій олімпійський путівник» (2011–2013) та інші.

Починаючи з 2008 р. реалізується проект, покликаний привернути увагу підростаючого покоління до Олімпійських ігор, за яким здійснювався випуск ряду навчальних посібників, присвячених Іграм Олімпіад, зимовим Олімпійським іграм та Юнацьким Олімпійським іграм.

Важливим кроком на шляху до практичної реалізації олімпійської освіти в школах України стала ініціатива з вивчення історії олімпійського руху в рамках навчального предмета «Фізична культура», й зокрема, спеціальний курс «Основи олімпійських знань». Для цього фахівцями центру були підготовлені посібники «Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів», «Інтеграція олімпійської освіти у навчально-вихований процес загальноосвітньої школи», «Олімпійська освіта в школі», «Олімпійська освіта: теорія і практика», а також серія плакатів з олімпійської тематики, настільні ігри «Олімпійські перегони» й «Олімпійське лото», мультимедійний посібник «Олімпійські мандрі», мультимедійні ігри «Олімпійські ігри Стародавньої Греції» та «Відродження Олімпійських ігор».

Багато зусиль у впровадження олімпійської освіти в систему роботи закладів освіти доклала кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, заслужений працівник фізичної культури і спорту України, професор кафедри історії спортивного та олімпійського руху Валентина Єрмолова.

У 2008 р. на основі зібраних і систематизованих групою науковців центру матеріалів та за підтримки керівництва НОК України було видано чотиритомне зібрання творів нашого видатного співвітчизника одного із соратників П'єра де Кубертена й члена першого складу Міжнародного олімпійського комітету генерала Олексія Бутовського, в 2012 р. – його «Вибрані твори» англійською мовою.

Нині очолюваний Марією Булатовою центр олімпійських досліджень і олімпійської освіти, який у 2013 р. отримав статус міжнародного, функціонує на базі кафедри історії спортивного та олімпійського руху Національного університету фізичного виховання і спорту України, гармонійно поєднуючи реалізацію дослідницьких, освітніх та популяризаційних завдань і міжнародне співробітництво з різними партнерами.

Визнанням наукових та інших досягнень професора Булатової є обрання її дійсним членом (академіком) Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту), членом Комісії МОК «Культура й олімпійська спадщина», почесним доктором Іbero-Американського інституту спорту, Казахської академії спорту і туризму, Державного університету фізичного виховання і спорту Молдови, Академії спорту Литви, а також відзначення у 2009 р. нагородою МОК – медаллю П'єра де Кубертена, у 2012 р. – нагородою Міжнародної олімпійської академії («Афіна»), у 2014 р. – нагородою Міжнародного товариства олімпійських істориків, яка носить ім'я першого президента МОК Дмитріоса Вікеласа, у 2015 р. – трофеєм президента МОК Томаса Баха та відзнакою МОК за перемогу в конкурсі «Спорт і мистецтво».

Серед науково-дослідних робіт, здійснюваних у НУФВСУ за рахунок держбюджетних коштів у 2013–2014 рр., була фундаментальна тема «Історичні, організаційно-методичні та правові засади олімпійської освіти в Україні», керівник якої – доктор педагогічних наук, професор Марія Булатова. Дослідження за цим напрямом набули подальшого розвитку: тема під назвою «Олімпійська освіта в системі навчально-виховного процесу підростаючого покоління» пройшла конкурсний відбір Міністерства освіти і науки України серед фундаментальних наукових робіт на 2015–2017 рр.

У березні 2014 р. в спеціалізованій вченій раді Національного університету фізичного виховання і спорту України за спеціальністю «Олімпійський і професійний спорт» відбувся

захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту – «Олімпійський спорт: давньогрецька спадщина та сучасний стан», підготовленої членом виконкому МОК, президентом Національного олімпійського комітету України Сергієм Бубкою на матеріалах власних фундаментальних і прикладних досліджень.

Із вищим навчальним закладом, в якому виконано згадану дисертаційну роботу, дослідницька, організаційна, просвітницька та інша діяльність Сергія Бубки була пов'язана протягом багатьох років. У 1987 р. він закінчив Київський державний інститут фізичної культури, у 2002 р. в Національному університеті фізичного виховання і спорту України підготував й успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Результати подальших досліджень Сергій Бубка виклав у понад 50 наукових працях, серед яких монографія «Олимпийский спорт в обществе: история развития и современное состояние» (2013) та численні статті, опубліковані протягом 2009–2013 рр. в різних вітчизняних і зарубіжних спеціалізованих науково-теоретичних журналах.

Саме ці дослідження втілювалися в підготовленій у НУФВСУ докторській дисертаційній роботі, в якій Сергій Бубка всебічно проаналізував історію розвитку, сучасний стан і місце олімпійського руху та Олімпійських ігор у світі – з урахуванням сукупності процесів і явищ, що відбуваються як у сфері власне олімпійського спорту, так і в оточуючій його різноманітній та суперечливій дійсності. У ході роботи дисертантом було глибоко досліджено вагомий внесок визначних діячів олімпійського руху в його відродження і становлення, а також розкрито економічні механізми саморозвитку олімпійського спорту і показано ту велику роль, яку відіграють у ньому видатні атлети, та проблеми, з якими зустрічаються спортсмени-олімпійці.

Паралельно з фундаментальними і прикладними дослідженнями історії і проблематики

олімпійського руху й олімпійського спорту у вищому навчальному закладі здійснюються і дослідження, тематика яких стосується тих чи інших напрямів професійного спорту, котрий за часів СРСР ніхто серйозно не аналізував, лише піддавав суб'єктивній критиці.

Ці наукові дослідження, одним із помітних втілень яких став створений групою фахівців підручник «Професійний спорт», розвивалися спочатку на кафедрі олімпійського і професійного спорту (очолюваній спершу професором Володимиром Платоновим, а в подальшому – професором Сергієм Матвеевим), згодом (після певних структурних реорганізацій) – на кафедрі професійного, неолімпійського та адаптивного спорту та у деяких інших підрозділах університету.

Одним із прикладів таких наукових робіт можна назвати дослідження, які виконала доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Ольга Борисова. Вона свої перші кроки в науці зробила у 1997 р., коли вступила до аспірантури Українського державного інституту фізичного виховання і спорту.

Основним напрямом досліджень, виконуваних Ольгою Борисовою, стало вивчення проблем професіоналізації сучасного спорту. Поєднуючи викладацьку роботу на кафедрі олімпійського і професійного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України з науковою діяльністю, вона підготувала й у 2001 р. захистила кандидатську дисертацію з проблем формування системи тенісу в Україні.

У подальшому Ольга Борисова послідовно займалася розробкою таких тем Зведеного плану науково-дослідних робіт у сфері фізичної культури і спорту, як «Теоретико-методичні основи розвитку професійного спорту в Україні» (2003–2005 рр.), «Історичні та організаційні напрями розвитку професійного спорту в Україні» (2006–2010 рр.), «Сучасний професійний спорт і шляхи його розвитку в Україні» (2011–2015 рр.). Водночас вона у 2009 р. вступила до докторантури НУФВСУ, підготувала й у 2012 р. захистила

дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту на тему «Сучасний професійний спорт та шляхи його розвитку в Україні» (на матеріалі тенісу)».

Після реорганізації кафедри олімпійського і професійного спорту професор Ольга Борисова з 2012 р. працювала на кафедрі професійного, неолімпійського та адаптивного спорту, а у 2013 р. очолила у НУФВСУ кафедру спортивних ігор, діяльністю якої керує й донині. Вона є автором понад 150 наукових праць і науково-методичних розробок.

* * *

Значне місце у комплексі досліджень, здійснених у вищому навчальному закладі в 1990-ті роки та у XXI ст. посідають роботи, спрямовані на формування науково-теоретичних і науково-методичних засад вітчизняної системи фізичного виховання. Вагомий внесок у ці дослідження здійснено однією з учениць професора Валентина Петровського – доктором наук з фізичного виховання і спорту, професором Тетяною Круцевич. Вона, працюючи на кафедрі теорії і методики фізичного виховання, ще у 1980-ті роки розробляла новий на той час науковий напрям – диференційований підхід у фізичному вихованні школярів.

Ці та інші комплексні дослідження вона продовжила у 1990-ті роки на тій самій кафедрі, яку очолила у 1999 р. (працює її завідувачем і в даний час). Свою педагогічну і дослідницьку роботу Тетяна Круцевич поєднувала в університеті з організаційною діяльністю: у 2001–2004 рр. вона обіймала посаду проректора НУФВСУ з наукової роботи.

Протягом багатьох років наукові інтереси Тетяни Круцевич спрямовані на вивчення аспектів рекреаційно-оздоровчої діяльності різних груп населення та на дослідження концептуальних напрямів удосконалення системи фізичного виховання й оздоровчої фізичної культури. У 2000 р. Тетяною Круцевич було захищено дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту «Управління

фізичним станом підлітків в процесі фізичного виховання».

Під керівництвом професора Круцевич підготовлено та захищено шість докторських та 30 кандидатських дисертацій. З 2010 р. вона заступник голови спеціалізованої вченої ради НУФВСУ, що розглядає й приймає до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора наук з фізичного виховання і спорту за такими спеціальностями: «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» і «Фізична реабілітація».

Тетяною Круцевич написано й опубліковано понад 240 наукових і науково-методичних праць. Серед них такі, як навчальний посібник «Практикум з методики фізкультурно-оздоровчої роботи» (1992 р.; підготовлений у співавторстві з Людмилою Іващенко, його покладено в основу курсу спеціалізації з рекреації та оздоровчої фізичної культури у вищих навчальних закладах України); монографія «Наукові дослідження в масовій фізичній культурі» (1995), «Методи дослідження індивідуального здоров'я дітей, підлітків і юнаків» (1999), «Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і юнаків» (2005), «Рекреація у фізичній культурі різних груп населення» (2012), «Rekreacja w kulturze fizycznej roznych grup spolecznych» (2013), «Історія розвитку фізичної рекреації» (2013).

У 2003 р. колективом авторів було видано перший в Україні підручник «Теорія і методика фізичного виховання» (у двох томах; за загальною редакцією Тетяни Круцевич), який у 2008 і 2012 рр. було доповнено і перевидано. Професор Круцевич є автором концепції удосконалення програм фізичної культури в загальноосвітній школі. Під її керівництвом розроблено нові навчальні програми фізичної культури для учнів 1-4, 5-9, 10-11-х класів, які затверджено Міністерством освіти і науки України та впроваджено у практику роботи шкіл України.

Продовженню розвитку розроблюваного наукового напрямку сприяло отримання гранту Міністерства освіти і науки України на виконання

наукових досліджень і розробок за держбюджетні кошти у 2012 р. (на три роки) за темою «Історичні, теоретико-методологічні засади рекреаційної діяльності різних груп населення».

Із 2004 р. Тетяна Круцевич – дійсний член (академік) Української академії наук, де вона є академіком-секретарем відділення фізичної культури і спорту. У 2012 р. професору Круцевич було присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України.

Тетяна Круцевич також входить до складу створеної у грудні 2014 р. секції фізичної культури і спорту відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України.

Дослідження проблем фізичної рекреації різних груп населення продовжила учениця Тетяни Круцевич Олена Андрєєва, наукова діяльність якої у 1995–2002 рр. була пов'язана з удосконаленням програмно-нормативних засад фізичного виховання учнівської молоді та розробкою програм фізкультурно-оздоровчих занять для різних груп населення. Це втілювалося у підготовленій і захищеній нею в 2002 р. кандидатській дисертації «Програмування фізкультурно-оздоровчих занять дівчат-підлітків 12–13 років».

Подальша наукова діяльність Олени Андрєєвої здійснювалась на кафедрі теорії і методики фізичного виховання, рекреації та оздоровчої фізичної культури Національного університету фізичного виховання і спорту України й стосувалася розробки теоретико-методологічних засад рекреаційної діяльності різних груп населення. Наукові дослідження дозволи Олені Андрєєвій теоретично сформулювати й обґрунтувати нову систему поглядів на рекреаційно-оздоровчу діяльність різних груп населення та експериментально перевірити технологію її проектування як складової розробленої концепції. Результати досліджень були узагальнені Оленою Андрєєвою в захищеній нею у 2014 р. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту та у виданій в тому самому році монографії «Фізична рекреація різних груп населення».

Дослідження рекреаційно-оздоровчої діяльності дозволили Олені Андрєєвій об'єднати групу дослідників, результати наукової роботи яких знайшли відображення у кандидатських дисертаціях.

Олена Андрєєва гармонійно поєднує різні складові наукової, педагогічної й організаційної діяльності: з 2014 р. працює завідувачем кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації, а також є вченим секретарем спеціалізованої вченої ради НУФВСУ, що розглядає й приймає до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук і доктора наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» і «Фізична реабілітація». Результати досліджень Олени Андрєєвої відображені у понад 150 наукових та науково-методичних працях, серед яких наукові посібники та методичні рекомендації, наприклад, «Оздоровчий туризм та орієнтування» (1997), «Методичні рекомендації з практики за профілем майбутньої роботи (для студентів стаціонарної форми навчання з спеціальності 7.010201 «Рекреація, оздоровча фізична культура»)» (2008), «Методичні рекомендації зі стажування у фізкультурно-оздоровчому клубі» (2008), «Теорія і методика викладання гімнастики» (2013), «Практикум учителя фізичної культури» (2014).

Наприкінці 1990-х років і на початку XXI ст. науковий інтерес до проблем залучення різних груп населення України до рухової активності як ключового чинника здорового способу життя виявила доктор педагогічних наук, професор Марія Булатова, яка на той час в університеті очолювала кафедру інформатики і новітніх технологій у фізичному вихованні та спорті і була керівником навчально-оздоровчого комплексу НУФВСУ «Олімпійський стиль». Вона брала активну участь у наукових конгресах «Спорт для всіх», які проходили під егідою Міжнародного олімпійського комітету, опублікувала серію наукових статей з цієї проблематики. Також Марія Булатова стала одним з ініціаторів розширення

і доповнення програми традиційних міжнародних наукових конгресів «Олімпійський спорт», які, починаючи з 2000 р., змінили свою назву й надалі стали іменуватися «Олімпійський спорт і спорт для всіх».

У той самий період за наукового консультування професора Марії Булатової доцент Мирослав Дутчак провів дослідження, спрямовані на розробку й реалізацію концепції гуманізації процесу залучення різних груп населення до рухової активності як методологічної основи формування системи спорту для всіх – складової здорового способу життя, враховуючи при цьому особливості сучасного етапу розвитку України.

Мирослав Дутчак також займався науковим обґрунтуванням теоретико-методичних засад і технологій удосконалення державного управління та підготовки кадрів для галузі фізичної культури і спорту. Результати цих досліджень були використані при формуванні в Україні мережі центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», започаткуванні всеукраїнського моніторингу рівня залученості населення до оздоровчої рухової активності, підготовці ряду нормативно-правових актів, у тому числі Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту та нової редакції Закону України «Про фізичну культуру і спорт».

У 2002–2007 рр. Мирослав Дутчак обіймав посаду заступника голови Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту, заступника міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту, за сумісництвом здійснюючи науково-педагогічну діяльність в Національному університеті фізичного виховання і спорту України.

Мирославу Дутчаку у 2004 р. було присвоєно почесне звання заслуженого працівника фізичної культури і спорту України. У 2007 р. його було нагороджено відзнакою Національного олімпійського комітету України за кращу наукову роботу року.

У 2007 р. Мирослав Дутчак перейшов з міністерства до університету, де до 2008 р. працював

проректором, першим проректором; був організатором кафедри здоров'я, фітнесу і рекреації.

Протягом 2008–2010 рр. він, не пориваючи творчих зв'язків з університетом, працював заступником міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту. В 2010 р. Мирослав Дутчак повернувся до НУФВСУ, де до вересня 2014 р. очолював кафедру здоров'я, фітнесу та рекреації. Із 2010 р. й до сьогодні обіймає в університеті посаду першого проректора з науково-педагогічної роботи.

На матеріалах здійснених досліджень Мирослав Дутчак підготував і в 2009 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту за темою «Теоретико-методологічні засади формування системи спорту для всіх в Україні».

Наукові інтереси професора Дутчака охоплюють такі напрями, як теорія і технології оздоровчої рухової активності, нормативно-правові засади та державне управління у сфері фізичної культури і спорту, науково-педагогічні основи підготовки кадрів у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини». Він є автором понад 130 наукових і науково-методичних праць, серед яких «Спорт для всіх у світовому контексті» (2007), «Спорт для всіх в Україні: теорія і практика» (2009), «Экономические аспекты спорта для всех» (2010), «Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні: передумови, методологічні засади та основні завдання» (2014) та інші.

Дослідницьку, педагогічну й організаційну роботу в НУФВСУ Мирослав Дутчак гармонійно поєднує з науково-методичною і громадською діяльністю. Він очолює науково-педагогічну комісію з вищої освіти із фізичного виховання, спорту та здоров'я людини науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, а також входить до складу атестаційної колегії й галузевої секції наукової ради цього міністерства.

Мирослав Дутчак – член виконкому Олімпійської академії України та заступник голови комісії зі спорту для всіх Національного олімпійського комітету України.

У 2011 р. професора Дутчака було обрано дійсним членом (академіком) Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту). У 2013 р. його призначено національним координатором для України Європейської мережі сприяння оздоровчій руховій активності Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Із 2014 р. Мирослав Дутчак – голова експертної ради з фізичної культури і спорту при Комітеті з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму Верховної Ради України. Він також є заступником голови секції фізичної культури і спорту (створеної у грудні 2014 р.) відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України.

* * *

У Національному університеті фізичного виховання і спорту України триває розвиток медико-біологічного напрямку наукових досліджень. Вони базуються на славних традиціях наукової школи ДІФКУ – КДІФК у цій сфері, закладених такими відомими вченими – медиками і біологами, як Михайло Горкін, Ольга Качоровська, Ростислав Чаговець, Віктор Колесников та інші знані науковці, – і водночас враховують нинішні значно зрослі вимоги до медико-біологічного забезпечення сучасного спорту і системи фізичного виховання.

У 1990-ті роки і на початку ХХІ ст. продовжив наукову та педагогічну діяльність в університеті досвідчений фахівець спортивної фізіології доктор медичних наук, професор Олександр Радзієвський. Він, працюючи на кафедрі біології людини (1993–2004 рр.), з 2000 р. спрямовував свої дослідження на вирішення актуальних як для спортивної науки, так і для практики спорту питань, що стосуються специфіки тренування спортсменок, а також торкаються проблем валеології (науки про здоровий спосіб життя), оптимізації рухової активності, впливу спортивної діяльності на тривалість людського життя та вивчення механізмів виникнення різних захворювань, пов'язаних зі спортивною діяльністю.

На кафедрі фізіології вищого навчального закладу у 1990-ті роки продовжувала свою наукову і педагогічну роботу доктор біологічних наук, професор Лідія Євгенівна, чий дослідження були спрямовані на вивчення впливу великих фізичних навантажень на організм спортсменів та з'ясування закономірностей їх відновлення після тренувальних і змагальних навантажень.

У цей самий час (1990-ті роки, початок ХХІ ст.) тривала плідна наукова діяльність доктора медичних наук, професора Асі Колчинської, відомої своїми фундаментальними і прикладними дослідженнями з проблем гіпоксії (зниження вмісту кисню в тканинах організму), спортивної фізіології та спортивної медицини. Результати наукових пошуків впроваджувалися – через комплексні наукові групи – в практику науково-методичного і медико-біологічного забезпечення підготовки спортсменів у таких видах спорту, як веслування на байдарках і каное, велосипедний спорт (шосе і трек), альпінізм тощо. Ці дослідження, відображені у наукових монографіях і численних статтях у спеціалізованих періодичних виданнях, у 2000 р. було відзначено присудженням доктору медичних наук, професору Асі Колчинській Державної премії України у галузі науки і техніки. Ученою підготовлено багато кандидатів і докторів наук.

Доктор біологічних наук, професор Володимир Моногаров, який у 1990-ті роки і на початку ХХІ ст. працював на кафедрі медико-біологічних дисциплін НУФВСУ, свою педагогічну діяльність тісно пов'язував із науковими дослідженнями проблем фізіології м'язової діяльності спортсменів, визначення механізмів стомлюваності та її подолання і з реалізацією отриманих наукових результатів у практиці спорту. При цьому, якщо раніше (у 1970–1980-ті роки) він опікувався науково-методичним забезпеченням підготовки провідних велогонщиків, які входили до складів збірних команд СРСР (на шосе і на треку), то у 1990-ті роки доктор біологічних наук, професор Володимир Моногаров (заслужений майстер спорту з альпінізму і

заслужений тренер України з цього виду спорту) очолював науково-методичне забезпечення підготовки провідних альпіністів нашої країни. Він проводив його не лише в підготовчій тренувальній періоді, а й безпосередньо у високогір'ї Гімалаїв – у базових таборах шести альпіністських експедицій («Лхоцзе-1990», «Манаслу-1991», «Еверест-1992», «Джаулагірі-1994», «Шиша-Пангма-1996», «Ама-Даблан-1999»).

Завдяки науковій діяльності Володимира Моногарова в командах альпіністів активно використовувалися високоефективні методи відновлення і психокорекції. Під час гімалайських експедицій успішно проводилися науково обґрунтовані заходи, спрямовані на підвищення функціональної готовності організму альпіністів до напруженої роботи в специфічних умовах високогір'я, реалізовувалися на практиці рекомендації із профілактики стомлення та прискорення процесів відновлення після високих навантажень, пов'язаних із роботою спортсменів на маршрутах сходжень.

У 1973 р. з Інституту фізіології імені О.О. Богомольця Академії наук Української РСР до Київського державного інституту фізичної культури перейшов Віктор Міщенко, який у КДІФК працював старшим науковим співробітником проблемної науково-дослідної лабораторії високих тренувальних навантажень (1973–1983), завідувачем кафедри фізіології (1984–1995), а згодом – професором кафедри медико-біологічних дисциплін (1996–1998) й одночасно протягом двох років (1997–1998) очолював Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту.

Продовжуючи роботи, розпочаті ним свого часу спільно з професором Асею Колчинською, Віктор Міщенко очолював цей напрям досліджень у КДІФК, пішовши шляхом подальшого глибокого вивчення можливостей діагностування функціональних станів, що виникають в організмі спортсменів під впливом навантажень різної інтенсивності й тривалості, та дослідження функціональних резервів організму спортсменів. Ці

дослідження здійснювалися на стику спортивної фізіології та спортивної педагогіки. З огляду на це, Віктор Міщенко визначав та диференціював основні компоненти функціональної підготовленості спортсменів, орієнтуючись перш за все на особливості їхньої змагальної діяльності. Віктором Міщенком спільно з учнями було показано можливість індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих спортсменів на підставі індивідуалізації функціональних компонентів спеціальної витривалості у плаванні, велосипедному спорті, веслуванні, легкій атлетиці та в ігрових видах спорту.

Результати цих досліджень були висвітлені у понад 390 працях доктора біологічних наук, професора Віктора Міщенка, серед яких «Функциональные возможности спортсменов» (1990), «Физиология спорта» (1995), «Функциональные резервы организма» (1996), «Функциональная подготовленность, как интегральная характеристика предпосылок высокой работоспособности спортсменов» (1999) та інші, а також знайшли відображення й у виданнях, здійснених за межами України – зокрема, в Польщі та Іспанії. У 1997 р. Віктору Міщенку було присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України. А з 2001 р. він працює у Польщі на посаді професора Академії фізичного виховання і спорту в Гданську.

Дві різні за профілем вищі освіти визначили сфери наукових інтересів Валерія Смульського: у 1963 р. він закінчив Київський державний інститут фізичної культури, а у 1971 р. – біологічний факультет Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка; у 1975 р. став кандидатом біологічних наук, у 1997 р. – доктором педагогічних наук, у 2001 р. – професором. Основний напрям його наукової діяльності був орієнтований на дослідження питань антиоксидантної корекції фізичної працездатності спортсменів. Наприкінці 1990-х років і на початку ХХІ ст. учений очолював лабораторію харчування спортсменів у Державному науково-дослідному інституті фізичної культури (1998–2002). Згодом профе-

сор Валерій Смульський переїхав на роботу до Польщі.

Із 2004 р. доктор біологічних наук Олена Лисенко працює в Національному університеті фізичного виховання і спорту України, в якому з ініціативи ректора Володимира Платонова було створено лабораторію теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів, що стало початком розбудови науково-дослідного інституту НУФВСУ. Олена Лисенко очолила цю лабораторію й до сьогодні керує її діяльністю.

До провідних сфер дослідницької діяльності Олени Лисенко входить вивчення особливостей мобілізації функціональних резервів організму кваліфікованих спортсменів та формування їхньої функціональної підготовленості в процесі адаптації до напруженої спортивної діяльності як основи для розробки критеріїв управління адаптаційними процесами, а також визначення ключових напрямів підвищення ефективності реалізації функціонального потенціалу організму спортсменів.

Результати досліджень, здійснених Оленою Лисенко, знайшли відображення спочатку в кандидатській дисертації «Фізіологічна реактивність кардіореспіраторної системи і особливості прояву фізичної працездатності кваліфікованих спортсменів», а згодом у докторській дисертації «Оптимізація фізіологічної реактивності системи дихання при адаптації до напруженої м'язової діяльності». Вона є автором понад 160 наукових праць з актуальних проблем спортивної фізіології, серед яких «Реактивные свойства кардиореспираторной системы как отражение адаптации к напряженной физической тренировке в спорте» (2007), «Медико-біологічне забезпечення підготовки спортсменів збірних команд України з олімпійських видів спорту» (2009, у співавторстві) тощо. У 2009 р. Олена Лисенко отримала відзнаку Національного олімпійського комітету України як переможець конкурсу в номінації «Кращий цикл наукових публікацій року».

Значущість наукових розробок, що виконуються Оленою Лисенко та під її керівництвом,

підтверджується й отриманням грантів від Міністерства освіти і науки України на виконання науково-дослідних тем «Моніторинг процесу адаптації кваліфікованих спортсменів з урахуванням їх індивідуальних особливостей» (2012–2014 рр.) та «Критерії оцінки функціонального потенціалу спортсменів високого класу» (розраховано на 2015–2016 рр.).

Олена Лисенко, яка має 30-річний досвід фізіологічного контролю підготовки спортсменів високого класу, брала участь у науково-методичному забезпеченні підготовки збірних команд СРСР з різних видів спорту, а потім – у науково-методичному забезпеченні підготовки збірних команд України до Олімпійських ігор, чемпіонатів світу і Європи. З 2007 р. вона входить до складу експертної ради з питань підготовки й участі спортсменів України в Олімпійських іграх Міністерства молоді і спорту України та Національного олімпійського комітету України. Дослідницьку діяльність доктор біологічних наук Олена Лисенко гармонійно поєднує з викладацькою працею в НУФВСУ – на кафедрі теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів.

Дослідження, спрямовані на медико-біологічне обґрунтування спортивної підготовки спортсменок, розпочаті свого часу в університеті доктором медичних наук, професором Олександром Радзієвським, згодом продовжила і розвинула доктор медичних наук, професор Лариса Шахліна. Вона у 1978 р. прийшла працювати до Київського державного інституту фізичної культури й пройшла у цьому вищому навчальному закладі шлях від викладача до завідувача кафедри спортивної медицини (із 2002 р. до 2015 р., коли цей підрозділ із літа 2014 р. перейменовано у кафедру анатомії, фізіології і спортивної медицини).

Виконувані у НУФВСУ наукові роботи з вивчення медичних аспектів підготовки жінок у спорті вищих досягнень широко відомі фахівцям спортивної науки і спортивної медицини не лише в Україні, а й за її межами. Професор Шахліна,

*Професор Я. Шелль вручає професору Л. Шахліній екземпляр монографії *Medizinisch-biologische Grundlagen des sportlichen Training von Frauen*, перекладеної німецькою мовою (2010 р.)*

яка виступає фундатором наукового напрямку досліджень з комплексу фізіологічних і медичних проблем у підготовці жінок-спортсменок, є автором близько 200 опублікованих наукових праць (серед них і монографій), у тому числі таких фундаментальних праць, як «Женщина и спорт на рубеже третьего тысячелетия» (2000), «Медико-биологические основы спортивной подготовки женщин» (2001), «*Medizinisch-biologische Grundlagen des sportlichen Training von Frauen*» (2010) тощо.

Протягом багатьох років Лариса Шахліна очолювала в університеті раду з науково-дослідної роботи студентів, а також ініціювала проведення на базі НУФВСУ кількох міжнародних студентських наукових конференцій, в яких взяли участь студенти з майже 20 країн.

У 2009 р. Ларисі Шахліній було присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України. Вона не обмежується лише педагогічною і науковою діяльністю, а входить до двох комісій Національного олімпійського комітету України – «Жінки і спорт» та медичної комісії НОК, а також із 2011 р. до лютого 2015 р. була головним редактором журналу «Спортивна медицина».

В Національному університеті фізичного виховання і спорту України під керівництвом доктора медичних наук, професора Віталія Левенця у 2001 р. почав діяти центр спортивної травматології (з клінікою). Учений і хірург-травматолог, якого було призначено директором центру, широко відомий у наукових колах фахівець. До НУФВСУ він працював у Київському науково-дослідному інституті ортопедії, очолював кафедру травматології й ортопедії у Київській медичній академії післядипломної освіти. В 1989 р. професору Віталію Левенцю було присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки Української РСР, у 1994 р. він став дійсним членом Нью-Йоркської академії наук, у 1996 р. – лауреатом Державної премії України у галузі науки і техніки.

Наукові дослідження Віталія Левенця та його практична діяльність у центрі спортивної травматології НУФВСУ спрямовувалися на вирішення завдань з підвищення ефективності функціональної діагностики стану опорно-рухового апарату, лікування спортсменів після травм та проведення реабілітаційно-відновлювальних заходів. Він є автором понад 350 наукових і науково-методичних праць, успішно оперував відомих спортсме-

нів, підготував багато докторів і кандидатів наук. Свої дослідження професор Віталій Левенець не припинив і після того, як, передавши керівництво центром спортивної травматології НУФВСУ, продовжив працювати у цій структурі лікарем-травматологом-консультантом.

Напрямок здійснюваних у НУФВСУ наукових досліджень, спрямованих на підвищення працездатності спортсменів позатренувальними засобами, очолив Валерій Виноградов. У 2010 р. він захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту.

До цього його наукова діяльність була пов'язана з кафедрою легкої атлетики Київського державного інституту фізичної культури (у 1973–1977 рр.), з Державним науково-дослідним інститутом фізичної культури і спорту, де працював старшим науковим співробітником (у 2002–2006 рр.), і з кафедрою теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів НУФВСУ (де працює на посаді професора з 2010 р.), а також із практикою роботи у збірних командах СРСР (1979–1990), Польщі (1990–1993) та України (1995–2011). Узагальнення й аналіз накопичених ним даних стали основою для теоретичних і експериментальних досліджень із вивчення чутливості реакцій кардіореспіраторної системи організму кваліфікованих спортсменів під час стомлення і пошуку можливостей його корекції позатренувальними засобами.

Валерій Виноградов, який у 1998 р. отримав почесне звання заслуженого працівника фізичної культури і спорту України, а в 2001 р. – звання заслуженого тренера України, – автор понад 80 наукових і методичних праць, а також (у співавторстві) двох монографій, одна з яких присвячена реактивним властивостям кардіореспіраторної системи як відображення адаптації спортсменів до напруженого фізичного тренування, а друга – стимуляції працездатності і відновлювальних процесів у тренувальній та змагальній діяльності кваліфікованих спортсменів.

Значний внесок у розвиток спортивної фізіології та психофізіології зробив доктор біологічних наук, професор Георгій Коробейников. Свій дослідницький шлях він розпочав у 1986 р. на кафедрі фізіології Київського державного інституту фізичної культури; був переможцем всесоюзного конкурсу студентських наукових робіт і всесоюзної олімпіади з фізіології спорту. Після закінчення аспірантури КДІФК він протягом 1992–2003 рр. працював у Інституті геронтології Національної академії медичних наук України, де займався дослідженнями, спрямованими на розробку засобів професійно-трудова реабілітації осіб літнього віку в умовах вікової інволюції, та підготував і у 2001 р. захистив докторську дисертацію «Вікові особливості функціональної організації основних видів діяльності людини».

У 2003 р. доктор біологічних наук Георгій Коробейников перейшов до Національного університету фізичного виховання і спорту України, а з 2004 р. по 2009 р., працюючи в Державному науково-дослідному інституті фізичної культури і спорту, здійснював науково-методичне забезпечення підготовки збірних команд України з боротьби греко-римської і вільної та дзюдо. З 2009 р. Георгій Коробейников обіймає посаду професора кафедри біології спорту НУФВСУ й свою педагогічну і дослідницьку роботу поєднує з діяльністю на чолі комплексної наукової групи при національних збірних командах України з боротьби вільної та греко-римської.

Професор Коробейников, основними напрямами наукової діяльності якого є психофізіологія спорту, когнітивна психологія та превентивна медицина, – автор понад 200 наукових праць, серед яких монографії «Психофизиологические механизмы умственной деятельности человека» (2002), «Психофизиологическая организация деятельности человека» (2008), «Психофизиология деятельности человека» (2011), а також (у співавторстві) навчального посібника «Оцінка психофізіологічних станів у спорті» (2012) та (у співавторстві) монографії «Оцінювання психофізіологічних станів у спорті» (2013).

Доктор біологічних наук, професор кафедри біології спорту НУФВСУ Г. Коробейников (праворуч) проводить психофізіологічну діагностику одного із спортсменів збірної команди України з боротьби греко-римської

Доктор біологічних наук, професор кафедри біології спорту НУФВСУ М. Філіппов (праворуч) під час досліджень стійкості організму альпіністів у барокамерному комплексі Ельбруської медико-біологічної станції, розташованої у горах Кавказу в Кабардино-Балкарії

На кафедрі біології спорту НУФВСУ доктором біологічних наук, професором Михайлом Філіпповим виконуються дослідження гіпоксичних станів організму спортсменів під час напруженої м'язової діяльності та в умовах перебування в горах. Результати його досліджень знайшли своє відображення в 362 наукових працях, серед яких монографії «Физиологические механизмы развития и компенсации состояния гипоксии в процессе адаптации к мышечной деятельности» (2010) і «Психофизиологические основы функциональных состояний» (2013).

На цій самій кафедрі було започатковано дослідження у галузі молекулярної генетики м'язової діяльності, які веде доктор біологічних наук, професор Володимир Ільїн. Коли він у 2004 р. прийшов до Національного університету фізичного виховання і спорту України й очолив кафедру біології людини, то вже мав у своєму активі великий досвід наукової та педагогічної діяльності у цій сфері. До цього він працював у Інституті фізіології Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка (1971–1983) та в Інституті фізіології імені О.О. Богомольця Національної академії наук України (1973–2004). Володимир Ільїн один з провідних фахівців у

галузі екстремальної фізіології, займається вивченням проблем адаптації нервової, дихальної і серцево-судинної систем організму людини до таких екстремальних умов, як низькі температури навколишнього середовища, гіпербарія чи гіпобарія (підвищений чи знижений атмосферний тиск) тощо. Він також брав участь в експедиційних наукових дослідженнях, здійснюваних в Антарктиці.

Під керівництвом Володимира Ільїна та за його безпосередньої участі на кафедрі біології людини НУФВСУ (2004–2007), згодом – на кафедрі біології спорту (з 2007 р. й донині) здійснюються фундаментальні і прикладні дослідження з різних аспектів спортивної фізіології, й не лише з такого традиційного для цього вищого навчального закладу напрямку, як вивчення фізіологічних механізмів стомлення та процесів відновлення організму спортсмена, а й у галузі молекулярної генетики м'язової діяльності.

На кафедрі, очолюваній професором Ільїним, під його керівництвом також досліджується вплив на організм спортсмена метеорологічних, геліофізичних та геофізичних чинників як маркерів індивідуальної стресорної стійкості у різні періоди тренувальної і змагальної діяльності.

Він є керівником теми «Розробка комплексної системи визначення індивідуально-типологічних властивостей спортсменів на основі прояву геному» Зведеного плану науково-дослідних робіт Міністерства молоді і спорту України. Володимир Ільїн написав і опублікував понад 280 наукових і науково-методичних праць, у тому числі п'ять монографій і п'ять навчальних посібників. З 2004 р. він член-кореспондент Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту).

На кафедрі біології спорту також здійснюються наукові розробки у сфері спортивного харчування і використання дієтичних добавок (професор Ірина Земцова). А на кафедрі спортивної медицини доктор медичних наук, професор Олег Циганенко розробляє напрями дослідження особливостей харчування спортсменів та оздоровчого харчування осіб, які займаються фітнесом; моніторинг харчування за допомогою інформаційних комп'ютерних систем; а також питання екології спорту і фізичного виховання.

* * *

Із медико-біологічним напрямом наукових робіт, здійснюваних у вищому навчальному закладі, тісно пов'язані і дослідження проблем фізичної реабілітації, виконувані на відповідній кафедрі.

Ці дослідження, тематика яких раніше – у 1930–1980-х роках іменувалася лікувальною фізкультурою, на початку 1990-х років очолював доктор медичних наук, професор Станіслав Душанін, котрий керував кафедрою у 1988–1994 рр. Він сформував перспективний підхід до комплексної оцінки стану здоров'я людини, розробив оригінальну методику тестування функціональних можливостей спортсменів.

Професор Душанін сприяв розвитку на кафедрі досліджень проблем відновлення стану здоров'я людей із захворюваннями внутрішніх органів, котрі почали інтенсивно розвиватися з приходом на кафедру в 1988 р. доктора медичних наук, професора Івана Пархотика. Він

(у співпраці із вченими – фахівцями з хірургії внутрішніх органів) заклав фундаментальні засади теорії і практики застосування дієтотерапії та кінезитерапії при різних патологічних станах. Згуртувавши навколо себе групу молодих дослідників, професор Пархотик здійснив наукові розробки з проблематики фізичної реабілітації при серцево-судинних захворюваннях та після хірургічних втручань. Результати досліджень, здійснених Іваном Пархотиком, знайшли відображення у понад 180 наукових працях, з яких у 1990-ті роки і на початку ХХІ ст. вийшли в світ такі: «Лечебная физкультура при заболеваниях внутренних органов» (1997), «Фізична реабілітація при захворюваннях органів черевної порожнини» (2003), «Дието- и кинезитерапия» (2005), «Фізична реабілітація при травматичному пошкодженні верхніх кінцівок» (2007).

Після того як Станіслава Душаніна на посаді завідувача кафедри фізичної реабілітації змінив доктор медичних наук, професор Георгій Верич (очолював цей підрозділ у 1994–2003 рр.), продовжився розвиток теоретичних і прикладних досліджень використання фізичних вправ, природних чинників, кінезитерапії і масажу та сучасних реабілітаційних технологій із метою підтримання і поліпшення стану здоров'я людини, ліквідації або зменшення морфофункціональних порушень при різних захворюваннях і травмах, поліпшення якості життя інвалідів тощо. Досліджувалися і тенденції розвитку реабілітаційних процесів у системах охорони здоров'я, праці, освіти, спорту й обґрунтовувалися закономірності управління процесами реабілітації. Крім того, у той період на кафедрі було підготовлено й захищено 18 дисертацій, більшість з яких за тематикою відкритої у 1997 р. спеціальності «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Серед тих, хто підготував і захистив дисертаційні роботи, були не лише громадяни України, а й Греції, Єгипту, Іраку, Ірану, Китаю, Колумбії, Лівану, Сирії, Йорданії та інших країн.

У 2003–2005 рр. кафедрою керував кандидат медичних наук, професор, заслужений працівник

фізичної культури України Володимир Мухін. У цей час вийшли в світ такі його твори, як перший в Україні підручник «Фізична реабілітація» (виданий у 2000 р., згодом доповнений і перевиданий у 2005 та 2010 рр.), а також навчальні посібники і монографії «Основи фізичної реабілітації» (було видано у 1999 р., перевидано у 2004 р.), «Основи спортивного і лікувального масажу» (2005) тощо.

Різноманітні фундаментальні дослідження актуальних проблем фізичної реабілітації тривали на кафедрі й у 2005–2007 рр., коли цей підрозділ очолював доктор медичних наук, професор Ігор Башкін – автор понад 100 наукових праць, у тому числі двох монографій, п'яти навчальних посібників, семи патентів на винаходи. Він з 2006 р. був членом медичної комісії Національного олімпійського комітету України, брав участь у науково-методичному забезпеченні підготовки збірних команд країни до Ігор XXIX Олімпіади 2008 р. в Пекіні й до XXI зимових Олімпійських ігор 2010 р. у Ванкувері та у розробці в Україні «Національних антидопінгових правил».

У той самий період – з огляду на відкриття у 2005 р. спеціальності 24.00.03 «Фізична реабілітація» – Наталією Соколовою було захищено першу в Україні дисертацію за цією спеціальністю на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту «Превентивная физическая реабилитация как стратегия профилактики хронических соматических заболеваний».

Із 2007 р. кафедру фізичної реабілітації НУФВСУ (в тому числі й здійснювані у цьому підрозділі наукові дослідження) очолює кандидат педагогічних наук, професор Ольга Марченко. Нею ще у 1994 р. (коли кафедрою керував професор Сергій Душанін) було розроблено і впроваджено програму з навчальної дисципліни «Фізична реабілітація» для підготовки фахівців цього профілю у фізкультурно-спортивних вищих навчальних закладах.

Набувши протягом ряду років досвіду у сфері лікувальної фізкультури (піднауковим керівницт-

вом доктора медичних наук, професора Ольги Кочаровської), Ольга Марченко підготувала (самостійно та у співавторстві) багато навчальних і навчально-методичних посібників, серед яких «Китайская традиционная оздоровительная медицина» (1995), «Физическая реабилитация неврологических больных» (1999), «Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи» (2006), «Фізична реабілітація при бронхіальній астмі» (2009), «Фізична реабілітація в акушерстві» (2009), «Фізична реабілітація в гінекології» (2010), «Стан здоров'я нації та перспективи підготовки фахівців з фізичної реабілітації» (2011), підручник «Основи фізичної реабілітації» (2012). Під керівництвом Ольги Марченко підготували й захистили кандидатські дисертаційні роботи зі спеціальності «Фізична реабілітація» шість фахівців, більшість з яких нині плідно працюють на кафедрі.

Розвиток фізичної реабілітації підвищив актуальність проблем формування й удосконалення системи підготовки наукових кадрів для цієї сфери й водночас потребував теоретичного осмислення процесів відновлення стану здоров'я і розробки прикладних програм з фізичної реабілітації. Активну участь у цьому бере заступник завідувача кафедри фізичної реабілітації з наукової роботи, доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент Олена Лазарева. Свій шлях у спортивній науці вона розпочала у відділі управління здоров'ям людини Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту. З 1999 р. й донині працює на посаді професора кафедри фізичної реабілітації НУФВСУ. Протягом 2008–2009 рр. Олена Лазарева очолювала в університеті відділ докторантури й аспірантури. Вона є автором і співавтором понад 80 наукових і науково-методичних праць, що стосуються фізичної реабілітації, серед яких можна назвати «Восстановление двигательного стереотипа у больных с многооскольчатыми переломами диафизов костей бедра и голени после стабильно-функционального остеосинтеза» (2009), «Методика организации и про-

ведения клинической практики по дисциплине «Физическая реабилитация при травмах и заболеваниях нервной системы» (2009), «Физическая реабилитация при хирургическом лечении вертеброгенных пояснично-крестцовых синдромов» (2012), «Ефективність використання засобів фітнесу в програмі фізичної реабілітації осіб з вертеброгенною патологією» (2012) тощо. За результатами своїх досліджень у цій сфері Олена Лазарева підготувала й у 2013 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту.

* * *

Наукові дослідження з психології та педагогіки у Національному університеті фізичного виховання і спорту України на відповідній кафедрі ведуться протягом кількох десятиріч, починаючи з 1950-х років і протягом 1960–1980-х років.

На початку 1990-х років на кафедрі педагогіки і психології, яку протягом 1990–2007 рр. очолював доктор психологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Георгій Ложкін, вперше в нашій країні було відкрито програму магістерської підготовки за спеціальністю «Психологія спорту» (1994 р.). До того ж ця кафедра координує (з 1992 р.) діяльність Асоціації спортивної психології України, вона є членом Європейської асоціації спортивної психології, підтримує наукові зв'язки з колегами-психологами з різних країн.

Протягом 2007–2014 рр. кафедру очолювала кандидат педагогічних наук, професор Валентина Воронова. Вона, отримавши освіту професійного психолога (Київський державний університет імені Т.Г. Шевченка), а спортивну спрямованість своїх наукових інтересів – в аспірантурі Київського державного інституту фізичної культури, активно впроваджувала (разом зі своїми учнями – аспірантами) психологічні знання в практику роботи комплексних наукових груп, які здійснювали науково-методичне забезпечення

підготовки провідних спортсменів, клубних та збірних команд у велосипедному спорті, баскетболі, футболі, вітрильному спорті, тенісі, спортивних танцях та інших видах спорту.

Отримані науково-практичні та методичні емпіричні матеріали з психології спорту були узагальнені професором Валентиною Вороновою у 165 наукових працях, у тому числі в науково-методичному посібнику «Психологія спорту», який в 2007 р. став переможцем конкурсу НОК України як краща наукова робота в номінації «Олімпійський рух», а також у посібниках «Психологія дитячого і юношеского спорту» (2013), «Спортивна психологія» (2014) тощо. Як заступник голови науково-методичної ради Федерації футболу України, лектор центру ліцензування цієї федерації, член редакційних колегій наукових журналів «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Наука в олімпійському спорті» та деяких інших періодичних видань, Валентина Воронова поширює результати дослідницької роботи і наукові здобутки науково-педагогічного складу та аспірантів кафедри.

У 2011 р. професору Вороновій було присвоєно почесне звання заслуженого працівника фізичної культури й спорту України. Вона гармонійно поєднує різні складові своєї наукової, педагогічної і організаційної діяльності: працює на посаді декана факультету здоров'я, фізичного виховання та туризму, а також є вченим секретарем спеціалізованої вченої ради НУФВСУ, яка розглядає й приймає до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю «Олімпійський та професійний спорт». Водночас Валентина Воронова продовжує викладацьку діяльність як професор кафедри психології і педагогіки.

Із 2014 р. кафедру педагогіки і психології Національного університету фізичного виховання і спорту України очолює кандидат педагогічних наук, професор Тетяна Петровська. Вона пройшла шлях науково-педагогічного удосконалення від аспіранта до професора. Плідна співпраця

з лабораторією соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України дозволила ширше залучати до наукової роботи не лише вчених і викладачів, а й студентів університету. Це співробітництво втілювалося в наукових статтях, колективних монографіях, тематика яких – на перетині психології, педагогіки та психології спорту, а також у впровадженні результатів досліджень у програми навчальних дисциплін, за якими навчаються студенти.

Тетяна Петровська входить до редакційної колегії наукового журналу «Актуальні проблеми фізичної культури і спорту», є автором або ж співавтором понад 110 наукових, навчальних та навчально-методичних праць. Серед них можна назвати такі: «Технології розв'язання конфліктів у педагогічній взаємодії» (2000), «Основи психології» (2001), «Мастерство спортивного педагога» (2004), «Гендерна психологія» (2004), «Майстерність спортивного педагога» (2012), «Педагогическое мастерство. Практикум» (2013), входить до колективу авторів наукових монографій «Конфлікти у сумісній діяльності» (1997) і «Економічна соціалізація молоді: соціально-психологічний аспект» (2008).

Активну наукову та педагогічну діяльність ведуть і інші співробітники кафедри психології і педагогіки. Зокрема, кандидат педагогічних наук, доцент Олександр Гринь, який працює на посаді професора, є автором (або ж співавтором) понад 90 наукових і науково-методичних праць, серед яких «Практикум по общей психологии» (1992), «Психологія здоров'я людини» (2003), «Психологія здоров'я та здорового способу життя» (2015), «Психологічне забезпечення та супровід підготовки кваліфікованих спортсменів» (2015). Результати досліджень і науково-педагогічних розробок Олександра Гриня протягом багатьох років впроваджувалися у діяльність комплексних наукових груп з науково-методичного забезпечення підготовки провідних спортсменів і команд у таких видах спорту, як плавання, легка атлетика, хокей на

льоду (з шайбою), футбол. Кандидат педагогічних наук, доцент Ірина Толкунова є автором (або ж співавтором) близько 90 наукових і науково-методичних праць, серед яких навчальні посібники «Психологія здоров'я людини» (2003), «Педагогічна майстерність. Практикум» (2013), «Психологія здоров'я і здорового способу життя» (2015).

Близько 60 випускників аспірантури кафедри, які в різні роки успішно захистили дисертаційні роботи із різних аспектів наукових знань із психології спорту, нині є провідними вченими й викладачами вищих навчальних закладів не лише в Україні, а й в інших країнах – Казахстані, Тунісі, Росії, Польщі, Лівані, Палестинській автономії.

* * *

Наукові дослідження з проблематики управління у фізичній культурі і спорті велися у вищому навчальному закладі ще за радянських часів, коли термін «менеджмент» не був таким популярним, як нині. Тож наукові розробки з цієї тематики в умовах, коли фізична культура і спорт розвивалися в СРСР при директивній соціально-економічній системі, здійснювалися, головним чином, з проблем управління реалізацією державної політики у цій сфері, а також із питань управління діяльністю фізкультурно-спортивних організацій. У цих напрямках можна відмітити дослідження, які у 1980-ті роки вели такі досвідчені фахівці, як кандидат педагогічних наук, професор Микола Жмарьов (згадаємо його праці «Управленческая и организаторская деятельность тренера» – 1980; «Системный подход и целевое управление в спорте» – 1984; «Управленческая деятельность спортивного организатора» – 1989) та заступник голови Держкомспорту Української РСР, а згодом – завідувач кафедри Київського державного інституту фізичної культури, заслужений працівник культури УРСР Павло Савицький (він є автором монографії «Массовое физкультурное движение в Украинской ССР» – 1983).

Доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник культури Української РСР М. Бака

Доктор наук з фізичного виховання і спорту, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Ю. Мічуда

Певні зміни у цій сфері досліджень сталися на початку 1990-х років. У той період до наукових робіт із проблем управління активно долучився доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник культури УРСР Михайло Бака, який, завершивши свою багаторічну (1974–1991) працю на посаді голови Державного комітету з фізичної культури і спорту Української РСР, очолив у Київському державному інституті фізичної культури кафедру соціально-економічних та організаційно-правових основ фізичної культури і спорту. Його наукові інтереси були пов'язані з історією й організацією фізкультурного руху, фізкультурно-оздоровчою роботою у виробничих сферах. Головні положення своєї наукової доктрини Михайло Бака виклав у монографії «Теоретико-методологічна концепція управління системою розвитку масової фізичної культури та спорту на Україні» (1990). У 2002 р. великі заслуги Михайла Баки у розвитку спорту були відзначені Олімпійським орденом – найвищою нагородою Міжнародного олімпійського комітету.

Останнє десятиріччя ХХ ст. ознаменувалося започаткуванням нового у вітчизняній спортивній науці напрямку – досліджень проблем менеджменту фізичного виховання і спорту в Україні, необхідність яких обумовлювалась тим,

що країна стала на шлях самостійного розвитку в умовах формування ринкової соціально-економічної системи, що висунула нові вимоги як до розвитку сфери фізичної культури і спорту в цілому, так і до управління окремими фізкультурно-спортивними організаціями.

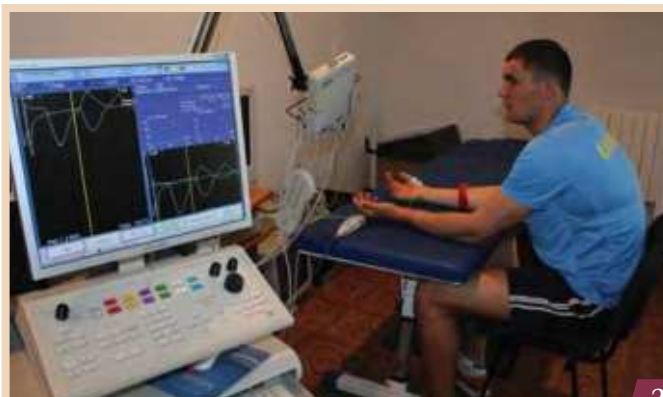
Цей науковий напрям у вищому навчальному закладі очолив Юрій Мічуда (нині доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор), який спочатку керував кафедрою гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, а згодом став завідувачем кафедри менеджменту й економіки спорту. Під його керівництвом проводилися дослідження відповідно до зведених планів науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту. Головним спрямуванням наукових пошуків колективу дослідників став аналіз передумов застосування новітніх ринкових технологій управління фізкультурно-спортивними організаціями, зокрема маркетингу – з урахуванням сучасних вітчизняних реалій розвитку цієї галузі.

Професор Мічуда є автором понад 100 наукових праць, серед яких навчальний посібник «Ринкові відносини та підприємництво у сфері фізичної культури і спорту» (1995), монографія «Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку: закономірності функціонування та розвитку» (2007), а також «Проблеми розвитку підприємництва у сфері спорту для всіх» (2007), «Методи та форми державного регулювання ринкових відносин у сфері фізичної культури і спорту» (2010), «Проблеми розвитку економіки фізичної культури і спорту в умовах ринку, що формується» (2013). З 2004 р. професор Юрій Мічуда – член-кореспондент Української академії наук (відділення фізичної культури і спорту). У 2008 р. він підготував і захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту.

Юрій Мічуда також входить до складу створеної в грудні 2014 р. секції фізичної культури і спорту відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України.

1

2

3

4

5

6

1. Старший науковий співробітник лабораторії теорії та методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів Г. Гатілова здійснює визначення мінеральної щільності кісткової тканини методом денситометрії
2. Дослідження функціонального стану м'язів верхніх кінцівок спортсменів, які спеціалізуються у веслуванні академічному, з використанням нейродіагностичного комплексу Nicolet Viking Select в лабораторії теорії та методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів
3. Дослідження техніки рухів фехтувальників з використанням відеокомп'ютерного комплексу Qualisys здійснюється лабораторією біомеханічних технологій у фізичному вихованні та олімпійському спорті

4. Фрагмент тестування спортсменки на веслувальному ергометрі Concept-II з використанням мобільної ергоспірометричної системи Meta-Max 3В для оцінки реакцій дихальної, серцево-судинної систем та працездатності в лабораторії НДІ
5. Фрагмент проведення досліджень реакцій кардіо-респіраторної системи в тесті з навантаженням з використанням ергоспірометричної системи Oxycon Pro в лабораторії теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів науково-дослідного інституту
6. Використання лабораторій НДІ як навчального полігону для магістрантів та аспірантів. Науковий співробітник лабораторії В. Самуйленко проводить практичні заняття з аспірантами

1

2

3

4

1. Проректор НУФВСУ з наукової роботи, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор В. Кашуба виступає на Першій міжнародній науковій конференції молодих учених, проведеної у 2008 р. в Києві
2. Науковці університету – директор Науково-дослідного інституту НУФВСУ О. Шинкарук (перша від лівої) і завідувач лабораторії теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів Науково-дослідного інституту НУФВСУ Олена Лисенко (перша від правої), які брали участь у науково-методичному забезпеченні підготовки спортсменів України до Ігор ХХІХ Олімпіади (Пекін-2008), з брон-

зовим призером цих Ігор із веслування на каное Ю. Чебаном

3. Директор НДІ НУФВСУ, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор О. Шинкарук виступає з доповіддю на міжнародній конференції зі спортивної медицини «Жінки, спорт і здоров'я» (грудень 2012 р., Київ)
4. На засіданні з питань науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів України до Ігор ХХХ Олімпіади (Лондон-2012), яке відбулося в Києві у НУФВСУ в 2011 р., виступає очільник авторського колективу з розробки концепції підготовки доктор педагогічних наук, професор В. Платонов

5

6

7

8

5. Завідувач лабораторії біомеханічних технологій у фізичному вихованні та олімпійському спорті Ю. Литвиненко реєструє показники рухів, оцінює функцію рівноваги, стійкість тіла кваліфікованого спортсмена – представника складно-координаційних видів спорту

6. З метою глибокого вивчення спеціальної витривалості кваліфікованих спортсменів та розробки сучасних програм її удосконалення колектив кафедри спортивних видів гімнастики і танців у 2010–2013 рр. провів комплексні дослідження із застосуванням сучасних інструментаріїв науково-дослідного інституту НУФВСУ

7. Дослідження функціонального стану члена збірної команди України з веслування академічного в лабораторії теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів НДІ

9

8. Тестування одного з українських біатлоністів на біговому ергометрі «Laufband»

9. Оцінювання темпо-ритмової структури рухів олімпійської чемпіонки з легкоатлетичного семиборства (Пекін-2008), рекордсменки світу Н. Добринської під час виконання тестування з використанням біомеханічної системи «Opto-jamp»

1

2

3

4

1. Фрагмент дослідження функціональних можливостей члена збірної команди України з боксу (жінки) в залі боксу НУФВСУ
2. Ректор Національного університету фізичного виховання і спорту України професор Є. Імас вітає учасників Міжнародної конференції молодих учених «Молодь та олімпійський рух»
3. Захист дисертації у спеціалізованій вченій раді НУФВСУ; головує професор В. Платонов (2014 р.)
4. Науково-практична конференція студентів-магістрантів кафедри фізичної реабілітації НУФВСУ (2014 р.)

За підсумками досліджень, здійснюваних у НУФВСУ за цією тематикою, захищено дві докторські та десять кандидатських дисертацій, опубліковано серію наукових праць. Результати досліджень було використано під час підготовки ряду правових та нормативних актів, які мали сприяти розвитку вітчизняної фізичної культури і спорту, – Закону України «Про фізичну культуру і спорт», Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту до 2016 р., цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації».

Останніми роками проблеми менеджменту та маркетингу в сфері спорту стали предметом пильної уваги ряду дослідників – фахівців з інших напрямів спортивної науки. В опублікованих ними працях знайшли відображення організаційно-управлінські аспекти розвитку в Україні та світі спорту для всіх (Мирослав Дутчак, 2009) та професійного тенісу (Ольга Борисова, 2012).

* * *

У 1991 р. в Київському державному інституті фізичної культури, де з 1953 р. функціонувала аспірантура, було відкрито і докторантуру. Цей підрозділ нині очолює кандидат педагогічних наук, доцент Лоліта Денисова.

З ініціативи навчального закладу в 1990-ті роки до переліку спеціальностей, за якими в Україні здійснюється підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів, було включено новий самостійний напрям, і в 1997 р. рішенням Вищої атестаційної комісії було затверджено наукову галузь «Фізичне виховання і спорт». Відповідно до цього спеціалізованій ученій раді Українського державного університету фізичного виховання і спорту було дозволено проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальностями «Олімпійський та професійний спорт» і «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення», а з 2005 р. – ще й за спеціальністю «Фізична реабілітація».

У 2010 р. спеціалізовану вчену раду НУФВСУ з огляду на велику завантаженість було розділено на дві: спеціалізовану вчену раду, яка розглядає докторські і кандидатські дисертації за спеціальністю «Олімпійський та професійний спорт» (голова – професор Володимир Платонов, учений секретар – професор Валентина Воронова), та спеціалізовану вчену раду, яка розглядає докторські і кандидатські дисертації за спеціальностями «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» та «Фізична реабілітація» (голова – професор Віталій Кашуба, учений секретар – доцент Олена Андреева).

* * *

Науково-дослідна робота в Національному університеті фізичного виховання і спорту України реалізується відповідно до Зведеного плану НДР у галузі фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр., затвердженого в грудні 2010 р. наказом Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України, а на сьогодні координується Міністерством освіти і науки України.

У грудні 2014 р. з ініціативи Національного університету фізичного виховання і спорту України Національна академія педагогічних наук України у своєму відділенні вищої освіти відкрила секцію фізичної культури і спорту, головою якої є ректор НУФВСУ, доктор економічних наук, професор Євгеній Імас.

У своїй науковій діяльності Національний університет фізичного виховання і спорту України та окремі його структурні підрозділи співпрацюють з різними установами Національної академії наук України (Інститутом фізіології імені О.О. Богомольця, Інститутом біоорганічної хімії та нафтохімії, Інститутом експериментальної патології, онкології та радіобіології імені Р.Є. Кавецького), Національної академії медичних наук України (Інститутом медицини праці, Інститутом фармакології і токсикології, Науковим центром радіаційної медицини), Міністерства охорони здоров'я України (Науково-практичним медичним центром дитячої

кардіології та кардіохірургії), Національної академії педагогічних наук України (Інститутом психології імені Г.С. Костюка, Інститутом проблем виховання), з відділенням фізичної культури і спорту Української академії наук, з рядом вищих навчальних закладів (Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Київським медичним університетом Української асоціації народної медицини, Національним університетом харчових технологій, Національним університетом оборони України імені Івана Черняхівського, кафедрою фармакології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця), з Українським науково-дослідним інститутом харчування та іншими галузевими організаціями.

Плідним для наукової діяльності в Національному університеті фізичного виховання і спорту України є тісне, багатогранне і взаємовигідне співробітництво з Національним олімпійським комітетом України та національними федераціями з різних видів спорту.

СПОРТИВНА РОБОТА: У САМОСТІЙНИХ КОМАНДАХ УКРАЇНИ – ДО НОВИХ ОБРІВ

Після розпаду СРСР істотних змін у вищих навчальних закладах України, в тому числі у Київському державному інституті фізичної культури, зазнали не лише такі складові діяльності, як навчальна, організаційна і наукова, а й спортивна робота.

Це було пов'язано зі значно зрослою самостійністю вищих навчальних закладів (в тому числі і щодо визначення форм та змісту спортивної роботи), а також, з огляду на те, що провідним українським спортсменам, щоб потрапити на такі престижні міжнародні змагання як Олімпійські ігри, чемпіонати світу і Європи з різних видів спорту, вже не було потрібно, окрім республіканських змагань долати ще й такий

етап відбору, який раніше визначав включення чи невключення до збірних команд Радянського Союзу (чемпіонати СРСР та відбіркові змагання союзного масштабу). Тож і у спортсменів – вихованців університету – стало більше можливостей для виходу на міжнародні спортивні арени.

Із 1952 по 1988 рр. українські спортсмени виступали на Олімпійських іграх у збірних командах СРСР, а в 1992 р. – у складі Об'єднаної команди Співдружності Незалежних Держав (ОК СНД).

На Іграх XXVI Олімпіади-1996 в Атланті в олімпійській збірній команді нашої країни виступали 57 студентів і випускників Українського державного університету фізичного виховання і спорту. Переможцями Ігор були три вихованці УДУФВС – майстер спорту зі спортивної гімнастики Лілія Подкопаєва (вона стала дворазовою олімпійською чемпіонкою, перемігши в особистій першості у багатоборстві та у вільних вправах), легкоатлетка Інесса Кравець (отримала золоту медаль у потрійному стрибку) і майстер спорту з греко-римської боротьби В'ячеслав Олейник (у ваговій категорії до 90 кг).

Срібними олімпійськими медалями були нагороджені дві спортсменки з УДУФВС – майстер спорту з академічного веслування Світлана Мазій (у складі команди України в екіпажі четвірки парної) та гімнастка Лілія Подкопаєва, яка окрім згаданих золотих нагород здобула ще й срібну (у вправах на колоді).

Володарями бронзових олімпійських медалей стали вісім вихованців УДУФВС: вільна боротьба – Ельбрус Тедєєв (у ваговій категорії до 62 кг) і Заза Зозіров (у ваговій категорії до 66 кг); греко-римська боротьба – Андрій Калашников (у ваговій категорії до 52 кг); важка атлетика – Денис Готфрід (у ваговій категорії до 99 кг); спортивна гімнастика – Олег Косяк і Володимир Шаменко (в командних змаганнях); легка атлетика – Олександр Багач (у штовханні ядра), стрільба з лука – Олена Садовнича (в особистих змаганнях).

Багато спортсменів НУФВСУ виступали у складах збірних команд нашої країни й на наступних Іграх Олімпіад (у 2000, 2004, 2008 і 2012 рр.), де ставали переможцями і призерами олімпійських змагань.

На Іграх XXVII Олімпіади 2000 р. в Сіднеї, де в збірній команді України було 60 студентів і випускників НУФВСУ, дворазовою олімпійською чемпіонкою стала Яна Клочкова, яка перемогла у змаганнях з комплексного плавання на дистанціях 200 і 400 м.

Срібні олімпійські нагороди здобули: майстер спорту з вільної боротьби Євген Буслевич (у ваговій категорії до 58 кг), велосипедист-трековик Сергій Матвєєв (в командній гонці переслідування на 4000 м), у стрільбі з лука – Олена Садовнича (в командних змаганнях), майстер спорту з гімнастики спортивної Валерій Перешкура (в командній першості), Яна Клочкова, яка, окрім згаданих нагород завоювала ще й срібну медаль (у плаванні вільним стилем на 800 м).

Бронзові олімпійські медалі отримали дзюдоїст Руслан Машуренко (у ваговій категорії до 90 кг) і легкоатлет Роман Щуренко (у стрибках у довжину).

На Іграх XXVIII Олімпіади 2004 р. в Афінах у збірній команді України виступали 66 студентів і випускників НУФВСУ, олімпійськими чемпіонами стали майстер спорту з вільної боротьби Ельбрус Тедеєв (у ваговій категорії до 66 кг) і Яна Клочкова (у комплексному плаванні на дистанціях 200 і 400 м). Таким чином вона стала чотириразовою олімпійською чемпіонкою, її видатні спортивні досягнення були відзначені високим званням Героя України.

Срібні олімпійські нагороди завоювали: важкоатлет Ігор Разорьонов (у ваговій категорії до 105 кг), майстри вітрильного спорту Родіон Лука і Георгій Леончук (в класі «49-ег») та Ганна Калініна (в класі «Інглінг»), легкоатлетка Олена Красовська (у бігу на 100 м з бар'єрами).

Бронзові олімпійські нагороди отримали майстер спорту з академічного веслування Сергій Гринь (в екіпажі четвірки парної), фехтуваль-

ник Владислав Третьак (в особистих змаганнях), Інна Осипенко і Тетяна Семикіна (у складі екіпажу байдарки-четвірки), майстер спорту з художньої гімнастики Анна Безсонова (в особистій першості у багатоборстві), гандболістки Наталія Борисенко, Марина Вергелюк, Лариса Заспа, Наталія Ляпіна, Галина Маркушевська, Олена Радченко, Ганна Сюкало, Олена Яценко.

На Іграх XXIX Олімпіади 2008 р. в Пекіні, до збірної команди України входили 29 студентів і випускників НУФВСУ, олімпійськими чемпіонами стали легкоатлетка Наталія Добринська (у семиборстві) та Інна Осипенко-Радомська (у змаганнях байдарочниць-одиначниць на дистанції 500 м).

Срібну олімпійську нагороду здобув майстер спорту з вільної боротьби Василь Федоришин (у ваговій категорії до 60 кг).

Володарями бронзових олімпійських медалей стали майстер спорту з вільної боротьби Тарас Данько (у ваговій категорії до 84 кг) і майстер спорту з художньої гімнастики Анна Безсонова (в особистих змаганнях у багатоборстві).

На Іграх XXX Олімпіади 2012 р. в Лондоні у збірній команді України виступали 32 студенти і випускники НУФВСУ, олімпійською чемпіонкою стала Анастасія Коженкова (в академічному веслуванні у складі екіпажу четвірки парної).

На цих Іграх вихованцями НУФВСУ було завоювано чотири срібні олімпійські нагороди: вільна боротьба – Андрій Андрійцев (у ваговій категорії до 96 кг), бокс – Денис Беринчик (у ваговій категорії до 64 кг), веслування на байдарках – Інна Осипенко-Радомська (на дистанціях 200 та 500 м). Таким чином, Інна Осипенко-Радомська стала володаркою чотирьох олімпійських медалей різного ґатунку.

За період з 1994 р. й до сьогодні вихованці університету здобули на п'яти Іграх Олімпіад (1996, 2000, 2004, 2008, 2012 рр.) 54 медалі різного ґатунку: 12 золотих, 17 срібних, 25 бронзових.

На цих Іграх олімпійськими чемпіонами стали вісім спортсменів – вихованців університету:

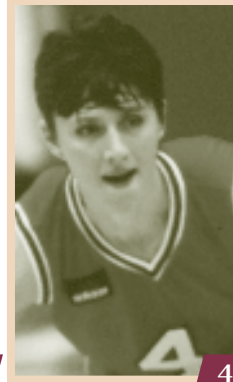
1

2

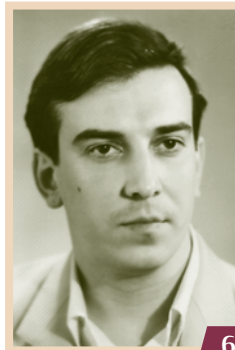
3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

1. Сергій Бебешко – олімпійський чемпіон з гандболу (1992); закінчив КДІФК у 1990 р.
2. Юрій Гаврилов – олімпійський чемпіон з гандболу (1992); закінчив КДІФК у 1987 р.
3. Вадим Гутцайт – олімпійський чемпіон з фехтування (1992); закінчив КДІФК у 1993 р.
4. Олена Жирко – олімпійська чемпіонка з баскетболу (1992); закінчила КДІФК у 1991 р.
5. Тетяна Лисенко – дворазова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики (1992); закінчила УДУФВС у 1996 р.
6. Георгій Погосов – олімпійський чемпіон з фехтування (1992); закінчив КДІФК у 1988 р.

7. Олександра Тимошенко – олімпійська чемпіонка з художньої гімнастики (1992); закінчила УДУФВС у 1994 р.
8. Марина Ткаченко – олімпійська чемпіонка з баскетболу (1992); закінчила КДІФК у 1990 р.
9. Інесса Кравець – олімпійська чемпіонка з легкої атлетики (1996); закінчила КДІФК у 1988 р.
10. В'ячеслав Олейник – олімпійський чемпіон з греко-римської боротьби (1996); закінчив КДІФК у 1987 р.
11. Лілія Подкопаєва – дворазова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики (1996); закінчила НУФВСУ у 1999 р.

12. Яна Клочкова – чотириразова олімпійська чемпіонка з плавання (2000 р. – двічі, 2004 р. – двічі); закінчила НУФВСУ в 2004 р.
13. Ельбрус Тедеев – олімпійський чемпіон з вільної боротьби (2004); закінчив НУФВСУ в 2003 р.
14. Інна Осипенко-Радомська – олімпійська чемпіонка з веслування на байдарках (2008); закінчила НУФВСУ в 2008 р.
15. Наталія Добринська – олімпійська чемпіонка з легкої атлетики (2008); закінчила аспірантуру НУФВСУ і в червні 2015 р. захистила у спеціалізованій вченій раді університету дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту
16. Анастасія Коженкова – олімпійська чемпіонка з академічного веслування (2012); навчається в аспірантурі НУФВСУ

16

Яна Клочкова (чотири рази), Лілія Подкопаєва (два рази), Інесса Кравець, В'ячеслав Олейник, Ельбрус Тедеев, Наталія Добринська, Інна Осипенко-Радомська, Анастасія Коженкова (по одному разу).

Зазначимо, що за період з 1952 р. й до сьогодні студенти і випускники університету стали володарями 295 олімпійських нагород різного ґатунку: 112 золотих, 89 срібних, 94 бронзові.

Вихованці вищого навчального закладу, представляючи на міжнародних спортивних аренах Україну, успішно виступали й на чемпіонатах світу та Європи з різних видів спорту. Серед цих спортсменів не лише згадувані переможці й призери Олімпійських ігор, а й ті, які у різні роки здобували світові та європейські нагороди: велогонщики-трековики Роман Кононенко, Любомир Полотайко, Олександр Клименко, майстер спорту з кульової стрільби Віктор Макаров, біатлоністка Олена Зубрилова, гімнастки Наталія Годунко, Тамара Єрофєєва, Ганна Різатдінова, легкоатлетка Жанна Пінтусевич-Блок, фехтувальники Володимир Лукашенко і Наталія Конрад, плавець Олег Лісогор та багато інших.

Унікальним явищем у світовому спорті стали досягнення вихованця КДІФК – видатного легкоатлета Сергія Бубки, котрий успішно виступав у стрибках з жердиною на численних міжнародних змаганнях, у складі збірних команд СРСР перемагав на Іграх XXIV Олімпіади-1988 в Сеулі й на чемпіонатах світу 1983, 1985, 1987, 1991 рр., а представляючи незалежну Україну, здобував перемоги на чемпіонатах світу в 1993,

1995 і 1997 рр. Його ім'я занесено до Книги рекордів Гіннеса – за найбільшу кількість світових досягнень у легкій атлетиці (35). Спортсмена нагороджено пам'ятною золотою медаллю Міжнародного олімпійського комітету. У 2001 р. Сергієві Бубці було присвоєно високе звання Героя України.

Високе звання Героя України було присвоєно (у 2002 р.) і відомому фахівцю з художньої гімнастики Альбіні Дерюгіній – випускниці КДІФК 1957 р., заслуженому тренеру УРСР (1972 р.), заслуженому тренеру СРСР (1977 р.), вихованки якої неодноразово ставали переможцями і призерами різних міжнародних змагань.

Спортивна складова діяльності спеціалізованого вищого навчального закладу фізкультурно-спортивного профілю здійснювалася у 1990-ті роки і сьогодні у взаємодії спортивного клубу «СКІФ», спортивного відділу ВНЗ, Школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ) та спортивно-педагогічних кафедр.

Спортивний клуб «СКІФ», заснований у Київському державному інституті фізичної культури у 1956 р., успішно діяв протягом багатьох десятиліть. Він працював як громадська організація і відокремлений підрозділ вищого навчального закладу і підпорядковувався проректору зі спортивної роботи, який також був його головою. На цій посаді послідовно працювали такі фахівці: Маргарита Пугачевська (голова спортивного клубу у 1981–2000 рр., проректор зі спортивної роботи у 1991–2000 рр.); Оксана Шинкарук (2000–2005 рр.); заслужений тренер України

1

2

3

4

5

6

7

1. Тренувальне заняття з художньої гімнастики веде доцент кафедри гімнастики заслужений майстер спорту Олена Бірюк
2. Збірна жіноча команда університету з водного поло – переможець I Всеукраїнських літніх спортивних ігор. Тренер – доцент кафедри водних видів спорту Й. Земцов (крайній праворуч)
3. Збірна команда НУФВСУ з міні-футболу – переможець I Всеукраїнського турніру серед студентських команд на Кубок Президента України (1999 р.)
4. Жіноча команда «ТІМ-СКУФ» (у білій формі) – чемпіон України з баскетболу

Григорій Данько (2005–2006 рр.); заслужений тренер Української РСР Олександр Пуцов (2006–2012 рр.).

Спортивна діяльність, яку у вищому навчальному закладі реалізовував спортклуб, виконувалась за такими основними напрямками:

а) організація роботи у студентському спорті та у спорті вищих досягнень, планомірна підготовка спортсменів високої кваліфікації – кандидатів до складу збірних команд України – на засадах науково обґрунтованого й якісного навчально-тренувального процесу;

б) підвищення рівня професійної підготовки студентів шляхом участі в районних, міських, всеукраїнських та міжнародних спортивних змаганнях і у спортивно-масових заходах;

в) створення любительських спортивних об'єднань, спортивних команд з видів спорту,

8

5. Виступ студенток університету на чемпіонаті Європи зі спортивної акробатики (2003 р.)
6. Танцювальна пара Лілія Дмитраш та Станіслав Портаненко – фіналісти Кубка України 2005 р., чемпіони України серед молоді
7. Нагороду отримує переможець легкоатлетичного кросу серед викладачів і співробітників університету проректор зі спортивної роботи О.А. Шинкарук, вручає приз завідувач кафедри легкої атлетики В.І. Бобровник (2004 р.)
8. Роман Лейбюк – переможець зимової Всесвітньої універсиади з лижних гонок (2005 р.)

спортивних шкіл різного профілю, центрів олімпійської підготовки тощо;

г) розвиток міжнародних спортивних зв'язків та співробітництва зі студентськими спортивними організаціями ВНЗ України і зарубіжних вищих навчальних закладів;

ґ) організація спільної діяльності зі спортивно-педагогічними, медико-біологічними та теоретичними кафедрами ВНЗ і з різними його службами та з іншими навчальними закладами у сферах фізичної культури, фізичного виховання і спорту;

д) організація активного дозвілля студентів і співробітників ВНЗ з використанням різних засобів фізичної культури і масового спорту.

Спортклуб «СКІФ» протягом багатьох років активно співпрацював з Держкомспорту України, Міністерством України у справах, сім'ї, молоді та спорту, Студентською спілкою України,

1

2

3

4

5

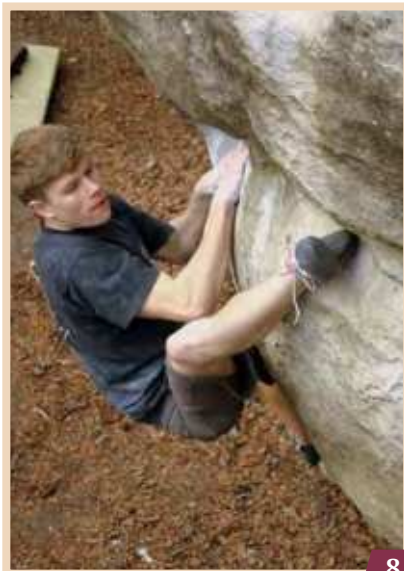

6

7

1. Доцент, заслужений тренер СРСР, заслужений тренер Української РСР. І. Леоненко, який у 1985–2000 рр. очолював кафедру легкої атлетики вищого навчального закладу, підготував чимало майстрів з цього виду спорту
2. Кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, заслужений тренер Української РСР О. Пуцов на початку 2000-х років очолював у НУФВСУ кафедру силових видів спорту і фехтування, у 2006–2012 рр. був проректором університету зі спортивної роботи, генеральним секретарем Федерації важкої атлетики України (з 1994 р.) і членом виконкому Європейської федерації важкої атлетики (з 2004 р.)
3. Доцент кафедри гімнастики університету легендарний гімнаст, семиразовий олімпійський чемпіон (1956, 1960, 1964 рр.) і протягом багатьох років суддя міжнародної категорії Б. Шахлін дарує біографічну книгу зі своїм автографом чемпіону Ігор XXVIII Олімпіади (Афіни-2004) зі спортивної гімнастики В. Гончарову
4. Судді міжнародної категорії зі спортивної гімнастики заслужений тренер України Е. Добровольський і заслужений майстер спорту О. Омельянчик-Зюркалова, які працюють у НУФВСУ на кафедрі спортивних видів гімнастики, були арбітрами змагань Всесвітньої універсіади, що проходила у 2001 р. в Китаї

8

9

5. Під час товариського матчу між командами з фут-залу України і Японії, який відбувся у 2005 р. в Токіо, головний тренер національної збірної команди, професор кафедри футболу НУФВСУ Г. Лісенчук під час хвилинного тайм-ауту дає вказівки своїм підопічним
6. Чотириразова олімпійська чемпіонка з плавання, випускниця кафедри водних видів спорту НУФВСУ

- Я. Клочкова (ліворуч) та її тренер – доцент, заслужений тренер України Н. Кожух
7. Збірна команда студентів НУФВСУ зі спортивної гімнастики, яку очолює заслужений тренер України Е. Добровольський
8. Студент НУФВСУ Ю. Дзюбак у 2010 р. став призером Кубка Європи зі скелелазіння
9. На старті одного зі змагань відкритої першості НУФВСУ із загальнофізичної підготовки (2011 р.)

Комітетом з фізичного виховання і спорту Міністерства освіти і науки України, Київським міським управлінням з фізичної культури і спорту, Школою вищої спортивної майстерності та іншими фізкультурно-спортивними організаціями.

Нині ті функції, які були покладені на спортклуб, виконує відділ спорту вищих досягнень, підпорядкований першому проректору НУФВСУ (окремої посади проректора зі спортивної роботи з 2012 р. в університеті не існує).

У 1994 р. в університеті з метою сприяння успішному поєднанню навчальної і спортивної тренувально-змагальної діяльності студентів, які є членами національних збірних команд України з різних видів спорту, було відкрито спортивний факультет.

Багато студентів (переможців і призерів Олімпійських ігор, чемпіонатів світу і Європи) навчалися або ж навчаються у НУФВСУ за інди-

відуальними графіками. Це Тарас Данько (вільна боротьба), Сергій Голубницький, Вадим Гутцайт (фехтування), Жанна Пінтусевич-Блок, Олександр Багач, Роман Щуренко (легка атлетика), Світлана Мазій (веслування академічне), Руслан Машуренко (дзюдо), Валентина Шевченко, Роман Лейбюк (лижні гонки), Андрій Калашников (боротьба греко-римська), Володимир Дюдя, Любомир Полатайко (велосипедний спорт), Денис Беринчик (бокс), Аліна Максименко, Ганна Різатдінова (гімнастика художня), Олег Лісогор, Дарина Зевіна (плавання), Валерій Перешкура, Олег Верняєв (гімнастика спортивна) та інші.

Студенти університету незмінні учасники таких масових спортивних змагань серед вищих навчальних закладів нашої країни, як універсиади, де завжди посідають провідні місця у загальнокомандному заліку й дуже часто перемагають в особистій першості у різних видах спорту.

1

2

3

4

5

6

1. Обговорення результатів виступів збірних команд України зі спортивної гімнастики на Іграх XXX Олімпіади (Лондон-2012) відбулося під час «круглого столу», що проходив у Національному університеті фізичного виховання і спорту України

2. Доцент кафедри спортивних ігор НУФВСУ В. Нагорна та студент А. Кошовий – абсолютні чемпіони України з більярду (2012 р.)

3. Групові вправи виконують студентки НУФВСУ – члени збірної команди університету з художньої гімнастики

4. Студенти НУФВСУ, які спеціалізуються у важкій атлетиці, під час тренувальних занять з підвищення спортивної майстерності у спеціалізованому спортзалі університету

7

8

5. Тренувальне заняття з боксу проводить старший викладач кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту НУФВСУ, майстер спорту міжнародного класу О. Давиденко (2012 р.)
6. Демонстрація боксерами своєї майстерності під час «Олімпійського уроку» в Києві на Хрещатику (2013 р.)
7. Студенти НУФВСУ, які спеціалізуються у фехтуванні, демонструють свою майстерність під час «Олімпійського уроку»
8. Виконання спеціально-підготовчих вправ на «Олімпійському уроці» (2015 р.)
9. Показові виступи з боротьби на поясах «алиш» під час проведення «Олімпійського уроку» (2015 р.)

9

Зокрема, перше місце серед вищих навчальних закладів I категорії збірна команда НУФВСУ завоювала у 2013 р. на XI літній універсіаді України, за програмою якої взяла участь у змаганнях 24 видів спорту з 28.

Провідні спортсмени вищого навчального закладу завжди гідно були представлені у складах студентських збірних команд країни на всесвітніх літніх універсіадах та (у дещо менших масштабах) на всесвітніх зимових універсіадах (1993, 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2013 рр.). Серед переможців всесвітніх універсіад різних років такі вихованці університету: Вікторія Вершиніна, Віктор Сидоров, Олена Шеховцова, Вікторія Терещук, Вікторія Паламар (легка атлетика), Яна Ключкова, Олег Лісогор, Сергій Бреус, Олег Адвена,

Денис Сизоненко, Валерій Димо, Ірина Амшенникова (плавання), Вадим Гутцайт, Сергій Голубицький, Олег Мацейчук, Олексій Бризгалов, Єва Виборнова, Вікторія Титова, Наталія Грузинська, Ганна Гагаріна, Володимир Лукашенко, Віталій Ошаров, Надія Казимирчук, Тетяна Новаковська, Ольга Портала, Віталій Медведєв, Ніна Козлова (фехтування), Наталія Калініна, Ольга Шульга, Микола Куксенков (гімнастика спортивна), Тамара Єрофєєва, Анна Безсонова, Наталія Годунко, Ірина Ковальчук, Вікторія Зубченко, Поліна Кондаурова (гімнастика художня), Антон Продан, Костянтин Проненко (веслування академічне), Ірина Тараненко, Марина Петрякова, Олена Гаясова, Валентина Шевченко (лижні гонки), Владислав Піскун, Олексій Репа (футбол) та інші.

1

3

4

2

5

6

7

1. Студенти НУФВСУ, які спеціалізуються у велосипедному спорті, під час тренувальних занять з підвищення спортивної майстерності, що проходять на вело-лижній базі університету в Голосіївському лісопарку Києва

2. Танцювальна пара Л. Гладяк та І. Кобюк у 2013 р. стали чемпіонами України. І. Кобюк вступив до НУФВСУ в 2003 р., закінчив його, отримавши диплом з відзнакою, під керівництвом І. Сороневича став майстром спорту, з 2007 р. до 2014 р. працював на кафедрі викладачем. Л. Гладяк була фіналісткою чемпіонату Європи, у 2014 р. здобула в НУФВСУ кваліфікацію бакалавра спорту

3. Тренувальні заняття студентів, які спеціалізуються у боротьбі, в спеціалізованому спортзалі університету

4. Влітку студенти, які спеціалізуються у лижному спорті, тренуються на лижоролерах, підвищуючи свою спортивну майстерність на розташованій в Голосіївському лісопарку Києва вело-лижній базі університету

5. Л. Федчук і Н. Решавська спеціалізуються в акробатичному рок-н-ролі. Майстер спорту, чемпіон України Л. Федчук в 2012 р. отримав диплом бакалавра спорту, а з вересня 2014 р. передає свої знання студентам НУФВСУ як викладач

6. Студенти НУФВСУ А. Галета й О. Шумський –

8

срібні призери одного з етапів Кубка Гран-прі із фігурного катання на ковзанах (спортивні танці на льоду)

7. Студенти, які спеціалізуються у весловому спорті, на тренувальних заняттях, що проходять у сучасному веслувальному комплексі університету
8. Викладачі та студенти кафедри хореографії і танцювальних видів спорту часто проводять в одному із спортзалів університету різноманітні міські, всеукраїнські й міжнародні змагання зі спортивних танців
9. Викладачі кафедри футболу К. Зора (в центрі) та Т. Чопілко (праворуч) під час арбітражу матчу всеукраїнських змагань з футболу серед команд клубів професійної футбольної ліги (травень 2013 р.)

9

На додаток до тих спортивних баз, які Київський державний інститут фізичної культури мав у своєму розпорядженні до початку 1990-х років, у 1992 р. в Оболонському районі столиці України – на берегах однієї із заток Дніпра (Верблюди) було споруджено сучасну базу, яка використовується не лише для занять з веслування на байдарках і каное зі студентами вищого навчального закладу, а й для навчально-тренувальних занять із дітьми.

Протягом 1990-х років і до сьогодні чимало спортивних баз університету було реконструйовано, модернізовано та оснащено сучасним обладнанням, що дозволяє проводити тренування з різних видів спорту на високому рівні і з належним технічним та науково-методичним забезпеченням.

На спортивних об'єктах університету не лише проходять заняття зі студентами з ПСМ (підвищення спортивної майстерності), а й тренуються провідні спортсмени нашої країни, які входять

до складу збірних команд України з різних видів спорту, оскільки НУФВСУ є однією з баз олімпійської підготовки.

Національний університет фізичного виховання і спорту України надає свої спортивні об'єкти для проведення як внутрішньоукраїнських, так і міжнародних змагань з боксу, гімнастики спортивної, тенісу настільного, плавання, баскетболу, більярду та ряду інших видів спорту, а також спартакіад НУФВСУ серед студентів та науково-педагогічних працівників ВНЗ і його співробітників.

На сьогодні в університеті культивуються понад 50 видів спорту.

Значні спортивні успіхи студентів і випускників вищого навчального закладу на внутрішньоукраїнських та міжнародних змаганнях залежать не лише від самих спортсменів, а й значною мірою визначаються висококваліфікованою й плідною працею їхніх наставників, серед яких досвідчені фахівці – викладачі НУФВСУ. За ста-

ном на першу половину 2014–2015 навчального року серед викладачів кафедр та співробітників інших підрозділів НУФВСУ – 22 заслужені тренери (СРСР, УРСР, України) та чотири заслужені майстри спорту (СРСР, України). Це три заслужені тренери Української РСР – декан факультету спорту та менеджменту, професор кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Валерій Бойко, старший викладач кафедри спортивних видів гімнастики Едвард Добровольський, професор кафедри футболу Олег Базилевич (він має також звання заслуженого тренера СРСР); дев'ятнадцять заслужених тренерів України – старший викладач кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Віктор Аксютін, викладач цієї самої кафедри Карен Балаян, завідувач кафедри легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту Володимир Бобровник, декан факультету заочного навчання Михайло Воробйов, старший викладач кафедри футболу Олександр Гуржеєв, завідувач кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Григорій Данько, старший викладач кафедри спортивних ігор Станіслав Дасюк, доцент кафедри футболу Володимир Залойло, доцент кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Ігор Капко, доцент кафедри легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту Андрій Колот, старший викладач кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Василь Костюченко, професор кафедри футболу Геннадій Лісенчук, викладач цієї самої кафедри Сергій Морозов, викладач кафедри спортивних ігор Володимир Муха, доцент кафедри спортивних видів гімнастики Оксана Омельянчик-Зюркалова, доцент цієї самої кафедри Олександр Оцупок, доцент кафедри легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту Володимир Савенков, старший викладач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Лариса Філімонова, викладач кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Максим Чепурко; один заслужений майстер спорту СРСР – доцент кафедри спортивних видів гімнастики Оксана

Омельянчик-Зюркалова, три заслужені майстри спорту України – викладач кафедри спортивних ігор Марина Ткаченко, старший викладач цієї самої кафедри Руслана Сушко, викладач кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Тарас Данько.

Видатні спортсмени, свого часу виховані у Київському державному інституті фізичної культури, – легкоатлет Володимир Голубничий і гімнаст Борис Шахлін – були відзначені (відповідно, у 2000 р. і 2002 р.) найвищою нагородою МОК – Олімпійським орденом.

Варто нагадати, що семиразовий олімпійський чемпіон зі спортивної гімнастики, заслужений майстер спорту Борис Шахлін (випускник КДІФК 1955 р.) протягом багатьох років гармонійно поєднував свою діяльність у технічному комітеті Міжнародної федерації гімнастики та участь у суддівстві змагань зі спортивної гімнастики з педагогічною роботою у вищому навчальному закладі на посаді доцента кафедри гімнастики.

Серед фахівців, котрі здобули вищу освіту в Київському державному інституті фізичної культури, багато тих, які згодом у різні роки плідно працювали на керівних посадах у відповідних відомствах у сфері фізичної культури і спорту: одні – за часів Української РСР, що входила до складу СРСР (Микола Лапутін, Андріан Мізьяк, Павло Савицький, Михайло Бака), інші – вже у незалежній Україні (Олександр Волков, Сергій Операйло, Марія Булатова, Григорій Данько, Мирослав Дутчак, Євгеній Імас, Василь Карленко, Олександр Артем'єв, Сергій Бубка, Володимир Бринзак), а дехто – в обох згаданих періодах (Анатолій Усенко, Юрій Маслачков, Валерій Борзов).

У 2013–2014 навчальному році (за станом на травень 2014 р.) в Національному університеті фізичного виховання і спорту України студентами були 292 члени збірних команд України з олімпійських і неолімпійських видів спорту, навчалися два заслужені майстри спорту, 35 майстрів спорту міжнародного класу, 218 майстрів спорту. У 2014–2015 навчальному році (за станом

на осінь 2014 р.) серед студентів НУФВСУ було шість заслужених майстрів спорту, 16 майстрів спорту міжнародного класу, 148 майстрів спорту. Нині 25 студентів готуються до Ігор XXXI Олімпіади, які відбудуться в 2016 р. у Ріо-де-Жанейро, з них 11 входять до елітної групи претендентів на участь в олімпійській збірній команді України, шість – до провідної групи і вісім – до перспективної.

БАГАТОГРАННА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Наприкінці 1991 р. принципово змінилися обставини, в яких різні суб'єкти діяльності у нашій країні, в тому числі й Київський державний інститут фізичної культури, здійснювали міжнародне співробітництво. Вищий навчальний заклад отримав можливість самому визначати напрями та форми співпраці й обирати тих чи інших зарубіжних партнерів. Завдяки цьому вищий навчальний заклад як головний в країні у цій сфері суттєво розширив та поглибив таке співробітництво й посів гідне місце в міжнародній системі фізкультурно-спортивної освіти і науки.

Серед різноманітних форм міжнародної співпраці – участь викладачів, учених та інших фахівців у міжнародних конгресах, конференціях і симпозіумах; співпраця з аналогічними навчальними закладами і науковими центрами різних країн; навчання в університеті громадян зарубіжних держав (студентів і аспірантів); спільні з іноземними партнерами наукові дослідження і науково-методичні розробки з різних аспектів проблематики фізичного виховання і спорту; проведення лекцій і семінарів та інші види навчальної, дослідницької і тренерської діяльності фахівців під час зарубіжних відряджень (працюючи у навчальних закладах, наукових і спортивних центрах різних країн); реалізація програм співробітництва із Міжнародним олімпійським

Презентація першої книги підручника «Олімпійський спорт». На знімку (від лівої): член МОК для України, президент НОК України В. Борзов, автори підручника професор В. Платонов і професор С. Гуськов, президент Міжнародного олімпійського комітету Хуан Антоніо Самаранч, віце-президент МОК Кім Ун Йон (Париж, 1994 р.)

комітетом і Міжнародною олімпійською академією, з Всесвітньою радою зі спортивної науки і фізичного виховання (НУФВСУ є одним з її членів), Європейською мережею спортивної науки та вищої освіти у галузі фізичного виховання і спорту (в ній НУФВСУ є асоційованим членом) та з іншими міжнародними організаціями; участь фахівців вищого навчального закладу в діяльності міжнародних спортивних федерацій, асоціацій тощо.

На початку 1990-х років Український державний університет фізичного виховання і спорту підключився до реалізації різноманітних заходів, здійснюваних за планами Європейської мережі спортивної науки та вищої освіти у галузі фізичного виховання і спорту. Таке співробітництво є взаємовигідним: викладачі, науковці та інші співробітники НУФВСУ діляться з іноземними колегами своїми здобутками в підготовці тренерів, викладачів фізичного виховання та інших фахівців цієї галузі, а також набувають у зарубіжних колег досвіду в різних наукових і навчальних дисциплінах.

Ця діяльність значно активізувалася в університеті із здійсненням певних заходів, пов'язаних

1

2

3

4

5

6

1. У 1993 р. ректор університету професор В. Платонов (другий від лівої) під час візиту до Республіки Корея був прийнятий президентом Національного олімпійського комітету цієї країни й віце-президентом МОК Кім Ун Йоном (крайній праворуч)
2. У штаб-квартирі МОК у Лозанні. Від лівої: професор С.І. Гуськов (Москва), керівник відділу досліджень та олімпійської освіти МОК Карел Вендл, професор В.М. Платонов (1994 р.)
3. В.М. Платонов читає лекцію тренерам збірних команд Литви (Вільнюс, 1995 р.)
4. Обговорення питання про розвиток олімпійської освіти у президента Міжнародного олімпійського комітету Хуана Антоніо Самаранча (у центрі). У розмові беруть участь ректор університету професор В. Платонов (другий праворуч), професор Ю. Шкреттій (перший праворуч), професор М. Булатова (1995 р.)

7

8

9

10

5. Фахівці НУФВСУ та Держкомспорту України (А. Чорноіван, Ю. Шкретій, А. Яценко) знайомляться із сучасними інформаційними технологіями у сфері фізичної культури і спорту в Національному університеті спорту Франції
6. Обговорення діяльності НУФВСУ з реалізації програми олімпійських досягнень і олімпійської освіти. Від правої: президент МОК Хуан Антоніо Самаранч, керівник відділу досліджень та олімпійської освіти МОК Карел Вендл і ректор НУФВСУ В. Платонов (Лозанна, 1996 р.)
7. Ректор НУФВСУ В. Платонов (третій від лівої) і завідувач кафедри спортивних ігор НУФВСУ Л. Латишкевич (другий від правої) під час обговорення з представниками Туніського інституту фізичної культури напрямів співробітництва (1998 р.)
8. Викладачі та співробітники НУФВСУ професори В. Запорожанов та В. Болобан, доценти Ю. Марченко, Б. Шахлін, Л. Шлепаков серед учасників міжнародної гімнастичної конференції в Академії фізичного виховання (Гданськ, Польща, 1999 р.)
9. Учасники Всесвітнього конгресу МОК «Жінка і спорт»: президент Асоціації спортсменів Росії Г. Горохова (ліворуч), президент Олімпійської академії України М. Булатова (в центрі), бронзовий призер Ігор XXIV Олімпіади зі стрибків у висоту російська легкоатлетка Т. Бикова (праворуч) (Намібія, 2000 р.)
10. Основні доповідачі Міжнародного конгресу «Спорт, стрес, адаптація». Від лівої: М.І. Волков (Москва), В.М. Платонов (Київ), Н.Ж. Булгакова (Москва) (Софія, 2001 р.)

1

2

3

4

5

1. Проректор з наукової роботи, професор Т.Ю. Круцевич та інші члени делегації НУФВСУ в Академії фізичного виховання (м. Катовіце, Польща, 2003 р.)
2. Фахівці НУФВСУ (від лівої) Г. Ложкін, В. Міщенко, В. Левенець, В. Кашуба, Ю. Мічуда взяли участь у VI Міжнародному науковому конгресі «Сучасний олімпійський спорт і спорт для всіх» (Варшава, 2002 р.)
3. Підписання угоди про співробітництво між Національним університетом фізичного виховання і спорту України та Інститутом спорту Куби (Гавана, 2005 р.)
4. Презентація п'ятитомного видання «Енциклопедія олімпійського спорту» в бібліотеці Олімпійського музею (Лозанна, 2005 р.)

6

7

8

9

10

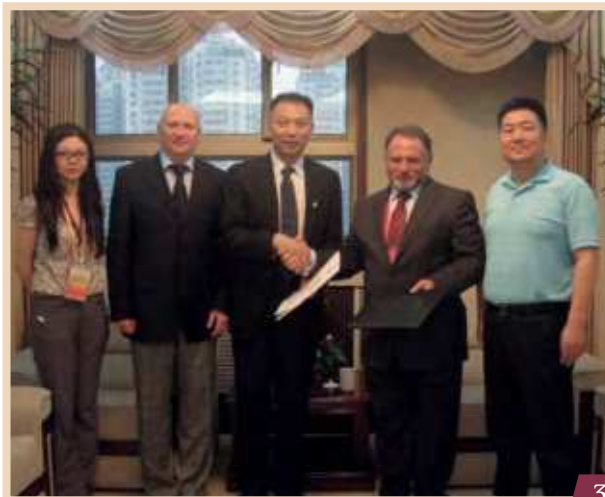
5. Президент МОК Жак Рогге (в центрі) під час відвідання університету, праворуч – президент НОК України Сергій Бубка, ліворуч – ректор НУФВСУ В. Платонов (2006 р.)
6. Вручення відзнак почесного доктора НУФВСУ президенту Міжнародного олімпійського комітету Жаку Рогге (2006 р.)
7. Члени делегації Національного університету фізичного виховання і спорту України на X Міжнародному науковому конгресі «Сучасний олімпійський спорт і спорт для всіх». Від лівої: директор науково-дослідного інституту професор О. Шинкарук, проректор з наукової роботи професор В. Кашуба, завідувач кафедри олімпійського і професійного спорту професор С. Матвеев та В. Запорожанов (Гданьськ, 2006 р.)
8. Завідувач кафедри історії спортивного та олімпійського руху НУФВСУ, президент Олімпійської академії України, професор М. Булатова виступає на церемонії нагородження найвищою відзнакою Міжнародної олімпійської академії – «Афіна» (Греція, 2010 р.)
9. Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор О. Шинкарук – учасниця сесії МОА для викладачів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту (Олімпія, 2011 р.)
10. Міжнародна науково-практична конференція «Тренувальні та змагальні навантаження в сучасному спорті», присвячена 100-річчю від дня народження видатного фахівця у сфері спортивного тренування І. Вржесневського. З доповіддю «Творча спадщина професора І. В. Вржесневського» виступає ректор НУФВСУ доктор педагогічних наук, професор В. Платонов (2011 р.)

1

2

3

4

5

1. Дев'ятиразова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики Л. Латиніна виступає на Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна система спортивної підготовки гімнастів» (Київ, 2012 р.)
2. Ректор Національного університету фізичного виховання і спорту України професор Є. Імас та професор кафедри історії спортивного та олімпійського руху НУФВСУ В. Платонов під час засідання Міжнародної науково-практичної конференції «Олімпійський спорт: історія і сучасність» (2013 р.)
3. Ректор Національного університету фізичного виховання і спорту України професор Є. Імас (другий від правої) та проректор НУФВСУ з наукової роботи професор В. Кашуба (другий від лівої) після підписання угоди про співробітництво між НУФВСУ і Пекінським університетом фізичного виховання (2013 р.)
4. Делегація Національного університету фізичного виховання і спорту України на XVII Міжнародному науковому конгресі «Олімпійський спорт і спорт для всіх». Від лівої: проректор з наукової роботи В. Кашуба, ректор Є. Імас, викладач кафедри історії і методики фізичного виховання Т. Імас, директор

6

7

8

9

науково-дослідного інституту О. Шинкарук, професор кафедри історії спортивного та олімпійського руху Ю. Павленко (Пекін, 2013 р.)

5. На одному з пленарних засідань XVII Міжнародного наукового конгресу «Олімпій-

ський спорт і спорт для всіх» з доповіддю виступив доктор педагогічних наук, професор В. Платонов (Пекін, 2013 р.)

6. Учасники XVII Міжнародного наукового конгресу «Олімпійський спорт і спорт для всіх» (Пекін, 2013 р.)

7. Зустріч викладачів та магістрантів кафедри історії спортивного та олімпійського руху з президентом Міжнародного товариства олімпійських істориків Девідом Воллечінські (США) та генеральним секретарем Ентоні Бійкерком (Нідерланди) з нагоди вручення професору М.М. Булатовій почесної відзнаки імені першого президента Міжнародного олімпійського комітету Димитріоса Вікеласа

8. Посол Японії в Україні Тоїчі Соката (ліворуч) відвідав НУФВСУ та ознайомився з поліграфічною продукцією, надрукованою за допомогою обладнання, придбаного за кошти гранту, котрий надало університету японське посольство (2014 р.)

9. Під час церемонії, присвяченої наданню міжнародного статусу Центру олімпійської освіти та олімпійських досліджень. Від лівої: президент НОК України, член виконкому МОК С. Бубка, президент Олімпійської академії України М. Булатова, ректор НУФВСУ Є. Імас (2013 р.)

1

2

3

4

5

1. Професор кафедри теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів НУФВСУ А. Дяченко (крайній праворуч) в Уханьському університеті спорту (КНР) виступає з лекцією для провідних фахівців з академічного веслування (2014 р.)

2. Професор В. М. Єрмолова ознайомлює делегацію Олімпійського комітету Алжиру з книгами, підготовленими співробітниками кафедри історії спортивного та олімпійського руху

3. Під час візиту до Національного університету фізичного виховання і спорту України президента Національного олімпійського комітету Польщі Анджея Красніцкі (ліворуч); розмову ведуть ректор НУФВСУ Є. Імас і президент Олімпійської академії України, завідувач кафедри історії спортивного та олімпійського руху НУФВСУ М. Булатова (2015 р.)

4. Завідувач міжнародного відділу НУФВСУ Д. Нікноров (крайній від лівої) проводить екскурсію для делегації Національного олімпійського комітету Польщі (2015 р.)

5. Завідувач кафедри історії спортивного та олімпійського руху М. М. Булатова, президент Міжнародної асоціації університетів фізичної культури і спорту професор К. К. Закір'янов, професор

кафедри історії спортивного та олімпійського руху В. М. Платонов під час зустрічі у штаб-квартирі МОК з обговорення питання подальшого співробітництва у реалізації наукових та освітніх програм в Україні

6. Почесні доктори НУФВСУ. Від лівої: Еміліо Ортега Гомес (Іспанія), Хенрік Созаньські (Польща), Альберт Тейлор (Канада), Петер Чіне (Німеччина); у центрі – перекладач, викладач кафедри української та іноземних мов Т. Суботіна (Київ, 1995 р.)

6

з реалізацією основних принципів Болонської декларації, спрямованих на уніфікацію основних положень вищої освіти у різних країнах.

Протягом багатьох років вищий навчальний заклад плідно співпрацює з університетами та іншими вищими навчальними закладами, науковими і спортивними центрами Польщі, Іспанії, Італії, Росії, Китаю, Канади, Німеччини, Франції, Ізраїлю, Бразилії, Угорщини, Колумбії, Румунії, Білорусії, Казахстану, Молдови, Португалії, Ірану, Узбекистану, Тунісу, Латвії, Литви, Естонії, Сирії, Хорватії, Словенії.

У 2014–2015 навчальному році (за даними на осінь 2014 р.) загальна кількість іноземних громадян, які навчаються у НУФВСУ, становила понад 120 осіб з 20 держав – Азербайджану, Білорусії, Венесуели, Грузії, Іраку, Ірану, Йорданії, Канади, Китаю, Литви, Лівану, Лівії, Марокко, Нігерії, Росії, Румунії, Сирії, Тунісу, Туреччини, Туркменістану та з Палестинської автономії.

Навчальну і виховну роботу із зарубіжними студентами, яку в НУФВСУ координує відділ міжнародних зв'язків (завідувач – Дмитро Ніконов), ведуть не лише спортивно-педагогічні, теоретико-педагогічні та медико-біологічні кафедри, а й кафедра української та іноземних мов, викладачі якої співпрацюють з посольствами і консульствами тих держав, чії громадяни вчать у університеті, та з відповідними студентськими земляцтвами іноземних громадян в Україні.

Одним із плідних напрямів міжнародного співробітництва вищого навчального закладу стала багатогранна діяльність Центру олімпій-

ських досліджень і олімпійської освіти, створеного в 1993 р. на базі Київського державного інституту фізичної культури відповідно до рекомендацій Міжнародного олімпійського комітету та за підтримки Національного олімпійського комітету України й Олімпійської академії України.

У цьому самому році в КДІФК спільно з НОК України та Олімпійською академією України було розроблено програму науково-дослідної, освітньої і видавничої діяльності, яку в 1995 р. всебічно обговорено з президентом МОК Хуаном Антоніо Самаранчем та провідними фахівцями Міжнародного олімпійського комітету під час візиту до штаб-квартири МОК делегації, до складу якої входили ректор Українського державного університету фізичного виховання і спорту професор Володимир Платонов, проректор з навчально-методичної роботи професор Юрій Шкретій та професор Марія Булатова з кафедри теорії спорту. Програма отримала схвалення Міжнародного олімпійського комітету. В університеті на її практичну реалізацію, окрім Центру олімпійських досліджень і олімпійської освіти, було спрямовано і діяльність спеціалізованого видавництва «Олімпійська література», яке активно функціонує з 1994 р. і підготувало та випустило в світ понад 250 різноманітних книг: наукові монографії, підручники, навчальні посібники, енциклопедії, словники, науково-популярні та інші видання.

Важливою подією у діяльності Центру олімпійських досліджень і олімпійської освіти, очо-

люваного завідувачем кафедри історії спортивного та олімпійського руху НУФВСУ, президентом Олімпійської академії України професором Марією Булатовою, стало надання йому міжнародного статусу. З цієї нагоди 23 травня 2013 р. в Києві у НУФВСУ відбулася урочиста презентація, в якій взяли участь член виконкому Міжнародного олімпійського комітету, президент НОК України Сергій Бубка, член МОК, президент Асоціації національних олімпійських комітетів шейх Ахмад Аль-Фахад Аль-Сабах, член МОК, віце-президент НОК України Валерій Борзов, представники національних олімпійських комітетів різних країн та інші діячі олімпійського руху й олімпійського спорту.

Цього самого року в НУФВСУ відбулася представницька Міжнародна науково-практична конференція «Олімпійський спорт: історія і сучасність», присвячена 100-річчю ювілею Першої Російської Олімпіади, що проходила в 1913 р. у Києві. У цьому форумі взяли участь учені та інші фахівці спорту й діячі олімпійського руху з 30 країн.

Міжнародний центр олімпійських досліджень і олімпійської освіти співпрацює з такими міжнародними організаціями, як МОК, Міжнародна олімпійська академія, Олімпійський музей, Центр П'єра де Кубертена, Центр олімпійських досліджень та олімпійської освіти, а також з багатьма організаціями й установами різних країн.

Викладачі, науковці та інші фахівці вищого навчального закладу щороку беруть участь у багатьох міжнародних конгресах, конференціях, симпозіумах та інших заходах, що проходять за межами нашої країни. У 1992 р. на конгресі у Малазі (Іспанія), що передував Іграм XXV Олімпіади, з доповідями виступили фахівці з Київського державного інституту фізичної культури Володимир Платонов, Вадим Запорожанов, Леонід Латишкевич, Марія Булатова, Олександр Красильщиков та інші.

Серед доповідачів на передолімпійському конгресі 1996 р. в Далласі (США) також були представники Українського державного універ-

ситету фізичного виховання і спорту – Марія Булатова, Віктор Болобан, Ігор Ємчук та інші.

У 2000 р. на конгресі, який передував Іграм XXVII Олімпіади і проходив у Брісбені (Австралія) виступав з доповіддю Віктор Болобан.

В Салоніках (Греція) у 2004 р. на передолімпійському конгресі доповідачами були представники НУФВСУ Володимир Платонов і Марія Булатова.

Багато провідних фахівців з Національного університету фізичного виховання і спорту України брали участь у засіданнях Європейського коледжу спортивної науки – професори Володимир Платонов, Віктор Болобан, Марія Булатова, Віктор Міщенко, Лариса Шахліна, Анатолій Лапутін, Леонід Латишкевич, Юрій Мічуда та інші.

Викладачі та інші фахівці вищого навчального закладу неодноразово надавали науково-методичну допомогу зарубіжним колегам у навчальних і наукових закладах та спортивних організаціях різних країн. Так, у 1991–1992 рр. доцент кафедри спортивних і оздоровчих видів гімнастики майстер спорту міжнародного класу Наталія Овчинникова працювала в Чехословаччині в спортивному клубі «Ходов» та брала участь у підготовці молодіжної команди з художньої гімнастики у Карловому університеті в Празі, а в 2001 р. працювала у Швейцарії тренером-хореографом з підготовки національних збірних команд країни з художньої гімнастики і фігурного катання на ковзанах.

Доцент тієї самої кафедри Тетяна Нестерова у 1993 р. проводила в Лісабоні семінар для португальських тренерів з художньої гімнастики, у 1994–1995 рр. працювала в Італії у спортклубі м. Кальярі (на острові Сардинія) старшим тренером, а в 2001–2003 рр. кілька разів виїздила в Португалію, де виступала в м. Порту з доповідями на семінарах для тренерів з художньої гімнастики.

Доцент кафедри футболу Володимир Кожухов у 1992–2000 рр. працював тренером у різних футбольних командах в Об'єднаних Арабських Еміратах.

Помітне місце в міжнародному співробітництві ВНЗ посідали й посідають взаємовигідні ділові зв'язки зі спеціалізованими фізкультурно-спортивними вищими навчальними закладами і науковими центрами олімпійської підготовки спортсменів Китайської Народної Республіки. Зокрема, в період 1992–2004 рр. у місті Ухань (адміністративному центрі провінції Хубей) у різний час працювали такі досвідчені українські фахівці, як Валерій Бойко і Сергій Матвєєв (боротьба), Володимир Бегунов і Володимир Михайлов (весловий спорт), Броніслав Юшко (легка атлетика), Валерій Богуславський (бокс) та інші. Леонід Козенюк у 2000 р. працював тренером-викладачем зі стрибків на батуті в Центрі олімпійської підготовки у місті Наньнін (адміністративному центрі автономного району Гуансі-Чжуан). Професори Володимир Платонов, Юрій Шкрєбтій, Марія Булатова, Віталій Поліщук та інші фахівці НУФВСУ багато разів виїздили у відрядження в Пекін, Ухань, Шанхай, Сіань та інші міста КНР, де проводили лекції для студентів спеціалізованих вищих навчальних закладів та слухачів факультетів підвищення кваліфікації.

Починаючи з 1990-х років у Китаї було перевидано книги «Современная спортивная тренировка» і «Тренировка пловцов» Володимира Платонова, «Подготовка десятиборцев» Віталія Поліщука, «Фізичні якості спортсмена» Марії Булатової і Володимира Платонова.

Національний університет фізичного виховання і спорту України та Олімпійська академія України плідно співпрацюють з Міжнародною олімпійською академією (МОА). В різноманітних заходах, котрі проводить МОА, щороку беруть участь студенти й аспіранти НУФВСУ, викладачі та інші фахівці.

Видавництво НУФВСУ «Олімпійська література» підтримує ділові контакти з різними зарубіжними видавництвами, зокрема, з «Paidotribo» (Іспанія), «Human Kinetics» (Італія), «Oxford Publishing Limited» (Велика Британія), «Советский спорт» (Росія), «McGraw-Hill Higner Education» (США) тощо.

Одним із наочних прикладів дієвого міжнародного співробітництва, здійснюваного університетом, є видання міжнародного науково-теоретичного журналу «Наука в олімпійском спорте», співзасновниками якого є НУФВСУ і НОК України. В редколегію входять не лише провідні українські фахівці, а й представники різних країн – Греції, Великої Британії, Німеччини, Росії, Хорватії, Сербії, Болгарії. Широкою є й географія авторів статей, що публікуються в цьому журналі.

Національний університет фізичного виховання і спорту України став одним з ініціаторів створення у 2001 р. Міжнародної асоціації вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту країн Східної Європи та Центральної Азії. Президентом її з 2001 по 2007 рр. був ректор НУФВСУ професор Володимир Платонов, а з 2007 р. й до сьогодні він – почесний президент.

В університеті завжди приділяли велику увагу розвитку медико-біологічних основ фізичної культури і спорту, і тому на його базі з ініціативи кафедри спортивної медицини за сприяння НОК України й Олімпійської академії України, починаючи з 2003 р., щорічно проводяться міжнародні конференції з актуальних проблем спортивної медицини із залученням як провідних медиків і біологів з різних країн, так і тренерів та інших фахівців галузі фізичної культури і спорту. У період 2006–2010 рр. проведено кілька континентальних семінарів зі спортивної медицини, організаторами яких були Медична комісія МОК спільно з НОК України, а безпосередню підготовку і проведення здійснював НУФВСУ.

У 2007 р. в НУФВСУ за підтримки НОК України відбувся міжнародний науково-практичний семінар-нарада «Здоров'я людини, фітнес і спорт для всіх», на якому за наслідками творчої дискусії було ухвалено концепцію «Глобальна стратегія стилю життя, рухової активності і здоров'я населення України». У 2013 р. пройшла міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми ортопедо-травматологічного забезпечення спортсменів», присвячена 10-річчю центру спортивної травматології Національно-

го університету фізичного виховання і спорту України.

Одним із напрямів міжнародного співробітництва, в якому активну участь бере НУФВСУ, є дослідження, пов'язані з розвитком ефективної методології олімпійської освіти. У 2008 р. за сприяння НОК України, Української академії наук, Олімпійської академії України було проведено науково-практичну конференцію, присвячену 170-річчю від дня народження нашого співвітчизника Олексія Бутовського – одного з ініціаторів відродження Олімпійських ігор сучасності і члена першого складу Міжнародного олімпійського комітету.

На початку 1990-х років вищий навчальний заклад виступив ініціатором проведення міжнародних наукових конгресів «Сучасний олімпійський спорт» (з часом назва дещо трансформувалася – «Олімпійський спорт і спорт для всіх»), які проходять під патронатом Міжнародного олімпійського комітету, Всесвітньої ради зі спортивної науки і фізичної культури та Міжнародної асоціації університетів фізичної культури і спорту. Перший і другий конгреси пройшли (відповідно у 1993 і 1997 рр.) в Києві на базі Українського державного університету фізичного виховання і спорту, третій – в 1999 р. у столиці Польщі Варшаві. Четвертий конгрес проходив 2000 р. в Києві, він був приурочений до 70-річчя Національного університету фізичного виховання і спорту України.

П'ятий міжнародний конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх» відбувся в 2001 р. у Мінську (Білорусія), шостий – у 2002 р. в Варшаві (Польща), сьомий – в 2003 р. у Москві (Росія), восьмий – у 2004 р. в Алмати (Казахстан), дев'ятий – у 2005 р. в Києві (Україна), присвячувався 75-річчю НУФВСУ. Десятий – у Гданьську (Польща, 2006), одинадцятий – у Мінську (Білорусь, 2007), дванадцятий – в Москві (Росія, 2008), тринадцятий – в Алмати (Казахстан, 2009), чотирнадцятий, який було приурочено до 80-річчя НУФВСУ, – в Києві (Україна, 2010), п'ятнадцятий – у Кишиневі (Молдова, 2011), шістнадцятий – в

Софії (Болгарія, 2012), сімнадцятий – у Пекіні (Китай, 2013), вісімнадцятий – в Алмати (Казахстан, 2014).

У 2011 р. у НУФВСУ за підтримки Національного олімпійського комітету України та Олімпійської академії України відбулася представницька міжнародна науково-практична конференція «Тренувальні та змагальні навантаження в сучасному спорті», присвячена 100-річчю від дня народження видатного тренера – фахівця у сфері спортивного тренування професора Івана Вржесневського.

Під патронатом Міжнародної федерації гімнастики та за підтримки НОК України, Української федерації гімнастики й Олімпійської академії України фахівці з різних країн у 2012 р. взяли участь у міжнародній науково-практичній конференції, яка проходила в НУФВСУ, «Сучасна система спортивної підготовки гімнастів», присвяченій 100-річчю від дня народження видатного тренера зі спортивної гімнастики Олександра Мишакова, серед вихованців якого – уславлені багаторазові олімпійські чемпіони Лариса Латиніна і Борис Шахлін.

У квітні 2013 р. в НУФВСУ було проведено міжнародну конференцію молодих учених «Молодь та олімпійський рух», в якій взяли участь представники 28 вищих навчальних закладів та інших установ і організацій із 15 країн.

У НУФВСУ у 2013 р. за сприяння НОК України та Федерації плавання України проходила науково-практична конференція для тренерів з плавання, в якій взяв участь і виступив, поділившись своїм досвідом, відомий тренер зі США Девід Кларк Село – лауреат залу слави Американської асоціації тренерів з плавання.

У тому самому році в Національному університеті фізичного виховання і спорту України відбувся «круглий стіл» з відкритою лекцією і майстер-класом директора Науково-практичного центру прикладних проблем охорони здоров'я імені Пола Швена, професора факультету кінезіології та спортивної медицини Університету Реджайна з Канади Патрика Нієрі.

Марія Булатова – активний прихильник і пропагандист інтеграції спорту, культури і мистецтва. Її діяльність зі створення циклу видань, присвячених історії олімпійського руху та Олімпійських ігор, удостоєна нагороди конкурсу Міжнародного олімпійського комітету «Спорт і мистецтво»

За вагомий внесок у розвиток та популяризацію олімпійського руху в Україні та світі президенту Олімпійської академії України професору М. Булатовій вручено почесний трофей МОК Томаса Баха (2015 р.)

У листопаді 2013 р. за підтримки НОК України, Української академії наук, Олімпійської академії України, Науково-практичного центру дитячої кардіології і дитячої кардіохірургії та Київського медичного університету Української асоціації народної медицини в Національному університеті фізичного виховання і спорту України було проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Здоров'я людини і рухова активність: соціально-економічні та медичні аспекти», в якій взяли участь понад 300 фахівців із 21 країни.

Глибоким філософським основам олімпізму та його різноманітним актуальним аспектам було присвячено проведений у березні 2014 р. у НУФВСУ міжнародний «круглий стіл» «Сучасний олімпійський рух: ідеали, цінності та їх реалізація», в якому виявили бажання взяти участь провідні вчені й фахівці-практики з України, Росії, Білорусії та Молдови. На ньому обговорювали роль олімпійської освіти в сучасному олімпійському русі, питання професіоналізації і комерціалізації олімпійського спорту та інші важливі проблеми цієї сфери.

У червні 2014 р. фахівці Національного університету фізичного виховання і спорту України взяли участь у IV Міжнародному конгресі з

фізичного виховання, спорту і кінезитерапії, що проходив у Бухаресті під патронатом Міжнародної федерації фізичного виховання та Ради зі спортивної науки Румунії. На Конгресі з доповідями виступили професор Володимир Платонов («Основні тенденції підготовки атлетів в олімпійському спорті: сучасний стан, проблеми і перспективи») та професор Марія Булатова («Культурні Олімпіади і сучасний олімпійський рух»).

Триває й співробітництво Національного університету фізичного виховання і спорту України з Міжнародним олімпійським комітетом. Зокрема, у червні 2014 р. на запрошення медичного і наукового директора МОК Ричарда Баджета штаб-квартиру МОК відвідала делегація з України, до складу якої входили член виконкому Національного олімпійського комітету України, головний редактор міжнародного науково-теоретичного журналу «Наука в олимпийском спорте» професор Володимир Платонов та президент

Почесні доктори НУФВСУ: Патрік Шамаш з Угорщини (обраний у 2006 р.), президент МОК Жак Рогге (2006 р.), Кайрат Закір'янов з Казахстану (2009 р.), член виконкому Міжнародного олімпійського комітету, президент НОК України Сергій Бубка (2009 р.), член МОК

для України Валерій Борзов (2009 р.), президент Міжнародної олімпійської академії Ісідорос Кувелос з Греції (2010 р.), В'ячеслав Манолакi з Молдови (2011 р.), Ілля Ємець з України (2013 р.), Георгій Грець з Росії (2013 р.)

Олімпійської академії України, член виконкому Національного олімпійського комітету України, завідувач кафедри історії спортивного та олімпійського руху НУФВСУ й керівник Міжнародного центру олімпійських досліджень і олімпійської освіти професор Марія Булатова. Під час візиту обговорювалися питання подальшого міжнародного співробітництва НОК України, Олімпійської академії України та НУФВСУ з реалізації ряду наукових і освітніх програм. Також відбулася зустріч українських учених із керівництвом центру олімпійських досліджень і олімпійської освіти в Олімпійському музеї у Лозанні, де обговорювалися питання, пов'язані з олімпійською спадщиною Першої та Другої Російських Олімпіад. Українська делегація передала до Олімпійської бібліотеки МОК наукову та освітню літературу, підготовлену і видану Центром олімпійських досліджень НУФВСУ та Олімпійською академією України за підтримки НОК України.

Протягом 2014 р. Національний університет фізичного виховання і спорту України уклав угоди про співробітництво з національною спортивною академією «Васіл Левські» (Софія, Болгарія), з університетом Кальярі та регіональним олімпійським комітетом Сардинії (Італія), з Академією фізичного виховання і спорту в Гданьську та з Університетом імені Казимира Великого, що у місті Бидгощ (Польща).

Одним з відображень зміцнення й розширення різноманітних міжнародних зв'язків вищого навчального закладу стало обрання його почесними докторами провідних фахівців різних країн, які тим чи іншим чином плідно співпрацювали з університетом. Уперше це сталося у 1995 р., коли почесними докторами УДУФВС було обрано ректора Академії фізичного виховання імені Юзефа Пілсудського у Варшаві Хенріка Созанські (Польща), директора видавництва «Паїдотрібо» Національного інституту спорту і фізичного ви-

ховання у Барселоні Еміліо Ортега Гомеса (Іспанія), проректора і професора кафедри фізіології Університету Західного Онтаріо Альберта Тейлора (Канада), керівника факультету кінезіології Технічного університету в Дармштадті професора Петера Чіне (Німеччина).

У 1997 р. почесним доктором УДУФВС став науковий директор, керівник відділу фізіології та біомеханіки Інституту спортивних наук Національного олімпійського комітету Італії Антоніо Дал Монте. У 1999 р. почесними докторами НУФВСУ було обрано проректора, керівника факультету фізичного виховання Загребського університету Драгана Мілановича (Хорватія), професора Всеросійського науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту Сергія Гуськова, ректора Академії фізичного виховання і спорту в Гданьську, доктора педагогічних наук, професора Януша Червільські (Польща), у 2001 р. – президента Міжнародної конфедерації більярдного спорту Йоргена Сендмана (Швеція), у 2002 р. – технічного директора і наукового консультанта Університету фізичного виховання Угорщини Кароля Яноша Бретца, у 2003 р. – регіонального директора авіакомпанії «Люфтганза» в Україні Антоніо Куоко (Німеччина), у 2004 р. – завідувача кафедри теоретико-методичних основ фізичної культури і спорту Російського державного університету фізичної культури, спорту і туризму (Москва) Льва Матвєєва.

У 2006 р. на вченій раді університету було обрано почесним доктором НУФВСУ директора Медичної комісії Міжнародного олімпійського комітету Патріка Шамаша (Франція), а також президента Міжнародного олімпійського комітету Жака Рогге (Бельгія).

Почесними докторами НУФВСУ були обрані у 2007 р. голова Ради ветеранів фізичної культури і спорту України професор Михайло Бака; у 2009 р. – ректор Казахської академії спорту і туризму (Алмати) Кайрат Закір'янов (Казахстан), член виконкому Міжнародного олімпійського комітету, президент Національного олімпійсько-

Церемонія вручення диплому почесного доктора НУФВСУ президенту Міжнародного товариства олімпійських істориків Девіду Воллечинські зі США (2014 р.)

го комітету України, перший віце-президент Міжнародної федерації легкої атлетики Сергій Бубка та член Міжнародного олімпійського комітету, віце-президент Національного олімпійського комітету України Валерій Борзов; у 2010 р. – президент Міжнародної олімпійської академії Ісідорос Кувелос (Греція).

На вченій раді університету у 2011 р. почесними докторами НУФВСУ були обрані ректор Національного інституту фізичної культури Монголії Гонгор Лхагвасурен та ректор Державного університету фізичного виховання і спорту Молдови В'ячеслав Манолакi, у 2013 р. – директор державної установи «Нуково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії» Міністерства охорони здоров'я України Ілля Ємець та ректор Смоленської державної академії фізичної культури, спорту і туризму Георгій Грець (Росія); у 2014 р. – президент Міжнародного товариства олімпійських істориків Девід Воллечинські (США).

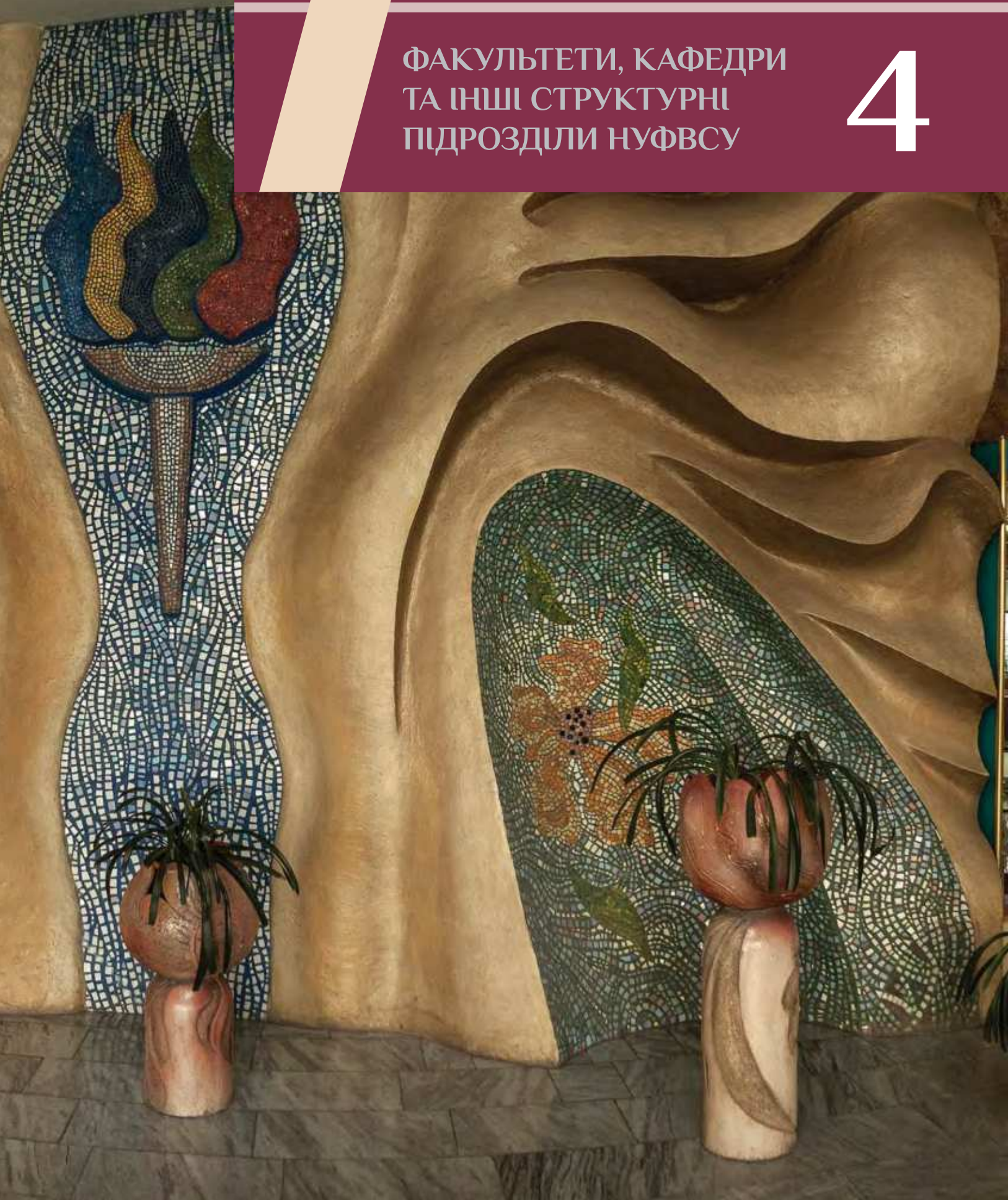
Обрання почесним доктором НУФВСУ, згідно із положенням, здійснюється терміном на п'ять років, з можливістю наступної пролонгації.

Міжнародне співробітництво Національного університету фізичного виховання і спорту України з зарубіжними партнерами постійно розвивається, і така взаємовигідна співпраця з року в рік стає дедалі ефективнішою.

ФАКУЛЬТЕТИ, КАФЕДРИ
ТА ІНШІ СТРУКТУРНІ
ПІДРОЗДІЛИ НУФВСУ

4

У Національному університеті фізичного виховання і спорту України, який відзначає 85-річчя, протягом тривалої і багатогранної історії відбулося чимало змін у структурі факультетів. У 1953 р. заочне відділення Київського державного інституту фізичної культури було реформовано у факультет заочного навчання. У 1954 р. замість факультету основної підготовки (I–II курси) і факультету спеціальної підготовки (II–IV курси) було створено педагогічний факультет, який готував викладачів фізичного виховання, і спортивний факультет, який готував тренерів з різних видів спорту. У 1996 р. в Українському державному університеті фізичного виховання і спорту започатковано факультет фізичного виховання, рекреації й оздоровчої фізичної культури. У 1999 р. об'єднали факультети заочного навчання і підвищення кваліфікації, внаслідок чого було відкрито факультет заочного навчання і післядипломної підготовки. У 2001 р. в Національному університеті фізичного виховання і спорту України засновано факультет спортивної медицини і фізичної реабілітації.

У 2005 р. у НУФВСУ здійснили реорганізацію структурних підрозділів, внаслідок якої факультет фізичного виховання, рекреації й оздоровчої фізичної культури та факультет спортивної медицини і фізичної реабілітації було об'єднано у факультет фізичного виховання, фізичної реабілітації та спортивної медицини.

Національний університет фізичного виховання і спорту України своє 75-річчя, яке відзначалося в 2005 р., зустрів, маючи у своєму складі три факультети – олімпійського і професійного спорту; фізичного виховання, фізичної реабілітації та спортивної медицини; заочного навчання і післядипломної підготовки. У 2008 р. факультет заочного навчання і післядипломної підготовки було реорганізовано у дві окремі структури: факультет заочного навчання та центр підвищення кваліфікації і післядипломної освіти. У 2011 р. факультет заочного навчання було перейменовано у центр заочного навчання.

Наступна реорганізаційна трансформація факультетів відбулася в 2013 р., після чого (за

станом на першу половину 2014–2015 навчального року) у Національному університеті фізичного виховання і спорту України функціонували три факультети:

- спорту та менеджменту;
- тренерський;
- здоров'я, фізичного виховання та туризму.

Із метою оптимізації структури навчального закладу і підвищення ефективності організації навчального процесу для студентів, які навчаються на заочній формі, та керуючись частиною четвертою статті 33 нового Закону України «Про вищу освіту» (від 1 липня 2014 р.) й відповідно до рішення вченої ради університету (від 23 жовтня 2014 р.) наказом ректора (від 27 жовтня 2014 р.) центр заочного навчання з 1 січня 2015 р. реформовано у факультет заочного навчання.

Таким чином, у другу половину 2014–2015 навчального року Національний університет фізичного виховання і спорту України вступив, маючи в своїй структурі вже не три факультети і три центри, а чотири факультети (спорту та менеджменту; тренерський; здоров'я, фізичного виховання та туризму; заочного навчання) і два центри (підвищення кваліфікації та післядипломної освіти; спортивної травматології).

У 2014–2015 навчальному році в НУФВСУ працює 21 кафедра.

ФАКУЛЬТЕТ СПОРТУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

Факультет спорту та менеджменту було створено в Національному університеті фізичного виховання і спорту України у 2013 р. Він успадкував надбання своїх попередників, які діяли у складі вищого навчального закладу з 1954 р., – спортивного факультету (що готував тренерів з різних видів спорту), потім – трьох факультетів: циклічних видів спорту, спортивних єдиноборств, спортивних ігор, а згодом – об'єднання їх у факультет олімпійського і професійного спорту. При цьому вдалося зберегти

Колектив деканату факультету спорту та менеджменту

і примножити добрі традиції створення належних умов для того, щоб провідні спортсмени мали змогу гармонійно поєднувати навчання з регулярним напруженим тренуванням і участю у спортивних змаганнях, що пов'язано із високими навантаженнями і великими витратами часу.

Факультет спорту та менеджменту НУФВСУ очолює кандидат педагогічних наук, професор, заслужений тренер Української РСР, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Валерій Бойко.

На факультеті здійснюється підготовка фахівців на освітньо-кваліфікаційних рівнях бакалавр і магістр.

На освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр підготовка проходить за напрямками:

- «Спорт» (тренер з виду спорту, викладач фізичного виховання) – з усіх олімпійських видів спорту та багатьох неолімпійських видів спорту;
- «Спорт» (менеджер у сфері спортивної діяльності, викладач фізичного виховання).

На освітньо-кваліфікаційному рівні магістр підготовка передбачає випуск фахівців за спеціальністю «Спорт (за видами)» з таких спеціалізацій: теорія і методика спортивної підготовки в легкій атлетіці; теорія і методика спортивної підготовки у водних видах спорту; фізіологія спорту; менеджмент і маркетинг у спорті; менеджмент і логістика у спорті; олімпійський спорт; тренувальна діяльність у видах олімпійського спорту.

У першій половині 2014–2015 навчального року до складу факультету спорту та менеджменту входили такі кафедри:

- легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту;
- спортивних єдиноборств та силових видів спорту;
- водних видів спорту;
- історії спортивного та олімпійського руху;
- біології спорту;
- анатомії, фізіології та спортивної медицини;
- менеджменту й економіки спорту.

КАФЕДРА ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ, ЗИМОВИХ ВИДІВ ТА ВЕЛОСИПЕДНОГО СПОРТУ

Кафедру легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту НУФВСУ в її нинішньому вигляді було створено влітку 2014 р. шляхом приєднання кафедри зимових видів та велосипедного спорту до кафедри легкої атлетики.

Варто зазначити, що об'єднання цих кафедр сталося вже вдруге: у 2009 р., до кафедри легкої атлетики було приєднано кафедру велосипедного та зимових видів спорту (таку назву вона мала на той час). Вона існувала до 2011 р., коли відбулося її розділення на дві кафедри, котрі функ-

Колектив кафедри легкої атлетики, зимових видів та велосипедного спорту

ціювали як окремі підрозділи до літа 2014 р., коли їх знову об'єднали.

Кафедра легкої атлетики веде свою історію з 1934 р., коли в Державному інституті фізичної культури України (ДІФКУ) вперше з'явилися кафедри з різних спортивно-педагогічних дисциплін.

Слід зауважити, що в 1981–1985 рр. у структурі вищого навчального закладу функціонували дві кафедри легкої атлетики – легкої атлетики спортивного факультету КДІФК і легкої атлетики педагогічного факультету КДІФК.

У різні роки завідувачами кафедри легкої атлетики були: Зосима Синицький (1934–1937 рр. та 1947–1972 рр.), Юрій Гринаковський (1937–1941 рр.), Олександр Данилов (1944–1947 рр.), Віктор Сіренко (1972–1981 рр.), Броніслав Юшко (1981–1985 рр. – завідувач кафедри легкої атлетики спортивного факультету), Роман Гринь (1981–1985 рр. – завідувач кафедри легкої атлетики педагогічного факультету), Іван Леоненко (1985–2000 рр.).

Із 2000 р. кафедру очолює Володимир Бобровник, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений тренер України.

Значний внесок у розвиток вітчизняної легкої атлетики та у підготовку фахівців цього виду спорту зробили такі працівники кафедри, як Зосима Синицький (доцент, заслужений майстер спорту

СРСР, заслужений тренер СРСР), Дмитро Оббаріус (заслужений тренер СРСР), Олександр Безруков (заслужений майстер спорту СРСР), Зоя Синицька (заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер УРСР), Гаврило Раєвський (заслужений майстер спорту СРСР), Арам Тер-Ованесян (доктор педагогічних наук, професор), Микола Виставкін (заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер УРСР, кандидат педагогічних наук), Андріан Мізяк (заслужений тренер УРСР), Анатолій Коваленко (заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР, доцент), Сергій Левінштейн (заслужений тренер УРСР, кандидат педагогічних наук), Олександр Бабкін (заслужений тренер УРСР), Євген Буланчик (заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР, кандидат педагогічних наук, доцент), Валентин Петровський (заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР, кандидат біологічних наук, професор), Іван Леоненко (заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР, доцент), Юрій Карпюк (заслужений працівник фізичної культури УРСР, доцент), Броніслав Юшко (заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР, кандидат педагогічних наук, професор), Віктор Сіренко (заслужений тренер УРСР, кандидат біологічних наук, професор), Ростислав Жордочко (кандидат педагогічних наук, доцент), Валентин Коробченко

(кандидат педагогічних наук), Віктор Клименко (доктор психологічних наук, професор), Станіслав Канішевський (кандидат педагогічних наук, професор), Роман Гринь (заслужений тренер УРСР, кандидат педагогічних наук), Вадим Запорожанов (доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України), Анатолій Бондарчук (заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер СРСР, доктор педагогічних наук, професор), Віталій Поліщук (заслужений працівник фізичної культури і спорту України, кандидат педагогічних наук, професор), Леонід Волков (доктор педагогічних наук, професор), Володимир Бобровник (заслужений тренер України, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор), Олена Козлова (доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор), Андрій Колот (заслужений тренер України, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент), Сергій Совенко (кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент) та багато інших.

У діяльності кафедри гармонійно поєднувалися навчально-методична, науково-дослідна і спортивна робота, традиції яких було закладено ще у 1930-ті роки. Зокрема, в 1935 р. вийшов у світ перший в Українській РСР підручник «Легка атлетика» для інструкторів фізичної культури і спортсменів (автори – Володимир Блях, Володимир Бедункевич, Зосима Синицький).

У 1950–1960-ті роки на кафедрі здійснювалися дослідження за такими темами: «Методика тренування і навчання техніки у видах легкої атлетики», «Спеціальні вправи легкоатлета», «Методика застосування вправ з обтяженнями у тренуванні жінок».

Під керівництвом завідувача кафедри Зосими Синицького було розроблено методичну концепцію тренування легкоатлетів взимку на відкритому повітрі. Цю ініціативу фахівців кафедри легкої атлетики КДІФК підтримали в інших союзних республіках СРСР та почали проводити зимові першості з легкої атлетики у різних регіонах Радянського Союзу. До такої методики тренування взимку виявили інтерес і фахівці легкої атлетики у деяких

інших країнах, зокрема – в Болгарії, Німецькій Демократичній Республіці, Польщі. У 1956 р. побачила світ книга «Тренування легкоатлетів зимою на відкритому повітрі» (автори – Зосима Синицький, Микола Виставкін, Анатолій Коваленко).

На кафедрі легкої атлетики КДІФК сформувалися наукові напрями, спрямовані на створення загальнотеоретичних і спеціальних основ підготовки спортсменів високої кваліфікації. Принциповою особливістю здійснюваних наукових досліджень і методичних розробок спортивно-педагогічної спрямованості завжди був тісний зв'язок з практикою спорту, прикладом чого може служити плідна діяльність таких відомих фахівців, як професор Валентин Петровський (вивчав режими роботи і відпочинку в системі спортивного тренування та різні аспекти управління тренувальним процесом легкоатлетів), професор Анатолій Бондарчук (досліджував періодизацію спортивного тренування і методику тренування у метанні молота), професор Броніслав Юшко (його дослідження були спрямовані на підвищення ефективності різних структурних утворень тренувального процесу в підготовці бігунів на короткі дистанції) тощо.

У 1970–1990-ті роки колектив кафедри чимало зробив для формування науково-методичних засад річної підготовки легкоатлетів на основі результатів базових досліджень. Під керівництвом професора Віктора Сіренка було здійснено дослідження за темою «Побудова і зміст річного тренування кваліфікованих спортсменів у дисциплінах легкої атлетики на витривалість». За матеріалами цих досліджень ним були написані й видані такі книги, як «Бег на средние дистанции» (1985 р.) та «Подготовка бегунов на средние дистанции» (1990 р.).

Питання педагогічного контролю в тренувальному процесі легкоатлетів плідно розробляв професор Вадим Запорожанов.

Разом із дослідженнями проблем підготовки спортсменів високої кваліфікації на кафедрі легкої атлетики КДІФК під керівництвом професора Леоніда Волкова почали розробляти ме-

тодичні основи системи початкової підготовки юних легкоатлетів.

Фундаментальні дослідження спортивно-педагогічної спрямованості поєднувалися зі здійснюваним під керівництвом професора Віктора Клименка формуванням наукових напрямів, пов'язаних із психологічними аспектами тренування легкоатлетів.

Наприкінці 1990-х років та у 2000–2005 рр. на кафедрі під керівництвом професора Володимира Бобровника проводилися дослідження, спрямовані на удосконалення технічної майстерності легкоатлетів. У процес їхньої підготовки було впроваджено новітні наукові технології, комп'ютерні програми аналізу технічної майстерності спортсменів та моделі змагальної діяльності, що мають забезпечувати досягнення заданих спортивних результатів. Надбання цих досліджень знайшли відображення у таких книгах, як «Легкоатлетическому спорту – высокие технологии» (Анатолій Лапутін, Володимир Бобровник, 1999 р.) та «Удосконалення технічної майстерності спортсменів високої кваліфікації у легкоатлетичних змагальних стрибках» (Володимир Бобровник, 2005 р.).

У 2005–2010 рр. на кафедрі під керівництвом Володимира Бобровника та Олени Козлової здійснювалися дослідження за темою «Удосконалення спортивного тренування легкоатлетів на етапах багаторічної підготовки». За результатами цих досліджень було запропоновано практичні рекомендації, впровадження яких у систему підготовки українських легкоатлетів високої кваліфікації позитивно вплинуло на ефективність їхніх виступів у змаганнях Ігор XXIX Олімпіади 2008 р.

Нині фахівці кафедри працюють за науковим напрямом «Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів високої кваліфікації в умовах професіоналізації (на прикладі легкої атлетики)» (керівник досліджень – професор Олена Козлова), що знайшло відображення в її книзі «Подготовка спортсменов высокой квалификации в условиях профессионализации легкой атлетики» (2012 р.).

Результати науково-дослідних робіт на кафедрі втілювалися не тільки у численних книгах, статтях в наукових журналах та інших публікаціях, а й активно використовувалися у практичній діяльності комплексних наукових груп, що діяли при збірних командах СРСР і збірних командах України, та безпосередньо віддзеркалювалися у наслідках підготовки багатьох видатних спортсменів, серед яких Валерій Борзов, Юрій Сєдих, Інесса Кравець, Роман Щуренко і багато інших.

Спортивна робота кафедри легкої атлетики відзначається багатьма досягненнями: 14 її вихованців здобули 17 золотих олімпійських медалей. Чемпіонами Ігор Олімпіад у різні роки ставали Володимир Голубничий – у спортивній ходьбі на 20 км (1960 і 1968 рр.), Віра Крепкіна – в стрибках у довжину (1960 р.), Віктор Цибуленко – у метанні списа (1960 р.), Людмила Лисенко – у бігу на 800 м (1960 р.), Валерій Борзов (у бігу на 100 м і 200 м – у 1972 р.), Анатолій Бондарчук – у метанні молота (1972 р.), Юрій Сєдих – у метанні молота (1976 і 1980 рр.), Володимир Кисельов – у штовханні ядра (1980 р.), Віктор Бураков – в естафеті 4 x 400 м (1980 р.), Тетяна Пророченко – в естафеті 4 x 400 м (1980 р.), Сергій Бубка – у стрибку з жердиною (1988 р.), Марія Пінігіна – в естафеті 4 x 400 м (1988 р.), Інесса Кравець – у потрійному стрибку (1996 р.), Наталія Добринська – у семиборстві (2008 р.). Загалом вихованці кафедри легкої атлетики здобули 42 олімпійські нагороди різного ґатунку – 17 золотих, 9 срібних, 16 бронзових.

Звання чемпіонів світу вихованці кафедри виборювали (враховуючи чемпіонати у закритих приміщеннях) 20 разів, а чемпіонами Європи ставали 41 раз.

Випускники кафедри 75 разів вносили корективи до таблиць рекордів світу з легкої атлетики. На даний час рекордсменами є такі вихованці кафедри, як Сергій Бубка (стрибок з жердиною), Юрій Сєдих (метання молота), Інесса Кравець (потрійний стрибок), Наталія Добринська (п'ятиборство).

За всі роки існування кафедри легкої атлетики 54 вихованці отримали звання заслуженого майстра спорту, 312 стали заслуженими тренерами СРСР, Української РСР, України. Крім того, в активі спортсменів – студентів і випускників кафедри легкої атлетики різних років – численні перемоги на чемпіонатах світу і Європи, на всесвітніх універсіадах та інших міжнародних змаганнях.

У 1990 р. заслуги кафедри легкої атлетики у підготовці фахівців і спортсменів високого класу були відзначені почесним знаком IAAF (Міжнародної аматорської федерації легкої атлетики).

На кафедрі викладаються такі навчальні дисципліни: «Легка атлетика» (I курс), «Теорія і методика викладання обраного виду спорту – легкої атлетики» (I–IV курси), «Практикум зі спортивного удосконалення» (I–IV курси). У 2012 р. було розпочато підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю «Спорт (за видами)» (спеціалізація – «Теорія і методика підготовки в легкій атлетиці»), де викладають такі навчальні дисципліни: «Науково-методичне забезпечення підготовки спортсменів у легкій атлетиці», «Позатренувальні та позазмагальні фактори в системі спортивної підготовки у легкій атлетиці» тощо.

Кафедра зимових видів та велосипедного спорту веде свою історію від 1934 р., коли у Державному інституті фізичної культури України, що функціонував у Харкові, було вперше створено кафедри з різних спортивно-педагогічних дисциплін і серед них – лижного, велосипедного і ковзанярського спорту.

Кафедру, яка мала різні назви (лижного спорту, зимових видів спорту, велосипедного спорту, зимових видів та велосипедного спорту) у різні роки очолювали такі фахівці: Дмитро Донської, Мирон Аграновський, Андріан Мізак, Сергій Фомін, Ігор Соколов, Віктор Сафонов, Валентин Орел, Володимир Нестеров.

Для розвитку цих кафедр та підвищення ефективності їхньої діяльності дуже багато зробили Сергій Фомін (кандидат педагогічних наук, професор, заслужений тренер УРСР, заслужений працівник народної освіти УРСР), Микола Теппер

(кандидат педагогічних наук, професор), Дмитро Поліщук (кандидат медичних наук, професор), Віктор Сафонов (кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений тренер України).

У різні часи тут працювали Василь Задоянний, Анатолій Архипов, Ігор Соколов, Борис Зорін, Юрій Гаммерштедт, Геннадій Бахтурін, Віталій Соболев, Дмитро Поліщук, Валентина Пивоварова, Василь Карленко, Володимир Краюшкін, Григорій Козін, Володимир Титов, Юрій Красиков, Іван Чернов, Тетяна Кулешова, Віктор Руденко та інші.

Фахівці кафедри брали активну участь у роботі комплексної наукової групи, яка здійснювала науково-методичне забезпечення підготовки збірних команд СРСР з велосипедного спорту (шосе і трек), та у діяльності створеного Київським державним інститутом фізичної культури разом із добровільним спортивним товариством «Колос» центру олімпійської підготовки з велоспорту «Титан». Результати роботи центру олімпійської підготовки «Титан» знайшли відображення у двох монографіях Дмитра Поліщука – «Підготовка велосипедистов» (1986 р.) та «Велосипедный спорт» (1997 р.). Також співробітники кафедри плідно працювали й в інших комплексних наукових групах: при збірних командах України з лижних гонок (керівник – Сергій Фомін), біатлону (керівник – Василь Карленко), гірськолижного спорту (керівник – Віталій Соболев).

На кафедрі у 2006–2010 рр. здійснювалася реалізація однієї з тем зведеного плану науково-дослідних робіт «Удосконалення структури змагальної діяльності спортсменів у циклічних видах спорту (на матеріалах велосипедного спорту, ковзанярського спорту (шорт-трек) та лижних гонок).

У 2011–2013 рр. фахівцями кафедри розроблялася ініціативна тема «Удосконалення тактики змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у зимових видах спорту», а у 2014 р. – ініціативна тема «Визначення пріоритетних факторів, які забезпечують досягнення на етапі збереження вищої спортивної майстерності в багаторічній підготовці спортсменів високого

класу у велосипедному спорті та у зимових циклічних видах спорту».

Серед вихованців кафедри різних років – переможець велогонки миру і бронзовий призер Ігор XVII Олімпіади 1960 р. у командній гонці переслідування на треку Микола Колумбет, чемпіонка світу з швидкісного бігу на ковзанах (1977 р.) Віра Бриндзей, чемпіонка світу з швидкісного бігу на ковзанах – у спринтерському багатоборстві (1981 р.) Тетяна Тарасова, чемпіонка світу з швидкісного бігу на ковзанах на дистанції 500 м (1978, 1984 рр.) Валентина Лаленкова, чемпіон Європи з велоспорту на треку – в індивідуальній і командній гонках переслідування (2002, 2003, 2004 рр.) Володимир Дюдя, чемпіон Ігор XXIV Олімпіади 1988 р. у гіті на 1000 м з місця Олександр Кириченко, переможець велогонки миру Володимир Пульников, чемпіон XI і XII зимових Олімпійських ігор (1972 і 1976 рр.) у біатлонній естафеті 4 x 7,5 км Іван Бяков, чемпіон світу (1982 р.) і бронзовий призер XVII зимових Олімпійських ігор (1984 р.) у лижній естафеті 4 x 10 км Олександр Батюк, чемпіонка світу (1999 і 2002 рр.) у біатлоні Олена Зубрилова, чемпіон світу в командній шосейній гонці на 100 км (1990 р.) Олег Галкін, чемпіон світу (1998 р.) і срібний призер Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на треку Сергій Матвеев, чемпіон світу в командній гонці переслідування на треку (2001 р.) Любомир Полатайко, чемпіон світу в командній гонці переслідування на треку (2001 р.) і чемпіон Європи (2002, 2003 рр.) Роман Кононенко, чемпіон Європи в командній гонці переслідування на треку (2003, 2004 рр.) Володимир Загородній, чемпіон Європи у фігурному катанні на ковзанах (1993 р.) Дмитро Дмитренко та інші.

Співробітники кафедри беруть участь і у підготовці збірних команд України різних рівнів, зокрема, жіноча збірна команда України з біатлону під керівництвом старшого тренера Василя Карленка на XXII зимових Олімпійських іграх 2014 р. в Сочі перемогла у біатлонній естафеті 4 x 6 км. Його у жовтні 2014 р. було нагороджено орденом

«За заслуги» II ступеня. У 2014 р. за плідну працю зі спортсменами збірної команди України з вадами зору з лижних гонок та біатлону медаллю «За працю і звитягу» нагороджено викладача кафедри Дмитра Хуртика.

На вело-лижній базі в Голосіївському лісопарку Києва змонтовано і функціонує сучасне технічне оснащення, придатне для організації одного з центрів олімпійської підготовки спортсменів України.

КАФЕДРА СПОРТИВНИХ ЄДИНОБОРСТВ ТА СИЛОВИХ ВИДІВ СПОРТУ

Кафедру спортивних єдиноборств та силових видів спорту НУФВСУ в її нинішньому вигляді було створено у 2011 р. шляхом об'єднання кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту і фехтування.

Діяльність структурних підрозділів згаданої спрямованості розпочалася у 1934 р., коли в Державному інституті фізичної культури України вперше було сформовано кафедри з різних спортивно-педагогічних дисциплін, в тому числі боротьби, боксу, важкої атлетики та фехтування і рукопашного бою.

Першим завідувачем кафедри боротьби, боксу та важкої атлетики ДІФКУ (у 1934–1937 рр.) був відомий важкоатлет, талановитий педагог, тренер і організатор Володимир Бедункевич, який, на жаль, загинув під час репресій сталінського режиму у 1930-х роках і лише наприкінці 1950-х років його помертню було реабілітовано.

У подальшому кафедру очолювали Іван Кириченко (1938–1941 рр.) та Іван Іванов (1946–1950 рр.).

У 1951 р. в Київському державному інституті фізичної культури було створено кілька окремих кафедр – важкої атлетики, боротьби та боксу, фехтування.

Колектив кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту

Кафедру важкої атлетики у різні роки очолювали Микола Лучкін, Яків Куценко, Микола Вакулєнко, Микола Лапутін, Петро Мироненко, Валентин Олешко; кафедру боротьби та боксу – Михайло Романенко, Сергій Матвєєв, Сергій Лещенко, Валентин Фетісов, Василь Костюченко; кафедру фехтування – Микола Теппер, Сергій Парамонов, Тарас Дубовенко, Володимир Дрюков, Олександр Єрохін.

Із 2002 р. кафедру силових видів спорту і фехтування НУФВСУ очолив Олександр Пуцов, а кафедру спортивних єдиноборств (з 2003 р.) – Григорій Данько.

Завідувачем об'єднаної у 2011 р. кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України став кандидат педагогічних наук, професор, заслужений тренер України, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Григорій Данько.

Значний внесок у розвиток видів спорту, охоплених зазначеними вище кафедрами, та у підготовку кадрів з цих видів спорту зробили такі фахівці: заслужений майстер спорту СРСР Іван Іванов, заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер СРСР Арменак (Арам) Ялтирян, заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер СРСР Яків Куценко, заслужений майстер

спорту СРСР, заслужений тренер УРСР Микола Лапутін, заслужені тренери УРСР Іван Кириченко, Михайло Романенко, Олександр Карпінський, Олександр Пуцов, Валерій Богуславський, заслужений тренер УРСР, заслужений працівник фізичної культури і спорту України, професор Валерій Бойко, заслужений працівник народної освіти України, професор Сергій Матвєєв, заслужений тренер України, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Григорій Данько, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Валентин Олешко, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Юрій Бураков та інші.

Співробітники завжди прагнули гармонійно поєднувати навчально-методичну і науково-дослідну роботу. Наприклад, у 1940 р. Микола Лучкін став автором першого в СРСР підручника «Тяжелая атлетика», який чотири рази було перевидано і перекладено різними мовами. У повоєнні роки доцент Олександр Карпінський плідно працював за темою «Тактика спортивної боротьби».

У 1974 р. побачив світ перший в Українській РСР підручник «Бокс» для інститутів фізичної культури, автором якого був доцент Михайло Романенко.

У 1970-х роках на згаданих кафедрах формувалися наукові напрями, орієнтовані на створен-

ня загальнотеоретичних та спеціальних основ підготовки висококваліфікованих спортсменів у силових видах спорту і спортивних єдиноборствах. Характерною рисою виконуваних наукових досліджень був тісний зв'язок із потребами практики спортивної підготовки. Це проявилось у діяльності завідувача кафедри боротьби і боксу (1977–1984 рр.) Сергія Матвєєва, розробки якого за темою «Ефективність чергування занять з різними навантаженнями у тренувальних мікроциклах» втілилися у практику підготовки висококваліфікованих спортсменів (серед них – 11 майстрів спорту міжнародного класу і 37 майстрів спорту).

Дієвість тісного зв'язку наукових досліджень і методичних розробок, здійснюваних фахівцями кафедр, стала особливо відчутною після створення у 1986 р. комплексних наукових груп при збірних командах Української РСР (згодом – незалежної України) з відповідних видів спорту. Керівниками цих груп у різні роки були Петро Мироненко, Валентин Фетісов, Захарій Чочарай, Валерій Бойко, Сергій Матвєєв, Юрій Павленко, Кім Ткаченко, Валентин Олешко, Григорій Данько, Володимир Дрюков.

Викладачі кафедр у 1980–1990 роках брали активну участь у реалізації тем зведеного плану науково-дослідних робіт Держкомспорту УРСР за напрямом «Удосконалення методів відновлення працездатності кваліфікованих борців та важкоатлетів».

У 1999 р. побачив світ перший в Україні підручник Валентина Олешка «Силові види спорту». У 2004 р. було видано навчальний посібник «Физическая подготовка борцов» Валерія Бойка, Григорія Данька, а згодом – навчальний посібник «Вольная борьба» (2011 р., автор – Григорій Данько).

У 1991–2005 рр., відповідно до зведеного плану науково-дослідних робіт Держкомспорту України, реалізовувалися дослідження за темою «Моделювання процесу підготовки та відбір спортсменів на етапах спортивного вдосконалення»; у 2006–2010 рр., відповідно до зведено-

го плану науково-дослідних робіт Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту – за темами «Теоретико-методичні основи раціональної побудови тренувального процесу у важкій атлетиці на етапах багаторічної підготовки» і «Теорія періодизації спортивного тренування: проблеми, протиріччя, шляхи модернізації», а у 2011–2015 рр. – за темою «Управління тренувальним процесом кваліфікованих спортсменів у силових видах спорту та єдиноборствах на основі сучасних технологій оцінки, моделювання і корекції основних характеристик підготовки».

Під керівництвом професора Валерія Бойка здійснювалися дослідження за темою «Структура і діагностика спеціальної витривалості кваліфікованих борців». Втілення їхніх результатів у практику допомогли професорам Валерію Бойку та Григорію Даньку підготувати провідних українських борців, які стали призерами Ігор Олімпіади-2008 та Ігор Олімпіади-2012.

Вихованці кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту успішно виступали на Іграх Олімпіад. Олімпійськими чемпіонами у різні роки стали: у боротьбі греко-римській – Іван Богдан (Рим-1960), Олександр Колчинський (Монреаль-1976 і Москва-1980), В'ячеслав Олейник (Атланта-1996); у боротьбі вільній – Борис Гуревич (Мехіко-1968), Павло Пінігін (Монреаль-1976), Ельбрус Тедєєв (Афіни-2004); у дзюдо – Сергій Новиков (Монреаль-1976); у фехтуванні – Григорій Крисс (Токіо-1964), Володимир Смирнов (Москва-1980), Вадим Гутцайт (Барселона-1992), Георгій Погосов (Барселона-1992); у стрільбі стендовій – Дмитро Монаков (Сеул-1988); у сучасному п'ятиборстві – Іван Дерюгін (Мельбурн-1956), Борис Онищенко (Мюнхен-1972); у кінному спорті – Віра Мисевич (Москва-1980).

Студенти і випускники кафедри завоювали 36 олімпійських нагород різного ґатунку – 12 золотих, 15 срібних, 9 бронзових. Також вихованці кафедри неодноразово ставали переможцями і

призерами чемпіонатів світу і Європи з відповідних видів спорту, всесвітніх універсіад та інших міжнародних змагань.

Нині співробітники кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту НУФВСУ виконують комплекс завдань із підготовки висококваліфікованих тренерів-викладачів з таких видів спорту, як боротьба вільна та греко-римська, бокс, східні єдиноборства, сучасне п'ятиборство, стрілецький спорт, важка атлетика, кінний спорт, фехтування, пауерліфтинг, гирьовий спорт, бодибілдінг.

Кафедра прагне забезпечувати студентів сучасними знаннями з викладання обраного виду спорту, методики й організації тренувального процесу, підготовки та проведення змагань різного рівня тощо.

КАФЕДРА ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ

Кафедра водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України веде свою історію від кафедри плавання, створеної 1934 р. у Державному інституті фізичної культури України.

У різні роки завідувачами кафедри плавання працювали Олег Концевич (1934–1935 рр.), М. Бутаков (1935–1936 рр.), Іван Вржесневський (1937–1941 рр. і 1948–1971 рр.), Віктор Вржесневський (1945–1947 рр.), Анатолій Кудряшов (1971–1976 рр.), Володимир Платонов (1976–1978 рр.), Юрій Короп (1978–1980 рр.), Едмонд Черняєв (1980–1987 рр.), Сергій Фесенко (1988–1992 рр.), Йосип Земцов (1992–1996 рр.).

У 1996 р. кафедру плавання було об'єднано з кафедрою веслового спорту, і з того часу у вищому навчальному закладі функціонує кафедра водних видів спорту.

Що ж до історії кафедри веслового спорту, то її відкрили у КДІФК в 1972 р. Нею у різні роки керували заслужений майстер спорту СРСР, заслу-

жений тренер УРСР, кандидат педагогічних наук, доцент Ігор Ємчук (1972–1981 рр.), заслужений майстер спорту, кандидат педагогічних наук, доцент Юрій Стеценко (1981–1990 рр.), кандидат педагогічних наук, доцент Володимир Михайлов (1990–1996 рр.).

Після об'єднання кафедр плавання і веслового спорту завідувачами кафедри водних видів спорту вищого навчального закладу працювали Ігор Ємчук (1996–2000 рр.), кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений тренер України Людмила Шульга (2000–2013 рр.).

Із 2013 р. кафедру водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України очолює доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник народної освіти України Юрій Шкребтій.

Вагомий внесок у розвиток кафедри плавання і загалом цього виду спорту зробив заслужений тренер Української РСР, заслужений працівник вищої школи УРСР, кандидат педагогічних наук, професор Іван Вржесневський, який започаткував та обґрунтував нові положення теорії і методики підготовки спортсменів у плаванні, зокрема, цілорічного тренування плавців з двома циклами, використання великих тренувальних навантажень, планування малих циклів перед відповідальними змаганнями, розвитку спеціальної сили плавців, розробки техніки плавання, планування тренування у змагальний період. Серед більше двадцяти кандидатів педагогічних наук, підготовлених під керівництвом професора Івана Вржесневського, – Володимир Парфьонов, Володимир Платонов, Анатолій Кудряшов та інші.

У 1976–1978 рр., кафедру плавання очолював кандидат педагогічних наук, доцент Володимир Платонов. Під його керівництвом підготували й захистили кандидатські дисертації Людмила Федорова, Віктор Сенча, Дмитро Фомін, Анатолій Єфімов, Юрій Шкребтій, Георгій Лисенко, Тетяна Литвиненко, Володимир Чепелев та інші фахівці.

У той період Володимиром Платоновим були виконані фундаментальні й прикладні дослі-

Колектив кафедри водних видів спорту

дження з теорії та методики підготовки спортсменів у плаванні. Результати наукового пошуку були успішно реалізовані у практиці підготовки плавців високого класу, що здійснювалася під його керівництвом в експериментальному центрі олімпійської підготовки, що діяв на базі кафедри плавання та проблемної науково-дослідної лабораторії КДІФК. Теоретична значущість досліджень гармонійно поєднувалася з високоефективним впровадженням їх результатів у спортивну практику, що підтвердилося перемогами вихованців кафедри плавання КДІФК на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу і Європи. Зазначимо, що у 1980 р. Сергій Фесенко став олімпійським чемпіоном на дистанції 200 м батерфляєм і срібним призером Ігор XXII Олімпіади у комплексному плаванні на 400 м, Олександр Сидоренко – олімпійським чемпіоном у комплексному плаванні на 400 м, Сергій Красюк – олімпійським чемпіоном в естафеті 4 x 200 м вільним стилем і срібним призером у комбінованій естафеті 4 x 100 м.

На кафедрі у різні роки плідно працювали і фахівці з водного поло – Павло Сахновський та Йосип Земцов.

У 1977–1980 рр. Ігор Ємчук був головним тренером збірної команди СРСР з академічного веслування під час її підготовки до Ігор XXII Олімпіади.

Вихованка кафедри веслового спорту Оксана Шинкарук у 2000–2005 рр. працювала на по-

саді проректора НУФВСУ зі спортивної роботи, а з 2005 р. очолює науково-дослідний інститут Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Серед тих, хто у 2006 р. успішно захистив дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту, були професор Андрій Дяченко («Система удосконалення спеціальної витривалості кваліфікованих спортсменів в академічному веслуванні») і професор Юрій Шкретій («Управління тренувальними і змагальними навантаженнями спортсменів високого класу в умовах інтенсифікації процесу підготовки – на матеріалі плавання»).

Вагомі здобутки були у діяльності Людмили Шульги, яка у 2000–2013 рр. очолювала кафедру водних видів спорту НУФВСУ й підготувала велику кількість висококваліфікованих плавців. Її робота як головного тренера національної збірної команди плавців із вадами слуху істотно сприяла розвитку в Україні цього напрямку спорту інвалідів.

Багато вихованців кафедри в різні роки ставали переможцями і призерами Олімпійських ігор, чемпіонатів світу і Європи, всесвітніх універсіад та інших міжнародних змагань. Серед цих спортсменів, крім уже згаданих олімпійських чемпіонів Сергія Фесенка, Олександра Сидоренка та Сергія Красюка, – триразовий олімпійський чемпіон з веслування на байдарках Володимир Морозов, дворазові чемпіони Ігор Олімпіад у цьому виді спорту Олександр Шапаренко і Юрій

Філатов, олімпійський чемпіон з веслування на байдарках Юрій Стеценко, чотириразова чемпіонка Ігор Олімпіад у плаванні Яна Клочкова, олімпійська чемпіонка з веслування на байдарках Інна Осипенко-Радомська та інші.

У 2013 р. на кафедрі водних видів спорту НУФВСУ було розпочато підготовку магістрів зі спеціальності «Спорт (за видами)» (спеціалізація – «Теорія і методика спортивної підготовки в академічному веслуванні»).

Серед навчальних дисциплін, які нині викладаються на кафедрі, – «Теорія і методика викладання обраного виду спорту» (плавання, підводне плавання, водне поло, синхронне плавання, стрибки у воду, веслування академічне, веслування на байдарках і каное, веслувальний слалом); «Плавання та методика його викладання», «Теорія і методика спортивної підготовки в академічному веслуванні», «Позатренувальні та позазмагальні фактори у підготовці спортсменів в академічному веслуванні», «Науково-методичне забезпечення спортивної підготовки в академічному веслуванні» тощо.

Нині фахівці кафедри водних видів спорту працюють у таких наукових напрямках, як «Методологічні та нормативно-правові засади організації фізкультурної освіти та кадрового забезпечення у галузі фізичної культури і спорту» (керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Юрій Шкретій) та «Управління тренувальними навантаженнями в умовах інтенсифікації змагальної діяльності» (керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Андрій Дяченко).

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СПОРТИВНОГО ТА ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ

Кафедра історії спортивного та олімпійського руху бере початок від літа 2012 р., коли в Національному університеті фізичного виховання і

спорту України відбулася реорганізація кафедри олімпійського і професійного спорту, котра до того функціонувала протягом двадцяти років. Унаслідок цієї реорганізації замість кафедри олімпійського і професійного спорту було створено два підрозділи – кафедру історії спортивного та олімпійського руху і кафедру професійного, неолімпійського та адаптивного спорту.

Зазначимо, що в 1992 р. у Київському державному інституті фізичної культури було створено першу у вищих навчальних закладах такого профілю кафедру олімпійського спорту, ініціатором цього був доктор педагогічних наук, професор Володимир Платонов. Він очолював її у 1992–2000 роках, після чого завідувачем кафедри олімпійського і професійного спорту НУФВСУ у 2000–2012 рр. був кандидат педагогічних наук професор Сергій Матвєєв.

Утворену в НУФВСУ влітку 2012 р. кафедру історії спортивного та олімпійського руху очолює Марія Булатова – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. На кафедрі працюють доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Володимир Платонов, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Юрій Павленко та інші фахівці.

Із 2013 р. на кафедрі було покладено відповідальність за підготовку магістрів у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Спорт (за видами)» (спеціалізація – «Олімпійський спорт»).

Дослідження, які виконуються магістрантами під загальним керівництвом науково-педагогічного складу кафедри, охоплюють широке коло питань: від загальних аспектів спортивної підготовки, особливостей функціонування окремих структур в олімпійському русі до історичних, соціальних і педагогічних питань розвитку сучасного олімпійського спорту.

Нині на кафедрі викладають для бакалаврату такі навчальні дисципліни: «Всесвітня істо-

Колектив кафедри історії спортивного та олімпійського руху

рія спортивного руху», «Історія олімпійського руху», «Історія фізичного виховання і спорту України», а для магістрантів – навчальні дисципліни «Олімпійський спорт», «Актуальні проблеми олімпійського спорту», «Історія олімпійського руху України», «Наукові дослідження в олімпійському спорті». Викладання зазначених дисциплін здійснюється за допомогою ґрунтовних навчальних, енциклопедичних та інших видань, таких як «Енциклопедія олімпійського спорту України» (2005 р., за редакцією Володимира Платонова), «Олимпийский спорт» – у 2 т. (2009 р., за загальною редакцією Володимира Платонова), «Олімпійське сузір'я України. Атлети» (2010 р., автори – Сергій Бубка, Марія Булатова), «Олімпійське сузір'я України. Тренери» (2011 р., автори – Сергій Бубка, Марія Булатова), «Енциклопедія олімпійського спорту у запитаннях і відповідях» (2011 р., автор – Марія Булатова), «Олімпійська освіта: теорія і практика» (2011 р., автор – Валентина Єрмолова), «Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры» (2012 р., автори – Марія Булатова, Сергій Бубка), «Олимпийские игры» – у 2 т. (2012 р., автори Марія Булатова, Сергій Бубка, Володимир Платонов), «Киев-1913. Первая Российская Олимпиада» (2012 р., автори – Сергій Бубка, Марія Булатова).

Серед дисертацій за профілем кафедри історії спортивного та олімпійського руху можна відзначити успішний захист у березні 2014 р. дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту – «Олімпійський спорт: давньогрецька спадщина та сучасний стан», підготовленої у НУФВСУ президентом Національного олімпійського комітету України Сергієм Бубкою (науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор Володимир Платонов). Заслужують на увагу захищені кандидатські дисертації Валентини Єрмолової та Якова Щербишина.

Наукова діяльність колективу кафедри історії спортивного та олімпійського руху здійснюється у двох напрямках: «Історичні передумови та соціальні наслідки участі українських спортсменів в Олімпійських іграх» (керівник – доктор педагогічних наук, професор Марія Булатова) та «Історичні, організаційно-методичні та правові засади реалізації олімпійської освіти в Україні» (керівники – доктор педагогічних наук, професор Марія Булатова та доктор наук з фізичного виховання і спорту Сергій Бубка).

Кафедра історії спортивного та олімпійського руху НУФВСУ працює у тісній взаємодії з багатьма структурами сфери фізичного виховання і спорту на різних рівнях – внутрішньоуніверси-

тетському, національному (в масштабах України) та міжнародному.

На внутрішньоуніверситетському рівні – це співробітництво зі спортивно-педагогічними і теоретичними кафедрами НУФВСУ, аспірантурою і докторантурою, з факультетами, науково-дослідним інститутом НУФВСУ тощо; на національному – співпраця з Державним науково-дослідним інститутом фізичної культури і спорту, Українською академією наук, Національним олімпійським комітетом України, Олімпійською академією України; на міжнародному рівні – з відділом наукових досліджень Міжнародного олімпійського комітету, Міжнародним товариством олімпійських істориків, Олімпійським музеєм у Лозанні, Міжнародною олімпійською академією в Олімпії, Олімпійським музеєм у Ризі, із різними зарубіжними вищими навчальними закладами фізкультурно-спортивного профілю Іспанії, Польщі, Китаю, Франції, Росії, Молдови, Казахстану та інших країн.

На базі кафедри історії спортивного та олімпійського руху функціонують Центр олімпійських досліджень і олімпійської освіти, якому у 2013 р. було присвоєно статус міжнародного, а також лабораторія олімпійської освіти науково-дослідного інституту НУФВСУ.

КАФЕДРА БІОЛОГІЇ СПОРТУ

Кафедру біології спорту НУФВСУ було започатковано у 2007 р. на базі кафедри біології людини, яка функціонувала в університеті протягом 2004–2007 рр. Проте свої витоки вона веде ще з 1930-х років, коли в 1933 р. у Державному інституті фізичної культури України було створено кафедри теоретичних дисциплін, і серед них дві – анатомії та фізіології.

На кафедрах медико-біологічного профілю (у різні часи вони мали різні назви, об'єднувалися і роз'єднувалися) у вищому навчальному закладі

працювали багато відомих учених та досвідчених педагогів з анатомії, фізіології, біохімії. Серед них, можна назвати фахівців:

- з анатомії – доктор медичних наук, професор Віктор Колесников, доктор медичних наук, професор Петро Гудзь, доктор медичних наук, професор Володимир Талько, доктор медичних наук, професор Олександр Щегольков;

- з фізіології – доктор медичних наук, професор Михайло (Мусій) Горкін, доктор медичних наук, професор Олександр Радзієвський, доктор біологічних наук, професор Лідія Євгенєва, доктор біологічних наук, професор Володимир Моногаров, доктор біологічних наук, професор Віктор Міщенко, доктор медичних наук, професор Юрій Похоченчук, доктор біологічних наук, професор Михайло Філіппов, доктор педагогічних наук, професор Валерій Смульський;

- з біохімії – академік Академії наук УРСР, доктор біологічних наук, професор Ростислав Чаговець, доктор біологічних наук, професор Євген Кожухар, доктор біологічних наук, професор Михайло Калінський, доктор медичних наук, професор Георгій Верич.

Із 2004 р. кафедру біології людини (згодом – кафедру біології спорту) очолює доктор біологічних наук, професор Володимир Ільїн – відомий фахівець у галузі екстремальної фізіології.

Колектив кафедри біології спорту, в науково-педагогічному складі якої працюють чотири професори (Володимир Ільїн, Михайло Філіппов, Ірина Земцова, Георгій Коробейніков), вісім доцентів та інші фахівці, продовжує славні педагогічні та наукові традиції, започатковані їхніми попередниками.

Педагогічна діяльність кафедри спрямована на підготовку студентів з усіх напрямів бакалаврату та на перепідготовку спеціалістів із вищою освітою, для яких викладаються такі навчальні дисципліни: спортивна фізіологія і біохімія, а також на підготовку магістрів зі спеціальності «Спорт (за видами)» (спеціалізація – «Фізіологія спорту»). Програма підготовки магістрів включає поглиблене вивчення фізіологічних,

Колектив кафедри біології спорту

метаболічних та генетичних основ спортивної діяльності (11 спеціальних дисциплін), проходження стажування спеціальної спрямованості та наукову підготовку магістерської дипломної роботи.

На кафедрі постійно дбають про підвищення рівня науково-методичного забезпечення навчальних дисциплін, у тому числі шляхом підготовки підручників, навчальних посібників, монографій, навчальних програм, наукових статей тощо, це «Основи біохімії м'язової діяльності» (2007 р., автор – Ганна Осипенко), «Физиологические механизмы развития и компенсации состояния гипоксии в процессе адаптации к мышечной деятельности» (2010 р., автор – Михайло Філіппов), «Спортивная физиология» (2010 р., автор – Ірина Земцова), «Основи молекулярної генетики м'язової діяльності» (2013 р., автори – Володимир Ільїн, Світлана Дроздовська), «Психофизиологические основы функциональных состояний» (2013 р., автор – Михайло Філіппов).

На кафедрі біології спорту НУФВСУ виконуються дослідження з таких тем зведеного плану науково-дослідних робіт Міністерства України у справах молоді та спорту: «Розробка комплексної системи визначення індивідуально-типоло-

гічних властивостей спортсменів на основі прояву геному» (керівник – професор Володимир Ільїн) і «Превентивні програми нейропсихологічної підтримки спортсменів високої кваліфікації на заключних етапах багаторічної підготовки» (керівник – професор Георгій Коробейніков). Також проводиться вивчення гіпоксичних станів організму спортсменів під час напруженої м'язової діяльності та за умов перебування в горах (професор Михайло Філіппов) та здійснюються наукові розробки у сфері спортивного харчування і використання дієтичних добавок (професор Ірина Земцова).

Співробітники кафедри біології спорту беруть участь у діяльності комплексних наукових груп з науково-методичного забезпечення підготовки збірних команд України у таких видах спорту, як боротьба греко-римська і вільна, дзюдо, легка атлетика, веслування академічне, сучасне п'ятиборство, стрибки у воду. Працюючи у цих групах, фахівці кафедри розробляють методичні критерії оцінки функціональної підготовленості спортсменів високої кваліфікації та рекомендації до їх харчування і спеціальних засобів підвищення фізичної працездатності, що сприяє удосконаленню тренувального процесу.

КАФЕДРА АНАТОМІЇ, ФІЗІОЛОГІЇ І СПОРТИВНОЇ МЕДИЦИНИ

Кафедру анатомії, фізіології і спортивної медицини НУФВСУ в її нинішньому вигляді було створено влітку 2014 р. шляхом об'єднання кафедри спортивної медицини і кафедри анатомії та фізіології.

Обидві кафедри тим чи іншим чином ведуть початок своєї історії з 1930-х років. Тоді в Державному інституті фізичної культури України в 1933 р. вперше було створено ряд кафедр, у тому числі – анатомії, фізіології, гігієни, лікарського контролю і масажу, на яких у довоєнні роки працювали, передаючи свої знання студентам, такі фахівці, як Василь Воробйов і Костянтин Іванов (анатомія), Микола Тесленко і Михайло Горкін (фізіологія), Олександр Венедиктов (лікувальний і спортивний масаж), Ольга Качоровська (лікувальна фізкультура, гігієна і лікарський контроль) та інші.

Після того, як інститут у 1944 р. було переведено до Києва, на цих кафедрах у різні роки працювали багато досвідчених фахівців: професори Віктор Колесников, Петро Гудзь, Володимир Таль-

ко, Олександр Щегольков, Вадим Гордієнко (анатомія), Михайло Горкін, Олександр Радзієвський, Лідія Євгенєва, Володимир Ткачук, Ася Колчинська, Володимир Моногаров, Віктор Міщенко, Ілля Кучеров, Юрій Похолєнчук, Валерій Смульський, Михайло Філіппов (фізіологія), Ольга Качоровська, Галина Полєся, Ігор Муравов, Станіслав Душанін, Лариса Шахліна (спортивна медицина, лікувальна фізкультура, лікарський контроль).

Питання про доцільність заснування в Національному університеті фізичного виховання і спорту України самостійної кафедри спортивної медицини постало перед керівництвом вищого навчального закладу з огляду на зростання соціальної значущості спорту та його масовості, збільшення фізичних і психоемоційних навантажень, яких зазнають спортсмени у сучасному спорті вищих досягнень, та зростання інтересу різних верств населення до занять масовою фізичною культурою (з різноманітними формами рухової активності). Тож наприкінці 2001 р. в НУФВСУ було відкрито кафедру спортивної медицини, яку 2002 р. очолила доктор медичних наук, професор Лариса Шахліна. Головною метою діяльності новоствореної кафедри передбачалася спільна робота Національного університету фізичного виховання і спорту України разом з ка-

Колектив кафедри анатомії, фізіології і спортивної медицини

федрами Національного медичного університету імені О.О. Богомольця та Київського університету Української асоціації народної медицини.

У травні 2007 р. за спільним наказом Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України і Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту було створено спільний факультет Національного медичного університету імені О.О. Богомольця та Національного університету фізичного виховання і спорту України з підготовки лікарів для сфери фізичної культури і спорту. Цей факультет існував до 2011 р.

У 2011 р. в НУФВСУ, де до цього функціонували кафедра анатомії та фізіології і кафедра медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту, з метою оптимізації структури університету було здійснено реорганізацію, під час якої до кафедри анатомії та фізіології приєднали кафедру медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту, внаслідок чого з'явився підрозділ – кафедра анатомії та фізіології.

Серед навчальних дисциплін, що викладалися на цій кафедрі, – анатомія, фізіологія, вікова анатомія та вікова фізіологія, медико-біологічні основи фізичної культури і спорту, основи здорового способу життя, цивільна оборона, безпека життєдіяльності та основи охорони праці тощо.

Влітку 2011 р. в НУФВСУ до кафедри спортивної медицини приєднали кафедру гігієни й екології.

У 2013 р. було підписано договір про співпрацю між Національним університетом фізичного виховання і спорту України та Київським медичним університетом Української асоціації народної медицини. Метою цієї угоди стала потреба у підвищенні ефективності підготовки фахівців зі спортивної медицини та в удосконаленні їхнього професійного рівня, а також співробітництво у здійсненні фундаментальних і прикладних наукових досліджень, спрямованих на сприяння вирішенню проблем, визначених державними програмами розвитку медицини та фізичної культури і спорту в Україні.

За період функціонування у НУФВСУ кафедри спортивної медицини було зроблено чимало для забезпечення належного рівня підготовки

фахівців цього профілю, зокрема на кафедрі функціонують науково-дослідна лабораторія і комп'ютерний клас. Певні завдання у цій сфері допомагають вирішувати створені у складі НУФВСУ центр спортивної травматології, навчально-оздоровчий і реабілітаційний комплекс та лабораторія діагностики функціонального стану спортсменів.

Наукова робота кафедри спортивної медицини НУФВСУ спрямована на вивчення таких питань, як медико-біологічне обґрунтування спортивної підготовки спортсменок та осіб, які займаються оздоровчою фізичною культурою; адаптація кісткової тканини жінок до великих фізичних навантажень; оптимізація процесів відновлення і підвищення спортивної працездатності (дослідження із згаданих проблем очолює лідер цієї наукової школи доктор медичних наук, професор Лариса Шахліна); харчування спортсменів та оздоровче харчування осіб, які займаються фітнесом; моніторинг харчування за допомогою інформаційних комп'ютерних систем; екологія спорту і фізичного виховання (ці напрями розробляє доктор медичних наук, професор Олег Циганенко).

Співробітниками кафедри спортивної медицини НУФВСУ підготовлено і видано понад 130 різних наукових праць, серед них – монографія «Медико-биологические основы спортивной тренировки женщин» (2001 р., автор – Лариса Шахліна), «Здоровье подростков» (2007 р., один з авторів – Лариса Шахліна), «Основи екології» (2008 р., один з авторів – Олег Циганенко); «Основи раціонального харчування в фізичному вихованні і спорті» (2009 р., один з авторів – Олег Циганенко) та інші.

Кафедра спортивної медицини НУФВСУ, починаючи з 2002 р., щорічно проводить міжнародні конференції з актуальних проблем спортивної медицини. У роботі цих конференцій беруть участь провідні фахівці з різних країн.

У період 2006–2012 рр. на базі НУФВСУ було проведено три континентальні семінари зі спортивної медицини, основними організаторами яких є Медична комісія МОК спільно з Національним

олімпійським комітетом України. Підготовку і проведення здійснював Національний університет фізичного виховання і спорту України за активної участі співробітників кафедри спортивної медицини НУФВСУ та Олімпійської академії України.

Кафедра спортивної медицини НУФВСУ плідно співпрацює з такими науково-дослідними установами Національної академії медичних наук України, як Інститут геронтології, Інститут педіатрії, акушерства і гінекології, Інститут гематології і трансфузіології, а також з Київським медичним університетом Української асоціації народної медицини, Науково-практичним центром дитячої кардіології та кардіохірургії Міністерства охорони здоров'я України та з іншими організаціями.

Після здійсненого влітку 2014 р. в Національному університеті фізичного виховання і спорту України об'єднання кафедри спортивної медицини і кафедри анатомії та фізіології завідувачем кафедри анатомії, фізіології і спортивної медицини НУФВСУ є доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Лариса Шахліна.

Із 1 січня 2015 р. кафедру анатомії, фізіології і спортивної медицини (наказом ректора НУФВСУ від 27 жовтня 2014 р.) підпорядковано факультету заочного навчання.

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ І ЕКОНОМІКИ СПОРТУ

Кафедру менеджменту і економіки як самостійний підрозділ Національного університету фізичного виховання і спорту України було створено у 2007 р. Влітку 2014 р. відбулося перейменування, відтоді вона має назву «кафедра менеджменту і економіки спорту».

Варто зазначити, що заснування цієї кафедри датується 1993 р., коли у вищому навчальному закладі було започатковано підготовку фахівців з менеджменту й управління фізичним вихованням і спортом, яка здійснювалася в УДУФВС на

кафедрі соціально-економічних та організаційно-правових основ фізичної культури і спорту, котру з 1993 по 1996 рр. очолював доктор педагогічних наук, професор Михайло Бака.

Кафедру менеджменту й економіки спорту від її заснування й донині очолює доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Юрій Мічуда. На ній готують фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр – за напрямом підготовки «Спорт», фаховим спрямуванням «Менеджмент і адміністрування у спортивній діяльності» та фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр – за спеціальністю «Спорт (за видами)», спеціалізацій «Менеджмент і логістика у спорті» та «Менеджмент і маркетинг у спорті».

Інтелектуальний і професійний потенціал кафедри забезпечують провідні фахівці науково-педагогічного складу, серед яких доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України Євгеній Імас, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Юрій Мічуда та кілька досвідчених доцентів.

Колектив кафедри докладає багато зусиль для удосконалення дидактичного забезпечення навчального процесу, в тому числі шляхом створення підручників, навчальних посібників, навчальних програм. Серед цих праць – навчальні посібники «Ринкові відносини та підприємництво у сфері фізичної культури і спорту» (1995 р. автор – Юрій Мічуда), «Организационно-управленческие основы физической культуры и спорта» (2008 р., один з авторів – Юрій Мічуда), «Основи менеджменту» (2002 р., 2011 р., автор – Сергій Свистунов) та інші.

На кафедрі сформовані усталені традиції науково-дослідної роботи. Під керівництвом професора Юрія Мічуди здійснюються глибокі комплексні дослідження закономірностей становлення і розвитку спортивного маркетингу та застосування ринкових технологій у менеджменті фізкультурно-спортивних організацій в Україні й у зарубіжних країнах.

Зазначимо, що дослідження, виконувані на кафедрі, мають не лише теоретичний характер,

Колектив кафедри менеджменту і економіки спорту

вони спрямовані на вирішення актуальних проблем розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні. Підтвердженням цього стало включення науковців кафедри до складу тих творчих колективів, котрі розробляли проекти документів, які відіграють визначальну роль у розвитку в нашій країні фізичного виховання, фізичної культури і спорту. Як приклади можна назвати Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р., 2009 р.), цільову комплексну програму «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998 р.), Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту (2004 р.), державну цільову соціальну програму «Хокей України» (2007 р.).

За час функціонування кафедри менеджменту і економіки спорту НУФВСУ було підготовлено понад 500 фахівців цього профілю. Переважна більшість випускників застосовують набуті знання та навички в організаціях, установах та інших структурах сфери фізичної культури і спорту в Україні; дехто працює у приватних фірмах, що надають населенню фізкультурно-спортивні та маркетингові послуги.

Найкращі з випускників, які виявили схильність до науково-педагогічної та науково-дослідної діяльності, працюють на кафедрі менеджменту і економіки спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, на інших кафедрах та у науково-дослідному інституті НУФВСУ. Випускники кафедри –

іноземні громадяни – працюють у фізкультурно-спортивних організаціях своїх держав, зокрема, у Білорусії, Грузії, Китаї, Німеччині, Ірані, Іраку, Лівані, Сирії та в інших країнах.

ТРЕНЕРСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Сучасні тенденції розвитку різних видів спорту (як в Україні, так і в інших країнах), нагальна потреба у підвищенні ефективності підготовки спортсменів до національних і міжнародних змагань, популярність, висока престижність та значущість спорту вищих досягнень у світі – все це обумовило зрослий соціальний запит на підготовку кадрів висококваліфікованих фахівців – тренерів принципово нового якісного рівня.

Із цією метою в Національному університеті фізичного виховання і спорту України у 2008 р. було проведено структурну реорганізацію навчальних підрозділів – факультетів, одним із наслідків якої стало створення навчально-наукового інституту спорту (ННІС), директором якого було призначено кандидата педагогічних наук, доцента Леоніда Драгунова.

До структури ННІС входив тренерський факультет, очолюваний кандидатом педагогічних наук, професором Валерієм Бойком, до складу якого було включено спортивно-педагогічні ка-

федри (легкої атлетики, водних видів спорту, силових видів спорту та фехтування, спортивних та оздоровчих видів гімнастики, спортивних ігор, футболу, велосипедного та зимових видів спорту, спортивних єдиноборств, спортивного танцю), а також кілька кафедр теоретичного спрямування (олімпійського і професійного спорту, теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів, гуманітарних та соціально-економічних дисциплін).

З огляду на значне збільшення кількості абітурієнтів, які бажали навчатися на тренерському факультеті навчально-наукового інституту спорту НУФВСУ, а також у зв'язку з необхідністю підвищення ефективності організаційно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу зі студентами, вчена рада Національного університету фізичного виховання і спорту України в 2011 р. прийняла рішення про реорганізацію навчально-наукового інституту спорту НУФВСУ і створення на його основі двох факультетів – спортивних ігор та складнокоординаційних видів спорту (під керівництвом кандидата педагогічних наук, доцента Леоніда Драгунова) та спортивних єдиноборств і циклічних видів спорту (під керівництвом кандидата педагогічних наук, професора Валерія Бойка).

Така реорганізація дала можливість для більшої концентрації уваги на підготовці висококваліфікованих фахівців для сфери фізичного виховання, фізичної культури і спорту, перш за все – тренерських кадрів, здатних постійно збагачувати свої теоретичні знання та поповнювати практичні вміння і навички. Крім того, з'явилися можливості для постійної модернізації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі відповідно до нагальних вимог часу. При цьому в НУФВСУ вдалося не втратити тенденції гармонійного поєднання навчальної підготовки студентів із напруженим процесом тренування і спортивних змагань та водночас зберегти умови для наукових досліджень і громадської діяльності.

Із 1 серпня 2013 р. факультет спортивних ігор та складнокоординаційних видів спорту рішен-

Колектив деканату тренерського факультету

ням ученої ради НУФВСУ було перейменовано у тренерський факультет, деканом якого є кандидат педагогічних наук, доцент Леонід Драгунов.

Тренерський факультет здійснює підготовку фахівців на освітньо-кваліфікаційних рівнях бакалавр і магістр. На освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр за напрямом «Спорт» (тренер з виду спорту, викладач фізичного виховання) підготовка фахівців здійснюється за видами спорту (акробатика, баскетбол, більярдний спорт, волейбол, гандбол, настільний теніс, регбі, спортивна гімнастика, спортивні та сучасні танці, теніс, футбол, хокей з шайбою, художня гімнастика та інші). До програми навчання входять дисципліни: професійної і практичної підготовки (теорія і методика викладання обраного виду спорту, теорія і методика фізичного виховання, загальна теорія підготовки спортсменів, основи охорони праці, основи управління та менеджменту); фундаментальної природничо-наукової та загальноекономічної підготовки (анатомія людини, біохімія, фізіологія людини, гігієна, безпека життєдіяльності, спортивна медицина, спортивна фізіологія, основи екології); соціально-гуманітарної підготовки (філософія, українська мова, історія України, історія української культури, іноземна мова, політологія та інші).

На освітньо-кваліфікаційному рівні магістр підготовка фахівців здійснюється за спеціальністю «Спорт (за видами)»: спеціалізація – про-

фесійний і неолімпійський спорт (керівник організації, підприємства спортивної спрямованості, державних та місцевих органів управління фізичною культурою і спортом, співробітник науково-дослідних установ, викладач вищих навчальних закладів, тренер з виду спорту). До програми навчання входять дисципліни: професійної і практичної підготовки (актуальні проблеми розвитку професійного і неолімпійського спорту, технологія наукових досліджень у галузі фізичного виховання і спорту, сучасна система спортивного тренування, соціально-правові основи сучасного спорту; фундаментальної природничо-наукової та загальноекологічної підготовки (сучасні комп'ютерні технології, охорона праці в галузі, цивільний захист); соціально-гуманітарної підготовки (іноземна мова, вища освіта в Україні і Болонський процес та інші).

У першій половині 2014–2015 навчального року до складу тренерського факультету НУФВСУ входили такі кафедри:

- теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів;
- спортивних видів гімнастики;
- спортивних ігор;
- футболу;
- професійного, неолімпійського та адаптивного спорту;
- хореографії і танцювальних видів спорту;
- соціально-гуманітарних дисциплін.

КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА РЕЗЕРВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СПОРТСМЕНІВ

Кафедра теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів в її нинішньому вигляді створена у НУФВСУ в 2002 р. Її попередниками були кафедра теорії спорту (1984–1990 рр.), потім – теорії та мето-

дики фізичної культури і спорту (1991–1992 рр.), згодом – олімпійського і професійного спорту (1992–2002 рр.). На початку 2003 р. її очолив доктор педагогічних наук, професор, академік Української академії наук, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Володимир Платонов і керував нею до 2005 р.

Важливими кроками в історії розвитку цього напряму навчальної і науково-дослідної роботи стали створення в 1984 р. у Київському державному інституті фізичної культури кафедри теорії спорту (першої в світі такої кафедри у спеціалізованому ВНЗ) та введення до навчальних планів відповідної навчальної дисципліни, підготовки і видання першого підручника «Теорія спорту» (за загальною редакцією Володимира Платонова, видавництво «Вища школа», 1987 р.). А також заснування в 1992 р. кафедри олімпійського і професійного спорту (із формуванням трьох навчальних дисциплін – «Олімпійський спорт», «Професійний спорт», «Теорія і методика підготовки спортсменів») та підготовка і випуск у світ у 1997 р. у видавництві «Олімпійська література» підручника «Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте» який згодом було перевидано в Іспанії, Італії, Німеччині, Китаї, Бразилії та інших країнах.

На різних етапах становлення кафедр вагомий внесок зробили такі висококваліфіковані фахівці, як Володимир Платонов, Вадим Запорожанов, Валентин Петровський, Юрій Шкретій, Марія Булатова, Леонід Волков, Костянтин Сахновський, Сергій Матвеєв, Володимир Дрюков, Леонід Драгунов, Оксана Шинкарук.

Із 2005 р. й до вересня 2014 р. завідувачем кафедри теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів працював кандидат педагогічних наук, доцент Леонід Драгунов. З вересня 2014 р. її очолює доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Андрій Дяченко.

Основним змістом навчальної роботи кафедри є викладання студентам на освітньо-квалі-

фікаційному рівні бакалавр таких навчальних дисциплін, як «Загальна теорія підготовки спортсменів», «Теорія юнацького спорту», «Адаптація і функціональні резерви спортсменів», а на освітньо-кваліфікаційному рівні магістр – навчальних дисциплін «Сучасна система спортивного тренування в олімпійському спорті», «Визначення функціональних можливостей організму спортсменів», «Адаптація функціональних систем спортсменів у водних видах спорту».

Серед тих, хто нині викладає на цій кафедрі, можна назвати таких досвідчених фахівців, як доктори наук з фізичного виховання і спорту, професори Андрій Дяченко, Юрій Шкретій, Оксана Шинкарук, Валерій Виноградов, доктор біологічних наук, старший науковий співробітник Олена Лисенко.

Наукові дослідження на кафедрі здійснюються відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у галузі фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр., де за рядом напрямів і тем кафедра теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів НУФВСУ є провідною. Серед основних можна назвати такі теми: «Побудова підготовки та змагальної діяльності спортсменів в олімпійських циклах на етапах багаторічного удосконалення» (керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Леонід Драгунов), «Методологічні та нормативно-правові засади організації фізкультурної освіти і кадрового забезпечення у сфері фізичної культури і спорту» (керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Юрій Шкретій), «Управління тренувальними навантаженнями в умовах інтенсифікації змагальної діяльності» (керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Андрій Дяченко), «Технологія відбору та орієнтації спортсменів-початківців у різних видах спорту» (керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Оксана Шинкарук), «Критерії оцінки функціонального потенціалу спортсменів високого класу» (керівник – доктор біологічних наук, старший науковий співробітник Олена Лисенко).

Колектив кафедри теорії та методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів

Крім співробітників кафедри у наукових дослідженнях беруть активну участь також докторанти, аспіранти і студенти, які виявили схильність до наукової роботи.

Провідні фахівці, котрі в різні роки працювали або й нині працюють на кафедрі теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів, є авторами чи співавторами різних підручників, навчальних посібників, монографій та інших видань. Серед найбільш популярних, можна назвати такі праці: «Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Общая теория и ее практические приложения» (Володимир Платонов, 2004 р.), «Управління тренувальними і змагальними навантаженнями спортсменів високого класу» (Юрій Шкретій, 2005 р.), «Реактивные свойства кардиореспираторной системы как отражение адаптации к напряженной физической тренировке в спорте» (Віктор Міщенко, Олена Лисенко, Валерій Виноградов, 2007 р.), «Стимуляция работоспособности и восстановительных процессов в тренировочной и соревновательной деятельности» (Валерій Виноградов, 2009 р.), «Олимпийский спорт» (у двох томах, за загальною редакцією Володимира Платонова, 2009 р.), «Медико-біологічне забезпечення підготовки спортсменів збірних команд України з олімпійських видів спорту» (за загальною редакцією Оксани Шинкарук, 2009 р.), «Спорт высших достижений и под-

готовка национальных команд к Олимпийским играм» (Володимир Платонов, 2010 р.), «Допинг в спорте и проблемы фармакологического обеспечения спортсменов» (Володимир Платонов, Сергій Олійник, Лариса Гуніна, 2010 р.), «Спортивна підготовка молодших школярів» (Леонід Волков, 2010 р.), «Отбор спортсменов и ориентация их подготовки в процессе многолетнего совершенствования» (Оксана Шинкарук, 2011 р.), «Подготовка национальных команд к Олимпийским играм» (Володимир Платонов, Юрій Павленко, Володимир Томашевський, 2012 р.), «Спортивное плавание: путь к успеху» (у двох книгах, Володимир Платонов, 2012 р.), «Оценка соревновательной деятельности баскетболистов высокого класса в игровом сезоне» (Микола Безмилов, Оксана Шинкарук, 2013 р.), «Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение» (Володимир Платонов, 2014 р.).

Співробітники кафедри беруть активну участь у науково-методичному забезпеченні підготовки провідних спортсменів і збірних команд України з різних видів спорту (у складі комплексних наукових груп) та у заходах із підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців, які працюють у сферах фізичної культури і спорту.

КАФЕДРА СПОРТИВНИХ ВИДІВ ГІМНАСТИКИ

Кафедра спортивних видів гімнастики НУФВСУ розпочала свою історію з 1934 р., коли у Державному інституті фізичної культури України було засновано перші спортивно-педагогічні кафедри. Її в 1934–1941 рр. очолював Іван Бражник. Із переведенням інституту до Києва у період 1944–1962 рр. Іван Бражник продовжував керувати кафедрою.

У 1962–1974 рр. кафедру гімнастики Київського державного інституту фізичної культури очолював доцент Борис Сільченко, у 1974–

1980 рр. – кандидат педагогічних наук, доцент Анатолій Волков.

У 1981 р. відбулася реорганізація і виникли дві кафедри: основної гімнастики (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Юрій Марченко) і спортивних видів гімнастики (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Віктор Болобан). Кафедра основної гімнастики забезпечувала викладання курсу основної гімнастики на педагогічному і спортивному факультетах та на факультеті заочного навчання. На кафедрі спортивних видів гімнастики здійснювали підготовку тренерів зі спортивної гімнастики, художньої гімнастики і спортивної акробатики, а також викладали навчальну дисципліну «Художня гімнастика» для студентів загального курсу за програмою з фізичного виховання у загальноосвітніх школах.

У такому вигляді кафедри функціонували до 1985 р., коли їх знову об'єднали у кафедру гімнастики, яку у 1996 р. було перейменовано на кафедру спортивних та оздоровчих видів гімнастики. Її з 1985 р. до 2001 р. очолював кандидат педагогічних наук, доцент Юрій Марченко. Викладачами було розроблено навчальну програму з дисципліни «Оздоровчі види гімнастики» (на матеріалах ритмічної гімнастики, танцювальної аеробіки, атлетичної гімнастики, стретчингу та з урахуванням розвитку таких сучасних оздоровчих видів гімнастики, як фітнес, шейпінг, аеробіка).

У 2001–2004 рр. посаду завідувача обіймала кандидат педагогічних наук, доцент Тетяна Нестерова. У цей період було розпочато підготовку магістрів зі спеціальності «Олімпійський та професійний спорт» (спеціалізація – «Теорія та методика організації спортивних видовищ і свят») і з'явилися такі спеціалізації, як стрибки на батуті та фітнес.

Із 2004 р. кафедру очолює кандидат педагогічних наук, доцент Юрій Салямін.

У 2009 р. до кафедри гімнастики було приєднано кафедру спортивного танцю (створену в НУФВСУ у 2002 р.). Об'єднаний підрозділ отри-

Колектив кафедри спортивних видів гімнастики

мав назву кафедра спортивних видів гімнастики і танців.

Влітку 2014 р. під час здійсненої у НУФВСУ структурної реорганізації було створено кафедру хореографії і танцювальних видів спорту, внаслідок чого кафедру спортивних видів гімнастики і танців, від якої відокремився цикл спортивних танців, було перейменовано на кафедру спортивних видів гімнастики, завідувачем якої залишився кандидат педагогічних наук, доцент Юрій Салямін.

На освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр кафедра здійснює підготовку фахівців за напрямом «Спорт» за такими видами спорту: гімнастика спортивна, гімнастика художня, спортивна акробатика, стрибки на батуті, спортивна аеробіка, фітнес.

Серед навчальних дисциплін, котрі викладаються на кафедрі спортивних видів гімнастики, такі: «Гімнастика та методика її викладання», «Оздоровчі види гімнастики», «Теорія і методика викладання спортивної гімнастики», «Теорія і методика викладання художньої гімнастики», «Теорія і методика викладання стрибків на батуті та на акробатичній доріжці», «Теорія і методика викладання спортивної акробатики». Випускники отримують кваліфікацію «тренер з виду спорту, викладач фізичного виховання».

На кафедрі працюють спортивно-оздоровчі групи з художньої гімнастики та зі спортивної

акробатики, де студенти проходять тренерську практику й отримують навички педагогічної майстерності.

У різні часи на кафедрі працювали такі досвідчені фахівці, як заслужені тренери СРСР Михайло Дмитрієв, Олександр Мишаков, Євген Єрохін, Олександра Семенова-Найпак, Олександр Онищенко, Анатолій Тишлер, заслужені тренери Української РСР Петро Собенко, Валентина Зінченко, Леонід Мізіков, Жанна Белокопитова, заслужені майстри спорту СРСР Борис Шахлін, Олена Бірюк, Любов Парадієва.

Серед тих, хто нині входить до науково-педагогічного складу кафедри спортивних видів гімнастики, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Віктор Болобан, заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер України, доцент Оксана Омелянчик-Зюркалова, заслужений тренер України, доцент Олександр Оцупок, заслужений тренер України, старший викладач Едвард Добровольський.

Фахівці кафедри проводять дослідження за такою темою зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр., як «Управління статодинамічною стійкістю тіла спортсмена та системи тіл у видах спорту зі складною координаційною структурою рухів» (керівник – доктор педагогічних наук, професор Віктор Болобан).

У 2012 р. кафедрі було залучено до проведення в Національному університеті фізичного виховання і спорту України міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна система спортивної підготовки гімнастів», присвяченій 100-річчю від дня народження видатного тренера зі спортивної гімнастики Олександра Мишакова, організованій за підтримки Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національного олімпійського комітету України, Української федерації гімнастики, Олімпійської академії України, під патронатом Міжнародної федерації гімнастики.

Викладачі кафедри беруть активну участь у різних напрямках наукової та методичної діяльності, результати якої знайшли відображення у багатьох навчальних посібниках, методичних рекомендаціях та інших публікаціях, а також працюють у комплексних наукових групах, які здійснюють науково-методичне забезпечення підготовки збірних команд України зі спортивної гімнастики (керівник – доцент Оксана Омелянчик-Зюркалова), з художньої гімнастики (керівник – викладач Ольга Макарова), зі стрибків на батуті (керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Юрій Сялямін), зі спортивної акробатики.

На кафедрі постійно здійснюється різноманітна спортивна робота. Студенти і випускники неодноразово перемагали та ставали призерами багатьох міжнародних змагань – Ігор Олімпіад, чемпіонатів світу і Європи, всесвітніх універсіад тощо. Серед вихованців кафедри різних років такі відомі майстри спортивної гімнастики, як дев'ятиразова олімпійська чемпіонка Лариса Латиніна, семиразовий олімпійський чемпіон Борис Шахлін, п'ятиразова олімпійська чемпіонка Поліна Астахова, дворазові олімпійські чемпіонки Марія Гороховська, Ніна Бочарова, Тетяна Лисенко, Лілія Подкопаєва, олімпійські чемпіони зі спортивної гімнастики Юрій Титов, Стелла Захарова, олімпійська чемпіонка з художньої гімнастики Олександра Тимошенко.

Співробітники кафедри у різні часи очолювали республіканські спортивні федерації, зо-

крема, Іван Бражник (спортивна гімнастика), Олександр Онищенко (спортивна акробатика), Валентина Зінченко (художня гімнастика), Олександр Оцупок (стрибки на батуті).

Борис Шахлін входив до технічного комітету Міжнародної федерації гімнастики, був віце-президентом Української федерації гімнастики, суддею міжнародної категорії, неодноразово працював арбітром на олімпійських та інших змаганнях зі спортивної гімнастики. У 2002 р. його було відзначено найвищою нагородою МОК – Олімпійським орденом.

Нині завідувач кафедри спортивних видів гімнастики НУФВСУ Юрій Сялямін є віце-президентом Української федерації гімнастики, доцент кафедри Оксана Омелянчик-Зюркалова – віце-президентом Української федерації гімнастики та головою технічного комітету зі спортивної гімнастики (жінки).

Доценти кафедри Едвард Добровольський і Оксана Омелянчик-Зюркалова мають звання суддя міжнародної категорії.

Багато студентів і випускників кафедри у різні роки за спортивні досягнення були удостоєні звання заслуженого майстра спорту України, в тому числі Тетяна Лисенко, Лілія Подкопаєва, Олег Косяк, Володимир Шаменко, Валерій Перешкура, Аліна Козич (спортивна гімнастика), Олександра Тимошенко, Тамара Єрофєєва, Анна Безсонова, Наталія Годунко, Аліна Максименко, Ганна Різатдінова (художня гімнастика), Марина Кийко (стрибки на батуті), Наталія Вінник (спортивна акробатика).

Фахівці кафедри спортивних видів гімнастики НУФВСУ беруть активну участь в організації і проведенні різних спортивно-масових заходів та міжнародних спортивних змагань, серед них «Кубок Дерюгіної» з художньої гімнастики (2005–2012 рр.), чемпіонат світу 2013 р. з цього виду спорту, що проходив у Києві, турнір зі спортивної гімнастики «Золота Лілія», ініційований дворазовою олімпійською чемпіонкою Лілією Подкопаєвою, Кубок олімпійської чемпіонки зі спортивної гімнастики Стелли Захарової тощо.

КАФЕДРА СПОРТИВНИХ ІГОР

Історія кафедри спортивних ігор розпочалася в 1934 р., коли у Харкові в Державному інституті фізичної культури України, було створено спортивно-педагогічні кафедри, серед яких і спортивних ігор. Очолив її Степан Романенко, який був викладачем від самого заснування цього вищого навчального закладу і працював на посаді завідувача протягом 1934–1941 рр.

Після переведення інституту до Києва кафедру у різні роки очолювали Володимир Шаблінський, Євген Івахін, Михайло Пименов, Олександр Леонов, Леонід Латишкевич, Геннадій Лісенчук, Валерій Маслов, Наталія Кондак. Із 2013 р. керує кафедрою спортивних ігор Національного університету фізичного виховання і спорту України доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Ольга Борисова.

Протягом усього часу свого існування кафедра спортивних ігор вищого навчального закладу була одним із провідних навчально-методичних і науково-дослідних структур інституту (університету).

У різні роки на кафедрі працювали досвідчені фахівці з різних видів спортивних ігор: баскетболу – Володимир Шаблінський, Олександр Леонов, Афанасій Петров, Михайло Фурман, Альберт

Вальтін, Вадим Гладун, Віталій Ков'янов, Леонід Поплавський, Галина Рущинська, Василь Окипняк, Марина Ткаченко; гандболу – Євген Івахін, Борис Табарчук, Леонід Латишкевич, Юрій Предеха, Микола Хомутов, Леонід Маневич, Василь Чертов, Олександр Кубраченко, Юхим Гальперін, Борис Чижов, Леонід Євтушенко, Володимир Кобзар; волейболу – Михайло Пименов, Леонід Небилицький, Юрій Савченко, Геннадій Гнатюк, Юрій Карвась, Клавдія Белова, Валерій Маслов; тенісу – Володимир Бальва, Анатолій Постоловський, Валентин Тюркін, Марина Чертова (Ібраїмова), Ольга Борисова; футболу (до 1963 р., коли у КДІФК було створено кафедру футболу і хокею) – Степан Романенко, Микола Балакін, Олег Базилевич, Микола Кірсанов, Олег Джус, Геннадій Лісенчук, Костянтин Вихров; хокею з шайбою – Микола Кротов, Анатолій Богданов, Володимир Кожухов, Віталій Кустовський, Василь Мясягін, Валерій Пономаренко, Михайло Воробйов; настільного тенісу – Павло Синегубов, Анатолій Лесников, Володимир Рисєв; шахів – Олексій Косиков, Володимир Баклан; більярду – Йорген Сендман, Вікторія Нагорна; регбі – Станіслав Дасюк, Володимир Муха.

Навчальну й методичну роботу викладачі завжди гармонійно поєднували з науковими дослі-

Колектив кафедри спортивних ігор

дженнями, результати яких ефективно впроваджувалися у практику відповідних видів спорту, а також знаходили відображення у монографіях, підручниках, навчальних посібниках та інших публікаціях. Найбільш значущими постатями в історії кафедри спортивних ігор були професор Євген Івахін (очолював у 1960–1975 рр.) і професор Леонід Латишкевич (очолював у 1987–2000 рр.), завдяки творчій праці яких формувалася і розвивалася плідна вітчизняна науково-педагогічна школа гандболу.

Співробітники кафедри спортивних ігор у різні роки брали активну участь у діяльності комплексних наукових груп з науково-методичного забезпечення підготовки збірних команд СРСР та збірних команд України з гандболу (професори Леонід Латишкевич, Олександр Кубраченко), збірних команд України з баскетболу (доценти Олександр Леонов, Леонід Поплавський, Альберт Вальгін, Василь Окипняк), збірних команд України з волейболу (доценти Михайло Пименов, Валерій Маслов).

У різні роки фахівці кафедри займалися реалізацією таких науково-практичних тем, як «Оптимізація атакуючої і захисної діяльності гравців збірних команд СРСР з ручного м'яча в іграх проти основних суперників», «Взаємозв'язок системи підготовки і змагальної діяльності в ігрових видах спорту», «Підвищення ефективності змагальної діяльності у спортивних іграх», «Підвищення ефективності тренувального процесу та змагальної діяльності спортсменів високої кваліфікації у спортивних іграх» тощо.

Нині колектив кафедри під керівництвом професора Ольги Борисової реалізує дослідження з наукового напрямку «Сучасний професійний спорт та шляхи його розвитку в Україні», який є однією зі складових зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр.

Спортивна робота на кафедрі завжди була дуже плідною. Багато студентів і випускників успішно виступали як у чемпіонатах СРСР, Спартакіадах народів СРСР та чемпіонатах Україн-

ської РСР, так і на міжнародній арені – у складі збірних команд СРСР. Олімпійськими чемпіонами з баскетболу стали такі вихованці Київського державного інституту фізичної культури: Сергій Коваленко, Анатолій Поливода, Наталія Климова, Олександр Білостінний, Олександр Волков, Олена Жирко, олімпійськими чемпіонами з волейболу – Володимир Іванов, Борис Терещук, Юрій Панченко, дворазовими олімпійськими чемпіонками з гандболу – Наталія Шерстюк, Тетяна Макарець, Лариса Карлова, олімпійськими чемпіонами з гандболу – Михайло Іщенко, Людмила Панчук, Ніна Лобова, Ольга Зубарева, Наталія Лук'яненко, Олександр Риманов, Сергій Бебешко і Юрій Гаврилов, олімпійським чемпіоном із хокею на льоду (з шайбою) – Олексій Житник.

Велика кількість вихованців кафедри спортивних ігор КДІФК, в різні роки виступаючи у складах збірних команд СРСР, ставали срібними і бронзовими призерами Ігор Олімпіад з баскетболу, волейболу, гандболу, переможцями та призерами чемпіонатів світу і Європи та інших міжнародних змагань.

Після отримання Україною права вступати на Олімпійських іграх самостійною командою, цього спромоглася лише жіноча гандбольна команда, яка на Іграх XXVIII Олімпіади, що проходили у 2004 р. в Афінах, стала бронзовим призером. До її складу входили вісім вихованок НУФВСУ: Наталія Борисенко, Марина Вергелюк, Лариса Заспа, Наталія Ляпіна, Галина Маркушевська, Олена Радченко, Ганна Сюкало, Олена Яценко. Другим тренером цієї олімпійської збірної команди був професор кафедри спортивних ігор НУФВСУ, заслужений тренер України Олександр Кубраченко, який допомагав головному тренеру Леоніду Ратнеру в підготовці та під час виступів.

Нині кафедра спортивних ігор НУФВСУ здійснює підготовку фахівців із таких видів спорту: баскетбол, волейбол, пляжний волейбол, гандбол, теніс, настільний теніс, хокей з шайбою, хокей на траві, бадмінтон, бейсбол, софтбол, гольф, регбі, більярд (усі види), стритбол, боулінг, шахи, шашки.

КАФЕДРА ФУТБОЛУ

Кафедра футболу Національного університету фізичного виховання і спорту України веде свою історію від створеної у 1963 р. в Київському державному інституті фізичної культури кафедри футболу і хокею (до цього спеціалізація з футболу входила до числа тих ігрових видів спорту, якими опікувалася кафедра спортивних ігор).

Першим завідувачем кафедри футболу і хокею був заслужений тренер України, арбітр FIFA, доцент Микола Балакін, який працював на цій посаді протягом десяти років (1963–1973 рр.). У подальшому її очолювали в.о. доцента Володимир Кожухов (1973–1979 рр.), кандидат педагогічних наук, доцент Олег Джус (1979–1986 рр.), кандидат педагогічних наук, доцент Михайло Воробйов (1986–1987 рр.).

У 1987 р. від кафедри футболу і хокею КДІФК було відокремлено спеціалізацію з хокею (із відкриттям кафедри хокею, фігурного катання і ковзанярського спорту). Із цього року кафедра футболу існує як самостійна. Її очолювали кандидат педагогічних наук, доцент Анатолій Попов (1987–1992 рр.), доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений

тренер України, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Геннадій Лісенчук (1992–2004 рр. і 2006–2008 рр.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України Микола Повисхий (2004–2006 рр.), кандидат педагогічних наук, доцент Валерій Ніколаєнко (2008–2011 рр.), кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Олег Байрачний (2011–2014 рр.). Із 1 грудня 2014 р. керівником кафедри є кандидат педагогічних наук, доцент Валерій Ніколаєнко, який наприкінці березня 2015 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту «Система багаторічної підготовки футболістів до досягнення вищої спортивної майстерності».

Крім згаданих вище осіб на кафедрі футболу в різні роки працювали й нині працюють такі досвідчені фахівці, які передають свої знання студентам: заслужений тренер Української РСР, заслужений тренер СРСР Олег Базилевич, заслужені тренери України Володимир Залойло, Сергій Морозов, Олександр Гуржеев та інші.

Викладачі кафедри футболу вищого навчального закладу успішно поєднують педагогічну, науково-методичну і спортивну роботу, що знайшло своє відображення у ряді дисертаційних праць, які у різні роки захистили Олег Джус, Анатолій По-

Колектив кафедри футболу

пов, Костянтин Вихров, Геннадій Лісенчук, Валерій Ніколаєнко, Борис Бойченко, Сергій Лісенчук, Анатолій Бузнік, Олег Байрачний, Катерина Зора.

Багато вихованців кафедри футболу у різні часи гідно виступали у збірних командах СРСР, а згодом на міжнародних змаганнях у збірних командах України, а випускник КДІФК Олексій Михайличенко став олімпійським чемпіоном, граючи у складі збірної команди СРСР на Іграх XXIV Олімпіади.

Дворазовими бронзовими призерами Олімпійських ігор стали вихованці Київського державного інституту фізичної культури Олег Блохін, Віктор Колотов і Володимир Онищенко, бронзовими призерами Олімпійських ігор – Євген Рудаков, В'ячеслав Семенов, Леонід Буряк, Володимир Веремєєв, Віктор Звягінцев, Віктор Матвієнко, Володимир Трошкін, Сергій Балтача і Володимир Безсонов.

У складі київської команди «Динамо», яка в 1975 р. здобула Кубок кубків і Суперкубок UEFA, виступали вихованці КДІФК Олег Блохін, Леонід Буряк, Володимир Веремєєв, Віктор Колотов, Віктор Матвієнко, Євген Рудаков, Володимир Трошкін. Олег Блохін грав ще й у тій команді «Динамо» (Київ), котра виграла Кубок кубків UEFA в 1986 р.

Володимир Онищенко, Віктор Колотов, Володимир Трошкін у складі збірної команди СРСР завоювали срібні медалі чемпіонату Європи 1972 р., а Олег Блохін, Олексій Михайличенко і Володимир Безсонов – срібні медалі чемпіонату Європи 1988 р.

Крім згаданих спортсменів, у складі збірних команд СРСР виступали такі вихованці кафедри футболу КДІФК, як Андрій Біба, Володимир Мунтян, Анатолій Бишовець (перейшовши на тренерську роботу, був головним тренером тієї збірної СРСР, котра у 1988 р. завоювала олімпійські золоті медалі в Сеулі), Анатолій Дем'яненко, Ігор Беланов, Олег Кузнецов, Павло Яковенко, Іван Яремчук, а у складі збірних команд України – вихованці кафедри футболу НУФВСУ Андрій Несмачний, Денис Гармаш.

У 2009 р. випускники НУФВСУ – вихованці кафедри футболу – Владислав Піскун і Олексій Репа у складі студентської збірної команди України стали переможцями XXV Всесвітньої універсиади.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. успішно виступали збірні команди України з міні-футболу (футзалу), очолювані головним тренером Геннадієм Лісенчуком: золоті нагороди чемпіонату світу серед молодіжних команд у 1998 р. (Португалія) виборола збірна України, у складі якої виступав випускник кафедри футболу НУФВСУ Георгій Мельников, у 2004 р. (Іспанія) – збірна України, серед гравців якої були вихованці НУФВСУ Олег Шайтанов, Костянтин Власенко, Олександр Севериненко.

Під керівництвом головного тренера Геннадія Лісенчука національна збірна команда України з міні-футболу (футзалу) двічі ставала срібним призером – у 2001 р. на чемпіонаті Європи, що відбувався в Росії, й у 2003 р. на чемпіонаті Європи, який проходив в Італії. До складу тих команд входили й вихованці кафедри футболу НУФВСУ: у 2001 р. – Сергій Коридзе, Георгій Мельников, Олег Шайтанов, Євген Варениця, у 2003 р. – Сергій Коридзе, Георгій Мельников, Олег Шайтанов, Володимир Дейнега.

За успішні виступи на міжнародній арені випускникам кафедри футболу НУФВСУ Сергію Коридзе і Георгію Мельникову було присвоєно звання заслуженого майстра спорту України. Викладачі кафедри Володимир Зайлоло і Сергій Лісенчук та випускник кафедри Станіслав Гончаренко стали заслуженими тренерами України.

У 2013 р. чоловіча і жіноча студентські футбольні команди НУФВСУ стали переможцями XI літньої універсиади України.

Спортсменки збірних команд НУФВСУ з футболу та міні-футболу склали основу створеного на базі ВНЗ клубу «ІМС-Уніспорт» (Київ), який бере участь у чемпіонаті України з міні-футболу серед жіночих команд вищої ліги.

Результати здійснюваних фахівцями кафедри футболу НУФВСУ наукових досліджень і методичних розробок з актуальних проблем теорії і практики цього виду спорту систематично впроваджуються у навчально-тренувальний процес дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) і спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву (СДЮШОР), а також у футбольних клубах і збірних командах різного рівня.

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОГО, НЕОЛІМПІЙСЬКОГО ТА АДАПТИВНОГО СПОРТУ

Кафедру професійного, неолімпійського та адаптивного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України було створено влітку 2012 р. Її попередницею була кафедра олімпійського і професійного спорту, котра функціонувала у вищому навчальному закладі протягом двадцяти років – з 1992 р.

Кафедру олімпійського і професійного спорту спочатку очолював доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Володимир Платонов (1992–2000), з 2000 р. завідувачем цієї кафедри став кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України Сергій Матвеев.

Влітку 2012 р. було здійснено реорганізацію, під час якої зі складу кафедри олімпійського і професійного спорту виділили у самостійний підрозділ кафедру історії спортивного та олімпійського руху та одночасно створили кафедру професійного, неолімпійського та адаптивного спорту, на посаду завідувача якої було призначено Сергія Матвеева.

Навчальна робота на кафедрі професійного, неолімпійського та адаптивного спорту здійсню-

ється у процесі викладання на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр трьох дисциплін – «Професійний спорт», «Неолімпійський спорт», «Адаптивний спорт» та викладання трьох дисциплін на освітньо-кваліфікаційному рівні магістр – за спеціальністю «Спорт (за видами)» (спеціалізація «Професійний та неолімпійський спорт»), «Актуальні проблеми розвитку професійного і неолімпійського спорту», «Технологія наукових досліджень у галузі фізичного виховання і спорту», «Соціально-правові основи сучасного спорту».

У скорочених варіантах ці дисципліни було включено і до навчальних планів факультету здоров'я, фізичного виховання та туризму, факультету заочного навчання і центру підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

Введення до навчального плану Національного університету фізичного виховання і спорту України зазначених спеціальних дисциплін зумовлено об'єктивними потребами в опануванні майбутніми фахівцями сфери фізичного виховання і спорту такими сучасними знаннями, вміннями та навичками, які дозволяли б орієнтуватися в усіх нюансах вимог професійно-спортивного сьогодення. Це сприяє не лише підвищенню рівня фахових знань студентів, а й дає їм можливість краще працевлаштуватися після завершення навчання.

Навчальну дисципліну «Професійний спорт» було введено у 1994 р. ще під час функціонуван-

Колектив кафедри професійного, неолімпійського та адаптивного спорту

ня кафедри олімпійського і професійного спорту. Ця дисципліна охоплює вивчення історії виникнення і розвитку професійного спорту, його впливу на особистість і на суспільство, встановлення взаємозв'язків професійного спорту з іншими сферами суспільної діяльності, характеристики видів професійного спорту, визначення його організаційної структури та економічних і правових основ, обґрунтування ефективних методів відбору і підготовки спортсменів, аналіз стану та перспектив розвитку професійного спорту в світі і в Україні.

Навчальну дисципліну «Адаптивний спорт» було введено у 2003 р. Вона охоплює вивчення історії та організаційних аспектів адаптивного спорту, програми змагань та особливостей видів спорту інвалідів, кваліфікації спортсменів-інвалідів та спортивної підготовки осіб різних нозологічних груп. На практичних заняттях студенти беруть участь в організації, проведенні та суддівстві спортивних змагань серед спортсменів з інвалідністю та у волонтерських заходах.

У 2012 р. було введено навчальну дисципліну «Неолімпійський спорт». Вона займається вивченням особливостей функціонування та розвитку видів спорту, не включених до програм Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських ігор, організаційних та соціальних засад неолімпійського спортивного руху, особливостей організації і проведення Всесвітніх ігор та інших міжнародних змагань з неолімпійських видів спорту. Практичні заняття допомагають студентам в організації відповідних змагань.

Дисципліну «Актуальні проблеми розвитку професійного і неолімпійського спорту», що викладається на освітньо-кваліфікаційному рівні магістр, було введено у 2000 р. Вона ґрунтується на вивченні організаційних, соціально-економічних і політичних аспектів розвитку сучасного професійного та неолімпійського спорту на національному і міжнародному рівнях.

Із метою підвищення ефективності підготовки магістрів на цей підрозділ, починаючи з 2004 р., було покладено відповідальність за ор-

ганізацію і проведення практики. Під час занять за програмою практики магістранти набувають теоретичні й практичні знання із удосконалення усіх компонентів спортивної підготовки та змагальної діяльності, організаційної структури, науково-методичного, кадрового, правового, фінансово-економічного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення національних збірних команд України, федерацій з видів спорту, Міністерства України у справах молоді та спорту, науково-дослідних установ, Національного антидопінгового центру, професійних ліг України з різних видів спорту, спортивних клубів тощо, а також особливостей роботи структурних підрозділів Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Серед спеціалізацій, за якими у НУФВСУ здійснюється підготовка на освітньо-кваліфікаційному рівні магістр, є «Професійний і неолімпійський спорт», яка входить до спеціальності «Спорт (за видами)».

На сьогодні на кафедрі професійного, неолімпійського та адаптивного спорту працюють такі висококваліфіковані фахівці, як завідувач кафедри кандидат педагогічних наук, професор Сергій Матвеев, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Ольга Борисова (керівник предметної комісії кафедри з дисципліни «Професійний спорт»), кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Ірина Когут (керівник предметної комісії кафедри з дисципліни «Адаптивний спорт»), кандидат педагогічних наук, професор, заслужений тренер СРСР, заслужений тренер Української РСР Василь Карленко, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Тетяна Кропивницька (керівник предметної комісії кафедри з дисципліни «Актуальні проблеми розвитку професійного і неолімпійського спорту»), кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Євген Гончаренко (керівник предметної комісії кафедри з дисципліни «Технологія наукових досліджень у галузі фізичного виховання і спорту»), керівник магістерської практики), старший викладач Вікторія Маринич

(керівник предметної комісії кафедри з дисципліни «Неолімпійський спорт») та інші.

Важливим напрямом роботи кафедри професійного, неолімпійського та адаптивного спорту є наукова діяльність. Традиційні дослідження із проблематики спортивного тренування здійснюються паралельно з науковим обґрунтуванням гуманістичних і організаційно-педагогічних аспектів сучасного спорту, одним із результатів чого є підготовка докторських та кандидатських дисертацій.

Відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. на кафедрі проводяться дослідження з таких тем: «Сучасний професійний спорт і шляхи його розвитку в Україні» (керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Ольга Борисова), «Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивного спорту в Україні» (керівник – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Ірина Когут).

Викладачі кафедри беруть участь у написанні підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, енциклопедичних та інших видань, а також у різноманітних наукових конгресах, науково-практичних конференціях та семінарах.

Колектив кафедри щорічно організовує й проводить різні комплексні (в тому числі як на внутрішньоукраїнському, так і на міжнародному рівні) заходи з питань професійного, неолімпійського та адаптивного спорту.

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ І ТАНЦЮВАЛЬНИХ ВИДІВ СПОРТУ

Кафедру хореографії і танцювальних видів спорту в її нинішньому вигляді було створено влітку 2014 р. Вперше підрозділ такого профілю під назвою «кафедра спортивного танцю» з'явився в НУФВСУ у 2002 р. З березня 2003 р. її очолив майстер спорту міжнародного класу Ігор Соронович.

Колектив кафедри хореографії і танцювальних видів спорту

Поява кафедри спортивного танцю в складі Національного університету фізичного виховання і спорту України завдячує розумінню керівництвом зрослої популярності цього виду спорту та підтримці з боку Асоціації спортивного танцю України.

Наприкінці ХХ ст. Ігор Соронович і Оксана Бойко першими в Україні у спортивному танці отримали звання майстрів спорту міжнародного класу. Вони були також фіналістами чемпіонату Європи серед команд формейшн та дворазовими фіналістами Кубка світу (1997–1998 рр.), у 1997 р. ними було здобуто ліцензію, яка давала право представляти Україну у фінальних змаганнях World Games, що проходили у Фінляндії.

Після завершення спортивної кар'єри Ігор Соронович і Оксана Бойко, працюючи на кафедрі спортивного танцю НУФВСУ, стали передавати молодим спортсменам свої знання і вміння та готувати нових чемпіонів у цьому виді спорту. Вони є тренерами танцювальної пари Дмитро Волох та Ольга Урумова – дворазових чемпіонів світу серед юніорів і молоді, володарів Кубка світу з програми десяти танців, багаторазових абсолютних чемпіонів України, чемпіонів Європи серед дорослих, заслужених майстрів спорту України.

Основним завданням кафедри спортивного танцю стала підготовка висококваліфікованих тренерів з цього виду спорту – фахівців, на яких є попит у нашому суспільстві. З огляду на це викладачі кафедри зосередили увагу на розробці комплекс-

ного теоретичного і методичного забезпечення навчально-тренувального процесу, спрямованого на підготовку тренерів зі спортивного танцю.

Співробітники кафедри надають студентам сучасні знання із викладання техніки спортивного танцю, методики організації тренувального процесу, вирішення організаційних питань із проведення змагань усіх рівнів – від клубних до найпрестижніших офіційних чемпіонатів.

На кафедрі здійснюються і дослідження, спрямовані на удосконалення системи оцінювання виступів спортсменів у фінальних змаганнях і на підвищення об'єктивності суддівства, а також проблем психологічної підготовки спортсменів у цьому виді спорту і підвищення їхніх функціональних можливостей.

Для організації та проведення спортивної роботи у 2004 р. з ініціативи кафедри та за сприяння керівництва НУФВСУ було засновано клуб спортивного танцю «Супаданс», який являє собою громадську організацію й, відповідно до чинного законодавства, є членом Асоціації спортивного танцю України – національної федерації з цього виду спорту. Клуб представляє вихованців НУФВСУ на всеукраїнській та міжнародній спортивних аренах. Він став творчою лабораторією для наукових досліджень, здійснюваних викладачами кафедри, її магістрантами й аспірантами, та «кузнею» підготовки перспективних спортсменів і молодих тренерських кадрів.

Серед вихованців кафедри – майстри спорту міжнародного класу Анастасія Кисліна, Владислав Доля, Євген Моцний, Олексій Куцик, Юрій Прохоренко, Марія Сукач та багато інших.

У 2009 р. під час проведеної в НУФВСУ структурної реорганізації кафедру спортивного танцю приєднали до кафедри спортивних видів гімнастики, внаслідок чого було створено кафедру спортивних видів гімнастики і танців. У її складі функціонував цикл спортивного танцю, роботу якого очолював Ігор Сороневич.

Уже стали традиційними різноманітні змагання зі спортивного танцю, що проводяться на базі НУФВСУ – «Kyiv open» та «Ukrainian open»,

в яких беруть участь танцювальні пари з різних країн, чемпіонати України, змагання на Кубок університету, «Ритми Києва» і «Каштани Києва». З огляду на це здійснюється підготовка фахівців із таких танцювальних видів спорту, як акробатичний рок-н-рол та сучасні танці, котрі дедалі ширше отримують популярність і масовий розвиток, завдяки чому зростає потреба у висококваліфікованих тренерах для цього напрямку.

За кілька місяців до початку 2014–2015 навчального року Національний університет фізичного виховання і спорту України, котрий до цього серед видів спорту, з яких на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр за напрямом «Спорт» здійснювалася підготовка фахівців зі спортивних та сучасних танців, отримав право на тому самому освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр готувати і фахівців за напрямом «Хореографія». Тому влітку 2014 р. в НУФВСУ було здійснено структурну реорганізацію, під час якої зі складу кафедри спортивних видів гімнастики і танців було виведено науково-педагогічних працівників циклу спортивних танців і таким чином створено кафедру хореографії і танцювальних видів спорту, котра у такому вигляді почала працювати з 2014–2015 навчального року. Її нині очолює Ігор Сороневич, який у 2015 р. захистив кандидатську дисертацію.

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін (у минулому – кафедра основ марксизму-ленінізму) була заснована в 1934 р. Першим її завідувачем був доцент Микола Таранчук (1934–1939 рр.). У подальшому кафедри з різних суспільствознавчих дисциплін очолювали Григорій Євсєєв (1939–1941 рр.) та Наталія Лещинська (1939–1941 рр.).

У перші післявоєнні роки кафедру очолював Григорій Бандурко (1945–1952 рр.). Різні сус-

Колектив кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

пільствознавчі кафедри інституту в різні часи очолювали Євгенія Чернова (1952–1959 рр.), Сергій Кіхтєв (1952–1959 рр.), Анатолій Тихоход (1959–1972 рр.), Віра Кольченко (1972–1973 рр.), Василь Морозов (1973–1978 рр.), Леонід Куліченко (1978–1982 рр.), Віктор Малишев (1983–1987 рр.), Микола Куприй (1983–1988 рр.), Клара Шаповалова (1987 р.), Олександр Нельга (1987–1991 рр.), Анатолій Поручник (1987–1988 рр.), Юрій Мічуда (1988–2006 рр.).

Великий внесок у розвиток кафедри зробили викладачі, які в різний час працювали в її складі: професор Сократ Гурвич, доценти Володимир Калита, Аделіна Бандровська, Лариса Калита, Микола Дубовенко, Володимир Григор'єв, Сергій Бичатін, Ганна Ландарь, Світлана Лисова, Ірина Тишковська.

Рішенням ученої ради Київського державного інституту фізичної культури від 21 червня 1991 р. замість ліквідованих кафедр філософії і культурології та історії й економічної теорії було створено кафедру суспільних наук, яку наступного року перейменували у кафедру гуманітарних і соціально-економічних дисциплін. Із 1 січня 2007 р. її було розділено на дві окремі кафедри – менеджменту й економіки, яку очолив кандидат економічних наук, професор Юрій Мічуда, і соціально-гуманітарних дисциплін, якою протягом 2007–2014 рр. керував кандидат історичних наук (нині – доктор історичних наук), доцент Юрій Тимошенко.

Із 2014 р. кафедру очолює доктор філософських наук, професор Євген Пінчук.

Кафедра забезпечує викладання таких дисциплін: «Історія України», «Філософія», «Соціологія», «Політологія», «Правознавство», «Історія української культури», «Філософія спорту».

Лекції читають висококваліфіковані фахівці кафедри: професори Євген Пінчук, Юрій Тимошенко, Михайло Ібрагімов, доценти Любов Шеремет, Наталія Соколова, В'ячеслав Філюшин, Василь Козьма, старші викладачі Оксана Попова, Марина Калина, Олена Цимбал, Тетяна Довбенко, Галина Машеренкова, Ольга Ольшанецька. Головне завдання науково-педагогічного складу – забезпечення соціально-гуманітарної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту всіх спеціальностей.

Для реалізації мети і завдань навчально-виховного процесу використовуються лекції, практичні завдання, семінари, зустрічі з відомими спортсменами, провідними діячами вітчизняної науки тощо. Багато уваги приділяє кафедра науково-дослідній роботі студентів. Результати творчого пошуку доповідаються на університетських, міжвузівських та всеукраїнських конференціях.

Активно ведеться на кафедрі наукова робота. За останні роки успішно захистили дисертації Михайло Ібрагімов – на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук («Філософія спорту як новий антропологічний проект у постекзистенціалістському мисленні»), Оксана Попова – на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук («Освіта як складова громадянського суспільства»), Марина Калина –

на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління («Особливості та напрями оптимізації державної євроінтеграційної політики України в умовах глобалізації»). Вона здійснюється відповідно до основних напрямів Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту, та зосереджується на дослідженні проблем сучасної соціально-філософської парадигми фізичного виховання.

Результати наукового пошуку оприлюднювалися співробітниками кафедри у численних наукових публікаціях, на багатьох міжнародних та всеукраїнських конференціях, конгресах, «круглих столах» тощо. У науковому доробку – ряд виданих підручників, навчальних посібників: «Модернізація української системи освіти як пізнавальна і практична проблема» (Євген Пінчук), монографії «Загальна біомеханіка з основами фізіології м'язової діяльності» (Євген Пінчук), «Організація маркетингових комунікацій в бізнес-процесах» (Євген Пінчук), «Політична економія» (Євген Пінчук), «Філософія» (Володимир Григор'єв), «Сова Мінерви і Аполлон: філософське есе про спорт» (Михайло Ібрагімов), «Філософія спорту как новый антропологический проект» (Михайло Ібрагімов), «Історичні умови та специфіка розвитку спорту й фізичного виховання в радянській Україні в 20–40-і роки ХХ ст.» (Юрій Тимошенко).

Із 2010 р. на кафедрі сформувалася наукова школа, фундатором якої став заслужений працівник народної освіти України, доктор філософських наук, професор Михайло Ібрагімов. Досліджується новий науковий напрям – філософія спорту. Серед відомих представників цієї наукової школи – доктор філософських наук, професор, академік Міжнародної академії з креативної педагогіки Євген Пінчук. У філософських дослідженнях активну участь бере науково-педагогічний склад кафедри, а також аспіранти і здобувачі спеціальних кафедр університету.

Сьогодення кафедри визначається орієнтацією у суспільній свідомості на якісно нові соціальні параметри фізичної культури населення,

розробкою нових підходів в освітанській діяльності майбутніх фахівців у галузі фізичного виховання і спорту.

На підставі узагальнення і систематизації сучасних соціально-історичних, економічних, аксіологічних підходів до системи фізичного виховання і спорту фахівці кафедри концептуалізують їх соціально-філософський дискурс і на цих засадах визначають подальший вектор розвитку гуманітарної складової у структурі вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту України.

Із 1 січня 2015 р. кафедру соціально-гуманітарних дисциплін підпорядковано факультету заочного навчання.

ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ТУРИЗМУ

У 1990-ті роки загальні тенденції розвитку й удосконалення системи фізичного виховання засвідчили значну роль, яку в цій сфері відіграють фізична реабілітація, рекреація та інші засоби зміцнення здоров'я людей, пов'язані з використанням різних науково обґрунтованих форм рухової активності, відчутно підвищилося їх суспільна значущість. Попри всі труднощі повсякденних реалій людей все більше приваблює здоровий спосіб життя, і, відповідно, є попит на те, що може цьому сприяти. Інтенсивний розвиток оздоровчої індустрії, як і невпинний прогрес спорту вищих досягнень вимагають високоякісного медичного супроводу в обох згаданих сферах, що, у свою чергу, потребує належної організації підготовки фахівців цього профілю на сучасному світовому рівні. Тому у 1996 р. в Українському державному університеті фізичного виховання і спорту було створено факультет фізичного виховання, рекреації і оздоровчої фізичної культури. У 2001 р. в Національному університеті фізичного виховання і спорту України

поряд із згаданим вище почав діяти і факультет спортивної медицини і фізичної реабілітації. У 2005 р. їх було об'єднано у факультет фізичного виховання, фізичної реабілітації і спортивної медицини.

Під час здійсненої у НУФВСУ в 2008 р. реорганізації структурних підрозділів було створено навчально-науковий інститут здоров'я людини, який функціонував до 2011 р.

Протягом 2011–2012 і 2012–2013 навчальних років у НУФВСУ діяв факультет здоров'я, фізичного виховання, туризму та менеджменту, а починаючи з 2013–2014 навчального року – факультет здоров'я, фізичного виховання та туризму.

Нині цей факультет (декан – кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Валентина Воронова) здійснює підготовку фахівців на освітньо-кваліфікаційних рівнях бакалавр і магістр за такими напрямками і спеціальностями.

На освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр за напрямками підготовки:

- «Здоров'я людини» (фітнес-тренер, фахівець з організації дозвілля, викладач фізичного виховання, фахівець з фізичної реабілітації, викладач фізичного виховання);

- «Фізичне виховання» (викладач фізичного виховання, організатор туристичної діяльності);

- «Туризм».

На освітньо-кваліфікаційному рівні магістр за спеціальностями:

- «Спорт (за видами)» (спеціалізації: психологія спорту; біомеханіка спорту);

- «Фітнес та рекреація»;

- «Фізична реабілітація» (спеціалізації: фізична реабілітація у системі відновлювальної терапії; фізична реабілітація у спорті вищих досягнень).

- «Фізичне виховання».

У першій половині 2014–2015 навчального року до складу факультету здоров'я, фізичного виховання та туризму входили такі кафедри:

- теорії і методики фізичного виховання;

Колектив деканату факультету здоров'я, фізичного виховання та туризму

- здоров'я, фітнесу та рекреації;
- фізичної реабілітації;
- психології і педагогіки;
- кінезіології;
- української та іноземних мов;
- туризму.

КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Кафедру теорії і методики фізичного виховання НУФВСУ започатковано в 1930-х роках. У Державному інституті фізичної культури України викладачами теорії і методики фізичного виховання були Микола Філь та Костянтин Куніцин. Після створення в 1933 р. перших кафедр теоретичних дисциплін – й серед них кафедру теорії і методики фізичного виховання – її очолив доцент Микола Філь.

Протягом 1944–1946 рр. її завідувачем був Ілля Кантор, а у 1946–1950 рр. – Георгій Євсєєв. У 1950–1961 рр. кафедру очолював Микола Шерстюк, котрий з 1952 р. по 1956 р. був ректором Київського державного інституту фізичної культури.

Протягом 1961–1971 рр. кафедру очолював кандидат педагогічних наук, професор Костянтин Михайлов. У той час з'явилися навчально-ме-

Колектив кафедри теорії і методики фізичного виховання

тодичні посібники з теорії і методики фізичного виховання, авторами яких стали співробітники КДІФК професор Костянтин Михайлов і доцент Михайло Догадін. У них було представлено нові підходи до змісту і структури цієї навчальної дисципліни, які практично реалізовувалися в її викладанні у фізкультурних навчальних закладах Української РСР.

Серед викладачів кафедри теорії і методики фізичного виховання різних років слід згадати таких досвідчених фахівців, як Михайло Бунчук, Олексій Ледовський, Таїсія Дмитренко, Михайло Догадін, Костянтин Михайлов, Леонід Соколов, Юрій Теппер, Євгенія Чернова та інші.

У 1964 р. відбувся поділ навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» на дві окремі дисципліни: власне теорія і методика фізичного виховання та основи спортивного тренування. Інтенсивного розвитку вивчення і викладання проблем спортивного тренування набули з приходом на посаду завідувача кафедри теорії і методики фізичного виховання кандидата біологічних наук, професора Валентина Петровського, який очолював цей підрозділ КДІФК протягом 1971–1991 рр.

У КДІФК в 1984 р. було створено кафедру теорії спорту, до якої відійшли навчальні дисципліни, наукова тематика і методичні розробки,

що стосувалися спорту вищих досягнень. Після цієї реорганізації колектив кафедри теорії і методики фізичного виховання сконцентрував свої зусилля саме на удосконаленні теоретико-методичних основ фізичного виховання, а також на розробці нового напрямку – диференційованого фізичного виховання школярів.

У 1991–1994 рр. кафедру очолював кандидат педагогічних наук, доцент Володимир Глухов, у 1994–1998 рр. – кандидат педагогічних наук, доцент Анатолій Єфімов.

Кафедру теорії і методики фізичного виховання Українського державного університету фізичного виховання і спорту в 1997 р. було перейменовано (із певним розширенням її сфери) на кафедру теорії і методики фізичного виховання, рекреації та оздоровчої фізичної культури. Завідувачем цієї кафедри протягом 1998–1999 рр. був доктор медичних наук, професор Геннадій Апанасенко.

У 1999 р. кафедру очолила кандидат педагогічних наук, доцент Тетяна Круцевич. Під її керівництвом фахівці кафедри (у співробітництві з російськими колегами із Санкт-Петербурга) підготували і видали у 2003 р. двотомний підручник «Теория и методика физического воспитания». В ньому знайшли відображення сучасні методологічні підходи до трактування терміно-

логічного апарату теорії і методики фізичного виховання, його принципів, завдань, засобів і методів, а також до структури і змісту цієї навчальної дисципліни.

Починаючи з 2002 р. на кафедрі викладалися три базові навчальні дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання», «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури і масового спорту», «Вступ до спеціальності», а також ряд спеціальних дисциплін, спрямованих на підготовку фахівців із рекреації та оздоровчої фізичної культури.

Під час реорганізації 2007 р. структури НУФВСУ зі складу кафедри теорії і методики фізичного виховання, рекреації та оздоровчої фізичної культури було виділено – як самостійний підрозділ – кафедру здоров'я, фітнесу і рекреації. Після цього кафедрі повернули її назву, яку підрозділ мав до 1997 р. Завідувачем кафедри залишилася доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений діяч науки і техніки України Тетяна Круцевич.

Протягом тривалого часу існування кафедри теорії і методики фізичного виховання в її колективі сформувалися науково-педагогічні школи, фундаторами яких були професор Костянтин Михайлов (нові підходи до змісту і структури загальної теорії і методики фізичного виховання), професор Валентин Петровський (проблематика спортивного тренування, нові підходи до методології фізичного виховання), професор Тетяна Круцевич (рекреаційно-оздоровча діяльність різних груп населення, концептуальні напрями удосконалення системи фізичного виховання, диференційований підхід у фізичному вихованні, сучасні методологічні підходи до трактування термінологічного апарату теорії і методики фізичного виховання).

Нині кафедра здійснює підготовку фахівців на освітньо-кваліфікаційних рівнях бакалавр і магістр, відповідно за напрямом «Фізичне виховання» (викладач фізичного виховання, організатор туристичної діяльності) за спеціальністю «Фізичне виховання».

На сьогодні на кафедрі теорії і методики фізичного виховання працюють багато досвідчених

фахівців, серед яких – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Тетяна Круцевич, доктор медичних наук, професор Сергій Іващенко, кандидат педагогічних наук, доцент Олена Кривчикова, кандидат педагогічних наук, доцент Олена Давиденко, доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент Олена Андрєєва, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент В'ячеслав Семененко та інші.

Окрім згадуваних трьох базових дисциплін на кафедрі здійснюється викладання майже двох десятків спеціальних дисциплін для підготовки бакалаврів і магістрів з фізичного виховання.

Кафедра організовує і проводить кілька видів педагогічної практики. При цьому вважається, що для підготовки фахівців, які мають професійно опанувати майстерність викладача фізичного виховання у різних сферах діяльності, значну роль відіграє педагогічна практика у школі. Для студентів четвертого курсу введено педагогічну практику за профілем майбутньої роботи – в загальноосвітніх навчальних закладах, коледжах, у фізкультурно-спортивних організаціях, які надають послуги населенню різними засобами фізичної культури. Також кафедра проводить і магістерську практику, мета якої – реалізація отриманих під час навчання професійних умінь і навичок з фізкультурно-оздоровчої діяльності та проведення досліджень, що втілюються у написання магістерської дипломної роботи.

Співробітники кафедри беруть активну участь у наукових дослідженнях, результати яких знайшли відображення в численних успішно захищених кандидатських і докторських дисертаціях та у багатьох публікаціях (підручниках, навчальних посібниках, статтях у фахових періодичних виданнях тощо) з актуальних проблем теорії і методики фізичного виховання та масової фізкультурно-оздоровчої роботи.

Прикладне значення діяльності фахівців кафедри теорії і методики фізичного виховання НУФВСУ знайшло відображення у положеннях Державного стандарту початкової загальної осві-

ти (2011 р.) та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти – VII. Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» (2012 р.), у навчальній програмі «Фізична культура в школі» для 1–4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (2013 р.) та у навчальній програмі «Фізична культура в школі» для 5–11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (2013 р.).

Нині колектив кафедри працює у такому напрямі: «Вдосконалення програмно-нормативних засад фізичного виховання у навчальних закладах» (керівник – професор Тетяна Круцевич), та за бюджетною науковою темою «Історичні, теоретико-методологічні засади формування рекреаційної діяльності різних груп населення» (керівник – професор Тетяна Круцевич).

КАФЕДРА ЗДОРОВ'Я, ФІТНЕСУ ТА РЕКРЕАЦІЇ

Кафедру здоров'я, фітнесу та рекреації було створено в Національному університеті фізичного виховання і спорту України у 2007 р. з метою навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців за напрямом «Здоров'я людини» і професійним спрямуванням «Фітнес та рекреація».

У 2007–2009 рр. її очолювала доктор педагогічних наук, професор Марія Булатова, з 2010 р. до вересня 2014 р. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Мирослав Дутчак. З вересня 2014 р. кафедрою керує доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент Олена Андрєєва.

Кафедра має статус випускової з підготовки фахівців на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр за напрямом «Здоров'я людини» із набуттям таких професійних кваліфікацій, як фітнес-тренер, інструктор з аеробіки, інструктор тренажерного залу, фахівець з організації дозвілля, вчитель фізичної культури (викладач фізичного виховання).

На освітньо-кваліфікаційному рівні магістр кафедра забезпечує підготовку фахівців за спеціальністю «Фітнес та рекреація» із набуттям таких професійних кваліфікацій, як консультант із питань здорового способу життя, персональний фітнес-тренер, менеджер у сфері фітнесу та рекреації, науковий співробітник у сфері фітнесу та рекреації.

Нині на кафедрі здоров'я, фітнесу та рекреації НУФВСУ, очолюваній доктором наук з фізичного виховання і спорту, доцентом Оленою Андрєєвою, працюють висококваліфіковані й досвідчені фахівці – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Мирослав Дутчак, кандидати педагогічних наук, доценти Олександра Благій, Клавдія Козакова, Віталій Левицький, кандидати наук з фізичного виховання і спорту, доценти Марина Василенко, Любов Єракова, Олександр Довгич та інші.

Науково-педагогічні працівники кафедри брали активну участь у розробці галузевого стандарту вищої освіти з підготовки бакалаврів з напрямку «Здоров'я людини», який у 2013 р. було затверджено наказом Міністерства освіти і науки України.

Навчальна діяльність на кафедрі реалізується у викладанні таких дисциплін: «Види оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Рекреаційні технології», «Фітнес-технології», «Основи теорії здоров'я», «Основи персонального тренінгу», «Наукові засади здорового способу життя», «Менеджмент та маркетинг у сфері фітнесу і рекреації».

Практичні заняття зі студентами здійснюються у навчально-оздоровчому комплексі «Олімпійський стиль» Національного університету фізичного виховання і спорту України та провідними фітнес-тренерами у фітнес-центрах Києва.

Відповідно до навчального плану науково-педагогічним складом кафедри упорядковано тексти лекційних курсів, здійснено методичне забезпечення практичних занять, розроблено систему контрольних, курсових, дипломних і магістерських дипломних робіт.

Колектив кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації

У викладанні навчальних дисциплін науково-педагогічні працівники кафедри використовують матеріали з перекладених, підготовлених та випущених у світ видавництвом НУФВСУ «Олімпійська література» таких підручників, як «Основи персональної тренівки» (за редакцією Роджера Ерла і Томаса Бехля), «Старение и двигательная активность» (за редакцією Джессі Джоунс і Дебри Роуз), «Здоровье детей и двигательная активность» (за редакцією Огеда Бар-Ора і Томаса Роуланда), «Здоровий спосіб життя» (за редакцією Р. Паффенбергера і Е. Ольсена), «Оздоровчий фітнес» (за редакцією Е. Хоулі і Б. Френкса) тощо.

Важливим напрямом діяльності кафедри є наукові дослідження, здійснювані згідно зі зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр., за темою «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу та рекреації».

Результати досліджень знайшли відображення у навчальних посібниках, монографіях, наукових статтях у фахових періодичних виданнях та в інших публікаціях, а також в ряді успішно захищених дисертаційних робіт.

Кафедра ініціювала проведення щорічних міжнародних науково-практичних конференцій

«Здоров'я і рухова активність: соціально-економічні та медичні аспекти». Науково-педагогічні працівники беруть участь у різних всеукраїнських і міжнародних конференціях, конгресах, семінарах та інших заходах.

Кафедра заохочує талановиту студентську молодь до участі у науково-дослідній роботі. Студенти мають змогу проводити дослідження у співпраці зі співробітниками лабораторії теоретико-методичних основ фізичного виховання школярів та молоді науково-дослідного інституту НУФВСУ.

Одним із напрямів діяльності кафедри є виховна і громадська робота. Вже стало доброю традицією щорічне проведення квесту для першокурсників НУФВСУ з метою ознайомлення їх з його історією, структурою і традиціями, а також участь у таких заходах, як Київський фестиваль з фітнесу та рекреації, «Ярмарок вакансій» у сфері фітнесу та рекреації, всеукраїнські студентські олімпіади тощо.

Серед випускників кафедри є відомі спортсмени, наприклад, призери чемпіонатів світу 2009 р. і всесвітньої Універсиади-2011 дзюдоїст Размік Тоноян і важкоатлет Богдан Токар, призер Кубка світу 2008 р. і всесвітньої Універсиади-2011 легкоатлет Віктор Парфенюк (спортивна

ходьба), чемпіонка світу 2012 р. у з черлідінгу Марія Хохлова.

Кафедра співпрацює з Олімпійською академією України, всеукраїнським центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», з комісією «Спорт для всіх» Національного олімпійського комітету України, добровільними фізкультурно-спортивними товариствами «Спартак» і «Колос» та іншими громадськими організаціями, а також з різними закладами фітнес-індустрії.

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Кафедра фізичної реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України веде свою історію від кафедри лікувальної фізкультури, масажу і лікарського контролю, створеної в 1933 р. у Державному інституті фізичної культури України. Першим завідувачем (у 1933–1937 рр.) був професор Володимир Блях, 1937–1941 рр. її очолював доцент Олександр Есці-Езінг.

Після переведення інституту у 1944 р. до Києва такі навчальні дисципліни, як лікувальна фізична культура, масаж, лікарський контроль, гігієна, були включені до єдиної медико-біологічної кафедри. Але вже у 1945 р. було створено два підрозділи – кафедру лікувальної фізкультури та кафедру гігієни і лікарського контролю.

У 1950-ті роки ці підрозділи в інституті знову об'єднали, відкривши кафедру лікувальної фізкультури, гігієни і лікарського контролю. У 1952–1974 рр. її очолювала досвідчений фахівець Ольга Качоровська. Вона заклала фундаментальні основи науково-методичного забезпечення підготовки спеціалістів з лікувальної фізкультури та фізичної реабілітації і по суті стала засновницею плідної науково-педагогічної школи у цій сфері. У 1960–1970-х роках професор Качоровська брала активну участь у діяльності комплексних наукових груп, якими здійснювалися медико-біоло-

гічні обстеження провідних спортсменів збірних команд СРСР з різних видів спорту.

У 1974–1987 роках кафедру очолювала фахівець з лікувальної фізкультури доктор медичних наук, професор Галина Полєся. В 1987 р. завідувачем став відомий фахівець у галузі спортивної медицини доктор медичних наук, професор Станіслав Душанін. Він працював на цій посаді до 1993 р., коли кафедру – з огляду на вимоги часу і потреби суспільства у фахівцях нових спеціальностей – було перейменовано у кафедру фізичної реабілітації.

Оновлену таким чином кафедру вищого навчального закладу очолювали доктор медичних наук, професор Георгій Верич (1994–2003 рр.), кандидат медичних наук, професор Володимир Мухін (2003–2005 рр.), який був автором першого в Україні підручника з фізичної реабілітації, у 2005–2007 рр. – доктор медичних наук, професор Ігор Башкін.

Із 2007 р. завідувачем кафедри фізичної реабілітації НУФВСУ працює кандидат педагогічних наук, професор Ольга Марченко. Вона є одним зі співавторів підготовленої у 1994 р. програми з навчальної дисципліни «Фізична реабілітація», призначеної для підготовки фахівців цього профілю у фізкультурно-спортивних вищих навчальних закладах.

У 2014–2015 навчальному році на кафедрі працювали доктор медичних наук, професор Іван Пархотик, доктор медичних наук, професор Ірина Рой, доктор технічних наук, професор Юрій Попадюха, доктор медичних наук, професор Наталія Владимірова, кандидат педагогічних наук, професор Ольга Марченко, доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент Олена Лазарєва та інші досвідчені фахівці.

Головним напрямом навчальної роботи кафедри є підготовка висококваліфікованих фахівців з фізичної реабілітації, які б повною мірою володіли сучасними теоретичними знаннями і практичними вміннями у застосуванні фізичних вправ, природних чинників, кінезитерапії та масажу і сучасних реабілітаційно-оздоровчих тех-

Колектив кафедри фізичної реабілітації

нологій для підтримання та поліпшення здоров'я людини, ліквідації або зменшення морфофункціональних порушень при різних захворюваннях і травмах, підвищення якості життя інвалідів.

На кафедрі виконуються дослідження тенденцій розвитку реабілітаційних технологій у системах охорони здоров'я, праці, освіти, спорту, а також обґрунтовуються закономірності управління процесами фізичної реабілітації. Науководослідна робота здійснюється за такими напрямками: фізична реабілітація у хірургії, фізична реабілітація в ортопедії і травматології, фізична реабілітація у клініці внутрішніх захворювань, фізична реабілітація в неврологічній клініці.

Результати наукових досліджень знайшли відображення у ряді успішно захищених кандидатських і докторських дисертацій та у створенні монографій, підручників, навчальних посібників та інших видань. Серед них можна відзначити монографії Івана Пархотика «Физическая реабилитация при заболеваниях органов брюшной полости» (2004 р.), «Дието- и кинезитерапия» (2005 р.), «Фізична реабілітація при травматичному пошкодженні верхніх кінцівок» (2006 р.); навчальний посібник «Фізична реабілітація в клініці нервових захворювань» (2005 р.) та підручник «Основи фізичної реабілітації» професора Ольги

Марченко. Популярними є навчальні посібники «Фізична реабілітація при бронхіальній астмі» (2009 р.), «Фізична реабілітація в акушерстві» (2009 р.), «Фізична реабілітація в гінекології» (2010 р.), авторами яких виступають Ольга Марченко та Наталія Владимірова. Відмітимо і монографію Олени Лазаревої «Физическая реабилитация при хирургическом лечении вертеброгенных пояснично-крестцовых синдромов» (2012 р.).

Кафедра є провідною в Україні структурою у плані розробки напрямів наукових досліджень у сфері теоретичних і практичних аспектів застосування фізичної реабілітації в профілактиці захворювань і відновленні здоров'я, постійно надає методичну допомогу різним медичним і навчальним закладам, оздоровчо-реабілітаційним центрам, закладам соціальної допомоги.

Щорічно на кафедрі проходять підготовку близько 30 молодих учених, які працюють за її науковою тематикою. Студенти й аспіранти неодноразово ставали призерами всеукраїнських та міжнародних конкурсів і олімпіад.

Випускники кафедри фізичної реабілітації НУФВСУ плідно працюють в Україні та в інших країнах (Ізраїлі, Китаї, Іраку, Греції, Ірані, Лівані тощо).

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ

Кафедру психології і педагогіки було створено в 1945 р. Згодом відбулася зміна послідовності двох складових у її назві: спочатку підрозділ мав назву «кафедра педагогіки і психології», а потім – «кафедра психології і педагогіки».

Інтенсивний розвиток кафедри розпочався у 1950-ті роки, коли її очолював кандидат педагогічних наук, професор Іван Єременко. Він зміцнив секцію педагогіки і дещо збільшив кількість викладацького складу. Наукові інтереси кафедри на той час зосереджувалися переважно на дослідженнях педагогічних проблем фізичного виховання і спорту.

У 1959–1965 рр. завідувачем кафедри був кандидат педагогічних наук, доцент Микита Богуш. У той період основна увага приділялася розвитку секції психології. Під керівництвом викладачів розпочав активну діяльність студентський науковий гурток, основна спрямованість якого була зосереджена на вивченні актуальних проблем психології фізичного виховання і психології спортивної діяльності.

Протягом 1965–1986 рр. кафедрю очолював кандидат педагогічних наук, професор Іван Онищенко. У цей час на кафедрі активізувалася робота з підготовки науково-педагогічних кадрів для галузі фізичної культури і спорту, було підготовлено й видано навчальний посібник «Психологія фізического воспитания и спорта» та підручник «Психологія», авторами окремих розділів якого були фахівці кафедри.

У 1970–1980-ті роки співробітники кафедри у складі комплексних наукових груп здійснювали психологічне забезпечення підготовки провідних спортсменів збірних команд СРСР і Української РСР з різних видів спорту. У науковій діяльності акцент було зроблено на дослідженнях проблем психології спорту. Тоді кількох викладачів кафедри направили працювати за кордон – в Алжир, на Кубу та в деякі інші країни – для надання науково-методичної допомоги у підготовці фахівців з фізичного виховання і спорту.

У 1986–1990 рр. завідувачем кафедри був кандидат психологічних наук, доцент Микола Гуменюк, у 1990–2007 рр. її очолював доктор психологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Георгій Ложкін. Тоді поряд із базовими навчальними дисциплінами – психологією і педагогікою – було введено і такі

Колектив кафедри психології і педагогіки

самостійні курси, як «Психологія спорту», «Педагогічна майстерність».

Із 1992 р. кафедра координує діяльність Асоціації спортивної психології України, вона є членом Європейської асоціації психологів спорту, підтримує наукові контакти із колегами з інших країн – Канади, США, Ірландії, Чехії, Бельгії, Венесуели.

У 1994 р. на кафедрі було розпочато підготовку магістрів за спеціалізацією «Психологія спорту». Двоє випускників магістратури – Олег Кокун і Олена Кудерміна – стали докторами психологічних наук, а близько двадцяти захистили кандидатські дисертації з психології та фізичного виховання і спорту. Серед тих, хто підготував та успішно захистив дисертації, є і працівники інших вищих навчальних закладів, наприклад, заслужений майстер спорту, чемпіон світу з боксу (1978), бронзовий призер Ігор XXI Олімпіади (1976) і срібний призер Ігор XXII Олімпіади (1980) Віктор Савченко став доктором педагогічних наук, професором, ректором Дніпропетровського державного інституту фізичної культури; заслужений майстер спорту, чемпіонка світу з академічного веслування (1975–1986), срібний призер Ігор XXII Олімпіади (1980) Олена Терьошина стала кандидатом психологічних наук, доцентом; майстер спорту міжнародного класу, чемпіон Європи з веслування на каное Олександр Солтик став кандидатом наук з фізичного виховання і спорту.

Із 2007 р. й до літа 2014 р. кафедру психології і педагогіки НУФВСУ очолювала кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Валентина Воронова. У червні 2014 р. на вченій раді НУФВСУ завідувачем кафедри психології і педагогіки було обрано кандидата педагогічних наук, професора Тетяну Петровську.

На кафедрі працюють багато досвідчених фахівців, серед яких кандидати педагогічних наук, професори Валентина Воронова, Тетяна Петровська, кандидати педагогічних наук, доценти Олександр Гринь, Інна Толкунова, кандидати наук з фізичного виховання і спорту, доценти

Ірина Смоляр, Юлія Ємшанова, кандидат психологічних наук Оксана Мельник.

Результати наукових досліджень, здійснюваних співробітниками кафедри, знаходять відображення як у підготовці різних навчально-методичних посібників, так і у практиці сфери спорту. Активна взаємодія фахівців кафедри зі спортивними федераціями України допомагає здійснювати психологічне забезпечення та супровід навчально-тренувального процесу й участі у змаганнях (кандидат педагогічних наук, професор Валентина Воронова, кандидат педагогічних наук, доцент Олександр Гринь – футбол, кандидат психологічних наук Оксана Мельник – легка атлетика, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Юлія Ємшанова – теніс).

Провідні спеціалісти кафедри є авторами навчально-методичних посібників та інших видань. Серед них варто назвати такі: «Психологія спорту» (Валентина Воронова, 2007, 2013 рр.), «Майстерність спортивного педагога» (Тетяна Петровська, 2012 р.), «Практикум по педагогічному мастерству» (Тетяна Петровська, Інна Толкунова, Ірина Смоляр, 2013 р.), «Психологічне забезпечення та супровід підготовки кваліфікованих спортсменів» (Олександр Гринь, 2014 р.), «Основи психології здоров'я человека» (Інна Толкунова, Олександр Гринь).

Нині, окрім викладання психологічних і педагогічних навчальних дисциплін на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр, кафедра продовжує здійснювати підготовку фахівців на освітньо-кваліфікаційному рівні магістр – за спеціалізацією «Психологія спорту».

КАФЕДРА КІНЕЗІОЛОГІЇ

Від 1981 р. веде свою історію кафедра кінезіології. Тоді у Київському державному інституті фізичної культури було створено кафедру біомеханіки, яку очолив кандидат біологічних наук, доцент Анатолій Лапутін.

Колектив кафедри кінезіології

Систематичне викладання біомеханіки розпочалося у КДІФК значно раніше – у 1960 р. – на кафедрі анатомії. У цей час було розроблено і першу робочу програму обсягом у 30 годин, авторами якої стали старший викладач кафедри анатомії Марія Рисєва і аспірант Анатолій Лапутін.

У 1974 р. на базі лабораторії біомеханіки кафедри анатомії КДІФК було проведено першу всесоюзну наукову конференцію з біомеханіки. Згодом ця лабораторія ініціювала і проведення в Українській РСР другої (1976 р.) і третьої (1978 р.) всесоюзних конференцій з біомеханіки, проведених, відповідно, у Кам'янці-Подільському (спільно з Кам'янець-Подільським педагогічним інститутом) та у Чернігові (спільно з Чернігівським педагогічним інститутом).

У той самий час в Києві було видано перший в СРСР навчальний посібник з біомеханіки – курс лабораторних робіт (автор – Анатолій Лапутін), який отримав високу оцінку фахівців. Його рекомендували для студентів усіх фізкультурних навчальних закладів країни.

Налагоджувалися і творчі контакти з установами Академії наук Української РСР, завдяки чому фахівці у галузі біомеханіки почали розробляти програмно-цільовий підхід в управлінні процесом формування рухів, які мають складну координаційну структуру. Велику допомогу фа-

хівцям КДІФК надали президент АН УРСР академік Борис Патон, віце-президент АН УРСР академік Віктор Глушков і завідувач одного з відділів Інституту кібернетики член-кореспондент АН УРСР Борис Малиновський. Завдяки цьому вже у другій половині 1970-х років було розпочато комп'ютеризацію біомеханічних досліджень. Фахівців з біомеханіки (на чолі з Анатолієм Лапутіним), було залучено до виконання комплексного плану Ради з автоматизації наукових досліджень при президії Академії наук Української РСР на 1981–1985 рр. Результатом реалізації цього плану стала розробка автоматизованої системи управління спортивно-технічним навчанням і руховим удосконаленням.

Створення кафедри біомеханіки позитивно вплинуло не лише на розвиток цієї галузі науки, а й на формування біомеханіки як навчальної дисципліни. Результати багаторічної роботи в цьому напрямі були узагальнені у виданій у 1986 р. монографії Анатолія Лапутіна «Обучение спортивным движениям».

На 1980-ті роки припав початок розробки на кафедрі такого напрямку у вивченні рухів людини, як дидактична біомеханіка. Це допомогло узагальнити досвід викладання предмета, що розглядав процеси руху у різних галузях професійної діяльності людини, і на цій основі створи-

ти методологію ефективної побудови педагогічного процесу у цій сфері.

Тривав на кафедрі і розвиток біомеханічних досліджень у різних видах спорту: легкій атлетиці, велосипедному спорті, гімнастиці спортивній, лижному спорті, волейболі, боротьбі вільній, дзюдо, а також у військово-прикладних видах единоборств, медичній біомеханіці тощо.

У 1990-ті роки колектив кафедри підготував нові навчальні програми з курсів біомеханіки, спортивної метрології, технічних засобів навчання. Окрім цих дисциплін почали викладати кінетику тіла людини, психомоторику, метрологічний контроль, біомеханічний аналіз, кінезіологію, дидактичну біомеханіку, інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті, вікову біомеханіку, ергономічну біомеханіку, клінічну біомеханіку, тренажери і технічні засоби навчання у менеджменті, технічні засоби навчання в реабілітації та рекреації, а також кілька спецкурсів: біомеханіка техніки окремих видів спорту, моделювання спортивної техніки, технічні засоби навчання у реабілітації, рекреації та менеджменті.

Оскільки всі навчальні дисципліни були органічно взаємопов'язаними і взаємозалежними у визначеній системній єдності, яка інтегрувалася завдяки основному предмету дослідження і викладання – рухам, руховій діяльності людини, було визнано доцільним об'єднати їх під загальною назвою «Кінезіологія». З огляду на це кафедру біомеханіки було перейменовано у кафедру кінезіології.

У цей період інтенсифікувався розвиток такого прикладного напрямку дидактичної біомеханіки, як гравітаційне тренування. Концепція корекції гравітаційних взаємодій тіла людини відкриває перспективи підвищення ефективності дидактичного процесу, завдяки чому відкриваються можливості для кардинальних змін не лише методології, а й конкретних технологій формування згаданих систем рухів у руховій реабілітації та професійному навчанні й удосконалення складних рухових навичок у спортивному тренуванні. За цією тематикою в 1990-ті роки співробітниками кафедри були проведені дослідження, орієн-

товані на потреби таких видів спорту, як стрільба кульова, лижні гонки, біатлон, баскетбол, гандбол, дзюдо, легка атлетика, гімнастика художня тощо, а також клінічної біомеханіки.

Завідувач кафедри доктор біологічних наук, професор Анатолій Лапутін та співробітники очолюваного ним підрозділу не лише додали чимало нового й корисного до технічних аспектів підготовки спортсменів та розробки оригінального спортивного одягу і спорядження, а й допомогли удосконалити гравітаційну підготовку космонавтів. За це у 1990 р. Федерація космонавтики СРСР нагородила Анатолія Лапутіна золотою медаллю імені М. Келдиша. У 1998 р. Національне космічне агентство України і Федерація космонавтики України відзначили Анатолія Лапутіна та його учнів Тамару Хабінець, Юрія Юхно і Юрія Саляміна почесною медаллю імені Ю. Кондратюка за розробку та успішну реалізацію програми гравітаційної підготовки тих, хто у 1996–1997 рр. готувався до польоту на американському кораблі багаторазового використання «Колумбія» (цей політ у 1997 р. здійснив Леонід Каденюк).

На кафедрі кінезіології Українського державного університету фізичного виховання і спорту у 1993 р. було розширено сферу навчальної роботи: розпочалася підготовка фахівців на освітньо-кваліфікаційному рівні магістр за спеціальністю «Олімпійський та професійний спорт» (спеціалізація – біомеханіка спорту).

У 1999 р. вийшла в світ монографія «Формирование массы тела и динамика гравитационных взаимодействий тела человека в онтогенезе», створена завідувачем кафедри доктором біологічних наук, професором Анатолієм Лапутіним та одним з його учнів – кандидатом педагогічних наук, доцентом Віталієм Кашубою. Колектив кафедри підготував навчальний посібник «Біомеханіка спорту» (за загальною редакцією професора Анатолія Лапутіна), виданий у 2004 р.

До кафедри кінезіології в 2001 р. було приєднано кафедру передових інформаційних технологій у фізичному вихованні і спорті, яку у 2002 р. очолив кандидат педагогічних наук, доцент Віта-

лій Кашуба та керував нею до 2014 р. В 2003 р. він захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту («Біодинаміка постави школярів у процесі фізичного виховання»), у 2004 р. він став професором.

Віталій Кашуба разом зі своїми учнями розробляє новий науковий напрям у вивченні рухових можливостей людини – дослідження динаміки змін просторової орієнтації тіла в онтогенезі.

Із вересня 2014 р. кафедру очолює кандидат педагогічних наук, професор Володимир Гамалій.

На кафедрі кінезіології працює багато досвідчених фахівців, серед яких – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Віталій Кашуба, кандидат педагогічних наук, професор Володимир Гамалій, кандидати педагогічних наук, доценти Тамара Хабінець, Лоліта Денисова, кандидати наук з фізичного виховання і спорту, доценти Юрій Юхно, Ірина Хмельницька, Костянтин Сергієнко, Юрій Литвиненко, Олена Бондар, Наталія Гончарова, Наталія Носова, Віталій Усиченко.

Серед виданих праць співробітників кафедри – навчальні посібники «Измерения и методы математической статистики в физическом воспитании и спорте» (автори – Лоліта Денисова, Ірина Хмельницька, Лариса Харченко) і «Комп'ютерна техніка та методи математичної статистики» (за заг. ред. В. О. Кашуби), «Толковый словарь терминов в биомеханике» (автор – Володимир Гамалій), «Современные оптико-электронные системы регистрации и анализа двигательных действий спортсмена» (автор – Юрій Литвиненко).

Кафедра кінезіології співробітничає з лабораторією біомеханічних технологій Науково-дослідного інституту НУФВСУ та з іншими структурами.

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кафедру української та іноземних мов Національного університету фізичного виховання і спорту України було засновано у 1949 р., коли

у Київському державному інституті фізичної культури було створено кафедру іноземних мов. Її очолювали: у 1949–1953 рр. – Ніна Павлова-Барятинська, у 1953–1960 рр. – Микола Марфієвич, у 1960–1964 рр. – Ольга Авраменко, у 1964–1991 рр. – кандидат філологічних наук Любова Ліпська, яка працювала у КДІФК протягом 43 років, її заслуги за участь в київському підпіллі у ході війни 1941–1945 рр. було відзначено орденом Вітчизняної війни II ступеня та медалями.

Із 1992 р. керує кафедрою української та іноземних мов вищого навчального закладу Людмила Бардіна, відмінник освіти України, яку у 2000 р. було нагороджено орденом княгині Ольги III ступеня.

Починаючи з 1950-х років, на кафедрі здійснюється мовна підготовка іноземних студентів – громадян різних країн, які навчаються у цьому вищому навчальному закладі, – з Алжиру, Анголи, Афганістану, Болгарії, Венесуели, В'єтнаму, Гвінеї, Греції, Ємену, Ізраїлю, Індії, Іраку, Ірану, Кіпру, Китайської Народної Республіки, Колумбії, Корейської Народно-Демократичної Республіки, Коста-Рики, Куби, Лівану, Маврикію, Марокко, Мозамбіку, Монголії, Непалу, Нікарагуа, Перу, Польщі, Сенегалу, Сирії, Сьєрра-Леоне, Таїланду, Танзанії, Тунісу, Угорщини, Фінляндії, Швеції та інших країн. У 1992 р. у КДІФК було відкрито підготовче відділення для іноземних громадян.

Основною метою роботи кафедри української та іноземних мов є розвиток у студентів мовної компетенції, необхідної для ефективної участі як у процесі навчання, так і в тих ситуаціях професійного спілкування, в яких майбутні фахівці можуть опинитися під час своєї роботи. Тому на заняттях студенти знайомляться з культурно-етичними нормами, звичаями та традиціями народу, мову якого вивчають.

Співробітниками кафедри підготовлено й опубліковано велику кількість підручників і навчально-методичних посібників. Серед цих видань можна назвати такі: підручники англійської мови «English» (автор – Валентина Дегтярьова,

Колектив кафедри української та іноземних мов

1980 р.) і німецької мови «Deutsch» (автор – Любов Ліпська, 1991 р.), призначені для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту; навчальна програма «Практикум з української мови» для фізкультурних вищих навчальних закладів (1996 р.); «Збірник контрольних завдань» (1998 р.) та «Практикум з правопису української мови» для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту (1999 р.). Також слід відмітити навчально-методичні посібники для студентів «Oral topics for sports students», «Rehabilitation techniques in sports medicine», «Olympic Glimpses», «Dance Sport», «Biathlon», «Heavy weight athletics» та ін., а також розмовник «Олімпійці розмовляють англійською» (у трьох частинах).

Об'єктом особливої уваги колективу кафедри є іноземні студенти. З метою подолання ними комунікативного дискомфорту викладачі кафедри враховують специфіку рідної мови того чи іншого студента й особливості національної культури його країни та проводять різні заходи – дискусії, бесіди, навчальні екскурсії, тематичні конференції, вечори тощо. Відвідання театрів, музеїв, виставок не лише сприяє їх культурному розвитку, а й дозволяє краще ознайомитися з історією України та її сучасним життям.

Основною метою такої роботи кафедри є систематизація країнознавчих та суспільно-політичних знань студентів-іноземців, розширення їхнього світогляду, ознайомлення з різноманітними аспектами розвитку українського суспільства.

Викладачі кафедри здійснюють наукові дослідження, результати яких знаходять відображення в статтях у різних спеціалізованих періодичних виданнях та у тезах доповідей на всеукраїнських і міжнародних конференціях, у тому числі й тих, що проходять в інших країнах.

На кафедрі ведеться і науково-дослідна робота студентів. Підсумками її є щорічні загальноуніверситетські студентські науково-практичні конференції «Лінгвістичні та країнознавчі аспекти вивчення української мови», конференції з іноземних мов «Студент і олімпійський спорт» та інші подібні заходи.

Під час проведення у НУФВСУ міжнародних конгресів, симпозіумів і конференцій викладачі кафедри української та іноземних мов та кращі студенти залучаються як перекладачі та працюють із учасниками, котрі прибувають з різних країн.

Із 1 січня 2015 р. кафедру української та іноземних мов (наказом ректора НУФВСУ від 27 жовтня 2014 р.) підпорядковано факультету заочного навчання.

КАФЕДРА ТУРИЗМУ

Рішенням ученої ради від 24 червня 2014 р. та відповідним наказом ректора від 25 червня того самого року в Національному університеті фізичного виховання і спорту України було відкрито кафедру туризму. Тож 2014–2015 навчальний рік став першим для цього нового структурного підрозділу НУФВСУ. 30 серпня 2014 р. на ученій раді НУФВСУ на посаду завідувача кафедри туризму було обрано кандидата історичних наук Сергія Поповича.

Головною мотивацією створення такої кафедри стала нагальна перманентна потреба туристичної сфери України у висококваліфікованих фахівцях, спроможних забезпечувати процес обслуговування туристів і екскурсантів на рівні міжнародних стандартів.

Кафедра має статус випускової з підготовки фахівців навчально-освітнього рівня бакалавр за напрямом підготовки «Туризм» із здобуттям кваліфікації «Бакалавр з туризму, фахівець з туристичного обслуговування».

Пріоритетними напрямами діяльності кафедри туризму НУФВСУ на етапі її формування та становлення є:

- організація навчального процесу відповідно до загальної місії університету;
- осучаснення й удосконалення переліку та змісту навчальних дисциплін напряму підготовки «Туризм» з урахуванням інноваційних технологій та вимог і потреб туристичного ринку;
- співпраця з провідними туристично-екскурсійними та готельними підприємствами з метою формування бази для проходження практики студентів;
- залучення студентів до навчально-методичної та науково-дослідної роботи кафедри, створення студентських наукових гуртків;
- участь у науково-практичних конференціях та інших форумах з актуальних проблем розвитку вітчизняної та світової сфери туризму й туристичної освіти;

Колектив кафедри туризму

- підготовка та видання наукових і науково-методичних праць з туристично-екскурсійної проблематики;
 - участь у підготовці проектів законодавчих актів та інструктивно-нормативних документів, якими регламентується діяльність вітчизняної туристичної сфери;
 - створення – у взаємодії з туристичними підприємствами – інноваційного туристично-екскурсійного продукту (турів, екскурсій тощо);
 - організація і проведення заходів з різних видів активного туризму, тематичних подорожей та екскурсій для студентів, науково-педагогічного складу, методичних і технічних працівників НУФВСУ;
 - підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників кафедри у провідних вітчизняних і зарубіжних вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовки кадрів для сфери туризму.
- Професійна підготовка майбутніх фахівців туристичної сфери та формування у них професійного мислення здійснюється кафедрою туризму НУФВСУ через викладання навчальних дисциплін фахового спрямування: «Географія туризму», «Рекреаційні комплекси світу», «Організація туристичних подорожей», «Організація екскурсійної діяльності», «Організація анімаційної діяльності», «Туроперейтинг», «Організація готельного господарства», «Організація ресторанного гос-

подарства», «Історія світового та вітчизняного туризму», «Туристичне краєзнавство», «Інформаційні системи і технології в туризмі», «Організація активного туризму», «Теорія сталого розвитку туризму», «Початкова туристична підготовка», «Туристично-краєзнавчий практикум», «Спеціалізований туризм», «Актуальні проблеми розвитку туризму».

На кафедрі туризму НУФВСУ працюють такі фахівці: завідувач – кандидат історичних наук Сергій Попович, кандидат педагогічних наук, доцент Оксана Фастовець, викладачі – кандидат географічних наук, майстер спорту України зі спортивного туризму Ольга Чеченя і кандидат в майстри спорту України зі спортивного туризму Олена Тодоренко.

Науково-педагогічний склад кафедри має багаторічний досвід роботи у сфері туристичної освіти, завдяки чому спроможний забезпечити якісну підготовку фахівців для вітчизняного туризму.

ФАКУЛЬТЕТ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

Факультет заочного навчання Національного університету фізичного виховання і спорту України веде свою історію від 1945 р., коли в Київському

державному інституті фізичної культури відкрили заочне відділення.

На навчання на цьому відділенні приймали тих, хто мав досвід практичної роботи у різних ланках системи фізичної культури і спорту, а також провідних спортсменів, які виявили бажання поєднувати тренування і участь у спортивних змаганнях з набуттям вищої освіти й оволодінням певною спеціальністю у цій сфері.

Очільниками заочного відділення КДІФК у першій половині 1950-х років були Анатолій Сокурєнко (1950–1951 рр.), Володимир Буленін (1951 р.), Микола Вакуленко (1952–1954 рр.).

У 1953 р. заочне відділення КДІФК було реформовано у факультет заочного навчання (Микола Вакуленко призначено деканом). Цей факультет мав навчально-консультаційні пункти не лише у Києві, а й у Львові та Харкові.

Перші випуски були відносно невеликими за кількістю: 1950 р. – 17 осіб, 1951 р. – 18, 1952 р. – 22, 1953 р. – 31 особа.

У подальшому факультет заочного навчання КДІФК очолювали Леонід Соболев (1954–1958), Володимир Парфьонов (1958–1970), Геннадій Власов (1970–1976), Леонід Кравченко (1977–1980).

Кількість випускників почала поступово зростати, періодично змінючись: 1954 р. – 84 особи, 1955 р. – 122, 1956 р. – 124, 1957 р. –

Колектив деканату факультету заочного навчання

154, 1958 р. – 179, 1959 р. – 151, 1960 р. – 133, 1961 р. – 150, 1962 р. – 149, 1963 р. – 183, 1964 р. – 103, 1965 р. – 104, 1966 р. – 152, 1967 р. – 150, 1968 р. – 157, 1969 р. – 193, 1970 р. – 216, 1971 р. – 325, 1972 р. – 198, 1973 р. – 181, 1974 р. – 161, 1975 р. – 245, 1976 р. – 210, 1977 р. – 248, 1978 р. – 276, 1979 р. – 165, 1980 р. – 167 осіб.

Протягом 1980–1990 рр. на посаді декана факультету заочного навчання КДІФК працював кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту Української РСР Віталій Поліщук, який у 1990–2002 рр. був проректором вищого навчального закладу із заочного навчання.

Кількісні показники випусків факультету заочного навчання у 1980-ті і на початку 1990-х років мали такий вигляд: 1981 р. – 213 осіб, 1982 р. – 113, 1983 р. – 219, 1984 р. – 236, 1985 р. – 186, 1986 р. – 250, 1987 р. – 307, 1988 р. – 356, 1989 р. – 422, 1990 р. – 426, 1991 р. – 354 особи.

У 1990 р. деканом факультету заочного навчання КДІФК став кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник фізичної культури і спорту Української РСР Михайло Воробйов.

У цей період чисельність випускників заочної форми навчання становила: 1992 р. – 372 особи, 1993 р. – 350, 1994 р. – 297, 1995 р. – 286, 1996 р. – 273, 1997 р. – 314, 1998 р. – 277, 1999 р. – 278 осіб.

Під час структурної реорганізації, здійсненої у НУФСУ влітку 1999 р., факультет заочного навчання об'єднали з факультетом підвищення кваліфікації, створивши таким чином факультет заочного навчання і післядипломної підготовки, деканом якого було призначено Михайла Воробйова.

Кількість випускників факультету у цей період мала такий вигляд: 2000 р. – 215 осіб, 2001 р. – 140, 2002 р. – 147, 2003 р. – 181, 2004 р. – 161, 2005 р. – 137, 2006 р. – 122, 2007 р. – 161, 2008 р. – 188 осіб.

Із 1 вересня 2008 р. факультет заочного навчання і післядипломної підготовки НУФВСУ було розділено на дві структури – факультет заочного навчання (декан – Михайло Воробйов) і центр

підвищення кваліфікації та післядипломної освіти, який очолив Володимир Томашевський.

Факультет заочного навчання 1 липня 2011 р. було перейменовано у центр заочного навчання, який очолював кандидат педагогічних наук, професор Михайло Воробйов.

Кількість випускників у цей період становила: 2009 р. – 190 осіб, 2010 р. – 169, 2011 р. – 142, 2012 р. – 156, 2013 р. – 154, 2014 р. – 163 особи.

Серед тих, хто у різні роки закінчив факультет заочного навчання вищого навчального закладу, багато відомих спортсменів: дворазові олімпійські чемпіони Володимир Голубничий (легка атлетика), Іван Бяков (біатлон), Наталія Шерстюк, Тетяна Макарець, Лариса Карлова (гандбол), олімпійські чемпіони Борис Терещук, Юрій Панченко (волейбол), Віра Мисевич (кінний спорт), Наталія Климова, Марина Ткаченко (баскетбол), Тетяна Глущенко, Людмила Панчук, Ольга Зубарева, Михайло Іщенко, Сергій Бебешко, Юрій Гаврилов (гандбол), чемпіон світу з шахів Руслан Пономарьов, футболісти київського «Динамо» – Андрій Шевченко, Олександр Головка, Олександр Хацкевич, Денис Гармаш, Артем Кравець, Олександр Рибка, Олександр Алієв, Максим Шацьких, Олег Венглінський, хокеїсти київського «Сокола» – Анатолій Богданов, Олександр Сеуканд, Василій Фадєєв, Олексій Багінов, Сергій Клементев, Андрій Срюбко, Василь Бобровников, Юрій Гунько, Ігор Карпенко, Костянтин Семчук, Анатолій Ніколаєв, Анатолій Дьомін, Олександр Годенюк та інші.

Із 1994 р. на факультеті заочного навчання освіти отримують студенти з вадами слуху. Серед них чемпіони і призери Дефлімпійських ігор, переможці чемпіонатів світу і чемпіонатів Європи серед спортсменів з вадами слуху – Анна Гайдамака, Олексій Висоцький, Валерія Ситникова (плавання), Леонід Касицький, Юлія Топчієва, Лілія Чхун, Ірина Юрченко, Юлія Касицька, Ірина Мірошникова, Кристина Задорожня, Олександра Терещук, Олександр Прохорчук (волейбол), Олександр Полторацький (пляжний волейбол), Дмитро Дяченко, Геннадій Головкін, Інна Ізбаш (легка атлетика), Олег Лаврик (спортивне орієнтування).

Центр заочного навчання НУФВСУ здійснює підготовку фахівців на освітньо-кваліфікаційних рівнях бакалавр і магістр, відповідно – за напрямками «Спорт» (професійні кваліфікації – тренер з виду спорту, викладач фізичного виховання; менеджер у сфері спортивної діяльності, викладач фізичного виховання); «Здоров'я людини» (професійні кваліфікації – фітнес-тренер, фахівець з фізичної рекреації, викладач фізичного виховання; фахівець з фізичної реабілітації, викладач фізичного виховання); «Фізичне виховання» (професійна кваліфікація – викладач фізичного виховання, організатор туристичної діяльності), за спеціальністю «Спорт (за видами)» (спеціалізації – біомеханіка спорту; менеджмент і маркетинг у спорті; менеджмент і логістика у спорті; олімпійський спорт; професійний і неолімпійський спорт; психологія спорту; теорія і методика спортивної підготовки в легкій атлетичі; теорія і методика спортивної підготовки в академічному веслуванні); «Фізична реабілітація» та «Фізичне виховання».

Із 1 січня 2015 р. відповідно до наказу ректора НУФВСУ від 27 жовтня 2014 р. на базі центру заочного навчання створено факультет заочного навчання, деканом якого є кандидат педагогічних наук, професор Михайло Воробйов.

ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

На початку вересня 2008 р. у ході реструктуризації факультету заочного навчання і післядипломної підготовки виділили ту частину функцій, яка у назві стосувалася післядипломної підготовки, і таким чином у НУФВСУ було створено нову структуру – центр підвищення кваліфікації та післядипломної підготовки.

Директором центру є кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Володимир Томашевський.

Колектив центру підвищення кваліфікації та післядипломної освіти

Основним завданням центру стало задоволення потреб у підвищенні кваліфікації та перепідготовці кадрів шляхом реалізації професійних освітніх програм, а також навчально-методичне й організаційне забезпечення цього процесу.

Центр здійснює організацію та проведення курсів підвищення кваліфікації тренерів з видів спорту та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту за всіма напрямками та спеціальностями галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини». Наприклад, тільки для тренерів з видів спорту центр 14–16 разів на рік проводить курси підвищення кваліфікації за різними програмами.

У НУФВСУ створено всі умови для якісного навчання фахівців з метою оновлення, розширення та удосконалення їхніх знань і вмінь, необхідних для ефективного виконання професійної діяльності. Курси працюють на сучасній матеріально-технічній базі університету, включаючи навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль» та науково-дослідний інститут НУФВСУ, із залученням провідних викладачів, науковців та фахівців-практиків.

За період 2009–2014 рр. кількість слухачів курсів підвищення кваліфікації, які отримали відповідні свідоцтва державного зразка, мала такий вигляд: 2009 р. – 77 осіб, 2010 р. – 135,

2011 р. – 199, 2012 р. – 177, 2013 р. – 987, 2014 р. – 650 осіб.

Важливим напрямом діяльності центру стала організація навчального процесу перепідготовки студентів – тих, хто вирішив здобути другу вищу освіту на освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліст за такими спеціальностями: «Спорт» (теорія і методика підготовки в обраному виді спорту), «Спорт» (менеджмент і маркетинг у спорті), «Спорт» (психологія спорту), «Фітнес та рекреація», «Фізична реабілітація». Термін такого навчання – один рік і дев'ять місяців.

Випуск студентів протягом 2009–2014 рр. становив: 2009 р. – 34 особи, 2010 р. – 40, 2011 р. – 79, 2012 р. – 93, 2013 р. – 122, 2014 р. – 146 осіб.

Значним напрямом діяльності центру підвищення кваліфікації та післядипломної підготовки НУФВСУ є організація стажування за індивідуальними програмами для науково-педагогічних працівників та інших фахівців сфери фізичного виховання і спорту (як вітчизняних, так і зарубіжних громадян – з Білорусії, Йорданії, Казахстану, Лівану, Румунії, Узбекистану, Японії та інших країн).

ЦЕНТР СПОРТИВНОЇ ТРАВМАТОЛОГІЇ

Ініціатива ректорату Національного університету фізичного виховання і спорту України щодо створення в структурі вищого навчального закладу центру спортивної травматології, підтримана Держкомспорту України та Національним олімпійським комітетом України, знайшла втілення у рішенні вченої ради НУФВСУ з цього приводу, ухваленому 6 травня 2001 р.

Директором центру спортивної травматології став відомий у цій сфері фахівець – доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки Української РСР, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, академік Нью-Йоркської академії наук Віталій Левенець.

Протягом 2001–2002 рр. в університеті було здійснено реконструкцію корпусу № 7, де на двох поверхах розташувався центр спортивної травматології, а також придбано, встановлено і введено в дію сучасне технічне обладнання.

Після того, як у листопаді 2002 р. Міністерство охорони здоров'я України видало центру спортивної травматології НУФВСУ відповідну ліцензію, він разом із лікувальною та консультаційною діяльністю, розпочав роботу з проведення операцій.

Основною метою організації в НУФВСУ центру спортивної травматології було створення клінічної бази для своєчасного якісного обстеження та надання спеціалізованої медичної допомоги травмованим спортсменам національних і олімпійських збірних команд України, хворим з травмами та їх наслідками і з захворюваннями опорно-рухового апарату.

До складу клініки центру спортивної травматології НУФВСУ входять відділення амбулаторного лікування спортивних травм (з необхідним діагностичним та лікувальним оснащенням) і операційний блок (де протягом 2003–2014 рр. досвідченими фахівцями було зроблено понад три тисячі операцій).

Центр має п'ять палат (загалом – на 13 ліжок), ординаторську, дві оглядові кімнати, операційний блок, клінічну лабораторію, кабінет ультразвукової діагностики, маніпуляційні кімнати та для проведення масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, ударно-хвильової терапії, а також кухню, їдальню, службові кабінети та інші приміщення.

Клініку центру, яку оснащено сучасним вітчизняним і зарубіжним обладнанням (з Німеччини, Швейцарії, Італії, США, Чехії, Росії), забезпечує виконання на високому рівні операцій при переломах усіх локалізацій, реконструктивно-відновлювальних операцій на суглобах, відновлення ушкоджених зв'язок, сухожилків і м'язів.

У центрі спортивної травматології впроваджено метод безопераційного лікування п'яткових шпор, «ліктя тенісиста», «коліна стрибунка» та інших ентезопатій (дегенеративних захворювань сухожилків, поширених у спортсменів). Таке

Колектив центру спортивної травматології

лікування здійснюється за допомогою апаратів екстракорпоральної ударно-хвильової терапії.

Персонал центру також надає консультативну і лікувальну допомогу амбулаторним хворим – спортсменам і пацієнтам, які самі звертаються по допомогу, а також тим хворим, яких направляють лікарі-координатори страхових компаній.

З діагностичною метою та при доопераційних обстеженнях у центрі застосовують ультразвукову діагностику, яку проходять пацієнти з пошкодженнями та захворюваннями м'яких тканин.

Окрім діагностики та консультативної діяльності, складовими амбулаторної роботи центру є догляд за ранами, пункції, внутрішньосуглобові, внутрішньом'язові, внутрішньовенні ін'єкції та блокади, накладання скотч-кастових і гіпсових пов'язок, ортезів при різноманітних ушкодженнях та захворюваннях опорно-рухового апарату.

Лікарі та інші фахівці центру здійснюють і реабілітаційне лікування хворих після травм та оперативних втручань на кінцівках. При цьому виконують масаж різних сегментів тіла, механічне розроблення рухів у суглобах на сучасному італійському апараті REW-9000, різноманітні фізіотерапевтичні процедури (іонофорез, електрофорез, діадинамотерапію, лазеротерапію, електростимуляцію, магнітотерапію).

Засновник центру спортивної травматології доктор медичних наук, професор Віталій Левенець очолював цю структуру у 2001–2008 рр., після чого перейшов на посаду лікаря-травматолога-консультанта. Директором у 2008 р. став один із його співробітників – лікар-травматолог Михайло Риган, який очолював центр до серпня 2014 р. За час роботи в центрі він, разом із виконанням своїх службових функцій, підготував і захистив дисертацію, ставши кандидатом медичних наук, у 2013 р. отримав почесне звання заслуженого лікаря України.

У центрі спортивної травматології НУФВСУ, який нині очолює лікар-ортопед-травматолог, кандидат медичних наук Петро Нікітін, працюють доктор медичних наук, професор Віталій Ле-

Операційний блок центру спортивної травматології

венець, лікар-травматолог Артем Веремій та інші фахівці.

Підвищення професійної кваліфікації лікарів центру реалізується проведенням включення клінічних історій хвороб пацієнтів із складними патологіями та хворих, підготовлених до операції, а також шляхом участі у засіданнях Київського міського й обласного товариства ортопедів-травматологів та систематичним ознайомленням зі статтями у спеціалізованих вітчизняних і зарубіжних періодичних виданнях.

Лікарі центру беруть участь у наукових семінарах, науково-практичних конференціях, тренінгах та інших заходах, які проводяться не лише в різних містах України, а й у інших країнах – в Польщі, Франції, Угорщині тощо.

Центр спортивної травматології НУФВСУ організував і провів дві конференції для лікарів спортивної медицини – у 2009 р. в Алушті та у 2013 р. в Києві.

Фахівці центру спортивної травматології НУФВСУ виступають на сторінках різних газет і журналів із публікаціями з питань профілактики травматизму та беруть участь у телевізійних програмах з такої тематики.

За період діяльності центру його фахівці опублікували понад 70 наукових праць.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ НУФВСУ

Науково-дослідний інститут було створено у НУФВСУ в жовтні 2004 р. Нагальну необхідність цього зумовили, перш за все, статус та необхідність суттєвого посилення фундаментальності освіти і науки у сфері фізичного виховання та спорту й створення умов для підвищення ефективності впровадження результатів наукових досліджень у навчальний процес.

Основними завданнями НДІ НУФВСУ було визначено: подальший розвиток пріоритетних для університету напрямів наукових досліджень, які

мають міжнародне визнання; вирішення фундаментальних і прикладних проблем у спорті вищих досягнень, фізичному вихованні та масовому спорті; аналіз сучасних тенденцій розвитку фізичної культури і спорту, узагальнення наукових розробок, здійснених в Україні та за кордоном, поширення нової інформації у відповідних галузевих підрозділах; розробка і впровадження інноваційних технологій у тренувальний процес спортсменів високої кваліфікації; використання результатів досліджень у практиці підготовки висококваліфікованих спортсменів та у фізкультурно-оздоровчій роботі з населенням; впровадження у навчальний процес в університеті передових технологій, спрямованих на підвищення ефективності та якості підготовки наукових кадрів; метрологічне та патентне забезпечення, обґрунтування біоетичних та правових норм, проведення досліджень у сферах фізичного виховання й олімпійського спорту згідно з існуючими вимогами; підготовка до видання наукової, науково-методичної і науково-популярної літератури та матеріалів для спеціалізованих періодичних видань; здійснення науково-консультативної роботи і надання послуг у сфері наукової діяльності.

Науково-дослідний інститут є складовою університету, тому працює у тісній взаємодії з кафедрами та іншими структурними підрозділами й прагне з максимальною ефективністю використовувати знання і досвід його провідних фахівців. Це має забезпечувати високий науково-теоретичний та методологічний рівень досліджень і водночас – спадкоємність, збереження й примноження історичних традицій наукових шкіл, що допомагає більш ефективно здійснювати дослідження з найважливіших проблем у сфері фізичної культури, фізичного виховання і спорту.

Із квітня 2005 р. директором Науково-дослідного інституту є Оксана Шинкарук – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України.

У період до 2008 р. в НДІ НУФВСУ функціону-

Колектив науково-дослідного інституту НУФВСУ

вали шість науково-дослідних лабораторій, очолюваних провідними фахівцями університету:

- лабораторія олімпійської освіти (завідувач – кандидат педагогічних наук, професор Валентина Воронова);

- лабораторія теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів (завідувач – доктор біологічних наук, старший науковий співробітник Олена Лисенко);

- лабораторія стимуляції працездатності та адаптаційних реакцій у спорті вищих досягнень (завідувач у 2004–2006 рр. – кандидат біологічних наук, професор Сергій Олійник, з 2006 р. – кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Лариса Гуніна);

- лабораторія біомеханічних технологій у фізичному вихованні та олімпійському спорті (завідувач – кандидат педагогічних наук, професор Володимир Гамалій);

- лабораторія програмно-нормативних основ управління сферою фізичної культури і спорту (завідувач – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Юрій Шкретій);

- лабораторія теоретико-методичних основ фізичного виховання школярів і молоді (за-

відувач – кандидат педагогічних наук, доцент Олександра Благій, згодом – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Любов Єракова).

Відповідно до потреб сфери фізичного виховання, фізичної культури і спорту та необхідності виконання пріоритетних для галузі наукових завдань, у Науково-дослідному інституті НУФВСУ відбулися певні структурні зміни – нині у ньому функціонують п'ять науково-дослідних лабораторій.

Лабораторію олімпійської освіти очолює кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Лідія Радченко, а наукове консультування здійснює доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Марія Булатова. Основними напрямками діяльності лабораторії є формування науково-методичних і організаційних засад розвитку олімпійської освіти в Україні, наукове консультування з цих питань та підготовка до видання відповідних наукових і методичних розробок. Результати діяльності лабораторії втілюються у навчально-методичному супроводі інтеграції олімпійської освіти в процес роботи навчальних закладів

різних рівнів. Це сприяє гуманізації процесу освіти та залученню молоді до занять фізичною культурою і спортом, що, в свою чергу, позитивно впливає на формування здорового способу життя у суспільстві. До того ж результати діяльності лабораторії знайшли відображення й у серії навчальних посібників для школярів і молоді, в методичних рекомендаціях, енциклопедичних, науково-популярних та інших виданнях, плакатах тощо. Лабораторія плідно співпрацює з Національним олімпійським комітетом України, Олімпійською академією України та іншими організаціями.

Лабораторію теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів очолює доктор біологічних наук, старший науковий співробітник Олена Лисенко, а наукове консультування здійснює доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Володимир Платонов. До головних завдань лабораторії входять, з одного боку, теоретико-методологічне обґрунтування основних шляхів удосконалення системи підготовки спортсменів до Олімпійських ігор, розробка наукових засад побудови багаторічної підготовки і підготовки у чотирирічних олімпійських циклах, структури підготовки спортсменів у річному циклі із урахуванням реалій сучасного спорту з його великими тренувальними і змагальними навантаженнями та прагненням спортсменів, тренерів і організаторів спорту максимально продовжити спортивну кар'єру. А з іншого боку – вивчення особливостей мобілізації функціональних резервів організму та формування функціональної підготовленості кваліфікованих спортсменів у процесі адаптації до напруженої спортивної діяльності як основи для розробки критеріїв управління адаптаційними процесами, визначення ключових напрямів підвищення ефективності реалізації функціонального потенціалу організму спортсменів на підставі оцінки термінових і довгострокових реакцій, моніторинг процесів адаптації спортсменів на основі критеріїв фізіологічної регуляції. Співробітники здійсню-

ють науково-методичне забезпечення підготовки спортсменів збірних команд України з різних видів спорту до Олімпійських ігор та чемпіонатів світу і Європи, проводять методичні семінари й надають консультації тренерам збірних команд. Крім того, на експериментальній базі лабораторії здійснюється наукова робота з аспірантами та проходять заняття зі студентами НУФВСУ в межах викладання відповідних навчальних дисциплін.

Лабораторію стимуляції працездатності та адаптаційних реакцій у спорті вищих досягнень очолює кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Лариса Гуніна. Діяльність лабораторії зосереджена на таких актуальних напрямках, як розробка методичних підходів до підвищення фізичної працездатності спортсменів за допомогою незаборонених фармакологічних і нефармакологічних засобів і методів; прогнозування біологічних властивостей нових ергогенних субстанцій за допомогою квантово-хімічних технологій; розробка алгоритму скринінгу нових незаборонених фармакологічних ергогенних засобів та впровадження їх у практику спортивної підготовки; пошук нових метаболічних маркерів адаптації спортсменів до фізичних навантажень; дослідження і корекція психологічного стану спортсменів на етапах їх підготовки; експериментальні гістологічні та електронно-мікроскопічні дослідження структури скелетних м'язів за умов моделювання фізичних навантажень. Діяльність лабораторії з фармакологічного напрямку консультують провідні вчені, фахівці з Національного медичного університету імені О.О. Богомольця: член-кореспондент Національної академії наук України і член-кореспондент Національної академії медичних наук України Іван Чекман та доктор медичних наук, професор Надія Горчакова. Співробітники лабораторії регулярно проводять семінари з проблем організації медико-біологічного забезпечення підготовки спортсменів на різних її етапах, фармакологічного забезпечення тренувального і змагального процесу, спортивного харчування, психологічної підготовки спортсменів тощо для головних і стар-

ших тренерів та лікарів збірних команд України з олімпійських і неолімпійських видів спорту.

Лабораторію біомеханічних технологій у фізичному вихованні та олімпійському спорті очолює кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Юрій Литвиненко, а наукове консультування здійснюють доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Віктор Болобан та доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Віталій Кашуба. Діяльність лабораторії зосереджена на двох напрямках: оптимізація управління процесом удосконалення технічної майстерності висококваліфікованих спортсменів та удосконалення рухової функції людини в процесі фізичного виховання. У дослідженнях першого напрямку фахівці об'єднали зусилля на розробці та обґрунтуванні методичних основ цільового програмування процесу удосконалення технічної майстерності спортсменів, вивченні біомеханічних закономірностей їхніх рухових дій у різних видах спорту й удосконаленні технічної підготовки на основі відеокомп'ютерного та імітаційного біомеханічного моделювання і на розробці індивідуальних раціональних зразків техніки рухових дій в окремих видах спорту та інноваційних біомеханічних ергогенних засобів, які застосовуються у спорті. Співробітники лабораторії налагодили ділові контакти із тренерами збірних команд України з олімпійських та неолімпійських видів спорту.

У другому напрямі діяльності науковці лабораторії зосередили увагу на вивченні закономірностей розвитку рухових функцій людини на різних етапах онтогенезу, здійснюють науково-методичне та інформаційне забезпечення моніторингу здоров'я школярів України, дидактики рухових дій на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, удосконалення біомеханічних технологій рекреації та рухової реабілітації, розробляють сучасні інформаційні технології для використання їх у практиці фізичного виховання, спорту і у фізкультурній освіті.

Лабораторію теоретико-методичних основ фізичного виховання школярів та молоді очолює кандидат педагогічних наук, доцент Олександра Благій, а наукове консультування здійснює доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, заслужений діяч науки і техніки України Тетяна Круцевич. Лабораторія працює в таких напрямках: вивчення загальних і специфічних закономірностей управління процесом фізичного виховання; визначення програмно-нормативних засад фізичного виховання молоді; вивчення ефективних шляхів відновлення працездатності організму після розумової та фізичної праці; дослідження теоретико-методичних засад формування сучасної системи оздоровчого фітнесу; визначення тенденцій становлення і розвитку пріоритетних напрямів фізичного виховання; вивчення теоретико-методичних основ рекреаційної діяльності з різними контингентами населення; дослідження впливу рухової активності на процеси життєдіяльності людини та визначення норм рухової активності для оптимального функціонування систем людського організму; вивчення соціально-психологічних факторів, які впливають на вибір форм і методів рекреації у різних соціально-демографічних групах населення; визначення факторів, котрі впливають на формування у молоді мотивації до рухової активності.

Науково-дослідний інститут НУФВСУ має у своєму розпорядженні різноманітну сучасну дослідницьку та діагностичну апаратуру й обладнання – як вітчизняне, так і зарубіжне (з Німеччини, США, Швеції, Фінляндії, Японії, Італії, Ізраїлю та інших країн). Така технічна оснащеність допомагає ефективно вирішувати і завдання, пов'язані з навчальним процесом та участю у наукових дослідженнях викладачів університету, його докторантів, аспірантів і магістрантів. Для цього використовують не лише навчальні та практичні заняття і стажування, а й майстер-класи для тренерів, що проводять у центрі підвищення кваліфікації та післядипломної освіти НУФВСУ.

До дослідницької роботи в лабораторіях НДІ НУФВСУ залучаються і перспективні молоді науковці, які під керівництвом провідних учених продовжують традиції українських наукових шкіл з теорії спортивного тренування, олімпійської освіти, спортивної фізіології, фізичного виховання тощо.

Із 2007 р. фахівці НДІ НУФВСУ входять до складу експертної ради з питань підготовки спортсменів України до Олімпійських ігор і працюють у комплексних наукових групах, які здійснюють науково-методичне забезпечення підготовки збірних команд України з легкої атлетики, гімнастики художньої, важкої атлетики, стрибків у воду, стрільби кульової, веслування на байдарках і каное, веслування академічного, боротьби вільної та греко-римської, плавання, тенісу, біатлону, лижних гонок, фристайлу, хокею на льоду (з шайбою) та деяких інших видів спорту.

Науково-дослідний інститут НУФВСУ дає пропозиції щодо впровадження інноваційних технологій не лише у тренувальний процес спортсменів високої кваліфікації, а й у фізкультурно-оздоровчу роботу з населенням.

Серед тих структур, з якими співробітничав науково-дослідний інститут, Національний олімпійський комітет України, Олімпійська академія України, національні федерації з видів спорту, установи Національної академії наук України (Інститут фізіології імені О.О. Богомольця, Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології, Інститут біоорганічної хімії і нафтохімії), установи Національної академії медичних наук України (Інститут фармакології і токсикології, Науковий центр радіаційної медицини), Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Національний університет харчових технологій, Український науково-дослідний інститут харчування та інші громадські фізкультурно-спортивні організації нашої країни.

Співробітники НДІ НУФВСУ беруть активну участь у різноманітних всеукраїнських та міжнародних наукових форумах, які організує і проводить Національний університет фізичного виховання і спорту України.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ВІДДІЛ

Коли в 1930 р. у Харкові було засновано Державний інститут фізичної культури України, за організацію навчального процесу в ньому відповідав секретар навчальної частини. Після переведення інституту до Києва завідувачем у 1945 р. було призначено Олександра Якобсона.

Надалі навчальну частину, а згодом – навчальний (потім – навчально-методичний) відділ очолювали такі досвідчені фахівці, як Григорій Крот, Володимир Спекторов, Олександр Янкевич, Володимир Рисев, Олена Кривчикова, Тетяна Лахманюк. Із 2002 р. завідувачем навчально-методичного відділу Національного університету фізичного виховання і спорту України є Лариса Харченко.

Основним завданням навчально-методичного відділу НУФВСУ є забезпечення планування й організації навчального процесу, а також підготовка його методичного супроводу й здійснення контролю за реалізацією цього процесу на факультетах та кафедрах.

У навчально-методичному відділі розробляються навчальні плани і графіки навчального процесу для студентів денної форми навчання за всіма напрямками підготовки, спеціальностями та спеціалізаціями, а також на факультеті заочного навчання і в центрі підвищення кваліфікації та післядипломної освіти НУФВСУ.

Навчально-методичний відділ здійснює розрахунки педагогічного навантаження науково-педагогічних працівників НУФВСУ як за циклами навчальних дисциплін, так і по кафедрах, а також контролює виконання штатними викладачами кафедр усіх видів запланованого навантаження та готує для першого проректора НУФВСУ відповідні аналітичні матеріали.

До функцій навчально-методичного відділу входять координація та контроль діяльності кафедр НУФВСУ з питань удосконалення змісту освіти й опрацювання кафедральних фондів матеріального та організаційного забезпечення на-

Колектив навчально-методичного відділу

вчального процесу, розробка відповідних заходів і контроль своєчасної підготовки кафедр до початку нового навчального року, забезпечення організації та проведення екзаменаційних сесій і державних екзаменів.

Згідно із затвердженими графіками навчального процесу на поточний навчальний рік за всіма напрямками, спеціальностями та спеціалізаціями підготовки навчально-методичний відділ складає розклад занять для студентів денної форми навчання, а також, відповідно до розкладу занять на факультетах НУФВСУ, координує розподіл аудиторій і спортивних баз.

Співробітники навчально-методичного відділу контролюють організацію та проведення навчальних занять і консультацій, удосконалюють форми і зміст організаційно-методичної документації та методи контролю знань студентів відповідно до державних вимог.

Крім того, працівники відділу під керівництвом першого проректора НУФВСУ організують підготовку факультетів і кафедр до проведення планових атестацій, контролюють виконання кафедрами планів роботи на поточний навчальний рік та рішень, прийнятих вченою радою, і наказів ректора університету, аналізують річні звіти кафедр та подають пропозиції щодо удосконалення їхньої діяльності, а також готують довідки про обсяги підготовки випускників НУФВСУ з дисциплін навчальних планів, беруть участь у підготовці матеріалів для ліцензування й акре-

дитації напрямів підготовки та спеціальностей і – на основі отриманих університетом ліцензій – складають та щорічно оновлюють перелік професійних кваліфікацій, які отримують випускники. Вони також готують щоквартальні цифрові звіти про рух студентів за курсами та про виконання педагогічного навантаження науково-педагогічними працівниками НУФВСУ (як штатними, так і тими, які працюють із погодинною оплатою).

Навчально-методичний відділ щорічно готує статистичний звіт про роботу університету, що подається до Міністерства освіти і науки України та до Київського міського статистичного управління.

Працівники відділу організують підготовку підрозділами НУФВСУ річних звітів про їхню роботу за всіма основними спрямуваннями та готують річний звіт про роботу самого навчально-методичного відділу, а також розробляють проекти рішень ученої ради з питань освітньої діяльності і проекти наказів по університету з таких питань, готують вкладиші до дипломів європейського зразка.

Враховуючи, що Національний університет фізичного виховання і спорту України є головним у нашій країні закладом освіти в галузі фізичної культури і спорту й на нього покладено функції, покликані сприяти реалізації державної політики у галузі освіти з питань науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу в спеціалізованих фізкультурно-спортивних навчальних закладах України, працівники навчально-методичного відділу під керівництвом першо-

го проректора НУФВСУ беруть активну участь у реалізації основних завдань зазначеної діяльності.

Методист навчально-методичного відділу є адміністратором програмного забезпечення єдиної державної електронної бази з питань освіти й готує та вносить до нього відомості та дані, в тому числі персональні, про надавачів і отримувачів освітніх послуг у НУФВСУ.

Співробітники відділу забезпечують організаційний супровід роботи науково-педагогічної ради НУФВСУ, беруть участь в організації і проведенні в університеті навчально-методичних конференцій, семінарів та інших заходів, а також у розробці й впровадженні передових технологій підготовки фахівців фізичного виховання і спорту.

БІБЛІОТЕКА

Бібліотека НУФВСУ – підрозділ, який забезпечує навчальні, наукові, культурно-просвітницькі та інформаційні потреби студентів, викладачів, науковців та інших працівників. Вона розпочала свою роботу 1944 р. в Державному інституті фізичної культури і спорту.

У тому самому році разом з інститутом, котрий було переведено в Київ, переїхала до столиці Української РСР і бібліотека, яку на той час очолював Василь Гупало. Книжковий фонд її становив 4,3 тис. друкованих одиниць. Він поступово збільшувався, досягши у 1953 р. 5,5 тис. друкованих одиниць. Крім навчальної та наукової літератури, до бібліотеки надходили й різні періодичні видання.

У 1953 р. бібліотеку Київського державного інституту фізичної культури очолила Віра Адамчук, яка працювала на цій посаді 36 років – до 1989 р.

Протягом 1950–1960-х років книжковий фонд бібліотеки КДІФК формувався відповідно до профілю вищого навчального закладу, щорічно збільшуючись на 8–10 тис. видань зі спорту і фізичної культури, природничих та гуманітарних

наук. Особлива увага приділялася комплектуванню літератури з фізичного виховання, педагогіки, психології, медицини. У структурі бібліотеки було створено кілька відділів – бібліографії, обслуговування, комплектування та наукової обробки книг. Почалося формування довідкового апарату – каталогів і картотек.

Із вересня 1973 р. бібліотека КДІФК перейшла на новий етап свого розвитку. Якщо раніше вона розташовувалася у напівпідвальному приміщенні площею 120 м², то восени 1973 р. отримала у корпусі № 1 спеціально сплановані у двох рівнях приміщення загальною площею 1200 м² – з книгосховищем і читальним залом на 180 місць, абонементом, пунктами видачі літератури. Це дало змогу краще організувати обслуговування читачів. Здійснювалося і групове забезпечення студентів підручниками на початку чергового навчального року.

Оскільки науково-технічним прогресом зумовлювався величезний потік інформації, то, щоб була можливість краще орієнтуватися в ній, відділи бібліотеки КДІФК у 1970–1980-ті роки активно удосконалювали довідково-пошуковий апарат. Щоб навчити студентів користуватися каталогами і картотеками та швидко знаходити потрібну літературу, працівники бібліотеки почали проводити практичні заняття з вивчення бібліотечної справи (у межах курсу «Вступ до спеціальності»).

Серед здійснюваних бібліотекою культурно-виховних заходів з'явилися тематичні вечори, усні журнали, тематичні огляди літератури, зустрічі з відомими діячами спорту, науки і культури. Щорічно організуються тематичні книжково-ілюстративні виставки, присвячені різним значним подіям у сфері спорту і міжнародного життя, а також знаменним датам, науковим конференціям тощо. Постійно діє виставка друкованих праць співробітників ВНЗ.

Бібліотека приділяє велику увагу патріотичному й естетичному вихованню студентів. Для поліпшення роботи в цьому напрямі було відкрито абонемент художньої літератури, де широко представлені твори вітчизняної та світової класики, історична і мемуарна література.

Колектив бібліотеки

У 1984 р. співробітники відділів комплектування й обробки розпочали переведення каталогів бібліотеки та її фондів на нову бібліотечно-бібліографічну класифікацію (ББК). З травня 1987 р. бібліотека почала працювати у системі цільової передачі наукової інформації (ІРІ, ДОР).

Із 1989 р. бібліотеку очолила Світлана Мозжухіна, яка працювала на цій посаді до 2000 р.

У 1990-ті роки відбулися якісні зміни у складі книжкового фонду бібліотеки вищого навчального закладу. Замість застарілої за ідейним змістом літератури, яку було вилучено з бібліотечного фонду, з'явилося чимало книг з української історії та народознавства і твори тих письменників, які раніше були заборонені або ж перебували у забутті.

Було також створено фонд літератури з фізичного виховання, спорту й суміжних сфер, виданої іноземними мовами. Ці книги з'явилися у бібліотеці університету завдяки розширенню його міжнародних зв'язків, зокрема, з видавництвом літератури зі спортивної тематики «Paidotribo», що у Барселоні, та з деякими іншими зарубіжними видавництвами.

Оскільки в університеті час від часу відкриваються нові факультети, нові спеціальності, бібліотекою приділяється велика увага створенню масивів навчальної, методичної та наукової літератури, що мають забезпечувати нові освітні кваліфікаційні програми. Велику допомогу в

комплектуванні книжкового фонду надає видавництво «Олімпійська література», з якого бібліотека отримує по 50 обов'язкових примірників кожного видання.

У 2000 р. бібліотеку очолила Тетяна Полтавець, яка працює на цій посаді й донині.

Нове століття поставило перед бібліотекою нагальне завдання: забезпечення вільного і необмеженого доступу до інформації. Зміна пріоритетів сприяла її переходу на новий інформаційний рівень – із комплексним використанням як традиційних, так і електронних видів ресурсів – для досягнення максимальної ефективності інформаційного обслуговування користувачів. Результатом такого розвитку стало набуття нею форм сучасної високотехнологічної інформаційної системи: розгорнуто локальну комп'ютерну мережу, що охоплює всі підрозділи бібліотеки. В ній переважно більшість виробничих процесів автоматизовано завдяки впровадженню професійної програми «УДФ/Бібліотека».

Досвідчені співробітники бібліотеки працюють над створенням електронного каталогу та повнотекстової бази даних, сприяючи таким чином швидкому і комфортному доступу користувачів до бібліотечної інформації. Сучасне технічне оснащення сприяє інтеграції ресурсів у систему контент-орієнтованих сервісів – через створення депозитарію електронних видань

і повнотекстових документів – за допомогою оцифрування паперових варіантів.

У 2010 р. в структурі бібліотеки НУФВСУ почав функціонувати інформаційний центр «Електронна бібліотека», в якому користувачам пропонується доступ до мережі Інтернет, використання прикладного програмного забезпечення, доступ до власних і передплачених наукових баз даних, а також додаткові послуги зі сканування та обробки документів. Відкриття цього центру стимулює студентів НУФВСУ до самостійної роботи у бібліотеці, сприяє розширенню їхніх наукових інтересів та бажанню здобувати нові знання для подальшого практичного застосування, про що свідчить велика його відвідуваність – близько 7,5 тис. запитів за рік.

Щоб бути ближче до інтересів студентів НУФВСУ, бібліотека створила свою сторінку в соціальній мережі Facebook, що дозволило розкрити перспективи її креативної діяльності у формуванні позитивного комунікаційного середовища.

Нині бібліотека НУФВСУ являє собою розгалужену систему обслуговування користувачів, у якій працюють два абонементи видачі літератури, зал іноземної літератури, дисертаційний зал, читальний зал на 120 місць і 15 робочих місць в інформаційному центрі «Електронна бібліотека». До послуг читачів – великий фонд вітчизняної та зарубіжної літератури зі спорту, фізичного виховання, педагогіки, психології, спортивної медицини, фізичної реабілітації та інших дисциплін, а також чималий фонд періодики – 15 тис. журналів і 2 тис. підшивок газет. Щороку університет передплачує для бібліотеки понад 70 назв різноманітних за тематикою періодичних видань.

Бібліотека НУФВСУ є найбільшою в Україні у галузі фізичної культури і спорту й має книжковий фонд, який налічує понад 260 тис. друкованих одиниць, переважна більшість з них – за профілем університету та із суміжних дисциплін. Щорічно вона обслуговує понад 10 тис. відвідувань студентів, аспірантів, викладачів, науковців та інших працівників НУФВСУ, а також читачів з інших навчальних закладів України і з-за кордону.

Діяльність бібліотеки спрямована й на популяризацію літератури про здоровий спосіб життя, висвітлення проблем олімпійського і професійного спорту, відновлення здоров'я спортсменів, фізичної реабілітації різних верств населення, спортивної медицини, спорту інвалідів, спорту ветеранів, на ознайомлення з новітніми рекреаційними технологіями тощо.

Своїм читачам видає протягом року понад 150 тис. книг, журналів, збірників наукових праць, дисертацій, авторефератів.

Фонд рідкісних та цінних видань складається із 780 примірників літератури, виданої наприкінці XIX – на початку XX ст. з історії, медицини, здорового способу життя, методичних аспектів різних видів спорту тощо.

У бібліотеці зберігаються й повні комплекти (від часів заснування періодичних видань і донині) газети «Советский спорт» (з 1924 р.), «Спортивної газети» (з 1934 р.), журналів «Фізкультура и спорт» (з 1922 р.) та «Теория и практика физической культуры» (з 1928 р.).

На полицях бібліотеки – близько 870 дисертацій, захищених у ВНЗ в різні роки, та понад 6,5 тис. авторефератів дисертаційних праць українських науковців та їхніх зарубіжних колег.

Бібліотека НУФВСУ надає допомогу організаторам у підготовці до конференцій, семінарів, симпозіумів та інших подібних заходів, які проводяться в університеті.

Колектив тісно взаємодіє з іншими підрозділами університету, співробітники беруть участь у різних заходах, які проводяться методичним відділом вузівських бібліотек та Українською бібліотечною асоціацією.

ВИДАВНИЦТВО «ОЛІМПІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА»

Спеціалізоване видавництво «Олімпійська література» було засновано 1994 р. в Українському державному університеті фізичного виховання

Колектив видавництва «Олімпійська література»

і спорту. Перед ним було поставлено завдання з підготовки та видання на високому науково-теоретичному рівні навчальної, наукової та іншої літератури з фізичного виховання і спорту та суміжних напрямів.

Від створення й до березня 2014 р. на посаді директора працювала Валентина Вдовенко, яка у травні 2009 р. була удостоєна почесного звання заслуженого працівника культури України. У березні 2014 р. цей підрозділ університету очолила Валентина Добровольська.

За два десятки років видавництвом підготовлено й випущено у світ близько 250 книг вітчизняних і зарубіжних авторів – підручники, навчальні посібники, монографії, енциклопедії,

довідники, словники, мемуарна, науково-популярна та інша література.

Видання здійснюється за такими напрямками:

- спортивно-педагогічний (олімпійський спорт, професійний спорт, адаптивний спорт – паралімпійський та дефлімпійський);
- теорія і методика підготовки спортсменів (у цілому та в окремих видах спорту);
- рекреаційний напрям або спорт для всіх (здоровий спосіб життя, фітнес, рекреація, валєологія, фізична культура);
- медико-біологічний напрям (спортивна анатомія і фізіологія, спортивна медицина, спортивна фармакологія, харчування спортсменів, спортивна травматологія, фізична реабілітація);

Книги та журнали, що побачили світ у видавництві «Олімпійська література»

- біохімія і біомеханіка спорту;
- гуманітарний напрям (історія, економіка, право, психологія, соціологія та філософія спорту).

Свою діяльність видавництво «Олімпійська література» розпочало з видання першої книги підручника «Олимпийский спорт» (автори – Володимир Платонов і Сергій Гуськов), презентованої президентом МОК Хуаном Антоніо Самаранчем у 1994 р. у Парижі на Олімпійському конгресі з нагоди 100-річного ювілею міжнародного олімпійського руху. Другу книгу підручника видано у 1997 р. Згодом цей підручник було перекладено й видано англійською мовою.

У 1997 р. видавництво випустило в світ підручник Володимира Платонова «Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте», який у 2004 р., суттєво перероблений й істотно доповнений даними новітніх наукових досліджень, здійснених як в Україні, так і в інших країнах, було видано під назвою «Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения».

У 1998 р. видавництво випустило в світ довідкове видання «Энциклопедия современного олимпийского спорта», у 2002–2004 рр. – п'ятитомну «Энциклопедию олимпийского спорта», (за загальною редакцією Володимира Платонова), підготовлену колективом авторів за ініціативою Національного університету фізичного виховання і спорту України та за підтримки Міжнародного олімпійського комітету.

На замовлення Національного олімпійського комітету України та за сприяння Олімпійської академії України видавництво випустило серію просвітницьких, популярних та подарункових видань за тематикою історії і сьогодення олімпійського спорту й олімпійського руху.

Видано і серію книжок зі спортивної медицини, що було здійснено за підтримки Міжнародного олімпійського комітету й особисто восьмого президента Жака Рогге, який високо оцінив освітню й видавничу програму, здійснювану в НУФВСУ.

У 2005 р. побачила світ «Енциклопедія олімпійського спорту України», у 2009 р. – колективна монографія «Олимпийский спорт» (у двох томах, за загальною редакцією Володимира Платонова). В 2008 р. було видано, а 2012 р. перевидано (українською і російською мовами) підручник «Теорія і методика фізичного виховання» (у двох томах, за редакцією Тетяни Круцевич), призначений для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту.

Підготовлена колективом авторів монографія «Фармакологія спорту» (за загальною редакцією Сергія Олійника, Лариси Гуніної, Рошена Сейфулли) побачила світ у 2010 р.; «Спортивное плавание: путь к успеху» (за загальною редакцією Володимира Платонова) – у 2011–2012 рр.

Вагому частку в доробку видавництва «Олімпійська література» становлять у різні роки перекладені й видані підручники і наукові праці провідних зарубіжних фахівців. Серед цих видань можна назвати такі: «Анатомия и физиология» (у двох книгах, автори Род Сілі, Тренд Стівенс, Філіп Тейт, 2007 р.), «Здоровье детей и двигательная активность» (за редакцією Огеда Бар-Ора, Томаса Роуланда, 2009 р.), «Адаптивное физическое воспитание и спорт» (за редакцією Джозефа Вінніка, 2010 р.), «Старение и двигательная активность» (за редакцією Джессі Джонс, Дебри Роуз, 2012 р.), «Основы персональной тренировки» (за редакцією Роджера Ерла, Томаса Бехля, 2012 р.), «Управление спортивными сооружениями» (автор – Джил Фрайд) та інші.

За підтримки Національного олімпійського комітету України видавництво в 2014 р. випустило книгу «Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение» (автор – Володимир Платонов).

Ще одним напрямом діяльності видавництва «Олімпійська література» є регулярний випуск спеціалізованих періодичних видань. У 1994 р. університет започаткував видання міжнародного науково-теоретичного журналу «Наука в олимпийском спорте» (його головним редактором була Марія Булатова). З 2013 р. журнал має

двох співзасновників – Національний олімпійський комітет України і Національний університет фізичного виховання і спорту України, головним редактором цього видання з 2013 р. є доктор педагогічних наук, професор Володимир Платонов.

Із 1999 р. виходить журнал «Теорія і методика фізичного виховання і спорту» (головний редактор – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Юрій Шкретій), з 2003 р. – журнал «Спортивна медицина» (головний редактор до червня 2015 р. – доктор медичних наук Лариса Шахліна, з червня 2015 р. – доктор біологічних наук Олена Лисенко).

НАВЧАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИЙ КОМПЛЕКС «ОЛІМПІЙСЬКИЙ СТИЛЬ»

Створений в Національному університеті фізичного виховання і спорту України навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль» прийняв перших відвідувачів у 2000 р. Об'єднавши сучасні досягнення науки і техніки та вітчизняний і зарубіжний практичний досвід у галузі фізичного виховання, фізичної реабілітації і рекреації, фітнес- та велнес-технологій, цей підрозділ

НУФВСУ є однією з кращих спортивно-оздоровчих структур України.

До комплексу «Олімпійський стиль» входять: тренажерний зал площею 1500 м², обладнаний системою клімат-контролю, сучасними тренажерами «Technogym» ізотонічної та кардіо-васкулярної ліній із системою «зворотного зв'язку», реабілітаційним обладнанням «Kinesis», стретчинговими тренажерами «Flexibility»; зона східних єдиноборств і професійний боксерський ринг; зали для групових занять з різноманітних напрямів фітнесу; масажні кабінети; зал для спортивних занять з дітьми; кабінет функціональної діагностики; оздоровчий басейн із сучасною системою очищення води і комфортною їй температурою (+27°), різноманітні види саун, SPA-комплекс, зони релаксації, бари здорового харчування тощо.

У розпорядженні навчально-оздоровчого комплексу «Олімпійський стиль» є різноманітна сучасна діагностична апаратура: апарат «Tanita BC-418MA» з Японії, який дає змогу визначити склад тіла й на підставі цього здійснювати контроль рівня його жирової і м'язової маси, правильно розробляти дієту, підтримувати оптимальну масу тіла, ефективно корегувати програму тренувань; апарат «Sunlight Omnisense» з Ізраїлю, що дозволяє за допомогою ультразвукової методики здійснювати діагностику і визначення щільності кісткової тканини і балансу

Колектив навчально-оздоровчого комплексу «Олімпійський стиль»

кальцію в організмі, дає змогу виявляти схильність до переломів і простежувати розвиток остеопорозу та його динаміку; апарат «Back-Chek» з Німеччини, який здійснює тестування м'язової системи й завдяки цьому дає можливість отримувати порівняльні характеристики м'язів різних частин тіла з урахуванням віку і статі людини, виявляти асиметрію розвитку м'язів у різних сегментах тіла, оцінювати ефективність силового тренування та у разі потреби корегувати програму занять силової спрямованості.

Навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль» функціонує у кількох напрямках.

1. Освітній напрям:

- забезпечення навчального процесу студентів НУФВСУ на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр за напрямом підготовки «Здоров'я людини» (фітнес-тренер та фахівець з фізичної реабілітації) і на освітньо-кваліфікаційному рівні магістр за спеціальностями «Фізична реабілітація» і «Фітнес та рекреація»;

- забезпечення навчального процесу студентів, які здобувають другу вищу освіту, за спеціальностями «Фізична реабілітація» і «Фітнес та рекреація»;

- забезпечення навчального процесу для курсів підвищення кваліфікації тренерів з різних видів спорту, викладачів фізичного вихован-

ня вищих навчальних закладів, фітнес-тренерів та інструкторів тренажерних залів.

2. Науковий напрям:

- забезпечення організації та проведення науково-дослідної роботи магістрантів і аспірантів;

- забезпечення проведення наукової роботи науково-дослідного інституту НУФВСУ і наукових досліджень, здійснюваних кафедрою теорії і методики фізичного виховання, кафедрою здоров'я людини, фітнесу та рекреації, кафедрою фізичної реабілітації, – відповідно до їхніх планів.

3. Надання оздоровчих послуг.

АСПІРАНТУРА І ДОКТОРАНТУРА

Аспірантура і докторантура є важливими складовими системи підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, що функціонує в Національному університеті фізичного виховання і спорту України.

Відділ аспірантури у Київському державному інституті фізичної культури було відкрито згідно з наказом Міністерства вищої освіти СРСР від 12 березня 1953 року № 221-кр. Першим керівником

Колектив відділу аспірантури і докторантури

став кандидат педагогічних наук Сергій Фомін, який очолював його протягом 17 років.

У подальшому керували цим відділом (з часом реформованого у відділ докторантури й аспірантури, оскільки в 1991 р. у Київському державному інституті фізичної культури з'явилася докторантура) доцент Андрій Горбунов, доцент Павло Сахновський, Анастасія Шахова, доцент Леонід Драгунов, професор Володимир Ткачук, професор Віктор Болобан, професор Георгій Верич, доцент Віталій Левицький, доцент Оксана Шинкарук, доцент Світлана Дроздовська, доцент Олена Лазарєва, доцент Олена Андрєєва.

Із 2012 р. відділ докторантури й аспірантури НУФВСУ очолює кандидат педагогічних наук, доцент Лоліта Денисова.

У 1990-ті роки з ініціативи університету до переліку спеціальностей, за якими в Україні здійснюється підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів, було включено новий самостійний напрям – «Фізичне виховання і спорт», у 1997 р. Вища атестаційна комісія затвердила відповідну наукову галузь.

Із 1997 р. в університеті здійснюється підготовка аспірантів та докторантів з таких спеціальностей: «Олімпійський і професійний спорт» та «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Надалі цей перелік було розширено, і з 2005 р. почала здійснюватися підготовка аспірантів та докторантів ще й зі спеціальності «Фізична реабілітація», а з 2012 р. – зі спеціальності «Фізіологія людини і тварин».

За 62 роки функціонування аспірантури навчання в ній закінчили понад 1250 осіб, а за 24 роки функціонування докторантури – понад 40 науковців.

ВІДДІЛ КАДРІВ

Відділ кадрів НУФВСУ, який підпорядковується безпосередньо ректору університету, забезпечує функціонування механізму прийняття на роботу

та звільнення працівників вищого навчального закладу згідно з чинним законодавством України про працю та про освіту, статутом НУФВСУ, правилами внутрішнього трудового розпорядку і колективним договором.

Починаючи з жовтня 1997 р. начальником відділу кадрів є Анжела Степаненко.

Відділ кадрів реалізує заходи, спрямовані на формування стабільного трудового колективу університету, на вивчення та врахування особливостей переміщення працівників і причин плинності кадрів та на зміцнення трудової дисципліни, забезпечує НУФВСУ необхідною кількістю працівників потрібних професій, спеціальностей і кваліфікації.

Відділ кадрів організовує роботу з обліку здійснюваного у відповідних установах підвищення кваліфікації науково-педагогічних та інших працівників університету, а також підготовку документів на осіб, що вносяться до резерву на заміщення посад у керівництві НУФВСУ.

До функцій відділу кадрів входить контроль за дотриманням працівниками університету правил внутрішнього розпорядку та станом трудової дисципліни у його підрозділах.

Відділ кадрів здійснює організаційні заходи з підготовки подань у відповідні органи про нагородження працівників університету державними нагородами України та відомчими відзнаками.

Оскільки на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 1726 «Про підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів» Національний університет фізичного виховання і спорту України проводить заходи, спрямовані на сприяння працевлаштуванню випускників НУФВСУ, а їх працевлаштування здійснюється згідно із Законом України «Про вищу освіту» та вимогами постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 року № 992 «Про порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням», у відділі кадрів фор-

Колектив відділу кадрів

мується база даних про студентів і випускників університету, котрі звертаються з проханням про сприяння їх працевлаштуванню. Відповідно університет надсилає до управлінь з питань фізичної культури і спорту та управлінь освіти міських, районних і обласних державних адміністрацій та до інших державних установ і організацій запити щодо з'ясування їхніх потреб у фахівців того чи іншого профілю та щодо наявності вакантних місць для випускників НУФВСУ й отримує від установ, організацій та підприємств різних форм власності замовлення на потрібних їм фахівців, згідно із чим відділ кадрів університету накопичує й поповнює банк даних про потенційних роботодавців.

ПІДРОЗДІЛИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНУ ТА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ НУФВСУ

Загальне керівництво фінансово-економічною і господарською діяльністю НУФВСУ, координацію роботи відповідних підрозділів (відділів, служб, комплексів тощо) та діяльності з утримання і розвитку майна, яке є у розпорядженні університету, здійснює проректор з фінансово-еконо-

мічних та господарських питань Олександр Клименко, який у липні 2012 р. змінив на цій посаді Віталія Ков'янова.

Від ефективності діяльності згаданих підрозділів залежить створення належних умов для роботи працівників НУФВСУ та для навчання студентів, своєчасна виплата зарплат, стипендій та інших виплат.

Слід також відмітити, що у сучасних економічних реаліях робота НУФВСУ значною мірою залежить від розширення переліку платних послуг, які надаються університетом, та від оптимального планування, раціонального й ефективного використання його площ та від наявних матеріальних і фінансових ресурсів. До того ж, з огляду на те що держбюджетне фінансування НУФВСУ скорочується, вагомість значення діяльності вищого начального закладу з надання платних послуг значно збільшується.

Планово-економічний відділ, відділ бухгалтерського обліку і звітності та деякі інші підрозділи, підпорядковані проректору з фінансово-економічних та господарських питань, забезпечують ефективне використання трудових і грошових ресурсів, які є у розпорядженні НУФВСУ; розробляють пропозиції з питань планово-економічної діяльності, що згодом втілюються у рішеннях вченої ради НУФВСУ та у наказах ректора; аналізують фінансово-господарську робо-

Колектив підрозділів, які забезпечують фінансово-економічну та господарську діяльність університету

ту всіх підрозділів університету та вносять пропозиції до її удосконалення; на підставі даних бухгалтерського обліку і звітності здійснюють комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності НУФВСУ; виконують роботу, спрямовану на виявлення та мобілізацію внутрішніх резервів; контролюють раціональність використання транспортних засобів і оснащення підрозділів університету основними засобами та матеріальними ресурсами і належний стан приміщень, будівель та прилеглих до них територій.

Також проректор з фінансово-економічних та господарських питань координує роботу технічних служб НУФВСУ, обслуговуючого персоналу, комплексу гуртожитків.

Відділ бухгалтерського обліку і звітності очолює головний бухгалтер НУФВСУ Лариса Жеребчук. Основним завданням діяльності цього відділу є забезпечення належного ведення в університеті бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Метою цього є надання користувачам повної, об'єктивної та неупередженої інформації про фінансове становище університету, його грошові кошти і результати діяльності.

Колектив бухгалтерії веде бухгалтерський облік надходжень бюджетних коштів і спеціальних (власних) коштів НУФВСУ та матеріальних цінностей, контролює раціональність їх вико-

ристання для забезпечення якісного і безперервного навчального процесу, наукової, спортивної та господарської діяльності.

Штат бухгалтерії НУФВСУ поділено на кілька відділів: розрахунковий (нарахування заробітної плати та допомоги за листками непрацездатності); стипендіальний (нарахування стипендій, допомоги студентам-сиротам та компенсацій тим, хто постраждав від наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції); матеріальний (облік основних фондів і матеріальних цінностей); фінансовий (облік розрахункових операцій та зобов'язань – платежі за навчання студентів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, платежі за проживання у гуртожитках, орендна плата, розрахунки з іншими організаціями й установами та з підзвітними особами тощо). Всі ділянки бухгалтерського обліку комп'ютеризовано.

Планово-фінансовий відділ очолює Олена Опанасенко. Основним завданням цього відділу є планування й організація фінансової діяльності університету. Відділ узагальнює пропозиції підрозділів НУФВСУ для поточного і перспективного планування діяльності, складає щорічні кошториси доходів і витрат, розробляє пропозиції з питань планово-економічної діяльності. Також визначає й планує розміри необхідних витрат і доходів, надходжень коштів та їх відрахувань, розробляє

заходи щодо поліпшення системи соціального захисту, матеріального стимулювання та оздоровлення співробітників і студентів НУФВСУ.

Планово-фінансовий відділ бере участь у підготовці проекту колективного договору та контролює діяльність усіх підрозділів НУФВСУ з питань, котрі входять до компетенції відділу, та перевіряє виконання підрозділами університету планових завдань і нормативних документів, які регламентують фінансову діяльність.

До функцій цього відділу входять також методологічна робота з ведення у НУФВСУ планово-економічної діяльності, розробка штатних розписів за всіма джерелами фінансування і внесення до них необхідних змін протягом року, контроль за дотриманням штатної дисципліни, аналіз діяльності окремих господарських структур вищого навчального закладу і внесення пропозицій щодо підвищення ефективності їхньої діяльності, розрахунок цін на платні послуги, які надаються університетом тощо.

Службою головного інженера НУФВСУ, яку очолює Сергій Кияниця, та її підрозділами визначаються заходи з практичної реалізації технічної політики університету, перспективи розвитку, удосконалення, реструктуризації, реконструкції та технічного переозброєння матеріальної бази університету й вирішення відповідних господарських питань.

До складу служби головного інженера входять: відділ головного енергетика (Володимир Якимінський), відділ головного механіка (Зиновій Українець), автогосподарство (Сергій Русін), експлуатаційно-технічний відділ, служба з виконання столярних робіт, ремонтно-будівельна бригада, відділ інформаційних і освітніх технологій, господарська частина.

Служба головного інженера забезпечує оптимізацію матеріальних, фінансових і трудових витрат на технічне обслуговування споруд університету та його матеріально-технічної бази, раціональне використання виробничих фондів й усіх видів складової природокористування; керує розробкою перспективних планів рекон-

струкції та модернізації об'єктів матеріальної бази; забезпечує створення сприятливих і безпечних умов праці й навчання та виконання планів впровадження нової техніки, нових технологій тощо.

Відділ матеріально-технічного забезпечення НУФВСУ очолює Лада Белокопитова. Основним завданням цього відділу є визначення потреб вищого навчального закладу в матеріально-технічних ресурсах, їх пошук, придбання й організація доставки, зберігання і видача матеріальних цінностей окремим підрозділам та працівникам університету.

Відділ матеріально-технічного забезпечення здійснює підготовку та укладання договорів на постачання товарів, робіт і послуг для потреб університету та його підрозділів, контролює кількість та якість придбаних матеріальних ресурсів тощо.

Юридичний відділ НУФВСУ очолює Любов Богущ. Цей відділ забезпечує правильне застосування в університеті чинного законодавства України та інших нормативно-правових актів; бере участь у підготовці та здійснює юридичну експертизу проектів наказів і розпоряджень, положень та інших документів в університеті, підготовлених структурними підрозділами; організує роботу, пов'язану з правовою оцінкою проектів договорів і контрактів та їх укладанням, бере участь у їх підготовці та у контролі за виконанням.

Юридичний відділ бере участь у забезпеченні захисту майнових прав і законних інтересів НУФВСУ у разі невиконання чи неналежного виконання діловими партнерами університету їхніх договірних зобов'язань, а також у підготовці та укладанні колективного договору, роз'яснює співробітникам і студентам НУФВСУ практику застосування законодавства, надає консультації з правових питань тощо.

Комплекс гуртожитків НУФВСУ очолює Ірина Рагозіна.

У гуртожитках створено всі умови для нормального проживання. Житлові кімнати укомплектовано потрібними меблями. У кожному з гуртожитків є комфортні вестибюлі, затишні кух-

ні, санітарно-гігієнічні приміщення, кімнати для самопідготовки студентів та для їх відпочинку, а також доступ до мережі Інтернет.

У гуртожитку № 5 є тренажерний зал із належним оснащенням. В гуртожитку № 1 функціонують пральня і тенісний клуб. У гуртожитку № 3 діє їдальня.

Першочергове отримання місць у гуртожитках надається тим з іногородніх студентів НУФВСУ, які належать до пільгових категорій (діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти, батьки яких пропрацювали понад 15 років на підземних роботах), іноземним студентам та студентським сім'ям.

У гуртожитках НУФВСУ активно діє студентська рада. Організуються і проводяться різноманітні заходи культурного, спортивного і розважального характеру, а також конкурси на кращу кімнату, переможці яких отримують подарунки.

Національний університет фізичного виховання і спорту України має комплекс належним

чином оснащених сучасних спортивних баз. Серед них – кілька спортивних залів; згадуваний навчально-оздоровчий комплекс «Олімпійський стиль»; спортивний комплекс «Олімп» (з плавальним басейном); навчальна вело-лижна база у Голосіївському лісопарку; навчальна веслувальна база «Оболонь» (в одній із заток Дніпра).

На цих спортивних базах викладачі НУФВСУ проводять зі студентами навчальні заняття та заняття з підвищення спортивної майстерності з таких видів спорту, як лижні гонки, біатлон, гірськолижний спорт, спортивні ігри (баскетбол, гандбол, волейбол), спортивна гімнастика, важка атлетика, велосипедний спорт, бокс, фехтування, вільна і греко-римська боротьба, спортивні танці, а також заняття з велотуризму та з оздоровчої рекреації.

Крім того, на спортивних базах НУФВСУ надаються платні фізкультурно-оздоровчі послуги населенню.

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ
КОЛЕДЖ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ НУФВСУ

5

Івано-Франківський коледж фізичного виховання веде свою історію від 6 червня 1940 р., коли було відкрито Станіславський технікум фізичної культури. Для організації роботи цього технікуму в Станіслав (нині – Івано-Франківськ) у 1940 р. направили п'ятьох випускників Державного інституту фізичної культури України – Шаренкова, Бережного, Волошиновського, Пивоварова, Хрестиніна. Василя Шаренкова призначили директором технікуму, а четверо інших стали викладачами.

На перший курс прийняли 150 чоловік – в основному молодь із західноукраїнських областей. Перший навчальний рік (1940–1941) у Станіславському технікумі фізичної культури встигли завершити, а з початком Великої Вітчизняної війни багатьох учнів, директора і всіх викладачів мобілізували. Після її закінчення Станіславський технікум продовжив готувати фахівців для галузі фізичної культури і спорту.

Директором технікуму став один із перших викладачів – Микола Бережний, який очолював навчальний заклад понад 25 років (1948–1956 рр. і 1960–1978 рр.). Саме з діяльністю Бережного пов'язане будівництво нового навчального корпусу, легкоатлетичного манежу, плавального басейну, а головне – створення такого колективу, який зміцнив авторитет Станіславського технікуму фізичної культури не лише в Українській РСР, а й за її межами. Саме в цьому навчальному

закладі у той час розроблялися навчальні програми і методики викладання спеціальних теоретичних і практичних дисциплін для 25 технікумів фізичної культури Радянського Союзу.

Після того, як Микола Бережний вийшов на пенсію, директором Івано-Франківського технікуму фізичної культури у 1978 р. призначили заслуженого працівника фізичної культури і спорту УРСР Віктора Герю, який очолював навчальний заклад протягом десяти років. Цей період у діяльності технікуму характеризувався інтенсивною підготовкою спортивного резерву, який дав багато здібних і перспективних спортсменів. Даниною шани цьому директору стали міжнародні турніри з плавання, присвячені пам'яті Віктора Гері, які, починаючи з 2000 р., проводяться в Івано-Франківську на базі навчального закладу.

У 1988 р. директором технікуму став досвідчений фахівець і педагог заслужений працівник культури Української РСР Михайло Дебенко, який свого часу закінчив цей навчальний заклад, а керував ним до 1999 р. У ті роки було зроблено чимало для благоустрою території і для оснащення аудиторій сучасними технічними засобами, що дало змогу істотно підвищити якість навчального процесу.

У 1995 р. Івано-Франківський технікум фізичної культури отримав статус коледжу.

У другій половині 1990-х років й на початку ХХІ ст в Івано-Франківському коледжі фізичного

Навчально-лабораторний корпус Івано-Франківського коледжу фізичного виховання

Стадіон коледжу має чотири поля зі штучним покриттям

Студенти коледжу долають дистанцію легкоатлетичного кросу

Споруда манежу Івано-Франківського коледжу фізичного виховання

Директор коледжу Л. Пасічняк на науковій конференції (2014 р.)

Виступ студентів за програмою благодійного проекту «Краса заради дитячої посмішки – Міс коледж-2014»

14-й турнір з плавання пам'яті Віктора Гері, який протягом десяти років очолював Івано-Франківський технікум фізичної культури, котрий у 1995 р. отримав статус коледжу

На базі коледжу пройшов чемпіонат України з пожежно-прикладного спорту серед юнаків і юніорів

Урочистості, присвячені завершенню 2014–2015 навчального року. На передньому плані (від лівої) розмовляють директор Івано-Франківського коледжу фізичного виховання Л. Пасічняк і перший проректор Національного університету фізичного виховання і спорту України М. Дутчак

Показові виступи студентів коледжу, присвячені Дню фізичної культури і спорту: змагання з перетягування каната

Один з епізодів урочистостей з нагоди святкування 75-річчя Івано-Франківського коледжу фізичного виховання: колектив поздоровляють з ювілеєм ректор НУФВСУ професор Є. Імас (ліворуч) і перший проректор НУФВСУ професор М. Дутчак (праворуч)

Турнір з міні-футболу серед команд викладачів вищих навчальних закладів, присвячений 75-річчю заснування коледжу

Творчий звіт художньої самодіяльності з нагоди 75-річчя коледжу

Флеш-моб, присвячений 75-річчю Івано-Франківського коледжу фізичного виховання

виховання відчутно поліпшилася спортивна робота: кілька його вихованців у складі збірних команд України були учасниками Ігор XXVI Олімпіади в Атланті, XVIII зимових Олімпійських ігор у Нагано, XIX зимових Олімпійських ігор у Солт-Лейк-Сіті.

З ініціативи Михайла Дебенка Івано-Франківський коледж фізичного виховання започаткував підготовку фахівців із числа молоді української діаспори Румунії та з Українського товариства глухонімих.

У 1999 р. директором коледжу було призначено Ярослава Турковського, який очолював навчальний заклад десять років. За цей час значно покращилася навчально-тренувальна база коледжу, було відремонтовано басейн і манеж, відкрито спортивні майданчики, обладнано чотири комп'ютеризовані аудиторії й здійснено комп'ютеризацію бібліотеки. Студенти коледжу отримали можливість вільного доступу до глобальної мережі Інтернет, що дозволило удосконалити навчальний процес.

У 2007 р. коледж на додаток до свого статусу отримав від головного управління освіти Івано-Франківської обласної державної адміністрації свідоцтво про атестацію за статусом загальноосвітньої школи III ступеня.

Із 2009 р. Івано-Франківський коледж фізичного виховання очолює один із випускників цього навчального закладу заслужений працівник фізичної культури і спорту України Любомир Пасічняк. Він гідно продовжує традиції колективу, викладацький склад якого суттєво поповнився досвідченими фахівцями – докторами і кандидатами наук.

Структурними підрозділами коледжу є два його відділення – денного і заочного навчання. Функціонують 13 циклових комісій, які забезпечують навчально-виховний процес, а також адміністративні та господарські підрозділи, котрі вирішують соціально-побутові потреби.

У коледжі діють педагогічна рада і науково-методична рада. Перша на засіданнях розглядає питання роботи відділень, стан викладання навчальних дисциплін і професійно-практичної підготовки та впровадження інноваційних тех-

нологій у навчальний процес, а друга – питання методичного забезпечення навчально-виховного процесу, роботу циклових комісій, чергові атестації педагогічних працівників тощо.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 21 листопада 2012 року № 1310 було здійснено реорганізацію Івано-Франківського коледжу фізичного виховання з приєднанням його до Національного університету фізичного виховання і спорту України. Із 2013 р. навчальний заклад (який мав другий рівень акредитації) функціонує під назвою Івано-Франківський коледж фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Коледж має право здійснювати підготовку фахівців фізичного виховання на освітньо-кваліфікаційному рівні молодший спеціаліст і на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр.

За роки діяльності даний навчальний заклад підготував понад 14 тис фахівців для сфери фізичної культури, фізичного виховання і спорту, які працюють не лише в усіх регіонах України, а й в інших країнах – в Румунії, Німеччині, Ізраїлі, США. Серед його вихованців понад 20 майстрів спорту міжнародного класу і 263 майстри спорту, кілька випускників стали докторами і кандидатами наук.

Нині у коледжі понад 200 працівників, із них педагогічний склад становить 127 осіб.

У 2014-2015 навчальному році (за даними на осінь 2014 р.) загальна кількість студентів Івано-Франківського коледжу фізичного виховання становила 903 особи (з них 676 – на денній формі навчання і 227 – на заочній). Із цієї кількості студентів 545 навчаються за державним замовленням (500 – на денній формі навчання і 45 – на заочній) та 358 – за кошти фізичних і юридичних осіб (176 – на денній формі навчання і 182 – на заочній).

База коледжу є однією з найкращих серед навчальних закладів України, які готують фахівців з фізичної культури і спорту, що дає змогу проводити всеукраїнські та міжнародні змагання з різних видів спорту.

Науково-популярне видання

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

ЛІТОПИС ВЕЛИКОГО ШЛЯХУ

Формат 60×84/8. Ум.-друк. арк. 14,07.

Тираж 300 пр.

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
видавництво «Олімпійська література»
Україна, 03680, Київ-150, вул. Фізкультури, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4763 від 26.08.2014 р.